

34
У 43

340 430.53/575.1)

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИ

ЎЗБЕКИСТОННИНГ ЯНГИ ҚОНУНЛАРИ

(Ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси
Олий Кенгашининг ўн биринчи сессиясида қабул
қилинган қонунлар)

7

4612302

Б. 340.53/575.1
№ 3499.54

ТОШКЕНТ «АДОЛАТ»
1993

Тўпловчи ва нашр учун масъул:

АБДУСАЛОМОВ М. Э.

МИРСАМАДОВ М. М.

Ўзбекистоннинг янги қонунлари: (Ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ўн биринчи сессиясида қабул қилинган қонунлар) / [Тўпловчи ва нашр учун маъсул: Абдусаломов М. Э., Мирсамадов М. М.] Сан. 7. — Т.: «Адолат», 1994. — 232 б.

Новые законы Узбекистана: Принятые в одиннадцатом сессии Верховного Совета Республики Узбекистан двенадцатого созыва (8—10 декабря 1992 г.) В. 7.

67.99(2)—3

Ў $\frac{1203020400-041}{(04)-94}$ 5—94

© «Адолат» нашриёти, 1994.

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ҚОНСТИТУЦИЯСИНИ ҚАБУЛ ҚИЛИШ
ТУҒРИСИДА**

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ
1992 йил 8 декабрь**

Қ О Н У Н И

**(Ўзбекистон Республикаси Олий Қенгашининг Ах-
боротномаси, 1993 йил, 1-сон, 4-модда)**

**Ўзбекистон Республикаси Олий Қенгаши қ а р о р
қ и л а д и:**

Конституция комиссияси тақдим этган Ўзбекистон
Республикаси Конституциясининг лойиҳаси тўлалигича
қабул қилинсин.

Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси 1992
йил 8 декабрдан бошлаб амалга киритилсин.

**Ўзбекистон Республикасининг
Президенти**

И. ҚАРИМОВ

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
КОНСТИТУЦИЯСИ ҚАБУЛ ҚИЛИНГАН ҚУННИ
УМУМХАЛҚ БАЙРАМИ ДЕБ ЭЪЛОН ҚИЛИШ
ТУҒРИСИДА**

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ
1992 йил 8 декабрь**

Қ О Н У Н И

**(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси, 1993 йил, 1-сон, 5-модда)**

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши қ а р о р
қ и л а д и:

Мустақил Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси қабул қилинганлигини нишонлаш мақсадида Конституция қабул қилинган кун — 8 декабрь умумхалқ байрами — Ўзбекистон Республикаси Конституцияси кунини деб эълон қилинсин.

8 декабрь дам олиш кунини ҳисоблансин.

**Ўзбекистон Республикасининг
Президенти**

И. ҚАРИМОВ

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
КОНСТИТУЦИЯСИНИ АМАЛГА ҚИРИТИШ
ТАРТИБИ ТЎҒРИСИДА**

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ

1992 йил 8 декабрь

Қ О Н У Н И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси, 1993 йил, 1-сон, 6-модда)

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши қ а р о р
қ и л а д и:

1. 1992 йил 8 декабрга қадар қабул қилинган Ўзбекистон Республикаси қонунларининг, давлат идоралари қабул қилган бошқа ҳужжатларнинг Ўзбекистон Республикаси Конституциясига зид келмайдиган қисми ўз кучини сақлаб қолиши белгилаб қўйилсин.

2. Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Олий Мажлис сайлангунга қадар Ўзбекистон Республикасининг Конституциясида Олий Мажлисга берилган барча ваколатларни амалга оширади.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Раёсати, Ўзбекистон Республикасининг халқ депутатлари Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайловлар тўғрисидаги янги Қонун асосида Олий Мажлис сайлангунга қадар ўз ваколатларини сақлаб қоладилар.

Ўзбекистон Республикасининг Конституциявий назорат қўмитаси Ўзбекистон Республикаси Конституциявий суди тўғрисидаги Қонун қабул қилиниб, Конституциявий суд сайлангунга қадар ўз ваколатларини сақлаб қолади.

3. Ўзбекистон Республикаси Олий ҳакамлик суди, Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятларнинг ҳакамлик судлари тегишинча Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди, Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятлар хўжалик судлари деб қайта ташкил этилади.

Барча бўғинлардаги хўжалик судларининг раислари, раис ўринбосарлари, судьялари вазифаларини улар белгиланган тартибда сайлангунга ёки тайинлангунга қадар тегишинча аввал сайланган ёки тайинланган ҳакамлик судларининг раислари, раис ўринбосарлари ва ҳакамлари бажарадилар.

4. Вазирлар Маҳкамаси, давлат ҳокимиятининг жойлардаги вакиллик, ижроия ва бошқарув органлари ўз ваколатларини Ўзбекистон Республикасининг Конституциясига мувофиқ, шунингдек Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси қабул қилингунга қадар чиқарилган қонун ҳужжатларининг Ўзбекистон Республикаси Конституциясига зид келмайдиган қисмига асосан амалга оширадилар.

5. Судлар, прокуратура органлари ва давлатнинг бошқа органлари ўз ваколатларини Ўзбекистон Республикасининг Конституциясига мувофиқ, шунингдек Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси қабул қилингунга қадар чиқарилган қонун ҳужжатларининг Ўзбекистон Республикаси Конституциясига зид келмайдиган қисмига асосан амалга оширадилар.

Вилоятлар, шаҳарлар ва туманларнинг янги судьялари Ўзбекистон Республикасининг қабул қилинган Конституциясида белгиланган тартибга асосан тайинланадилар.

6. Ўзбекистон Республикаси Олий Қенгашининг Раёсати Ўзбекистон Республикаси қонунларини Ўзбекистон Республикасининг Конституциясига мувофиқлаштиришга доир ишларни ташкил этиш тартибини белгиласин. Конституцияда назарда тутилган барча қонунлар келгуси икки йилдан кечиктирмай қабул қилиниши керак. Олий Қенгаш Раёсати 1993 йил мобайнида Олий Мажлисга сайловлар тўғрисидаги Қонун лойиҳасини тайёрласин ва уни умумхалқ муҳокамасига киритсин.

7. 1992 йил 8 декабрда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинган кунни умумхалқ байрами деб эълон қилиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни муносабати билан Ўзбекистон Республикаси Меҳнат қонунлари кодексининг 77-моддаси «1 сентябрь — Мустақиллик куни» деган сўзлардан кейин «8 декабрь — Ўзбекистон Республикаси Конституцияси куни» деган сўзлар билан тўлдирилсин.

8. 1978 йилда қабул қилинган Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси (Асосий Қонуни) 1992 йил 8 декабрдан бошлаб ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

**Ўзбекистон Республикасининг
Президенти**

И. ҚАРИМОВ

ҲОКИМИЯТНИНГ КОНСТИТУЦИЯВИЙ ИДОРАЛАРИНИ ҚҶРИҚЛАШ ТҶҒРИСИДА

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ
1992 йил 9 декабрь

ҚОНУНИ

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси, 1993 йил, 1-сон, 9-модда)

Давлат ҳокимиятининг конституциявий асослари бузилмаслигига асосланиб ҳамда халқ қонуний тарзда сайлаб қўйган ҳокимият идораларига қарши қаратилган фаолиятга йўл қўйиб бўлмади деб ҳисоблаб, Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши қарор қилди:

1. Ўзбекистон Республикаси Конституциясида, Қорақалпоғистон Республикаси Конституциясида ҳамда улар асосида қабул қилинган қонунларда белгилаб берилган ҳокимият конституциявий идораларининг ваколатларини ўзлаштиришга ҳеч ким ҳақли эмас. Ҳокимият конституциявий идораларининг фаолиятини тўхтатиб туриш ёки тугатиш ёхуд Ўзбекистон Республикаси Конституциясида ва Қорақалпоғистон Республикаси Конституциясида кўзда тутилган тартибдан фарқли ўлароқ тарзда ҳокимият тузилмаларини тузиш Конституцияга хилоф ҳисобланади ҳамда қонунга биноан жавобгарликка тортишга сабаб бўлади. Ҳокимият конституциявий идораларининг ваколатларини ўзлаштириб олган идоралар Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши, Қорақалпоғистон Республикаси Олий Кенгаши, халқ депутатлари вилоят, Тошкент шаҳар Кенгашлари томонидан тарқатиб юборилиши лозим.

II. Ҳокимиятнинг конституциявий идораларини қўриқлашни кучайтириш мақсадида Ўзбекистон Республикасининг 1959 йил 21 майдаги Қонуни билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодексига (Ўзбекистон Республикаси Олий Советининг Вedomостлари, 1959 йил, 6-сон, 2-модда) қуйидаги ўзгаришлар ва қўшимчалар киритилсин:

1. 60- моддада:

номи қуйидаги таҳрирда баён этилсин: «Конституциявий тузумни зўрлик билан ўзгартиришга ёки Ўзбе-

кистон Республикасининг ҳудудий яхлитлигини зўрлик билан бузишга даъват этиш»;

биринчи қисм қўйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Конституциявий тузумни зўрлик билан ўзгартиришга ёки ҳокимиятни қўлга олишга ёхуд ҳокимиятнинг қонуний тарзда сайлаб қўйилган ёки тайинланган вакилларини ҳокимиятдан четлатишга ёнгики Ўзбекистон Республикасининг ҳудудий яхлитлигини зўрлик билан бузишга ошкора даъват қилиш, шунингдек бундай мазмундаги материалларни тарқатиш, —

уч йилгача муддатга озодликдан маҳрум этиш ёки энг кам ойлик иш ҳақининг йигирма ҳиссасигача бўлган миқдорда жарима солиш билан жазоланади»;

иккинчи қисмнинг жазо белгиланган бандидаги «йигирма минг сўмгача» деган сўзлар «энг кам ойлик иш ҳақининг эллик ҳиссасигача бўлган миқдорда» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

2. 63-модда қўйидаги таҳрирда баён этилсин:

«63-модда. Ҳокимият конституциявий идораларининг фаолият кўрсатишига тўсқинлик қилиш

Ҳокимият конституциявий идораларининг қонуний фаолиятига тўсқинлик қилишга ёки уларни Конституцияда кўзда тутилмаган мувозий ҳокимият таркиблари билан алмаштиришга қаратилган зўравонлик ҳаракатлари, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Конституциясида, Қорақалпоғистон Республикаси Конституциясида назарда тутилмаган тартибда тузилган ҳокимият тузилмаларини тарқатиб юбориш тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши, Қорақалпоғистон Республикаси Олий Кенгаши, халқ депутатлари вилоятлар, Тошкент шаҳар Кенгашлари чиқарган қарорларни белгиланган муддатда бажармаслик, —

сайлаб қўйиладиган лавозимларни эгаллаш ҳуқуқидан уч йилдан беш йилгача муддатга озодликдан маҳрум этиш ёки энг кам ойлик иш ҳақининг ўттиз ҳиссасигача бўлган миқдорда жарима солиш билан жазоланади».

3. Қонун русча матнидаги Махсус қисмнинг биринчи боби сарлавҳасида «государственные преступления» деган сўзлар «преступления против государства» деган сўзлар билан, «Особо опасные государственные пре-

ступления» ҳамда «Иные государственные преступления» деган кичик сарлавҳалар эса «Особо опасные преступления против государства» ҳамда «Иные преступления против государства» деган кичик сарлавҳалар билан алмаштирилсин.

4. 54-модда қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«54-м о д д а. Давлатга хиёнат қилиш

Ўзбекистон Республикаси фуқароси томонидан давлатга хиёнат қилиш, яъни Ўзбекистон Республикасининг мустақиллигига, унинг ҳудудий даҳлсизлигига ёки давлат хавфсизлигига ва мудофаа қудратига зарар етказиш мақсадида қасдан содир этилган хатти-ҳаракатлар: душман томонига ўтиш, жосуслик қилиш, чет эл давлатига давлат ёки ҳарбий сирларни ошкор қилиш, чегарадан ташқарига қочиб ўтиш ёки чет элдан Ўзбекистон Республикасига қайтишдан бош тортиш, Ўзбекистон Республикасига қарши душманлик фаолиятини олиб боришда чет давлатга ёрдам бериш, —

мол-мулкни мусодара қилган ҳолда икки йилдан беш йилгача муддатга сургун қилиб ёки қилмасдан ўн йилдан ўн беш йилгача муддатга озодликдан маҳрум этиш билан ёки мол-мулкни мусодара қилиб, ўлимга ҳукм қилиш билан жазоланади.

Изоҳ: Ўзбекистон Республикасига қарши душманлик фаолияти юргизиш учун чет эл разведкаси томонидан ёлланган Ўзбекистон Республикаси фуқароси, агарда у топширилган жиний вазифани адо этиш йўлида ҳеч қандай ҳаракат қилмасдан, ўзининг чет эл разведкаси билан алоқаси борлигини ихтиёрий равишда ҳокимият идораларига маълум қилса, жиний жавобгарликдан озод этилади».

5. 55-модда қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«55-м о д д а. Жосуслик

Давлат сирин ёки ҳарбий сир бўлган маълумотларни чет эл давлатига, чет эл ташкилоти ёки уларнинг агентларига ошкор қилиш шунингдек, бу маълумотларни уларга бериш мақсадида ўғирлаш ёки тўплаш, агарда жосуслик чет эл фуқароси ёки фуқаролиги бўлмаган шахс томонидан қилинган бўлса, —

мол-мулкани мусодара қилган ҳолда икки йилдан беш йилгача муддатга сургун қилиб ёки сургун қилмасдан етти йилдан ўн беш йилгача муддатга озодликдан маҳрум этиш билан ёки мол-мулкани мусодара қилиб, ўлимга ҳукм этиш билан жазоланади.

Изоҳ: Узи содир этган ҳаракатлар тўғрисида ҳокимият идораларига ихтиёрий равишда хабар қилган шахс, башарти у Ўзбекистон Республикаси хавфсизлигига зарар етказмаган бўлса, ёхуд унинг хабари асосида қўрилган чора-тадбирлар туфайли давлат учун зарарли оқибатлар келиб чиқишининг олди олинган бўлса, жиний жавобгарликдан озод этилади».

6. Кодекс қуйидаги мазмундаги 55¹-модда билан тўлдирилсин:

55¹-модда. Ҳокимиятни қўлга олиш мақсадида фитна уюштириш

Ўзбекистон Республикасининг конституциявий тузумини зўрлик билан ағдариб ташлаш ва ҳокимиятни қўлга олиш мақсадида фитна уюштириш, —

мол-мулкани мусодара қилган ҳолда ўн йилдан ўн беш йилгача муддатга озодликдан маҳрум қилиш ёки ўлимга ҳукм этиш билан жазоланади.

Изоҳ: Фитнада қатнашган ва бу ҳақда ихтиёрий равишда ҳокимият идораларига хабар қилган шахс, башарти, унинг хабари асосида қўрилган чоралар туфайли фитнадан қўзланган мақсадни амалга оширишнинг олди олинган бўлса, жиний жавобгарликдан озод этилади».

7. 56-модданинг биринчи қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Давлат ҳокимиятига зарба бериш ёки уни заифлаштириш мақсадида давлат ёки жамоат арбобини ёхуд ҳокимият вакилини унинг давлат ёки жамоат фаолияти муносабати билан ўлдириш, —

мол-мулкани мусодара қилган ҳолда икки йилдан беш йилгача муддатга сургун қилиб ёки сургун қилмасдан ўн йилдан ўн беш йилгача муддатга озодликдан маҳрум этиш билан ёки мол-мулкани мусодара қилиб, ўлимга ҳукм этиш билан жазоланади».

8. Кодекс қуйидаги мазмундаги 57¹-модда билан тўлдирилсин:

«57¹-м о д д а. Ажнабий давлатларнинг ваколатхоналарига, халқаро миқёсда қўриқландиган бошқа шахслар ва муассасаларга қарши жиноятлар

Ажнабий давлат ваколатхоналарининг ёки халқаро ташкилотларнинг хизмат биноларига, уларга қарашли ёки улар ижарага олган уй-жой биноларига, шунингдек ажнабий давлатларнинг ёки халқаро ташкилотларнинг вакилларига ҳужум қилиш, бу шахсларни улар вакил бўлган давлатларнинг ёки Ўзбекистон Республикаси ҳокимияти конституциявий идораларининг фаолиятига таъсир ўтказиш мақсадида тутиб гаров тариқасида ушлаб туриш, —

уч йилдан ўн йилгача бўлган муддатга озодликдан маҳрум этиш билан жазоланади.

Ушбу модданинг биринчи қисмида назарда тутилган ҳаракатларни содир этиш билан таҳдид қилиш, —

уч йилгача муддатга озодликдан маҳрум этиш ёки икки йилгача муддатга ахлоқ тузатиш ишларига юбориш билан жазоланади».

9. 58-модда қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«58-м о д д а. Қўпоровчилик

Ўзбекистон Республикасини заифлаштириш мақсадида портлатиш, ўт қўйиш ёки одамларни оммавий равишда қириб ташлашга, уларга тан жароҳатлари етказишга ёки уларнинг саломатлигига ўзгача зарар етказишга, корхоналарни, иншоотларни, қатнов йўллари ва воситаларини, алоқа воситаларини ёки муҳим халқ хўжалик ёхуд мудофаа аҳамиятига молик ўзга объектларни вайрон қилиш ёки унга зарар етказиш мақсадида ўзга хатти-ҳаракатлар содир этиш, шунингдек худди шу мақсадларда кўпчиликни заҳарлаш ёки эпидемия ва эпизоотиялар тарқатиш, —

мол-мулкни мусодара қилган ҳолда икки йилдан беш йилгача муддатга сургун қилиб ёки сургун қилмасдан саккиз йилдан ўн беш йилгача муддатга озодликдан маҳрум этиш билан ёки мол-мулкни мусодара қилиб, ўлимга ҳукм этиш билан жазоланади».

10. 59-модда чиқариб ташлансин.

11. 68-модда қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«68-м о д д а. Контрабанда

Нарса-буюмларни божхона назоратини четлаб ёки божхона назоратидан яшириб ёки кўп миқдорда, ёхуд контрабанда билан шуғулланиш учун уюшган гуруҳ томонидан Ўзбекистон Республикасининг божхона чегарасидан ўтказиш, шунингдек наркотик воситаларни, таъсири кучли, заҳарли, радиоактив, портлайдиган моддалар, қурол-яроғ ва ўқ-дориларни чегарадан ўтказиш, яъни (текис стволли ов қуроллари ва уларнинг ўқ-дориси бундан мустасно) контрабанда қилиш, —

мол-мулкни мусодара қилган ҳолда икки йилдан беш йилгача муддатга сургун қилиб ёки сургун қилмасдан, уч йилдан ўн йилгача муддатга озодликдан маҳрум этиш билан жазоланади».

12. 71-модда қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«71-м о д д а. Сафарбарлик бўйича чақирилишдан бош тортиш

Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари сафларига сафарбарлик бўйича чақирилишдан бош тортиш, —
уч йилдан ўн йилгача муддатга озодликдан маҳрум этиш билан жазоланади.

Ўша ҳаракат, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучларини тўлдириш учун ўтказиладиган янги чақиришлардан бош тортиш уруш вақтида содир этилса, —

беш йилдан ўн йилгача муддатга озодликдан маҳрум этиш ёки ўлимга ҳукм этиш билан жазоланади».

13. 73-модда қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

73-м о д д а. Қонунсиз равишда чет элга чиқиб кетиш ва Ўзбекистон Республикасига қонунсиз кириш

Чет элга чиқиб кетиш, — Ўзбекистон Республикасига кириш ёки чегарадан ўтишда белгиланган тартибни бузиш, —

бир йилдан уч йилгача муддатга озодликдан маҳрум этиш билан жазоланади.

Шундай ҳаракатлар такрор содир этилса, —

икки йилдан беш йилгача озодликдан маҳрум этиш билан жазоланади.

Белгиланган нусхадаги паспорти ёки Ўзбекистон Республикаси Конституциясида кўзда тутилган бошпа-на ҳуқуқидан фойдаланиш учун рухсати бўлмаган ҳол-да Ўзбекистон Республикасига келган чет эл фуқарола-рига бу модда жорий қилинмайди».

14. 74-модда қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«74-м о д д а. Халқаро учиб қондаларини бузиш

Белгиланган тартибда рухсати бўлмаган ҳолда Ўз-бекистон Республикасига учиб кириш ва Ўзбекистон Республикасидан учиб чиқиш, рухсатномада кўрсатил-ган маршрутларга, қўниш жойларига, ҳаво дарвозала-рига, учиб баландлигига риоя қилмаслик ёки халқаро учиб қондаларини бошқа тарзда бузиш, —

ҳаво кемасини мусодара қилиб ёки қилмасдан, бир йилдан ўн йилгача муддатга озодликдан маҳрум этиш ёки энг кам ойлик иш ҳақининг эллик ҳиссасигача бўл-ган миқдорда жарима солиш билан жазоланади».

15. 77-модданинг биринчи қисми қуйидаги таҳрир-да баён этилсин:

«Сотиш ва ишлатиш мақсадида давлат пул белги-ларини, давлатнинг қимматбаҳо қоғозларини ёки чет эл валюталарини қалбаки ясаш, шунингдек уларни со-тиш ва ишлатиш, —

мол-мулкни мусодара қилган ҳолда икки йилдан беш йилгача муддатга сургун қилиб ёки сургун қил-масдан уч йилдан ўн беш йилгача муддатга озодлик-дан маҳрум этиш билан жазоланади».

16. Қонун русча матнидаги 7¹-модданинг иккинчи қисмида «особо опасные государственные преступле-ния» деган сўзлар «особо опасные преступления против государства» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

17. 22-модданинг биринчи қисмидаги «Давлатга қар-ши жиноятлар учун жиний жавобгарлик тўғрисида»ги СССР Қонунида кўзда тутилган ҳолатларда «давлатга қарши жиноят қилганлик, ССР Иттифоқи жиноят қо-нунларининг ҳамда ушбу Кодекснинг қасддан одам ўл-дирганлик учун жавобгарликка тортишни белгиловчи моддаларида кўрсатилган айбни оғирлаштирадиган ҳо-латларда қасддан одам ўлдирганлик учун, ССР Итти-фоқи қонунларида махсус кўзда тутилган айрим ҳол-ларда эса бошқа баъзи бир алоҳида оғир жиноятлар учун ҳам ўлим жазоси — отиб ўлдириш қўлланилишига

йўл қўйилади» деган сўзлар чиқариб ташланиб, улар ўрнига «давлатга қарши жиноятлар учун қонунда назарда тутилган ҳолларда, оғир ҳолатда қасддан одам ўлдирганлик учун, шунингдек ушбу Кодексда назарда тутилган бошқа баъзи ўта оғир жиноятлар учун қўлла-ниш мумкин» деган сўзлар киритилсин.

18. Қонун русча матнидаги 23-модданинг тўртинчи қисмидаги олтинчи хатбошида, бешинчи қисмда, саккизинчи қисмидаги учинчи хатбошида «государственные преступления» деган сўзлар «преступления против государства» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

19. Қонун русча матнидаги 23¹-модданинг биринчи қисмидаги биринчи ва иккинчи бандда, 23²-модданинг учинчи қисмидаги биринчи бандда, 33¹-модданинг учинчи қисмидаги иккинчи бандда, 50¹-модданинг иккинчи бандида «государственное преступление» деган сўзлар «преступления против государства» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

20. 60¹-моддадаги «Ватанга хиёнат» деган сўзлар «Давлатга хиёнат» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

21. 62-модданинг сарлавҳасидаги ва матнидаги «Советларга қарши» деган сўзлар «ғайриконституциявий» деган сўзлар, русча матнидаги «государственное преступление» деган сўзлар «преступление против государства» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

22. 65-модданинг биринчи қисмидаги «Ватанга хиёнат» деган сўзлар «Давлатга хиёнат» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

23. Қонун русча матнидаги 79 ва 79¹-моддаларининг сарлавҳалари ва матнларидаги «государственных преступлениях», «государственных преступлений» деган сўзлар «преступления против государства», «преступлений против государства» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

**Ўзбекистон Республикасининг
Президенти**

И. ҚАРИМОВ

**«ҲОКИМИЯТНИНГ КОНСТИТУЦИЯВИЙ
ИДОРАЛАРИНИ ҚҶРИҚЛАШ ТҶҒРИСИДА»ГИ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚОНУНИНИ
АМАЛГА КИРИТИШ ҲАҚИДА**

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ҚЕНГАШИНИНГ**

1992 йил 9 декабрь

Қ А Р О Р И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси, 1993 йил, 1-сон, 10-модда)

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши қ а р о р
қ и л а д и:

1. «Ҳокимиятнинг конституциявий идораларини қўриқлаш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни эълон қилинган пайтдан эътиборан амалга киритилсин.

2. Белгилаб қўйилсинки, Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 179²-моддаси ҳамда Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий ҳуқуқбузарликлар тўғрисидаги кодексининг 166²-моддаси товар-моддий бойликларни республикадан Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги таркибига кирувчи мамлакатларга олиб чиқиб кетишнинг белгиланган тартибини бузганлик учун қўлла-нилади.

Ўзбекистон Республикаси Олий
Кенгашининг Раиси

Ш. ЙҶЛДОШЕВ.

ХУЖАЛИК ЖАМИЯТЛАРИ ВА ШИРКАТЛАРИ ТЎҒРИСИДА

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ

1992 йил 9 декабрь

ҚОНУНИ

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси, 1993 йил, 1-сон, 13-модда)

Ушбу Қонун хўжалик жамиятлари ва ширкатларини ташкил этиш ҳамда улар фаолиятининг ҳуқуқий асосларини белгилаб беради.

1. БУЛИМ. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1-модда. Хўжалик жамиятлари ва ширкатлари

1. Хўжалик ёки тадбиркорлик фаолиятини юритиш мақсадида юридик шахсларнинг, юридик шахслар билан жисмоний шахсларнинг ҳамда жисмоний шахсларнинг ўртасида ўз ҳиссаларини ва мол-мулкни бирлаштириш асосида ўзаро ихтиёрий келишувига мувофиқ тузиладиган корхоналар хўжалик жамиятлари ва ширкатлари ҳисобланади.

Хўжалик жамиятлари ва ширкатларига қуйидагилар киради:

акцияли жамиятлар;

масъулияти чекланган ёки қўшимча масъулиятли жамиятлар;

тўлиқ ва коммандит хўжалик ширкатлари.

Хўжалик жамиятлари ва ширкатлари корхоналарнинг хўжалик ассоциациясига: иттифоқ, концерн, консорциум, корпорация ва бошқа уюшмаларга бирлашишга ҳақлидир.

2. Хўжалик жамиятлари ва ширкатлари юридик шахс ҳисобланиб, «Ўзбекистон Республикасида корхоналар тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг Қонуни, ушбу Қонун, бошқа қонун ҳужжатлари ва таъсис ҳужжатлари асосида иш олиб боради.

Қорақалпоғистон Республикасида жамиятлар ва ширкатлар ташкил этиш ва уларнинг фаолият кўрсатиш тартиби Қорақалпоғистон Республикаси қонунлари билан ҳам тартибга солинади.

2-модда. Жамият ва ширкат қатнашчиларининг таркиби ва ваколатлари

1. Жамият ва ширкат камида икки қатнашчидаю иборат бўлади. Бошланғич устав фонди шакллантирадиган қатнашчилар жамиятнинг ва ширкатнинг муассислари ҳисобланадилар.

Жамият қатнашчиси бўлган корхоналар (ташкilotлар) юридик шахс мақомини сақлаб қолади.

Давлат ҳокимияти идораларининг жамиятлар ва ширкатлар фаолиятида иштирок этиши ман қилинади.

Давлат бошқаруви идоралари қонунларда бериб қўйилган ваколатлар доирасида давлат мулкини идора этиш бўйича жамият ва ширкат қатнашчиси бўлиши мумкин.

Жамиятларда ва ширкатларда ажнабий юридик ва жисмоний шахслар қатнашишининг ўзига хос жиҳатлари амалдаги қонунларга биноан белгиланади.

2. Жамият ва ширкат қатнашчилари:

таъсис ҳужжатларида белгиланадиган тартибда жамият ва ширкат ишларини бошқаришда иштирок этиш; жамият ва ширкат фаолиятидан тушадиган ўзлари га тегишли фойдани (дивидендни) пул билан ифодаланган ҳолда ҳам, натурал ҳолда ҳам олиш. Давлат бошқарув идораси бўлмиш жамият ва ширкат қатнашчисига тегишли фойданинг (дивиденднинг) бир қисми у томонидан ўзининг ижтимоий тараққиётига ҳамда ушбу жамиятни бошқариш билан боғлиқ мақсадларга ишлатилиши мумкин;

таъсис ҳужжатларида белгиланадиган тартибда жамият ва ширкат фаолияти тўғрисидаги ахборотдан воқиф бўлиш, шу жумладан бухгалтерлик ҳисоб-китоби ва ҳисоботи ҳамда ўзга ҳужжатлар билан танишиб чиқиш;

белгиланган тартибда жамият ва ширкат таркибидан чиқиш ҳуқуқига эгадирлар.

Жамият ва ширкат қатнашчилари шу жамият ва ширкат ишлаб чиқараётган (кўрсатаётган) маҳсулотни (хизматни) олишда устун ҳуқуққа, қонунларда ва таъсис ҳужжатларида назарда тутилган ўзга ҳуқуқларга эгадирлар.

3. Жамият ва ширкат қатнашчилари:

жамият ва ширкат таъсис ҳужжатларининг қондаларига риоя этишлари, жамият ва ширкатнинг умумий

Йиғилиши ва бошқа бошқарув идоралари қарорларини бажаришлари;

таъсис ҳужжатларда назарда тутилган тартибда, миқдор ва усулларда улуш қўшишлари (акциялар ҳақини тўлашлари);

тижорат сиридан иборат бўлмиш жамият ва ширкат фаолияти тўғрисидаги ахборотни ошкор қилмасликлари;

Ўзбекистон Республикаси қонунларида ва таъсис ҳужжатларида назарда тутилган бошқа мажбуриятларни адо этишлари шарт.

Ширкат (жамият) қатнашчилари жамият ишлаб чиқарадиган маҳсулотни олишда (хизматлардан фойдаланишда) устун ҳуқуққа эга бўлишлари мумкин, улар зиммасида Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларида ва таъсис ҳужжатларида назарда тутилган ўзга мажбуриятлар ҳам бўлиши мумкин.

3-модда. Жамият ва ширкатнинг таъсис ҳужжатлари, уларни рўйхатдан ўтказиш тартиби

1. Таъсис шартномаси ва устав хўжалик жамиятларининг таъсис ҳужжатлари ҳисобланади. Акцияли жамият уставга асосан, масъулияти чекланган ёки қўшимча масъулиятли жамият таъсис шартномаси ва устав асосида иш кўради. Тўлиқ ва коммандит ширкатлар таъсис шартномаси асосида тузилади ва иш юритади.

2. Таъсис шартномасида:

таъсис этилаётган жамият ва ширкат тури, уларнинг фаолият соҳаси, мақсадлари ва муддати;

қатнашчилар (муассислар) таркиби;

таъсис этилаётган жамият ва ширкатнинг фирма номи ва манзилгоҳи;

устав фондининг миқдори ва уни ҳосил қилиш тартиби;

даромадларни (фойдани), дивидендларни тақсимлаш ва зарарларни қоплаш тартиби;

қонунларга зид келмайдиган бошқа шартлар тўғрисидаги маълумотлар бўлади.

3. Жамият уставида:

фирма номи ва унинг манзилгоҳи;

фаолият соҳаси, мақсадлари ва муддати;

устав фондининг миқдори;

ҳар бир қатнашчига тегишли улуш миқдори;

улар қўшадиган ҳиссанинг миқдори, таркиби, қўшиш муддатлари ва тартиби;

устав фондини ошириш ёки камайтириш тартиби; чиқарилаётган акцияларининг турига, номинал қиймати, ҳар хил турдаги акцияларнинг ўзаро нисбати; даромадларни (фойдани), дивидендларни тақсимлаш ва зарарларни қоплаш тартиби;

заҳира фондларни ва ўзга фондларни ҳосил қилиш тартиби;

улушларнинг эгаларини ўзгартириш тартиби;

жамият қатнашчиларининг ҳуқуқ ва мажбуриятлари;

жамиятни бошқариш тузилмаси, ижрочи ва назорат идоралари аъзоларининг сони, уларни сайлаш тартиби, уларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари;

қатнашчилар йиғилишининг ваколатлари;

йиллик ҳисоботларни тузиш, текшириш ва тасдиқлаш тартиби;

жамиятни қайта ташкил этиш ва тугатиш тартиби тўғрисидаги маълумотлар;

жамият фаолиятининг хусусиятига кўра зарур бўлган ўзга маълумотлар акс эттирилиши керак.

4. Жамият ва ширкат Ўзбекистон Республикасининг қонунларида белгиланган тартибда давлат рўйхатига олинган вақтдан бошлаб юридик шахс ҳуқуқига эга бўлади.

5. Давлат корхонаси жамиятга ёки ширкатга айлан-тирилганда уни давлат рўйхатидан ўтказиш учун мол-мулкка эгалик қилиш ҳуқуқини тасдиқлайдиган ордернинг нусхаси қўшимча тарзда тақдим этилади.

4-м о д д а. Жамият ва ширкатнинг мулки

1. Ширкат ва жамият:

муассислар ва қатнашчилар томонидан унинг эгаллигига берилган мол-мулкнинг;

хўжалик фаолияти натижасида ишлаб чиқарилган маҳсулотнинг;

олинган даромадларнинг;

қонунларда тақиқланмаган асосларга кўра сотиб олинган ўзга мол-мулкнинг эгаси ҳисобланади.

2. Жамият ва ширкат амалдаги қонунларга мувофиқ тарзда қимматли қоғозлар чиқариш ва улардан даромад олишга ҳақлидир.

3. Жамият ва ширкат қатнашчисининг қўшадиган ҳиссаси бинолар, иншоотлар, асбоб-ускунлар, ўзга моддий бойликлардан, қимматли қоғозлардан, ер, сув ва ўзга табiiй бойликлардан, бинолар, иншоотлар ва асбоб-ускуналардан фойдаланиш ҳуқуқидан, шунингдек ўзга мулкiiй ва мулкка оид бўлмаган ҳуқуқлардан, пул маблағларидан иборат булиши мумкин. Қўшилаётган мол-мулкнинг қиймати жамият қатнашчиларининг биргаликдаги қарори билан белгиланади.

Қайта тузилаётган давлат корхонаси (ташкilotи) нинг мол-мулкни баҳолаш қонунларга мувофиқ амалга оширилади.

4. Пул кўринишида баҳоланган, устав фондига қўшилган ҳисса қатнашчининг устав фондидаги улушини ташкил этади.

5. Қатнашчи мол-мулкни жамиятга фақат фойдаланиш учун ўтказган ҳолларда қатнашчи ҳиссасининг миқдори ҳамда мос равишда унинг улуши, башарти таъсис ҳужжатларида ўзга ҳол қайд этилмаган бўлса, жамият ва ширкатнинг таъсис ҳужжатларида кўрсатилган бутун фаолият муддати учун ёки қатнашчилар томонидан белгиланган ўзга муддат учун ана шу мол-мулкдан фойдаланганлик эвазига ижара ҳақи эътиборга олинган ҳолда ҳисоблаб чиқилади.

5-модда. Давлат корхоналарини хўжалик жамиятларига ва ширкатларига айлантириш

1. Давлат корхонасини хўжалик жамияти ва ширкатга айлантириш ҳамда шу хусусида қарор қабул қилиш Ўзбекистон Республикасининг «Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш тўғрисида» ги Қонунига мувофиқ амалга оширилади.

2. Корхонанинг юридик шахс ҳисобланмайдиган тармоқ бўлинмасини хўжалик жамиятига ва ширкатига айлантириш мулкдорнинг ёки у вакил қилган идоранинг розилигига биноан, уларни олдиндан мустақил давлат корхонасига айлантирмай туриб амалга оширилади.

6-модда. Жамият ва ширкат фаолиятини тўхта-тиш

Жамият ва ширкат фаолияти:
у тузилаётганида мўлжал қилинган муддат тугаган-

да ёки уни тузишдан кўзланган мақсадга эришилганда;
у синганда ёхуд қонунларни сурункасига ёки қўпол
равишда бузган ҳолларда тегишли суднинг қарорига
асосан;

жамият ва ширкатни бошқариш олий идорасининг
қарорига биноан;

уларни тугатилган ва қўшиб юбориш, бирлаштириш,
ажратиш, бўлиш ёки қайта тузиш йўли билан қайта
ташкил этилган тақдирда;

таъсис ҳужжатларида ва амалдаги қонунларда кўз-
да тутилган бошқа асосларга кўра тўхтатилиши мум-
кин.

Жамият ва ширкатни тугатиш ҳамда қайта ташкил
этиш Ўзбекистон Республикаси қонунларида ва таъсис
ҳужжатларида назарда тутилган тартибда амалга
оширилади.

7-модда. Низоларни қараб чиқиш тартиби

Жамият ва ширкатларнинг ўзаро, шунингдек юри-
дик ва жисмоний шахслар билан ҳамда чет эл юридик
шахслари ва фуқаролар билан низолари қонунларда
белгиланган тартибда суд, хўжалик суди ва холислар
суди томонидан кўриб чиқилади.

II БУЛИМ. АКЦИЯЛИ ЖАМИЯТ

8-модда. Акцияли жамият

1. Кўрсатилган номинал қийматига тенг акциялар-
нинг муайян миқдорига бўлинган устав фондига эга
бўлган ҳамда мажбуриятлари бўйича фақат ўз мол-
мулки билан жавобгар бўладиган жамият акцияли жа-
мият деб эътироф этилади.

2. Акцияли жамият очиқ ёки ёпиқ турда бўлиши
мумкин, бу ҳол уставда қайд этилади.

9-модда. Акцияли жамиятни тузиш ва унинг муассислари

1. Акцияли жамият мавжуд корхонани ўзгартириш
ёки янги корхона тузиш йўли билан таъсис этилиши
мумкин.

2. Юридик ва жисмоний шахслар акцияли жамият

муассислари бўлиши мумкин. Муассислар ўзаро шартнома тузадилар, унда акцияли жамиятни тузиш юзасидан улар ҳамкорликда амалга оширадиган фаолият тартиби, уларнинг акцияларга ёзилган шахслар ҳамда учинчи шахслар олдидаги жавобгарликлари белгилаб қўйилади.

Муассислар жамиятнинг рўйхатдан ўтгунга қазар вужудга келган мажбуриятлари юзасидан биргалликда жавобгар бўладилар.

10-модда. Акцияли жамиятнинг устав фонди

1. Акцияли жамиятнинг устав фонди ёпиқ турдаги жамиятда беш юз минг сўмдан ва очиқ турдаги жамиятда бир миллион сўмдан кам бўлиши мумкин эмас.

2. Илгари чиқарилган акциялар учун номинал қийматидан кам бўлмаган ҳақ тўлалигича тўланган бўлса акцияли жамият устав фондини кўпайтиришга ҳақлидир, устав фонди мол-мулкни натура кўринишида ўтказиш йўли билан кўпайтириладиган ҳоллар бундан мустаснодир.

Устав фонди янги акциялар чиқариш воситасида оширилади. Акциядорлар қўшимча равишда чиқарилган акцияларни сотиб олишда устун ҳуқуқдан фойдаланадилар.

3. Устав фондини камайтириш акцияларнинг номинал қийматини камайтириш ёки акцияларнинг бир қисmini бекор қилиш мақсадида эгаларидан сотиб олиб акциялар миқдорини камайтириш йўли билан амалга оширилади.

Устав фонднинг миқдори камайтирилиши тўғрисидаги қарор барча акциядорларнинг эътиборига етказилгандан сўнг бир йил вақт ўтгач, бекор қилиш учун тақдим этилмаган акциялар ҳақиқий эмас деб топилади.

11-модда. Акциялар

1. Акциялар қимматли инвестицион қоғозлар бўлиб, у эгаси акциядорларнинг жамият устав фондида қатнашиш ҳуқуқини тасдиқлайди ҳамда уларга мулккий ва шахсий номулккий ҳуқуқларни беради.

2. Очиқ турдаги жамиятнинг акциялари бошқа акциядорларнинг розилигисиз қўлдан қўлга ўтиши мумкин. Ёпиқ турдаги акцияли жамиятнинг акциялари фа-

қат эгаси ёзилган бўлиши мумкин, уларни бошқа шахсларга бериш тартиби уставда белгилаб қўйилади.

3. Ёпиқ турдаги акцияли жамиятлар акциялар ўрнига акциядорларга акциянинг номинал қийматига тенг суммага сертификатлар беришлари мумкин.

4. Акциянинг номинал қиймати бир минг сўмдан кам бўлмаслиги керак.

Акция бўлинмасдир.

5. Акциялар:

эгаси ёзилган ва тақдим этувчига тегишли; имтиёзли (овоз бериш ҳуқуқисиз) ва оддий (овоз бериш ҳуқуқи билан) бўлиши мумкин.

Акцияда қайд этилган ҳамда жамият акциядорларини рўйхатга олиш китобига ёзиб қўйилган жисмоний ёки юридик шахсларгина эгаси ёзилган акциянинг эгаси акциядор деб тан олинади.

Тақдим этувчига тегишли акциянинг эгаси уни сақловчи деб юритилади. Тақдим этувчига тегишли акциялар бошқа шахслар эгалигига рўйхатсиз берилади.

Оддий акциялар жамият акцияларининг асосий қисмини ташкил этади.

Имтиёзли акциялар акцияли жамият устав фондининг 10 фоиздан ортиқроқ қийматда чиқарилиши мумкин эмас.

Имтиёзли акциялар эгаларига дивидентларни олишда афзал ҳуқуқ ҳамда акцияли жамият тугатилган тақдирда унинг мол-мулкни тақсимлашда устунлик билан иштирок этиш ҳуқуқини беради.

Имтиёзли акциялар бўйича дивидентлар, акцияли жамият жорий йилда олган фойдасидан қатъи назар, илгари уларнинг номинал қийматига белгиланган қатий фоиздан кам бўлмаган миқдорда тўланади.

6. Чиқарилаётган акцияларнинг турлари, уларни тарқатиш ҳамда улар бўйича дивидентлар тўлаш тартиби Ўзбекистон Республикасининг қимматли қоғозлар тўғрисидаги қонунларига мувофиқ акцияли жамият уставида белгилаб қўйилади.

7. Хўжалик фаолияти оқибатида акцияли жамият кўрган зарарларни қоплаш мақсадида акциялар чиқариш ман этилади.

12-м о д д а. Акцияларни тарқатиш тартиби

1. Акцияли жамият тузилаётганида акциялар уларга

очиқ ёзилиш орқали (очиқ турдаги акцияли жамият) ёхуд уларни муассислар ўртасида (ёпиқ турдаги акцияли жамият) тақсимлаш тартибида тарқатилиши мумкин.

Акцияларга очиқ ёзилиш муассислар томонидан бевосита ёхуд фонд биржалари ва банклар орқали уюштирилади. Бунда муассислар устав фондининг камида йигирма беш фоизи миқдорига тенг акцияларнинг эгалари бўлиб туришлари керак.

2. Муассислар акцияга очиқ ёзилиш кутилаётганлиги тўғрисида билдириш эълон қиладилар, унда бўлажак акцияли жамиятнинг фирма номи, фаолият соҳаси, мақсади ва муддати, муассисларнинг таркиби, таъсис йиғилиши (конференцияси) ўтказиладиган сана, устав фондининг мўлжалланган миқдори, акцияларнинг номинал қиймати, уларнинг сони ва турлари, муассисларнинг устунлиги ва имтиёзлари, акцияларга ёзилиш қаерда ўтказилиши, уларга ёзилиш бошланадиган ва тугайдиган муддат, муассислар томонидан натура ҳолида киритилаётган мол-мулкнинг таркиби, жамиятга хизмат кўрсатадиган банкнинг номи ва ҳисоб счётининг рақами кўрсатилиши лозим. Муассислар қарорига биноан қайд этилган билдиришга бошқа маълумотлар ҳам киритилиши мумкин. Акцияларга ёзилиш муддати олти ойдан кўп бўлиши мумкин эмас.

3. Акцияга ёзилишда қатнашаётган шахслар муассисларнинг счётига ўзлари ёзилаётган акция номинал қийматининг камида 10 фоизи миқдорида дастлабки бадални тўлайдилар, шундан кейин муассислар уларга муайян миқдордаги акцияни сотажаклари хусусидаги ёзма мажбуриятни тақдим этадилар.

4. Таъсис йиғилиш (конференция) ўтказиладиган лайтгача акцияга ёзилган шахслар дастлабки бадални ҳисобга олган ҳолда акция номинал қийматининг камида 30 фоизини тўлашлари шарт.

5. Билдиришда кўрсатилган муддат тугагач акцияга ёзилиш тўхтатилади. Агар шу даврга келиб акцияларнинг олтмиш фоизига ёзилишга эришилмаса, акцияли жамият таъсис этилиши амалга ошмаган деб топилади, акцияларга ёзилган шахсларга эса бу ҳақда 10 кун муддат ичида маълум қилинади ва шу муддатда улар томонидан тўланган пул маблағлари ёки ўзга мол-мулк қайтариб берилади.

6. Акциядор таъсис йиғилиши (конференцияси)да белгиланган муддатларда, лекин жамият рўйхатдан ўт-

гач бир йилдан кечиктирмай акцияларни тўлиқ сотиб олиши лозим. Акс ҳолда, башарти жамиятнинг уставинда ўзга ҳол қайд этилмаган бўлса, у ўтказиб юборган вақт учун муддати ўтказиб юборилган суммадан олиниши мўлжалланган йиллик даромаднинг йигирма беш фоизи миқдорида ҳақ тўлайди. Акцияларни сотиб олиш муддати тугагач, акцияли жамият уларни мустақил тарзда сотиб юборишга ҳақлидир.

7. Давлат корхоналари акцияли жамиятга айлан-тирилганда дастлабки бадал киймати, шунингдек акцияларни тўлиқ сотиб олиш муддатлари давлат мулки объектининг тасарруф этувчиси томонидан ушбу корхоналар ходимлари учун назарда тутилган имтиёзлар ва кафолатлар ҳисобга олиниб ҳар бир ҳолда алоҳида белгиланади.

8. Акцияли жамият кейинчалик сотиб юбориш, ўз ходимлари ўртасида тарқатиш ёки бекор қилиш учун акциядордан унга тегишли акцияларни сотиб олишга ҳақлидир. Қайд этилган акцияларни реализация қилиш узоғи билан бир йил муддат ичида амалга оширилиши керак. Ана шу давр мобайнида даромадни (фойдани), дивидендларни тақсимлаш, шунингдек акциядорларнинг умумий йиғилишида овоз бериш ва қворумни аниқлаш жамият томонидан сотиб олинган ўз акцияларини ҳисобга олмаган ҳолда амалга оширилади.

13-модда. Акцияли жамиятнинг таъсис йиғилиши (конференцияси)

1. Акцияли жамиятнинг таъсис йиғилиши (конференцияси) акцияларга ёзиш тугагач кечи билан ўттиз кун муддат ичида чақирилади. Қўрсатилган муддат ўтказиб юборилган тақдирда акцияга ёзилган шахс акциялар қийматининг ўзи тўлаган қисми қайтарилишини талаб қилишга ҳақлидир, муассислар эса ўн кунлик муддат ичида у киритган суммани қайтаришлари шарт.

2. Таъсис йиғилиши (конференцияси):

акцияли жамият таъсис этиш тўғрисида қарор қабул қилади ва унинг уставини тасдиқлайди;

акцияларга ортиқча ёзилишни қабул қилади ёки рад этади. Агар акцияларга ортиқча ёзилиш қабул қилинса, устав фонди мувофиқ равишда кўпайтирилади;

жамиятнинг таъсис этиш жарғёида муассислар томонидан тузилган шартномаларни тасдиқлайди:

пуддан бошқа шаклдаги бадалларнинг пул қиймати-ни тасдиқлайди;

башарти, муассислар таъсис шартномасида бу ҳуқуқ ўз тасарруфларида эканлигини қайд этмаган бўлсалар, акцияли жамиятнинг кенгашини (кузатувчи кенгашини), бошқарувини (раисини) ва тафтиш комиссиясини сайлайди.

3. Агар ёзилиш ўтказилган акцияларнинг олтмиш фоизидан ортиқроғига ёзилганлар иштирок этса, акцияли жамиятнинг таъсис йиғилиши (конференцияси) қонуний кучга эгадир.

Кворум йўқлиги сабабли таъсис йиғилиши (конференцияси) ўтказилмай қолса, икки ҳафта ичида такрор йиғилиш (конференция) чақирилади. Таъсис йиғилиши (конференцияси) такрор чақирилганда ҳам кворум таъмин этилмаса, акцияли жамият ташкил бўлмади деб ҳисобланади.

Таъсис йиғилишида (конференциясида) овоз бериш: бир акция— битта овоз қонидасида ўтказилади.

4. Таъсис йиғилиши оддий кўпчилик овоз билан қарор қабул қилади, таъсис шартномасининг қондаларини ўзгартириш тўғрисидаги қарор бундан мустаснодир, бунинг учун акцияга ёзилган барча шахсларнинг розилиги талаб этилади.

5. Таъсис йиғилиши (конференцияси) ўтказилган сана акцияли жамият таъсис этилган сана бўлади.

14-модда. Акцияли жамиятнинг бошқарув идолари

1. Акциядорларнинг умумий йиғилиши акцияли жамиятнинг юқори идораси ҳисобланади. Умумий йиғилиш ҳар йили камида бир марта чақирилади. Акцияли жамиятнинг бошқаруви умумий йиғилишни чақириш тўғрисида барча акциядорларни камида ўттиз кун аввал ёзма равишда хабардор қилади.

2. Қуйидагилар:

жамият фаолиятининг асосий йўналишларини белгилаш, унинг режаларини ва режаларнинг бажарилишига доир ҳисоботларни тасдиқлаш;

жамият уставини ўзгартириш ва тўлдириш;

ижроня идораси ва тафтиш комиссиясининг аъзоларини сайлаш, чақириб олиш ҳамда уларнинг фаолияти тартибини тасдиқлаш;

жамият фаолиятининг, шу жумладан унинг шўъбалари фаолиятининг йиллик натижаларини, тафтиш комиссиясининг ҳисоботлари ва хулосаларини, даромадни (фойдани), дивидендларни тақсимлаш ва зарарларни қоплаш тартибини тасдиқлаш;

шўъбалар ва ваколатхоналар очиш, уларни қайта ташкил этиш ва тугатиш, улар тўғрисидаги низомларни (уставларни) тасдиқлаш;

жамият бошқарув идораларининг мансабдор шахсларини мулкӣ жавобгарликка тортиш тўғрисида қарорлар чиқариш;

жамиятнинг ички тартиб қондаларини ва бошқа ҳужжатларини тасдиқлаш, ташкилий тузилишини белгилаш;

устав фондиди ўзгартириш;

жамият ўзи чиқараётган акцияларни сотиб олиши тўғрисидаги масалани ҳал этиш;

жамият, унинг шўъбалари ва ваколатхоналари бошқарув идораларининг мансабдор шахслари меҳнатига ҳақ тўлаш шартларини белгилаш;

жамият фаолиятини тўхтатиш тўғрисида қарор қабул қилиш, тугатиш комиссиясини тайинлаш, тугатиш балансиди тасдиқлаш умумий йиғилишнинг мутлақ ваколатига кирати.

Жамият уставиди умумий йиғилишнинг мутлақ ваколатига ўзга масалалар ҳам киритилиши мумкин.

Умумий йиғилиш, башарти унда жамият уставига мувофиқ овозларнинг камида олтмиш фоизига эга бўлган акциядорлар иштирок этса, қонуний кучга эга ҳисобланади.

Жамият умумий йиғилишида овоз бериш ҳам битта акция — бир овоз қондаси асосиди ўтказилади.

Умумий йиғилиши ўзига тегишли ҳуқуқларнинг бир қисмини жамият бошқаруви ихтиёрига ўтказиши мумкин.

3. Жамият уставини ўзгартириш ва тўлдириш, жамият фаолиятини тўхтатиш, шўъбалар очиш ва уларнинг фаолиятини тўхтатиш, устав фондиди ўзгартириш масалаларини ҳал эта олиши учун йиғилишда иштирок этаётган акциядорларнинг тўртдан уч қисмидан иборат кўпчилик овози талаб этилади.

Бошқа барча масалалар юзасидан қарорлар йиғилишда иштирок этаётган акциядорларнинг оддий кўпчилик овози билан қабул қилинади.

Акциядорлар умумий йиғилишда ўз ҳуқуқларини амалга оширишни бошқа акциядорларга (уларнинг вакилларига), шунингдек учинчи шахсларга ишониб топширишга ҳақлидирлар.

Акциядорларнинг вакиллари доимий бўлиши ёки муайян муддатга тайинланиши мумкин. Акциядор жамиятнинг ижроия идорасини хабардор қилиб туриб исталган пайтда юқори идорадаги ўз вакилни алмаштиришга ҳақлидир.

4. Акцияли жамиятда акцияли жамиятнинг кенгаши (кузатувчи кенгаш) тузилади. Бу кенгаш умумий йиғилишлар орасидаги даврда акциядорлар манфаатларини ҳимоялайди ҳамда уставда назарда тутилган вазифаларни бажаради.

Акцияли жамият кенгаши (кузатувчи кенгаш)нинг аъзолари ижроия идора аъзоси бўла олмайдилар.

5. Бошқарув ёки уставда назарда тутилган бошқа идора акцияли жамиятнинг ижроия идораси ҳисобланади, бу идора акцияли жамиятнинг иштини уюштиради ҳамда умумий йиғилишга жамият фаолиятининг яқунлари тўғрисида йиллик ҳисобот тақдим этади.

6. Бошқарув умумий йиғилиш ва жамият кенгаши (кузатувчи кенгаш) нинг мутлақ ваколатига кирадиган масалалардан бошқа акцияли жамият фаолиятига доир барча масалаларни ҳал этади.

7. Бошқарув ишига бошқарув раиси раҳбарлик қилади, у жамиятнинг уставига мувофиқ тайинланади ёки сайланади. Бошқарув раиси ишонч қўғозисиз жамият номидан иш кўришга ҳақлидир. Бошқарувнинг бошқа аъзолари ҳам уставга мувофиқ шундай ҳуқуқларга эга бўлишлари мумкин.

15-модда. Акцияли жамиятнинг молия-хўжалик фаолияти устидан назорат

1. Акцияли жамият бошқарувининг молия-хўжалик фаолияти устидан назоратни тафтиш комиссияси амалга оширади. Тафтиш комиссияси акциядорлар орасидан сайланади. Тафтиш комиссиясининг аъзолари жамият ижроия идораси таркибига киришлари мумкин эмас.

2. Акцияли жамият ўзининг молия-хўжалик фаолиятини йилига камида бир марта тафтиш қилиши шарт.

Тафтиш комиссияси жамият молия-хўжалик фаолиятини умумий йиғилиш, кузатувчи кенгаш топшириғига

кўра, ўз ташаббуси билан ёки жамини қўшганда овозларнинг ўн фонзидан ортиғига эга бўлган жамият қатнашчилари талаби билан текшириши мумкин.

Тафтиш комиссияси ўзи ўтказган текширув натижалари тўғрисида умумий йиғилишга ёки кузатувчи кенгашга маълумот беради. Тафтиш комиссияси йиллик ҳисоботлар ва баланслар юзасидан хулоса тайёрлайди. Тафтиш комиссиясининг хулосасисиз умумий йиғилиш балансни тасдиқлашга ҳақли эмас.

3. Тафтиш комиссияси акцияли жамият манфаатларига хавф-хатар туғилган ёки мансабдор шахслар йўл қўйган супистемолликлар аниқланган тақдирда умумий йиғилиш навбатдан ташқари чақирилишини талаб қилишга ҳақлидир.

4. Акцияли жамиятнинг молия-хўжалик фаолиятини текшириш солиқ ва молия идоралари, бошқа давлат идоралари томонидан уларнинг ваколати доирасида, шунингдек зарур бўлганда аудиторлик хизматлари томонидан амалга оширилади.

III БЎЛИМ. МАСЪУЛИЯТИ ЧЕКЛАНГАН ЁКИ ҚЎШИМЧА МАСЪУЛИЯТЛИ ЖАМИЯТ

16-м о д д а. Масъулияти чекланган ёки қўшимча масъулиятли жамият

1. Миқдори таъсис ҳужжатларида белгилаб берилган улушларга бўлинган устав фонди бор ҳамда мажбуриятлар юзасидан ўз мол-мулки доирасидагина жавобгар бўлган жамият масъулияти чекланган жамият деб эътироф этилади.

Жамият қатнашчилари қўшган ҳиссалари доирасида жавобгар бўладилар.

2. Миқдори таъсис ҳужжатларда белгилаб берилган улушларга бўлинган устав фонди бор жамият қўшимча масъулиятли жамият деб эътироф этилади. Бундай жамиятнинг мол-мулки камлик қилган тақдирда жамият қатнашчилари унинг мажбуриятлари юзасидан ўз мол-мулклари билан ҳам, барча қатнашчилар учун тенг миқдорда, қўшган ҳиссаларига монанд суммада жавоб берадилар.

17-модда. Масъулияти чекланган ёки қўшимча масъулиятли жамиятнинг устав фонди

1. Масъулияти чекланган ёки қўшимча масъулиятли жамиятда устав фонди тузилади, унинг миқдори эллик минг сўмдан кам бўлмаслиги керак.

2. Жамият давлат рўйхатидан ўтадиган пайтгача қатнашчиларнинг ҳар бири таъсис ҳужжатларида кўрсатилган ҳиссанинг камида ўттиз фоизини киритиши шарт, бу банк муассасалари берган ҳужжатлар билан тасдиқланади.

Қатнашчи ўз ҳиссасини жамият рўйхатдан ўтганидан кейин бир йил ичида тўлиқ қўшиши шарт. Ушбу мажбурият белгиланган муддатда бажарилмаган тақдирда қатнашчи, башарти таъсис ҳужжатларида ўзгача қоидалар назарда тутилмаган бўлса, муддати ўтказиб юборилган вақт учун тўланмаган суммадан олинандиган йиллик даромаднинг йигирма беш фоизини тўлайди.

Жамиятнинг ўз ҳиссасини тўлиқ тўлаган қатнашчига гувоҳнома берилади, бу гувоҳнома қимматбаҳо қозғалар жумласига кирмайди.

3. Ҳисса сифатида киритилган мол-мулк қийматининг ўзгариши ва таъсис ҳужжатларида белгиланган ҳолларда жамият юқори идорасининг қарорига биноан қатнашчилар томонидан киритилган қўшимча бадаллар жамиятнинг устав фондидаги улушлари миқдорига таъсир этмайди.

4. Масъулияти чекланган ёки қўшимча масъулиятли жамиятнинг қатнашчилари қолган қатнашчиларнинг розилиги билан ўз улушини (улушнинг бир қисмини) шу жамиятнинг бир ёки бир неча қатнашчисига ёхуд учинчи шахсларга бериши мумкин. Жамият қатнашчилари ана шу улушни (унинг бир қисмини) жамият устав фондидаги ўз улушларига мутаносиб тарзда сотиб олишда устувор ҳуқуқдан фойдаланадилар. Улушни (унинг бир қисмини) жамият қатнашчиларининг манфаатлари қаноатлантирилганидан кейингина учинчи шахсларга бериш мумкин бўлади. Бундай ҳолларда учинчи шахс унинг ҳуқуқий ворисига айланади.

5. Қатнашчининг улушини у ҳиссасини тўлиқ киритиб бўлганидан кейингина жамиятнинг ўзи сотиб олиши мумкин. Бундай ҳолларда жамият улушни бошқа қатнашчиларга ёки учинчи шахсга узоғи билан бир йил

муддатга бериши шарт. Ана шу давр мобайнида фойдани тақсимлаш, шунингдек юқори идорада овоз бериш ва кворумни аниқлаш жамият томонидан сотиб олинган улуш назарда тутилмаган ҳолда амалга оширилади.

6. Қатнашчи масъулияти чекланган ёки қўшимча масъулиятли жамият таркибидан чиққан тақдирда унга устав фондидаги улушига муносиб тарзда жамият мол-мулки бир қисмининг қиймати тўланади. Жамиятдан чиққан қатнашчига у жамиятдан чиққунига қадар жамият ўша йили орттирган фойданинг унга тегишли қисми тўланади. Қатнашчи жамиятга фақат фойдаланиш учунгина берган мол-мулк натура ҳолида, эскириб ишдан чиқишини инobatга олган ҳолда, мукофотсиз қайтарилади.

7. Масъулияти чекланган ёки қўшимча масъулиятли жамиятнинг қатнашчиси бўлмиш юридик шахс қайта ташкил этилган тақдирда ёки жамият қатнашчиси бўлмиш фуқаро вафот этган ҳолларда жамиятнинг розилиги билан ҳуқуқий ворислар (меросхўрлар) жамиятга киришлари мумкин. Ҳуқуқий ворис (меросхўр) жамиятга киришдан бош тортган ёки жамият ҳуқуқий ворисни (меросхўрни) ўз таркибига қабул қилишни рад этган ҳолларда унга мол-мулкдаги улуши пул ёки натура шаклида берилади, бу улушнинг юридик шахс қайта ташкил этилган ёки қатнашчи вафот этган кундаги қиймати ҳисоблаб чиқилади. Бундай ҳолларда жамиятнинг устав фонди миқдори камайтирилиши керак.

8. Масъулияти чекланган ёки қўшимча масъулиятли жамиятнинг ўз устави фондиди камайтириш тўғрисидаги қарори, ана шу ҳақда белгиланган тартибда эълон қилинганидан сўнг камида 3 ойдан кейин кучга киради.

9. Жамият қатнашчисининг шахсий мажбуриятлари юзасидан жаримани унинг улушига қаратишга йўл қўйилмайди. Ўз қарзларини қоплаш учун қатнашчининг мол-мулки етмаган ҳолларда қарз берувчилар қарздор-қатнашчининг улушини ажратиб берилишини талаб қилишга ҳақлидир.

18-модда. Масъулияти чекланган ёки қўшимча масъулиятли жамиятнинг бошқарув идоралари

1. Масъулияти чекланган ёки қўшимча масъулиятли

жамиятнинг юқори бошқарув идораси қатнашчилар йиғилишидир.

Жамият қатнашчиси қатнашчилар йиғилишидаги ўз ваколатини бошқа қатнашчига ёки бошқа қатнашчининг вакилига беришга ҳақлидир.

Қатнашчилар устав фондидаги ўз улушларининг миқдорига мутаносиб овозлар сонига эга бўладилар.

2. Ушбу Қонун 14-моддасининг 2-бандида айтиб ўтилган масалалардан ташқари масъулияти чекланган ёки қўшимча масъулиятли жамият қатнашчилари йиғилишининг мутлақ ваколатига:

қатнашчиларнинг қўшимча бадаллар миқдори, уни тўлаш шакли ва тартибини белгилаш;

қатнашчининг улушини жамиятнинг ўзи сотиб олиши тўғрисидаги масалани ҳал этиш;

қатнашчини жамиятдан чиқариб юбориш масалалари кирадн.

Жамият фаолиятининг асосий йўналишларини белгилаш, унинг режаларини ва режалар ижроси тўғрисидаги ҳисоботларни тасдиқлаш, жамият уставини, устав фондиди ўзгартириш билан боғлиқ масалалар юзасидан қарорлар жамият қатнашчиларининг тўртдан уч қисмидан иборат кўпчилик овоз билан, қолган масалалар юзасидан эса оддий кўпчилик овоз билан қабул қилинади.

Қатнашчини жамиятдан чиқариб юбориш тўғрисидаги масалани кўриб чиқиш чоғида бу қатнашчи ёки унинг вакили овоз беришда иштирок этмайди.

3. Масъулияти чекланган ёки қўшимча масъулиятли жамиятнинг исталган қатнашчиси қатнашчилар йиғилишида масалани қараб чиқишни бу масалани йиғилиш бошланғичидан камида йигирма беш кун аввал кўтарган бўлсагина, талаб қилишга ҳақлидир.

4. Масъулияти чекланган ёки қўшимча масъулиятли жамият қатнашчиларининг йиғилиши ҳар йили камида икки марта чақирилади.

Қўшиб ҳисобланганда овозларнинг йигирма фоизидан кўпроғига эга бўлган жамият қатнашчилари исталган пайтда ва ҳар қандай сабабга кўра навбатдан ташқари йиғилиш чақирилишини талаб қилишга ҳақлидирлар. Агар жамият раиси ушбу талабни йигирма кун мобайнида бажармаса, уларнинг ўзлари қатнашчиларнинг йиғилишини чақиритишга ҳақлидирлар.

5. Масъулияти чекланган ёки қўшимча масъулиятли

жамиятда ҳайъат йўсинидаги (маъмурият) ёки якка-бошчилик тарзидаги (директор) ижроия идораси тузилади, у жамиятнинг кундалик фаолиятига раҳбарлик қилади. Жамият ижроия идораси қатнашчиларнинг йиғилишига ҳисобот бериб туради ва унинг қарорлари бажарилишини ташкил этади.

6. Масъулияти чекланган ёки қўшимча масъулиятли жамият маъмурияти (директори) нинг молния-хўжалик фаолиятини тафтиш комиссияси назорат қилиб боради, тафтиш комиссиясини жамият қатнашчиларининг йиғилиши қатнашчилар орасидан таъсис ҳужжатларида назарда тутилган таркибда тузади. Маъмурият аъзолари (директор) тафтиш комиссиясининг аъзоси бўлиши мумкин эмас.

7. Тафтиш комиссияси жамиятнинг мансабдор шахсларидан ўзи учун зарур материалларни, бухгалтерлик ёки ўзга хил ҳужжатларни ҳамда шахсий изоҳномаларни талаб қилиб олиш ва ҳақлидир Тафтиш комиссиясининг аъзолари жамият ижроия идорасининг мажлисларида маслаҳат овози ҳуқуқи билан иштирок этадилар.

8. Тафтиш комиссияси ўзи ўтказган текширув натижаларини жамият ижроия идорасига ва жамият йиғилишига йўллайди. Тафтиш комиссияси йиллик ҳисоботлар ва баланслар юзасидан ўз хулосасини беради. Жамият қатнашчиларининг йиғилиши жамият балансини ана шундай хулосасиз тасдиқлаши мумкин эмас.

9. Тафтиш комиссияси, башарти жамиятнинг муҳим манфаатлари учун ҳавф юзага келган ёки жамиятнинг мансабдор шахслари суистеъмоликлар қилганлиги аниқланган тақдирда, қатнашчиларнинг навбатдан ташқари йиғилишини чақиришни талаб қилиши шарт.

IV БЎЛИМ. ХЎЖАЛИК ШИРҚАТЛАРИ

19-модда. Тўлиқ ва коммандит хўжалик ширкатлари

1. Хўжалик ширкати — бу шахсларнинг бирлашмаси бўлиб, унда қатнашчилар мулкий бадаллар билангина эмас, балки шахсий фаолиятлари билан ҳам иштирок этадилар.

Хўжалк ширкатлари тўлиқ ва коммандит ширкатларга бўлинади.

2. Барча қатнашчилари биргаликда тадбиркорлик фаолияти олиб борадиган ҳамда ширкат мажбуриятлари юзасидан ўзларига тегишли бор мол-мулк билан бирдамликда жавобгар бўладиган хўжалик ширкатлари тўлиқ хўжалик ширкатлари деб эътироф этилади.

3. Ширкатнинг мажбуриятлари юзасидан ўзининг бутун мол-мулки билан жавобгар бўладиган бир ёки ундан ортиқ қатнашчилари билан бир қаторда жавобгарлиги қўшган ҳиссалар суммаси доирасидагина чекланидиган бир ёки бир неча қатнашчи (коммандитчилар) ҳам бўлган хўжалик ширкати коммандит (аралаш) ширкат деб эътироф этилади.

Агар коммандит ширкатда тўлиқ масъулият билан икки ёки ундан ортиқ қатнашчи иштирок этаётган бўлса, бу қатнашчилар ширкатнинг қарзлари юзасидан биргаликда жавобгар бўладилар.

20-м о д д а. Таъсис шартномасининг мазмуни

1. Тўлиқ ширкат тўғрисидаги таъсис шартномаси ушбу Қонуннинг 3-моддасида назарда тутилган шартлардан ташқари қатнашчилардан ҳар бирининг улуши миқдори, улар томонидан ҳиссаларни қўшиш миқдори, таркиби ва тартибини, уларнинг ширкат ишларида иштирок этиши шаклини белгилаб қўйиши лозим.

2. Коммандит ширкат таъсис шартномасида тўлиқ ширкатлар учун кўзда тутилган шартлар билан бирга коммандитчиларнинг ширкат мол-мулкидаги улушларининг умумий миқдори, улар томонидан ҳиссаларни қўшиш миқдори, таркиби ва тартиби кўрсатилади.

21-м о д д а. Ширкат коммандитчиларининг ҳуқуқ ва бурчлари

1. Коммандитчи коммандит ширкатга аъзо бўлиб киришда ҳам пулли, ҳам моддий ҳисса қўшишга ҳақлидир.

Коммандитчи:
топшириқ мавжуд бўлганида ва топшириққа мувофиқ коммандит ширкат номидан иш кўриш;
ширкат тугатилган тақдирда тўлиқ масъулиятли қат-

нашчиларга нисбатан ҳисса биринчи навбатда қайтариб берилишини талаб қилиш;

унга ширкат фаолияти тўғрисидаги баланслар ва йиллик ҳисоботлар тақдим этилишини, шунингдек уларнинг тўғри тузилганлигини текшириш имконияти берилишини талаб қилиш ҳуқуқига эга.

2. Коммандитчи ҳиссалар ва қўшимча бадалларни таъсис шартномасида назарда тутилган миқдорда, усуллар ва тартибда қўшади.

Коммандитчилар улушининг умумий миқдори ширкатнинг таъсис шартномасида кўрсатилган мол-мулки қийматининг эллик фоизидан ошмаслиги лозим.

Коммандит ширкатни давлат рўйхатига олиш пайтига қадар ҳиссадорлардан ҳар бири ўз бадали суммасининг камида йнгирма беш фоизини қўшади.

22-модда. Тўлиқ ва коммандит ширкатларнинг фаолияти

1. Тўлиқ ширкатнинг фаолияти унинг барча қатнашчиларининг умумий келишуви асосида амалга оширилади.

Ширкат фаолияти барча қатнашчилар томонидан, ширкат номидан иш кўрадиган бир ёки бир неча қатнашчи томонидан амалга оширилади. Иккинчи ҳолатда қатнашчиларнинг ваколатлари кўлами ширкатнинг қолган қатнашчилари имзолаган топшириқ билан белгилаб қўйилади.

2. Агар таъсис шартномасида ширкат ишларини юритиш учун ваколатлар бериладиган бир неча қатнашчи белгиланаётган бўлса, бунда улардан ҳар бири ширкат номидан мустақил иш кўра олиши назарда тутилади. Таъсис шартномасида бундай қатнашчилар тегишли хатти-ҳаракатларни фақат биргалашиб амалга оширишга ҳақли эканликлари қайд этиб қўйилиши мумкин.

Ширкат ишларини юритиш топширилган қатнашчилар жамият номидан ва унинг манфаатларини кўзлаб бажараётган ишлари тўғрисида қолган қатнашчиларга уларнинг талабига биноан тўлиқ ахборот беришлари шарт.

3. Қатнашчининг ширкат ишларини юритишга доир ваколатлари қатнашчининг топшириқдан воз кечиши ёки топшириқнинг қолган қатнашчилардан лоақал биттасининг талабига биноан бекор қилиниши муносабати

билан тўлиқ ёки ширкат фаолияти тўхтатилиши туфайли қисман тўхтатилади.

4. Ваколати бўлмаётган туриб, унинг хатти-ҳаракатлари барча бошқа қатнашчилар томонидан маъқулланмайдиган ҳолларда умумий манфаатларни кўзлаб иш кўрган қатнашчи, агар унинг ҳаракатлари натижасида ширкатнинг мол-мулки сақланиб қолгани ёки мувофиқ равишда ширкат қилган сарф-харажатлар қийматидан ортиқ мол-мулкка эга бўлгани исботланган тақдирдагина чиқимларни қоплаш тўғрисида ширкат олдида талаб қўйишга ҳақлидир.

5. Агар коммандит ширкатнинг коммандитчиси тегишли ваколатларсиз ширкат номидан ва унинг манфаатларини кўзлаб битим тузса, унинг ҳаракатлари коммандит ширкат томонидан маъқулланган тақдирда, у тўлиқ масъулиятли қатнашчилар билан биргаликда кредиторлар олдида битим юзасидан ўзининг қонунга биноан ундириш қаратилиши мумкин бўлган барча мол-мулки билан жавобгар бўлади.

Ҳаракатлари маъқулланмаган тақдирда коммандитчи учинчи шахс олдида ўзининг ундириш қаратилиши мумкин бўлган барча мол-мулки билан мустақил равишда жавоб беради.

6. Ушбу моддада белгиланган қоидаларни бузганлари тақдирда, ширкат қатнашчилари бундай хатти-ҳаракатлари туфайли ширкатга етказилган зарарни қоплашлари шарт.

7. Устав фондидаги ва қатнашчилар улушларидаги ўзгартишлар ушбу Қонуннинг 17-моддасига мувофиқ амалга оширилади.

23-модда. Қатнашчининг тўлиқ ва коммандит ширкатдан чиқиши

Номаълум муддатга тузилган ширкатнинг қатнашчиси камида уч ой олдин огоҳлантириб, ширкатдан исталган пайтда чиқиб кетиши мумкин.

Муайян муддатга тузилган ширкатдан чиқиб кетишга фақат узрли сабаблар бўлган ва бу ҳақда чиқишдан камида олти ой олдин огоҳлантириш берилган тақдирда йўл қўйилади.

Агар қатнашчи хўжалик ширкатидан чиқиб кетаётганида бу ширкат сақланиб қолса, унда қатнашчига чи-

қиш кундаги ҳолат бўйича тузилган баланс асосида аниқланадиган унинг бадали қиймати тўланади. Қатнашчининг талаби ва ширкатнинг розилиги билан ҳисса тўлиқ ёки қисман натурал шаклда қайтарилиши мумкин.

Чиқиб кетган қатнашчига ширкат шу йили олган фойданинг унга тегишли қисми тўланади. Қатнашчи томонидан фақат фойдаланиш учун бериб қўйилган мол-мулк эскириб ишдан чиқиши ҳисобга олинган ҳолда, ҳақ тўламасдан натурал шаклда қайтариб берилади.

24-модда. Тўлиқ ва коммандит ширкатнинг қарзлари учун ундиришни қатнашчилар улушига қаратиш ҳамда уларнинг жавобгарлиги

Хўжалик ширкатида қатнашчининг шахсий қарзлари юзасидан ундиришни қатнашчининг улушига қаратишга йўл қўйилмайди. Шахсий қарзларини қоплаш учун қатнашчининг мол-мулки озлик қилган тақдирда кредиторлар ширкатни белгиланган тартибда тугатишни ва қарздор қатнашчининг улушини ажратишни талаб қилиши мумкин. Бу ҳолда қолган қатнашчилар ширкатни сақлаб қолиш мақсадида бундай қатнашчининг хўжалик ширкатидан чиқиб кетиш кундаги ҳолат бўйича тузилган балансга мувофиқ қарздор қатнашчининг улушини пул билан ёки натурал шаклда ажратишга ҳақлидирлар.

Агар хўжалик ширкатини тугатишда мавжуд мол-мулк барча қарзларни тўлашга озлик қилиб қолса, ширкатнинг барча қатнашчилари Ўзбекистон Республикаси қонунларига мувофиқ ундиришни қаратиш мумкин бўлган ўз мол-мулклари билан қарзларнинг етишмаган қисми юзасидан умумий жавобгар бўладилар. Хўжалик ширкати қатнашчиси ширкатнинг қарзлари юзасидан, қарзлар у ширкатга аъзо бўлиб кирганидан кейин ёки киришидан олдин пайдо бўлганидан қатъи назар, жавобгар бўлади.

Ширкатнинг қарзларини тўлиқ тўлайдиган қатнашчи унинг олдида ширкат мол-мулкидаги ўз улушига мутаносиб равишда жавобгар бўлган қолган қатнашчиларга нисбатан тегишли улуш юзасидан регрессив талаб билан мурожаат қилишга ҳақлидир.

25-модда. Коммандит ширкатни бошқариш хусусиятлари

Коммандит ширкат ишларини бошқариш фақат тўлиқ масъулиятли қатнашчилар томонидан амалга оширилади.

Фақат бир тўлиқ масъулиятли қатнашчи бўлган коммандит ширкатда, ишларни бошқаришни шу қатнашчи мустақил равишда амалга оширади.

Коммандитчилар коммандит ширкатнинг ишларини бошқариш юзасидан тўлиқ масъулиятли қатнашчилар фаолиятига тўсқинлик қилишга ҳақли эмаслар.

26-модда. Тўлиқ ширкат фаолиятини тўхтатиш хусусиятлари

1. Тўлиқ ширкатни қайта ташкил этиш унинг қатнашчилари бир овоздан қабул қилган қарорга биноан, тугатиш эса ушбу Қонуннинг 6-моддасида кўрсатилган асослардан ташқари— ширкат мол-мулкининг учдан бир улушига эга бўлган қатнашчилардан бирининг талабига биноан амалга оширилади.

2. Қатнашчи чиқиб кетганида ва тўлиқ ширкат тугатилганида ширкатнинг қарзлари юзасидан қатнашчига (қатнашчиларга) нисбатан қўйилган талаблар қатнашчи чиқиб кетган пайтдан бошлаб ёхуд ширкат тугатилган пайтдан бошлаб бир йил ўтганидан кейин узилган деб ҳисобланади.

27-модда. Коммандит ширкатни тугатиш хусусиятлари.

1. Ушбу Қонуннинг 6 ва 26-моддаларида назарда тутилган ҳоллардан ташқари, коммандит ширкат, шунингдек тўлиқ масъулиятли барча қатнашчилар чиқиб кетган тақдирда тугатилади.

2. Барча коммандитчилар чиқиб кетган тақдирда, тўлиқ масъулиятли қатнашчилар ширкатни тугатиш ўрнига уни тўлиқ ширкатга айлантиришга ҳақлидирлар.

3. Коммандит ширкат ихтиёрида мавжуд бўлган пул маблағлари, тугатиш чоғида унинг мол-мулкни сотишдан олинган тушумни ҳам қўшган ҳолда, ширкатнинг ёлланган ходимлари меҳнатига ҳақ тўлаш бўйича ҳисоб-китоб қилинганидан ва банклар, бюджет, бошқа

кредиторлар олдидаги мажбуриятлар бажарилганидан кейин биринчи навбатда коммандитчилар ўртасида уларнинг ҳиссаларини қайтариш учун тақсимланади, кейин эса тўлиқ масъулиятли қатнашчилар ўртасида ушбу Қонунда ҳамда таъсис шартномасида назарда тутилган тартиб ва шартларда тақсимланади. Ҳиссадорларга уларнинг ҳиссаларини тўлиқ қайтариш учун ширкатнинг маблағлари озлик қилган тақдирда мавжуд маблағлар қатнашчилар ўртасида уларнинг ширкат молмулкидаги улушларига мутаносиб равишда тақсимланади.

**Ўзбекистон Республикасининг
Президенти**

И. КАРИМОВ

**«ХУЖАЛИК ЖАМИЯТЛАРИ ВА ШИРКАТЛАРИ
ТУҒРИСИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ҚОНУНИНИ АМАЛГА КИРИТИШ
ТАРТИБИ ҲАҚИДА**

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ
КЕНГАШИНИНГ**

1992 йил 9 декабрь

Қ А Р О Р И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси, 1993 йил, 1-сон, 14-модда)

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши қ а р о р
қ и л а д и:

1 «Хужалик жамиятлари ва ширкатлари тўғрисида»-
ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни эълон қилинган
пайтдан бошлаб амалга киритилсин.

2. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси
икки ойлик муддат ичида:

Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларини
ушбу Қонунга мувофиқ ҳолга келтириш тўғрисидаги
таклифларни Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши-
га тақдим этсин;

ушбу Қонунинг татбиқ этилишини таъминловчи за-
рур меъёрий ҳужжатларни ишлаб чиқсин;

Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг қарорлари-
ни «Хужалик жамиятлари ва ширкатлари тўғрисида»ги
Қонунга мувофиқлаштирсин, республика вазирликлари,
давлат қўмиталари, идоралари ўзларининг ушбу Қонун-
га зид бўлган меъёрий ҳужжатларини қайта кўриб чи-
қишларини ва бекор қилишларини таъминласин.

3. Белгилаб қўйилсинки, ушбу Қонун амалга кири-
тилгунга қадар тузилган хўжалик жамиятлари ва шир-
катлари ўз хўжалик фаолиятларини ўз уставларига му-
вофиқ юритишга ҳақлидирлар.

4. Белгилаб қўйилсинки, Ўзбекистон Республикаси-
нинг қонун ҳужжатлари «Хўжалик жамиятлари ва шир-
катлари тўғрисида»ги Қонунга мувофиқлаштирилгунга

қадар амалдаги қонун ҳужжатларининг мазкур Қонунига зид келмайдиган қисми қўлланилаверади.

5. Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Иқтисодий ислоҳот, бюджет сиёсати ва маҳаллий ўзини ўзи бошқариш қўмитаси ушбу Қонуннинг ижроси устидан назорат ўриятсин.

Ўзбекистон Республикаси Олий
Кенгашининг Раиси

Ш. ЙУЛДОШЕВ

**АУДИТОРЛИК ФАОЛИЯТИ ТЎҒРИСИДА
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ
1992 йил 9 декабрь**

Қ О Н У Н И

**(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси, 1993 йил, 1-сон, 15-модда.)**

Ушбу Қонун Ўзбекистон Республикаси ҳудудида мулкдорлар ва давлатнинг мулкӣ манфаатларини ҳимоялашга кўмаклашувчи мустақил молиявий назорат тизимининг ҳуқуқӣ асосларини белгилаб беради.

І БУЛИМ. УМУМІЙ ҚОИДАЛАР

1-модда. Аудит

1. Аудит — муайян ваколатлар берилган шахслар аудиторлар (аудиторлик фирмалари) томонидан хўжалик юритаётган субъектларнинг молиявий ҳисоботлари тўғрилигини, улар амалга оширган молиявий ва хўжалик операциялари Ўзбекистон Республикасининг қонунлари ҳамда бошқа меъерий ҳужжатларига қай даражада мувофиқлигини, шунингдек мукаммаллиги ва асослигини, бухгалтерия ҳисоб-китоби ва бошқа молиявий ҳисобот юритишга доир талабларга қай даражада монандлигини текшириш мақсадида ўтказиладиган молия ҳужжатларининг экспертизаси ва таҳлиlidir. Аудит шунингдек консалтингни — миждоз билан шартнома асосида хизматлар курсатишни ўз ичига олади.

2. Аудиторлик фаолияти махсус ваколат берилган давлат идоралари томонидан хўжалик субъектлари фаолияти устидан назорат қилинишининг ўрнини босмайди.

2-модда. Аудитор, аудиторлик фирмаси

1. Аудитор — белгиланган тартибда аудиторлик фаолияти билан шуғулланиш ҳуқуқини олган ва аудиторларнинг касб-кор рўйхатига киритилган муттахассисдир.

2. Аудиторлик фирмаси — юридик ёки жисмоний шахс томонидан тузилган, белгиланган тартибда рўйхатдан ўтказилган ўз уставига кўра фаолият соҳаси аудиторлик хизматлари кўрсатишдан иборат бўлган корхонадир.

Аудиторлик фирмалари кичик корхоналар, масъулият чекланган жамиятлар ва бошқа ташкилий-ҳуқуқий шаклдаги корхоналар тарзида тузилиши мумкин, очиқ турдаги акциядор жамиятлар бундан мустасно.

3. Аудиторлар ва аудиторлик фирмалари давлат рўйхатидан ўтиб, лицензия олганларидан кейин ўз фаолиятларини бошлайдилар.

3-м о д д а. Хўжалик юритаётган субъект.

Хўжалик юритаётган субъектлар дейилганида мулк шаклидан қатъи назар барча корхоналар ҳамда мустақил тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланувчи айрим фуқаролар тушунилади.

Хўжалик юритаётган субъектлар аудитор (аудиторлик фирмаси)ни танлаш ҳуқуқига эга бўлиб, бу ҳуқуқ аудиторлик фирмаси ва хўжалик юритаётган субъект ўртасида тузиладиган шартномада мустақкамлаб қўйилади.

4-м о д д а. Аудиторлар ва аудиторлик фирмаларини давлат рўйхатидан ўтказиш

Аудиторлар ва аудиторлик фирмаларини давлат рўйхатидан ўтказиш Ўзбекистон Республикаси қонунларида белгилаб қўйиладиган тартибда Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида амалга оширилади.

5-м о д д а. Аудиторлик фаолиятига лицензия бериш

Аудиторлик фаолияти билан шуғулланиш ҳуқуқини берадиган лицензиялар давлат рўйхатидан ўтилгандан кейин берилади.

Аудиторлик фаолиятига доир лицензиялар бериш тартиби Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланади.

6-модда. Аудитор хулосаси

Аудитор хулосаси — бухгалтерия ҳисоб-китобини юритишга ҳамда ошкор қилинадиган йиллик молиявий ҳисобот ҳужжатлари тайёрлашга доир талабларга ҳўжалик юритаётган субъектнинг ҳисобот ҳужжатлари қай даражада мувофиқлиги хусусидаги аудитор фикри баён қилинган, имзоси қўйилган ва муҳр билан тасдиқланган ҳужжатдир.

7-модда. Аудиторлик фаолиятига доир қонунлар

Аудиторлик фаолияти билан боғлиқ муносабатлар «Ўзбекистон Республикасидаги Қорхоналар тўғрисида» ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни, ушбу Қонун ва бошқа қонун ҳужжатлари билан, Қорақалпоғистон Республикасининг ҳудудида эса Қорақалпоғистон Республикасининг қонунлари билан ҳам тартибга солинади.

II БУЛИМ. АУДИТОРНИНГ ҲУҚУҚ ВА ВАЗИФАЛАРИ

8-модда. Аудиторнинг (аудиторлик фирмасининг) ҳуқуқлари

Аудитор (аудиторлик фирмаси):
имзоланган шартнома асосида ҳўжалик юритаётган субъектнинг ҳисобот ҳужжатларини аудитдан ўтказиш ва консальтинг хизматлари кўрсатиш;

ушбу Қонун, Ўзбекистон Республикасининг бошқа қонун ҳужжатлари ва меъёрий ҳужжатларининг талабларига асосланиб, текширишнинг шакл ва услубларини мустақил белгилаш;

ўзи текшираётган ҳўжалик юритаётган субъектнинг мулкый ҳолати ва фаолиятини кўрсатувчи, текширилаётган объектда ҳам, учинчи шахсларда ҳам бўлган ҳужжатлар билан эркин танишиш;

ўтказилаётган текширув ёки аудиторлик хизмати кўрсатиш муносабати билан текшираётган ҳўжалик субъекти раҳбарлари ва бошқа ходимларидан, шунингдек учинчи шахслардан оғзаки ёки ёзма шаклда зарур тусунтиришлар олиш;

лицензиядан маҳрум этишга доир қарор устидан судга шикоят қилиш ҳуқуқига эгадир.

9-м о д д а. Аудиторнинг (аудиторлик фирмасининг) вазифалари

Аудитор (аудиторлик фирмаси):

аудиторлик текширувларини сифатли ўтказиш, текширишлар ўтказиш билан боғлиқ бошқа аудиторлик хизматлари кўрсатиш;

ўзи текшираётган хўжалик юритиш субъектининг раҳбариятига текширув чоғида аниқланган бухгалтерия ҳисоб-китоби юритиш ҳамда молиявий ҳисобот ҳужжатлари тайёрлашга доир талаблар ва қонунлар бузилганлиги ҳолларини маълум қилиши;

ўз вазифаларини бажариш чоғида сир сақлаш қондаларига риоя этиши. Мижозга зарар етказиши мумкин бўлган маълумотларни фақат суд талабига биноан ошкор этишга йўл қўйилади;

текшириш тугалланиб, хулоса чиқарилгунга қадар узрсиз сабабларсиз ўз фаолиятини тўхтатиб қўймаслиги;

зарур ҳолларда, текширув натижаларини маълум қилиш учун мулкдорларнинг (акциядорларнинг) умумий йиғилиши чақирилишини талаб қилиши;

башарти, олдинданоқ ўз хатти-ҳаракатларида холис ва одил бўлолмаса, ўз фаолиятини давом эттиришдан воз кечиши шарт.

10-м о д д а. Аудиторларни тайинлаш ва чақириб олиш

1. Аудитор аудиторлик хизмати кўрсатиш тўғрисида мижоз билан шартнома тузган аудиторлик фирмаси томонидан хўжалик юритаётган субъект мулкдорлари билан келишилган ҳолда тайинланади.

2. Аудиторни чақириб олиш фақатгина хўжалик юритаётган субъект мулкдорларининг ёки аудиторни тайинлаган юридик шахснинг қарорига биноан амалга оширилиши мумкин бўлиб, бу ҳақда аудитор олдиндан унинг хизматларидан воз кечилиш сабаблари кўрсатилган ҳолда ёзма шаклда хабардор этилиши лозим.

3. Буюртма асосида ўтказилган текшириш ёки бошқа ишларни амалга ошириш чоғида аудитор хизматидан воз кечилса, хўжалик юритаётган субъектнинг мулкдори аудиторнинг хизмат ҳақини тўлаши шарт.

4. Суриштирув идорасининг, прокурор, терговчи ва суднинг топшириғига биноан ўтказилган аудиторлик

текширувига кетган харажатлар текширилаётган хўжалик юритаётган субъектлар ҳисобидан, унинг етарли маблағи бўлмаган тақдирда эса— текширишни тайинлаган идора ҳисобидан сарфланади.

Башарти, хўжалик юритаётган субъект текширув ўтказиш учун кетадиган харажатларни тўлашга етарли маблағга эга бўлса-ю, аммо тўловдан бош тортса прокурор аудитор ёки аудиторлик фирмасининг мулкый манфаатларини ҳимоя қилиш учун тегишли судга мурожаат этиши шарт.

11-модда. Аудиторнинг (аудиторлик фирмасининг) ишлаши учун шарт-шароит яратиб бериш

Хўжалик юритаётган субъектнинг раҳбарлари ва бошқа мансабдор шахслар аудиторнинг талабига биноан:

молия-хўжалик фаолиятига доир ҳужжатларни тақдим этишлари;

ёзма ёки оғзаки шаклда зарур тушунтиришлар беришлари;

текширилаётган объектнинг молия-хўжалик фаолиятини экспертизадан сифатли ўтказиш учун бошқа зарур шарт-шароит яратиб беришлари шарт.

12-модда. Аудиторнинг жавобгарлиги

Аудитор ва аудиторлик фирмаси аудиторлик текширувлари ўтказиш чоғида ушбу Қонуннинг ва Ўзбекистон Республикаси бошқа қонун ҳужжатларининг қоидаларини бузганлик учун:

Ўзбекистон Республикасининг қонунларига мувофиқ мулкый ва маъмурий жавобгарликка;

лицензия берган идоранинг қарорига мувофиқ аудиторлик фаолияти билан шуғулланиш ҳуқуқини берувчи лицензиянинг амал қилишини тўхтатишгача ёки бундай лицензиядан маҳрум этишгача бўлган интизомий жавобгарликка тортиладилар.

III БУЛИМ. АУДИТОРЛАР ПАЛАТАСИ

13-м о д д а. Аудиторлар палатаси

Ўзбекистон Республикасининг Аудиторлар палатаси Ўзбекистон Республикаси ҳудудида иш олиб боровчи аудиторларни ихтиёрий асосларда бирлаштириб, аудиторлик фаолиятини ривожлантиришга, такомиллаштиришга ва бир хиллаштиришга даъват этилган мустақил жамоат ташкилотидир.

14-м о д д а. Аудиторлар палатасининг Ўзбекистон Республикаси давлат идоралари ва хорижий ташкилотлар билан ўзаро ҳамкорлиги

1. Аудиторлар палатаси Ўзбекистон Республикасининг Молия вазирлиги билан биргаликда:

аудитор лицензияси олиш ҳуқуқини қўлга киритиш учун ўтказиладиган малака имтиҳонлари дастурини ва тартибини ишлаб чиқади ҳамда тасдиқлайди;

аудиторлик текширувлари ўтказишнинг умумий қоидаларини ишлаб чиқади;

аудиторлар тайёрлаш ва уларнинг малакасини оширишни ташкил қилади;

аудиторлик фаолияти билан боғлиқ, қонунларга зид келмайдиган бошқа хатти-ҳаракатларни амалга оширади.

2. Аудиторлар палатаси давлатнинг бошқа идоралари, мамлакатдаги ва хориждаги аудиторлар ҳамда бухгалтерлар ташкилотлари билан ҳамкорлик қилади.

3. Аудиторлар палатаси Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги билан биргаликда:

аудиторлик фирмалари тузиш масалаларини қараб чиқади;

бошқа давлатларнинг аудиторлик палаталари ёки шундай ишни бажариш ваколати берилган идоралари билан тегишли ҳудудларда Ўзбекистон Республикаси аудиторларининг лицензияларини ўзаро эътироф этиш тўғрисида шартнома тузади.

IV БЎЛИМ. ЭЪЛОН ҚИЛИНАДИГАН МОЛИЯВИЙ ҲИСОБОТ ҲУЖЖАТЛАРИ

15-модда. Эълон қилинадиган молиявий ҳисобот ҳужжатлари

Ҳужжалик юритаётган субъектнинг эълон қилинадиган молиявий ҳисобот ҳужжатлари — аудиторлик, хулосасини, балансни, фойда ва зарар тўғрисидаги ҳисоботни ёки даромадларга доир декларацияни ҳамда бухгалтерияга оид бошқа маълумотларни ўз ичига олади. Бундай маълумотлар ташқаридаги фойдаланувчилар учун тақдим этилиши шарт.

16-модда. Молиявий ҳисобот ҳужжатларини эълон қилиши

1. Дастлабки тарзда аҳоли ора текширувидан ўтган молиявий ҳисобот ҳужжатлари:

ташкилий-ҳуқуқий шакли мулкдорларнинг мулкий жавобгарлиги чекланишини кўзда тутадиган хўжалик юритаётган субъектлар;

акциялари фонд биржаларида қимматга эга бўлган хўжалик юритаётган субъектлар;

мулк шаклидан қатъи назар, банклар;

мулк шаклидан қатъи назар, суғурта компаниялари;

фаолият соҳаси учинчи шахсларнинг маблағларини акциялар, облигациялар ёки бошқа қимматбаҳо қоғозларга жойлаштиришдан иборат бўлган инвестиция ва молия компаниялари;

биржалар;

чет эл инвестициялари эга бўлган корхоналар;

доирасини ҳар йили Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси белгилаб берадиган бошқа субъектлар томонидан эълон қилиниши шарт.

2. Йиллик молиявий ҳисобот ҳужжатлари тегишли молия йили тугаганидан кейин кўпи билан 5 ой ичида эълон қилинади.

V БЎЛИМ. МАХСУС ҚОИДАЛАР

17-модда. Аудиторлик фаолияти юритишни тақиқлаш

Аудиторлик текшируви:

текшириლაётган хўжалик юритиш субъекти раҳбар-

лари ва мансабдор шахсларидан бирортаси билан бевосита қариндош шахс;

текширилаётган хўжалик юритиш субъектида шахсий мулкый манфаатлари бўлган шахс;

хўжалик юритаётган субъектнинг раҳбарлари, муассислари ёки мулкдорлари;

текширилаётган хўжалик юритиш субъекти ёки унинг филиали ходими;

давлат ҳокимияти ва бошқарув идораларининг мансабдор шахслари;

кредиторлар, инвесторлар ва бошқа манфаатдор шахслар томонидан ўтказилиши ман этилади.

18-м о д д а. Низоларни ҳал этиш тартиби

Аудиторлар ва аудиторлик фирмалари ўртасидаги ўзаро низолар, шунингдек улар билан юридик ва жисмоний шахслар ўртасидаги низолар қонунларда белгиланган тартибда қараб чиқилади.

Ўзбекистон Республикасининг
Президенти

И. КАРИМОВ

**«АУДИТОРЛИК ФАОЛИЯТИ ТЎҒРИСИДА»ГИ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚОНУНИНИ
АМАЛГА КИРИТИШ ТАРТИБИ ҲАҚИДА
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ
КЕНГАШИНИНГ
1992 йил 9 декабрь**

Қ А Р О Р И

**(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси, 1993 йил, 1-сон, 16-модда)**

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши қ а р о р
қ и л а д и:

1. «Аудиторлик фаолияти тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни эълон қилниган кундан бошлаб амалга киртилсин.

2. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси икки ойлик муддат ичида:

«Аудиторлик фаолияти тўғрисида»ги Қонун ижросини таъминловчи зарур меъёрий ҳужжатлар тайёрласин;

Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг қарорларини «Аудиторлик фаолияти тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқлаштирсин;

Ўзбекистон Республикаси вазирликлари, давлат қўмиталари ўзлари чиқарган, ушбу Қонунга зид келувчи меъёрий ҳужжатларни қайта кўриб чиқишлари ва бекор қилишларини таъминласин;

бир ойлик муддат ичида:

Ўзбекистон Республикаси Аудиторлар палатаси тўғрисида муваққат низомни тайёрласин ва уни тасдиқласин;

Йиллик ҳисоботлар билан бир вақтда ана шу ҳисоботларнинг мукамаллигига доир аудиторлик хулосалари тақдим этиши шарт бўлган корхоналар ва ташкилотлар доирасини белгиласин.

3. Аудиторлик фаолияти Ўзбекистон Республикаси ҳудудида жойлашган корхоналар (ташкилотлар) махсус рухсатномалар (лицензиялар) асосидагина шуғулланишга ҳақли бўлган фаолият турлари рўйхатига ки-

ритилсин (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши
1992 йил 14 январда қабул қилган «Қорхоналар (ташки-
лотлар) фақат махсус рухсатномалар (лицензиялар)
асосидагина шуғулланишга ҳақли бўлган фаолият тур-
ларининг рўйхати ҳақидаги» 516—XII-сонли қарор).

Ўзбекистон Республикаси Олий
Кенгашининг Раиси

Ш. ЙУЛДОШЕВ

ГАРОВ ТЎҒРИСИДА
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING
1992 йил 9 декабрь

Қ О Н У Н И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси, 1993 йил, 1-сон, 17-модда)

І БЎЛИМ. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1-модда. Гаров тушунчаси

1. Гаров мажбуриятлар бажарилишини таъминлаш усулларидан бири ҳисобланади.

2. Гаров туфайли кредитор (гаровга олувчи) қарздор мажбуриятларни бажармаган тақдирда гаровга қўювчи гаровга қўйган мол-мулк қийматидан таъминланиш ҳуқуқига эгадир.

3. Қонун бўйича ҳақиқий бўлган ҳар қандай мажбуриятнинг: заём (банк берадиган қарз), ижара, олди-сотди, юкларни ташиниш ва ҳуқуқнинг ҳар қандай субъектлари (жисмоний ва юридик шахслар, давлат) ўртасидаги бошқа мажбуриятларнинг бажарилиши гаров билан таъминланиши мумкин.

2-модда. Ўзбекистон Республикасининг гаров тўғрисидаги қонунлари

1. Гаров тўғрисидаги асосий қоидалар ушбу Қонун билан белгилаб қўйилади.

2. Қорақалпоғистон Республикасида гаров билан боғлиқ муносабатлар Қорақалпоғистон Республикаси қонунлари билан ҳам тартибга солинади.

3. Агар Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномасида гаров тўғрисида Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларидагидан ўзгача қоидалар белгиланган бўлса, у ҳолда халқаро шартнома қоидалари қўлланади.

3-модда. Гаровнинг юзага келиш сабаблари

1. Гаров шартнома ёки қонун ҳужжатлари туфайли юзага келади.

2. Гаровнинг юзага келишни назарда тутувчи қонун ҳужжатига қандай мажбурият туфайли ва айнан қайси мол-мулк гаровда турган деб эътироф этилиши лозимлиги қайд қилинган бўлиши лозим.

4-м о д д а. Гаров нарсаси

1. Ашёлар, қимматбаҳо қоғозлар, пул маблағлари, бошқа мол-мулк ва мулкый ҳуқуқлар гаров нарсаси бўлиши мумкин.

Шахсий хусусиятига эга бўлган талаблар, шунингдек гаровга қўйилиши қонун билан тақиқлаб қўйилган бошқа талаблар гаров нарсаси бўлиши мумкин эмас.

2. Гаров ҳуқуқи келгусида гаровга қўювчининг эгаллигига (тўлиқ хўжалик тасарруфига ёки бевосита бошқарувига) ўтадиган мол-мулкка нисбатан шартнома билан татбиқ этилиши мумкин.

3. Башарти, шартномада ёки қонунларда ўзгача қоида назарда тutilмаган бўлса, мол-мулкка нисбатан гаров ҳуқуқи мол-мулкнинг ашёларини ҳам, таркибий самарасини ҳам ўз ичига олади. Мол-мулкка нисбатан гаров ҳуқуқи шартномада ёки қонунларда назарда тutilган ҳолларда, донрада ва тартибда ажратиб бўладиган самарани, бўлғуси ҳосилни, чорва моллар наслини, буюм келтирадиган даромадларни ўз ичига олиши мумкин.

4. Тарихий, маданий ёки ўзга қиммати туфайли ёхуд давлат хавфсизлиги нуқтан назаридан гаров қўлланиши мумкин бўлмаган объектлар рўйхати Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгилаб қўйилади.

5-м о д д а. Гаров билан таъминланадиган талаблар

1. Башарти, шартномада ёки қонунларда ўзгача қоида назарда тutilмаган бўлса, гаров ҳақиқатда қондириш пайтида бўлган ҳажмдаги талабни қондиради, фозилар, ижрони кечиктириб юбориш оқибатида етказилган зарарларни қоплаш, неустойкани (жаримани, пеняни), жарималарни тўлаш, гаровга қўйилган мол-мулкни сақлаб туришга кетадиган зарур чиқимлар, шунингдек ундириб олиш билан боғлиқ сарф-харажатларни қоплаш шулар жумласига киради.

2. Гаров келгусида пайдо бўлувчи талабларга нисбатан ҳам, башарти, томонлар бундай талабларнинг гаров билан таъминланиш миқдори тўғрисида келишиб олсалар, белгиланиши мумкин.

6-модда. Умумий мулк бўлган мол-мулкни гаровга қўйиш

1. Уртадаги умумий мол-мулк фақат барча мулкдорларнинг розилиги билан гаровга қўйилиши мумкин.

2. Мулкдорнинг умумий ҳиссабай мулкдаги ўз улушини гаровга қўйиши қолган мулк эгаларининг розилик беришини талаб қилмайди.

7-модда. Гаров нарчасининг тасодифан нобуд бўлиш хавфи

Башарти, шартномада ёки қонунларда ўзгача қоидалар назарда тутилмаган бўлса, гаровга қўйилган мол-мулкнинг эгаси (тўлиқ хўжалик тасарруфи ёки бевосита бошқарув ҳуқуқи субъекти) нарса тасодифан нобуд бўлиши ёки тасодифан ишдан чиқиши хавфини ўз зиммасига олади.

8-модда. Гаровга қўювчи ва гаровга олувчи

1. Юридик ёки жисмоний шахслар гаровга қўювчи ёки гаровга олувчи бўлишлари мумкин.

2. Қарздорнинг ўзи ҳам, учинчи шахс (мулкый кафил) ҳам гаровга қўювчи бўлиши мумкин. Гаровга қўювчи гаровга берилаётган мол-мулкка эгалик (тўлиқ хўжалик тасарруфи ёки бевосита бошқарув) ҳуқуқига эга бўлиши лозим.

Мол-мулк тўлиқ хўжалик тасарруфи ҳуқуқи билан биркишиб қўйилган корхона шу мол-мулк эгасининг ёки у ваколат берган идоранинг розилиги билан умуман корхонанинг, мулкый мажмуалар сифатида унинг тузилмалари ва бўлинмаларининг, шунингдек алоҳида бинолар ва иншоотларнинг гаровини амалга оширади.

Ўзига биркишиб қўйилган мол-мулкни бевосита идора қилиш ҳуқуқига эга бўлган муассаса (ташкилот) ўзига рухсат этилган хўжалик фаолиятдан олинган даромадлар ҳисобига орттирилган ашёлар ёки ҳуқуқларни гаровга беришга ҳақлидир.

Эгалик ҳуқуқининг кейинги субъектга ўтиши тўлиқ

хўжалик тасарруфи ёки бевосита бошқаруви остидаги мол-мулк гаровига дахл қилмайди.

3. Ҳуқуқларни гаровга қўйишда шу ҳуқуқларга эга бўлган шахс гаровга қўювчи бўлиши мумкин. Бир нечта шахсга биргаликда тегишли бўлган ҳуқуқ унинг барча эгаларининг розилиги билангина гаровга қўйилиши мумкин.

Ижарачи ижара шартномасида назарда тутилган ҳоллардагина ижарага берувчининг розилигисиз ўзининг ижарага оид ҳуқуқларини гаровга ўтказишга ҳаққонлидир.

4. Бошқа давлатларнинг юридик ва жисмоний шахслари, шунингдек фуқаролиги бўлмаган шахслар, қонунларда ўзгача қоидалар назарда тутилмаган бўлса, гаровга доир муносабатларда Ўзбекистон Республикасининг юридик ва жисмоний шахслари билан аynи бир хил ҳуқуқлардан фойдаланадилар ҳамда аynи бир хил мажбуриятларга эга бўладилар.

9-м о д д а. Гаров нарсасини суғурта қилиш

1. Қонун ва шартнома гаровга олувчининг зиммасига унинг тасарруфига берилган гаровдаги мол-мулкни суғурта қилиш мажбуриятини юклаши мумкин, агар ушбу мол-мулк унинг эгаси томонидан суғурталанмаган бўлса.

Гаровга қўювчининг фойдаланишида қоладиган гаровдаги мол-мулкни суғурта қилиш унинг ўзига юкланади.

2. Шартнома ёки қонунлар билан гаровга қўювчи зиммасига давлат идоралари томонидан унинг хўжалик фаолиятини тўхтатиб қўювчи ёхуд унга ҳалақит қилувчи ёки унга салбий таъсир этувчи хатти-ҳаракатлар содир этилиши ва ҳужжатлар қабул қилиниши (мол-мулкни мусодара, реквизиция қилиш), шунингдек тугатилиши ёки хўжалик субъекти тўлов қобилиятини йўқотган деб эътироф этилиши ҳолларидан суғурта қилиш мажбурияти юкланиши мумкин.

3. Гаровдаги мол-мулкни суғурта қилишда гаровга олувчи гаров билан таъминланган мажбурият суммасигача бўлган суғурта пули суммасини олувчи деб кўрсатилади. Гаровга қўювчи суғурта пулининг қолдиқ суммасини олади.

Суғурта ҳоллари содир бўлганида гаровга олувчи ўз

талабларни суғурта пули суммасидан имтиёзли қондирилиши ҳуқуқига эга бўлади.

10-модда. Гаров шартномасининг мазмуни

Гаров шартномасида томонларнинг номи, жойлашган манзили (истиқомат жойи), гаров турри, гаров билан таъминланган талабнинг моҳияти, унинг миқдори, мажбуриятни ижро этиш муддатлари, гаровдаги мол-мулкнинг рўйхати, қиймати ва турган жойи, шунингдек томонларнинг келишувига эришилган бошқа маълумотлар кўрсатилган бўлиши зарур.

11-модда. Гаров шартномасининг шакли

1. Гаров шартномаси ёзма шаклда тузилиши лозим. Ушбу Қонунда назарда тутилган ҳолларда гаров шартномаси нотариал йўл билан тасдиқланиши ва шундай рўйхатни юритувчи давлат идорасида қайд этилиши зарур.

2. Қучмас мулк ва унга бўлган ҳуқуқларни гаровга қўйиш шартномалари, шунингдек муомаладаги ва қайта ишловдаги молларни гаровга қўйиш нотариал йўл билан албатта тасдиқланиши ҳамда рўйхатдан ўтказилиши шарт. Қонунларда гаров шартномаларини нотариал йўл билан тасдиқлаш ва давлат рўйхатидан ўтказишнинг бошқа ҳоллари назарда тутилиши мумкин.

3. Башарти, шартномада назарда тутилган бўлса, нотариал идора гаров тўғрисидаги шартномани тасдиқлаш билан бир пайтда гаров нарчасини тасарруфдан чиқаришни тақиқлаб қўяди.

4. Гаров шарти гаров билан таъминланган мажбурият юзага келувчи шартномага киритилиши мумкин. Бундай шартнома ушбу Қонунда белгиланган тартибда нотариал йўл билан тасдиқланиши ва рўйхатдан ўтказилиши лозим.

5. Гаров тўғрисидаги шартнома шаклига, уни тасдиқлаш ва рўйхатдан ўтказиш тартибига риоя этилмаган ҳолларда шартнома ҳақиқий эмас деб ҳисобланади.

12-модда. Гаровнинг вужудга келиш пайти

Гаров гаров шартномаси имзоланган пайтдан эътиборан, шартнома рўйхатдан ўтказилиши лозим бўлган ҳолларда эса, шартнома рўйхатдан ўтказилган пайтдан бошлаб вужудга келади. Агар шартномага ёки қонунларга мувофиқ гаров нарчаси гаровга олувчида туриши

ложим бўлса, гаров ҳуқуқи унга гаров нарсаси берилган пайтда, агар гаров нарсаси шартнома имзолангунга қадар берилган бўлса, шартнома имзоланган пайтда вужудга келади.

13-м о д д а. Гаров нарсаси учинчи шахсларга ўтганида гаровнинг сақланиши

Гаров нарсасига бўлган мулкӣ ҳуқуқ (тўлиқ хўжалик тасарруфи ёки бевосита бошқаруви) гаровга қўювчидан учинчи шахсга ўтган тақдирда гаров ўз кучини сақлайди.

14-м о д д а. Назбатдаги гаровлар

1. Агар гаров шартномасида ўзга қонда назарда тутилмаган бўлса, тақрорӣ ва кейинги гаровларга йўл қўйилади. Бу ҳолда аввалги гаровга олувчининг (аввалги гаровга олувчиларнинг) гарови ўз кучини сақлаб қолади.

2. Гаров ҳуқуқи кейинроқ вужудга келадиган гаровга олувчининг талаби аввалги гаровга олувчиларнинг талаблари тўлиқ бажо этилганидан кейин қондирилади.

3. Гаровга қўювчи ҳар бир гаровга олувчига барча аввалги ва кейинги гаровлар ҳақида, шунингдек бу гаровлар билан таъминланган мажбуриятларнинг хусусияти ва миқдори ҳақида маълум қилиши шарт. Гаровга қўювчи гаровга олувчиларидан ҳар бирида у бу мажбуриятни бажармаслиги оқибатида пайдо бўладиган зарарни қоплаши шарт.

15-м о д д а. Кредитор талабларининг учинчи шахс томонидан қондирилиши оқибатлари

Кредитор талабларини тўлиқ ҳажмда қондирган учинчи шахсга талаб қилиш ҳуқуқини таъминлаган гаров ҳам ўтади.

16-м о д д а. Депозитга пул ўтказиш йўли билан гаровни тўхтатиш

Гаровга олувчи гаров билан таъминланган пул мажбурияти ижросини қабул қилишдан воз кечганида тегишли пул нотариал идора ёки банкнинг депозитига ўт-

казилади. Депозитга ўтказилган пул қарзни тўлиқ қопласа, гаров шартномаси ўз кучини йўқотади.

17-модда. Учинчи шахс (мулкый кафил)нинг гаров хуни билан таъминланган мажбуриятнинг қарздор томонидан бажарилмаслиги оқибатлари

1. Қарздор томонидан кредитор олдидаги мажбурият бажарилмаган тақдирда, қарздорнинг мажбуриятини таъминлашга гаров берган учинчи шахс (мулкый кафил) ундирувнинг гаровга қўйилган нарсага қаратилишидан сақланиш мақсадида бу мажбуриятни бажаришга ҳақлидир.

2. Ундириш гаров нарсасига уни сотиш йўли билан қаратилган тақдирда мулкый кафил қарздордан унинг қийматини ва кўрилган зарарни қоплашни талаб қилиши мумкин.

18-модда. Ундирувнинг гаровга қўйилган нарсага қаратилиши

1. Агар шартномада ёки қонунларда ундирувнинг гаровга қўйилган нарсага мажбурий қаратилишига йўл қўйилмайдиган имтиёзли муддат белгиланмаган бўлса, гаровга олувчи асосий мажбурият бўйича талаб муддати бошланган пайтда ундирувни гаровга қўйилган нарсага қаратиш ҳуқуқига эга бўлади.

2. Агар шартномада ёки қонунларда ўзгача қондалар назарда тутилмаган бўлса, қарздор гаров билан таъминланган мажбуриятнинг бир қисмини бажарган тақдирда гаровга олувчи гаровга қўйилган бор мол-мулкка бўлган ҳуқуқни сақлаб қолади.

Агар бир нечта ашё ёки ҳуқуқ гаров нарсаси бўлса, гаровга олувчи ана шу барча мол-мулк ҳисобига ёки ашёлар (ҳуқуқлар)дан бирортаси ҳисобига талабинини қондириши мумкин, бунда кейинчалик гаров нарсасини ташкил этувчи бошқа ашёлар (ҳуқуқлар) ҳисобига талабинини қондириш имконини сақлаб қолади.

19-модда. Ундирувни гаровга қўйилган нарсага қаратиш тартиби

1. Агар қонунда ўзгача қондалар белгиланмаган бўлса, қарздор гаров билан таъминланган мажбуриятни ба-

жармаган тақдирда кредитор талабини гаровга қўйилган мол-мулк қийматидан қондириш суд, хўжалик суди ёки холислар судининг қарорига биноан амалга оширилади.

Қонунларда назарда тутилган ҳолларда ундирувни гаровга қўйилган мол-мулкка қаратиш нотариуснинг ижро этиш ёзуви асосида муқаррар тартибда амалга оширилади.

Агар қонун ҳужжатларида ўзгача қондалар назарда тутилмаган бўлса, гаров нарчасини сотиш суд ижро-чиси томонидан суд берган ижро варақаси ёхуд хўжалик судининг буйруғи ёки нотариуснинг ижро этиш ёзуви асосида қонунларда назарда тутилган тартибда амалга оширилади.

Гаров нарчасини сотиш кимoshi савдоси (очиқ савдо) да ёки воситачилик дўконлари орқали амалга оширилади.

2. Ундирув гаровга қўйилган нарсага қаратилганда гаровга олувчининг талаби бошқа кредиторларга нисбатан имтиёзли гарзда қондирилади, Ўзбекистон Республикаси қонунларида кўзда тутилган ҳоллар бундан мустаснодир.

3. Агар гаров нарчасини сотишдан тушган пул гаров олувчининг талабларини қоплашга камлик қилса, шартномада ёки қонунларда ўзгача қондалар йўқ бўлган тақдирда етишмаётган пулни гаров олувчи қарздорнинг бошқа мол-мулкдан қонунларда назарда тутилган навбат билан олиш ҳуқуқига эга бўлади.

4. Агар гаров нарчасини сотишдан тушган пул кредиторнинг гаров билан таъминланган мажбурият бўйича талаблари миқдоридан ортиқ бўлса, кредитор бир ойлик муддат ичида қарздорга фарқни тўлаши шарт.

20-м о д д а. Гаров нарчасининг гаровга олувчи томонидан мустақил равишда сотиши

1. Гаровга олувчи гаров тўғрисидаги шартномада назарда тутилган ҳолларда, гаровда турган мол-мулкни мустақил равишда сотишга ҳақлидир.

2. Гаровга қўювчи мол-мулкни қасддан арзон баҳода сотганлиги учун жавоб бериши тўғрисида гаровга олувчи олдига талаб қўйишга ҳақлидир. Гаров нарчасини воситачилик асосида, бозорда ёки кимoshi савдоси-

да сотиш гаровга олувчининг арзон баҳода сотганликда айби йўқлигининг шартидир.

21-модда. Амалга ошмаган кимошди савдоси (очиқ савдо) оқибатлари

1. Агар кимошди савдоси (очиқ савдо) амалга ошмаган деб эълон қилинган бўлса, гаровга олувчи гаровга қўйилган мол-мулкни ушбу Қонуннинг 19-моддасида назарда тутилган оқибатлар билан дастлабки баҳосида ўзида қолдиришга ҳақлидир.

2. Кимошди савдоси (очиқ савдо) амалга ошмаган деб эълон қилиниши оқибатида гаровга олувчи гаров нарсасини ўзида қолдирган ҳолларда, у қонунларга мувофиқ ўз талабларига нисбатан устунликка эга бўлган даъволарни қондириши шарт. Бундай ҳолларда гаровга олувчининг жавобгарлиги бу мол-мулкнинг кимошди савдоси (очиқ савдо) учун белгиланган дастлабки баҳосидан ошмаслиги лозим.

22-модда. Гаров ҳуқуқини тўхтатиш

Гаров ҳуқуқи:

а) гаров билан таъминланган мажбурият ижро этилганда;

б) гаровга қўйилган мол-мулк нобуд бўлганда;

в) гаров нарсасига бўлган ҳуқуқ гаровга олувчига ўтганида;

г) гаровга қўйилган мол-мулк мажбуран сотилганда;

д) даъво муддати ўтиб кетганлиги оқибатида гаров билан таъминланган мажбурият бўйича кредиторнинг ўз талаблари қаноатлантирилиши мумкин бўлмаганда;

е) гаров нарсасини ташкил этувчи ҳуқуқнинг амал қилиш муддати тугаганда;

ж) Қонунда назарда тутилган бошқа ҳолларда тўхтатилади.

23-модда. Юридик шахс—гаровга қўювчининг қайта ташкил этилиши ёки тугатилиши оқибатлари

Юридик шахс—гаровга қўювчи қайта ташкил этилган ёки тугатилганда гаровга олувчи гаров билан таъминланган мажбуриятни бажариш муддати бошланишидан қатъи назар, ундирувни гаровга қўйилган мол-мулкка қаратиш ҳуқуқига эга бўлади.

II БУЛИМ. ГАРОВГА ҚУЙИЛГАН МОЛ-МУЛКНИ ГАРОВГА ОЛУВЧИГА БЕРИБ ҚУЙИЛАДИГАН ГАРОВ (ЗАКАЛАТ)

24-м о д д а. Закалат тушунчаси

1. Закалат— кўчар мол-мулкнинг гаровидир, бунда гаров нарсасини ташкил этувчи ашё гаровга қўювчи томонидан гаровга олувчи ихтиёрига берилади.

2. Кредиторнинг гаровга қўювчи билан келишувига биноан гаров нарсаси гаровга қўювчи ихтиёрида қулфланган ва гаровга олувчининг муҳри босилган ҳолда (ишончли гаров) қолдирилиши мумкин. Алоҳида белгиланган ашё гаров тўғрисида далолат берувчи белгилар қўйилган ҳолда гаровга қўювчи ихтиёрида қолдирилши мумкин.

25-м о д д а. Закалат қўйилганда гаровга олувчининг ҳуқуқлари

1. Гаровга олувчи гаров нарсасидан шартномада ёки қонунларда назарда тутилган ҳоллардагина фойдаланиш ҳуқуқига эга. У гаров нарсасидан фойдаланишда эга бўлган мулкни фойда биринчи навбатда ашёни сақлаш билан боғлиқ чиқимларни қоплашга сарфланади ёки гаров билан таъминланган мажбурият фонзларини ёхуд мажбуриятнинг ўзини узиш ҳисобига ўтказилади.

2. Гаровга олувчи мажбурият тўлиқ бажарилгунга қадар ашёни ушлаб туришга ҳақлидир.

3. Гаровга олувчининг айби бўлмагани ҳолда гаров нарсаси нобуд бўлиши, шикастланиш ёки қиймати пасайиши хавфи пайдо бўлган тақдирда, у бундай нарсани алмаштиришни талаб қилишга, қарздор бу талабни бажаришни рад этган тақдирда эса ундиришни гаровга қўйилган мол-мулкка муддатидан илгари қаратишга ҳақлидир. Тушган пул, агар шартномада ёки қонунларда ўзгача қондалар назарда тутилмаган бўлса, нотариал идора ёки банк депозитига қўйилади ва гаров нарсаси бўлиб хизмат қилади.

4. Агар гаров билан таъминланган талаб бажарилиши оқибатида гаров тўхтатилса, гаровга олувчида турган гаровга қўйилган мол-мулк гаровга қўювчига қайтариб берилиши ёки унинг кўрсатмасига биноан гаров

ҳуқуқи пайдо бўлиши вақтига кўра кейинги гаровга олувчига берилиши лозим.

26-модда. Закалат қўйилганда гаровга олувчининг мажбуриятлари

Агар шартномада ёки қонунда ўзгача қондалар назарда тутилмаган бўлса, гаровга олувчи:

а) закалат нарсасини ёки шартномада назарда тутилган нарсани сақлаб қолиш учун зарур чораларни кўриши;

б) шартномада назарда тутилган ҳолларда гаровга қўювчининг манфаатларини кўзлаб гаровга қўйилган ашёдан даромад чиқариб олиши;

в) гаров нарсасининг нобуд бўлиши ёки шикастланиши хавфи пайдо бўлганида зудлик билан гаровга қўювчига хабар қилиши;

г) қарздор ёки учинчи шахс мажбуриятни бажарганидан кейин гаров нарсасини дарҳол қайтариб бериши;

д) ашёга— гаров нарсасига эгалик қилиш билан боғлиқ солиқлар ва йиғимларни гаровга қўювчи ҳисобидан тўлаши шарт.

27-модда. Закалат билан таъминланган мажбуриятни муддатидан олдин бажариш имконияти

Агар гаровга олувчи закалат нарсасини лозим даражада сақламаётган ёки ундан фойдаланмаётган бўлса, гаровга қўювчи исталган пайтда гаровни тўхтатишни талаб қилишга ёхуд закалат билан таъминланган мажбуриятни муддатидан олдин бажаришга ҳақлидир.

28-модда. Гаровга олувчининг гаров нарсаси йўқолгани, етишмаслиги ёки шикастланганлиги учун жавобгарлиги

1. Гаровга олувчи, агар йўқотиш, камомад ёки шикастланиш унинг айби бўлмагани ҳолда содир бўлганини исботлай олмаса, гаров нарсасининг йўқолгани, етишмаслиги ёки шикастлангани учун жавоб беради.

Агар гаровхона ёки мол-мулк закалати учун қарз бериш фаолият соҳаси ҳисобланувчи бошқа ташкилот гаровга олувчи бўлса, гаровга олувчи гаров нарсасининг

йўқолиши, камомади ёки шикастланиши бартараф қилиб бўлмайдиган кучлар таъсиридан, қасд қилиш ёки гаровга қўювчининг ўта эҳтиётсизлиги оқибатида содир бўлганини исботлаган тақдирдагина жавобгарликдан озод қилиниши мумкин.

2. Гаровга олувчи закатат чоғида закатат нарсаси йўқолгани ва камомади учун йўқолган (етишмаган) нарсанинг қиймати миқдорида, закатат нарсаси шикастлангани учун эса қўйилган ашёнинг қиймати қанчага пасайган бўлса, шунча сумма миқдорида жавобгар бўлади. Агар ашёни закататга қабул қилиб олишда закатат нарсаси баҳоланган бўлса, гаровга олувчининг жавобгарлиги кўрсатилган баҳодан ортиқ бўлмаслиги лозим.

Гаровга олувчи закатат нарсаси йўқолгани, камомади ёки шикастланиши туфайли кўрилган зарарни, агар бу қонунларда ёки шартномада назарда тутилган бўлса, гаровга қўювчига тўлиқ ҳажмда қоплаши шарт.

29-модда. Мол-мулкни гаровхонада ва гаровхона юмушларини амалга оширувчи ташкилотларда закататга қўйиш

1. Мол-мулкни гаровхонада ёки фуқароларга гаров эвазига пул қарз бериш хўжалик (тадбиркорлик) фаолияти тури ҳисобланувчи ўзга корхона (ташкилот)да гаровга қўйиш шартномаси икки томон имзолайдиган эгасининг номи ёзилган гаров гувоҳномасини бериш йўли билан расмийлаштирилади ва мажбурий рўйхатдан ўтказилмайди.

2. Гаровхона (гаровхона юмушларини амалга оширувчи ўзга корхона) гаровга олинган мол-мулкни гаровга қўювчи ҳисобидан мол-мулкни гаровга қабул қилиб олишда қўйилган баҳода суғурта қилиши шарт.

3. Гаров билан таъминланган қарз ўз муддатида узилмаган тақдирда, гаровхона (ўзга корхона) имтиёзли бир ойлик муддат ўтганидан кейин бу мол-мулкни воситачилик дўкони орқали ҳақиқий қиймати бўйича, лекин белгиланганидан кам бўлмаган баҳода сотишга ҳақлидир. Тушган пулнинг қарзлар ва бошқа чиқимлар қопланганидан кейин (5-модданинг 1-банди) қолган қисми гаровга қўювчига қайтарилади.

III БУЛИМ. МОЛ-МУЛК ГАРОВГА ҚЎЮВЧИДА ҚОЛДИРИЛАДИГАН ГАРОВ

I БОБ. УМУМИЙ МАСАЛАЛАР

30-м о д д а. Гаровга қўйилган мол-мулк гаровга қўювчида қолдириладиган гаров нарса-си

1. Корхоналар, бинолар, ившоотлар, квартиралар, транспорт воситалари ва ушбу Қонуinning 4-моддасида уқтириб ўтилган бошқа мол-мулк гаровга қўйилган-мол-мулкни гаровга қўювчида қолдириладиган гаров нарса-си булиши мумкин.

2. Булакларга ажраладиган самара, агар у ажралаш чоғидан бошлаб учинчи шахс ҳуқуқлари объектига айланмаган тақдирда, ушбу модданинг 1-бандида курсатилган гаров нарса-си булиши мумкин.

3. Гаровга қўювчи томонидан учинчи шахсга вақтинча эгалик қилиш ёки фойдаланишга бериб қўйилган, мол-мулк гарови уни гаровга қўювчида қолдириладиган гаров ҳисобланади.

31-м о д д а. Мол-мулк гаровга қўювчида қолдириладиган гаровда гаровга олувчининг ҳуқуқлари

Мол-мулк гаровга қўювчида қолдириладиган гаровда, башарти шартномада ўзгача қондалар назарда тутилмаган бўлса, гаровга олувчи:

а) гаров нарса-сининг мавжудлиги, миқдори, ҳолати ва сақланиш шароитларини ҳужжатлар бўйича ва амалий жиҳатдан текширишга;

б) гаровга қўювчидан гаров нарса-си сақланиши учун зарур чоралар қўришни талаб қилишга;

в) гаров нарса-сига нисбатан унинг йўқолиши ёки шикастланиши хавфини туғдирадиган тажовузлар қилишни, ким томонидан содир этилаётганидан катъи назар, тўхтатишни талаб этишга ҳақлидир.

Агар гаров нарса-си гаровга олувчининг айби бўлмагани ҳолда йўқолган ва гаровга қўювчи уни тикламаган ёки гаровга олувчининг розилиги билан қиймати тенг бошқа мол-мулкка алмаштирмаган бўлса, гаровга олувчи гаров билан таъминланган мажбурияг муддатидан олдин бажарилишини талаб қилишга ҳақлидир.

32-м о д д а. Мол-мулк гаровга қўювчида қолдириладиган гаровда гаровга қўювчининг ҳуқуқлари

Агар шартномада ёки қонунда ўзгача қоидалар назарда тутилмаган бўлса, мол-мулк гаровга қўювчида қолдириладиган гаровда гаровга қўювчи:

- а) гаров нарсасига унинг белгиланган мақсадига мувофиқ равишда эгалик қилиш ва ундан фойдаланишга;
- б) гаров нарсасини гаров билан таъминланган мажбурият бўйича қарзни сотиб олувчига ўтказган ҳолда олиб қўйиш ёхуд ижарага бериш йўли билан тасарруф этишга ҳақлидир.

33-м о д д а. Мол-мулк гаровга қўювчида қолдириладиган гаровда гаровга қўювчининг мажбуриятлари

Мол-мулк гаровга қўювчида қолдириладиган гаровда, агар шартномада ўзгача қоидалар назарда тутилмаган бўлса, гаровга қўювчи:

- а) гаров нарсасини ўз ҳисобидан унинг тўлиқ қийматига суғурта қилдириши;
- б) гаров нарсасининг сақланиши юзасидан, хусусан асосли ва жорий таъмирлашни қўшган ҳолда, чоралар кўриши;
- в) гаров нарсасини ижарага берганлик тўғрисида гаровга олувчини хабардор қилиши шарт.

34-м о д д а. Мол-мулк гаровга қўювчида қолдириладиган гаровда гаровга қўювчи томонидан мажбуриятлар бузилишининг оқибатлари

Гаровга қўювчи ушбу Қонун 33-моддасининг «а» ва «б» бандларида назарда тутилган мажбуриятларни бузган тақдирда гаровга олувчи гаров билан таъминланган мажбуриятни бажариш муддати бошлангунга қадар ундиришни гаров нарсасига қаратишга ҳақлидир.

II БОБ. ИПОТЕКА

35-м о д д а. Ипотека тушунчаси

Гаров нарсаси гаровга қўювчида ёки учинчи шахсда қоладиган кўчмас мулк гарови ипотека деб эътироф қилинадн.

36-модда. Ипотека нарсаси

1. Ер билан боғлиқ мол-мулк — иморат, иншоот, кўп квартирали уйлардаги квартиралар, корхоналар, бошқа мулкый мажмуалар, қонунлар билан кўчмас мулк сирасига киритилган бошқа мол-мулк, шунингдек транспорт воситалари ипотека нарсаси бўлиши мумкин.

2. Агар ипотека тўғрисидаги шартномада назарда тутилган бўлса, кўчмас мулкдан хўжаликда ва ўзга тарзда фойдаланиш натижалари, шу жумладан маҳсулот, самара ва бошқа даромадлар гаровнинг мустақил нарсаси бўлиши мумкин.

37-модда. Ипотека тўғрисидаги шартноманинг шакли ва уни рўйхатдан ўтказиш

1. Ипотека шартномаси ушбу Қонуннинг 11-моддасида белгиланган тартибда расмийлаштирилади.

2. Агар шартномада назарда тутилган бўлса, нотариал идора шартномани тасдиқлаш билан бир пайтда ипотека нарсасини тасарруфидан чиқаришни тақиқлаб қўяди.

3. Ипотека билан таъминланган мажбурият мазмуни ўзгартирилган, шунингдек ипотека нарсасига бўлган мулк ҳуқуқи (тўлиқ хўжалик тасарруфи ёки бевосита бошқаруви) гаровга қўювчидан бошқа шахсга ўтганида қўшимча равишда рўйхатдан ўтказилади.

Мазкур талабнинг бузилиши мажбуриятда амалга оширилган ўзгартиришлар ҳақиқий эмас деб топилишига сабаб бўлади.

4. Ипотека билан таъминланган мажбурият қарздор томонидан бажарилганида, гаровга олувчи гаровга қўювчининг талабига биноан ипотекани рўйхатдан ўтказган идорага рўйхат дафтарига тегишли ўзгартиришларни киритиш учун зарур бўлган ҳужжатларни тақдим этиши шарт. Гаровга олувчи мазкур талабни бажармаган ҳолларда гаровга қўювчи ундан ўзига етказилган зарарни тўлиқ ҳажмда қоплашни талаб қилишга ҳақлидир.

38-модда. Ипотека гарови қўювчисининг ҳуқуқлари

Агар шартномада ёки қонунда ўзгача қоидалар назарда тутилмаган бўлса, ипотека гарови қўювчиси:

а) ипотека нарсасига унинг белгиланган мақсадига

мувофиқ равишда эгаллик қилиш ва ундан фойдаланишга;

б) гаровга олувчининг розилиги билан ипотека нарсаси сотилган тақдирда асосий мажбуриятни муддатидан олдин бажаришга ёхуд асосий қарзни гаров топшириғи билан биргалликда сотиб олувчига ўтказган ҳолда ипотека нарсасини сотишга;

в) ипотека нарсасини ижарага топширишга ҳақлидир.

39-м о д д а. Ипотека гарови қўювчисининг мажбуриятлари

Агар шартномада ёки қонунда ўзгача қоидалар назарда тутилмаган бўлса, ипотека гарови қўювчиси:

а) асосли ва жорий таъмирлашни амалга оширишни қўшган ҳолда ипотека нарсасининг сақланиши учун зарур чораларни кўриши;

б) ипотека нарсасини суғурта қилдириши;

в) ипотека нарсаси нобуд бўлган тақдирда, қиймати нобуд бўлган нарса қийматига тенг кўчмас мулк бериши ёки муддат келишидан қатъи назар, мажбуриятни тўлиқ ҳажмда ёхуд унинг тегишли қисмини бажариши;

г) ипотека нарсасини ижарага берганлик тўғрисида гаровга олувчини хабардор қилиши шарт.

40-м о д д а. Ипотека гарови гаровга қўювчиси томонидан мажбуриятлар бузилишининг оқибатлари

1. Гаровга қўювчи ипотека нарсасини сақлаш учун чораларни кўришга доир мажбуриятларини бузган тақдирда, гаровга олувчи заруратга қараб, ундиришни ипотека нарсасига қаратган ҳолда ипотека билан таъминланган мажбуриятнинг муддатидан олдин бажарилишини талаб қилишга ҳақлидир.

2. Гаровга қўювчи ипотека нарсасини суғурта қилиш бўйича мажбуриятларини бузган тақдирда гаровга олувчи асосий қарз муддатидан олдин бажарилишини талаб қилишга ёхуд ипотека нарсасини ўз ҳисобидан, лекин гаровга қўювчининг манфаатларини кўзлаб ундан суғурта қилдиришга кетган чиқимларни ундирган ҳолда, суғурта қилишга ҳақлидир.

3. Ушбу модданинг 1 ва 2-бандларида уқтириб ўтилган оқибатлар, ипотека нарсаси гаровга қўювчида ёки учинчи шахсда турганидан қатъи назар, бошланади. Гаровга қўювчи бундай учинчи шахснинг хатти-ҳаракатлари учун гаровга олувчи олдида баайни ўз хатти-ҳаракатларидек жавобгар бўлади.

41-модда. Ипотека нарсасининг гаровга қўювчи томонидан бегоналаштирилиши

Ипотека нарсаси гаровга қўювчи томонидан бегоналаштирилишига фақат гаровга олувчининг розилиги билан йўл қўйилади.

42-модда. Иморатлар, бинолар ва иншоотлар ипотекаси хусусиятлари

• Иморатлар, бинолар ёки иншоотлар ипотекасида кўрсатилган объектлар жойлашган ер участкасидан фойдаланиш ҳуқуқи ҳам улар билан бир пайтда гаров нарсасига айланади. Бундай ҳолларда ундириш гаров нарсасига қаратилганда иморатни, бинони, иншоотни қўлга киритувчига бир йўла ер участкасидан фойдаланиш ҳуқуқи ҳам ўтади.

43-модда. Корхоналар ипотекаси хусусиятлари

1. Жамоа (ширкат) мулкига, шунингдек фуқароларнинг мулкига асосланган корхоналарни ипотекага бериш корхонанинг ўзи томонидан амалга оширилади.

2. Тўлиқ хўжалик тасарруфи ҳуқуқига асосланган корхоналар ипотекаси корхона мулкдорининг розилиги билан ана шу корхона томонидан амалга оширилади.

3. Агар қонунда ёки шартномада ўзгача қоидалар назарда тутилмаган бўлса, корхона ипотекаси унинг барча мол-мулкни, шу жумладан асосий фондлар ва дастмоя маблағларини, шунингдек корхонанинг мустақил балансида акс этган бошқа бойликларни ўз ичига олади.

4. Гаровга қўювчи корхона гаровга олувчининг талабига биноан унга йиллик балансни тақдим этиши шарт.

5. Корхона ипотекаси билан таъминланган мажбурий бажарилмаган тақдирда гаровга олувчи корхонанинг молиявий аҳволини соғломлаштириш юзасидан ипотека шартномасида назарда тутилган чора-тадбир-

ларни кўришга, шу жумладан корхона бошқаруви таркибига ишлаб чиқарилган маҳсулотни ҳамда корхонанинг бошқа мол-мулкни тасарруф этиш ҳуқуқи чекланган вакиллар тайинлашга ҳақлидир.

6. Ушбу модданинг 5-бандида назарда тутилган чоралар кутилган натижани бермаган ҳолларда гаровга олувчи ундиришни ипотекада турган корхонага қаратишга ҳақлидир.

Агар шартномада ёки қонунда назарда тутилган бўлса, корхона гаровга олувчига ўтади. Бу ҳолда ипотека нарсасининг узил-кесил баҳоси корхонанинг ўтиш пайтида, гаровга қўювчи ва гаровга олувчи ўртасидаги келишувга биноан белгиланади, низо пайдо бўлганда эса суд ёки хўжалик судининг қарорига биноан белгиланади.

III БОБ. МУОМАЛАДАГИ ВА ҚАЙТА ИШЛАШДАГИ МОЛЛАРНИНГ ГАРОВИ

44-модда. Муомаладаги ва қайта ишлашдаги молларнинг гаров нарсаси

1. Хом ашё, бутловчи буюмлар, ярим тайёр ва тайёр маҳсулотлар муомаладаги ва қайта ишлашдаги молларнинг гаров нарсаси бўлиши мумкин.

Муомаладаги ва қайта ишлашдаги моллар гаровида гаров нарсаси (мол заҳиралари, хом ашё, материаллар, ярим тайёр ва тайёр маҳсулот кабилар)нинг таркиби ва натурал шаклини ўзгартиришга, уларнинг умумий қиймати гаров тўғрисидаги шартномада кўрсатилганидан кам бўлиб қолмаслиги шarti билан йўл қўйилади.

Агар шартномада ўзгача қондалар назарда тутилмаган бўлса, гаровга қўйилган молларнинг гаров билан таъминланган мажбуриятнинг бажарилган қисмига мутаносиб равишда уларнинг қийматини пасайтиришга йўл қўйилади.

2. Муомаладаги ва қайта ишлашдаги моллар гаровида гаровга қўювчи томонидан реализация қилинган моллар қўлга киритувчининг мулкига, тўлиқ хўжалик тасарруфига ёки бевосита бошқарувига ўтган пайтдан бошлаб гаров нарсаси бўлишдан тўхтайдн, гаровга қўювчи сотиб олган, гаров тўғрисидаги шартномада назарда тутилган моллар уларга нисбатан гаровга қўювчи-

нинг мулкӣ ёки тўлиқ хўжалик тасарруфи ҳуқуқи пайдо бўлган пайтдан бошлаб гаров нарсасига айланади.

45-модда. Муомаладаги ва қайта ишлашдаги моллар гарови тўғрисидаги шартнома томонларининг ҳуқуқ ва бурчлари

1. Гаровга қўювчи гаровга қўйилган молга дахлдор юмушларни алоҳида ҳисобга олиб бориши шарт. У гаров нарсасига эгалик қилиш, ундан фойдаланиш ва уни тасарруф этиш ҳуқуқини сақлаб қолади.

2. Гаровга олувчи гаровга қўйилган молнинг миқдори, ҳолати ва қийматини, шунингдек сақлаш шароитини исталган пайтда текшириш ҳуқуқига эга.

3. Гаровга қўювчи гаров тўғрисидаги шартнома талабларини бажармаган тақдирда гаровга олувчига гаровга қўйилган молни унга беришни ёки молни гаровга қўювчининг ихтиёрида қулфланган ёки гаровга олувчининг муҳри босилган ҳолда қолдиришни, ёхуд гаров билан таъминланган қарзни муддатидан олдин ундиришни талаб қилиш ҳуқуқи берилади.

IV БУЛИМ. ҲУҚУҚЛАР, ҚИММАТБАҲО ҚОҒОЗЛАР ВА ПУЛ МАБЛАҒЛАРИ ГАРОВИ

46-модда. Ҳуқуқлар гаров нарсаси сифатида

1. Гаровга қўювчига тегишли эгалик ва фойдаланиш ҳуқуқлари, шу жумладан ижарачининг ҳуқуқлари, мажбуриятлардан келиб чиқувчи бошқа ҳуқуқлар (талаблар) ва ўзга мулкӣ ҳуқуқлар гаров нарсаси бўлиши мумкин.

2. Гаров нарсаси бўлиши қонун билан ман қилинган ҳуқуқларни гаровга қўйишга йўл қўйилмайди.

3. Ер участкасига бўлган ҳуқуқларни, шунингдек ўзга табиий ресурсларга нисбатан бўлган ҳуқуқларни гаровга қўйишга қонунларда белгиланган меъёр ва шартларда рұхсат этилади.

4. Муддатли ҳуқуқ унинг амал қилиш муддати тугагунга қадаргина гаров нарсаси бўлиши мумкин.

5. Гаровга қўювчи ҳуқуқлар гарови амалга оширилгани ҳақида ўз қарздорини хабардор қилиши шарт. Башарти, ҳуқуқлар гарови тўғрисидаги шартномада ўз-

гача қондалар белгиланмаган бўлса, гаровга қўювчига нисбатан қарздор ҳисобланувчи шахс гаровга олувчи мажбуриятини бажариши лозим.

47-м о д д а. Ҳуқуқлар гаровида гаровга қўювчининг мажбуриятлари

1. Башарти, шартномада ўзгача қондалар назарда тутилмаган бўлса, ҳуқуқлар гаровида гаровга қўювчи:

а) гаровга қўйилган ҳуқуқнинг ҳақиқийлигини таъминлаш;

б) гаровга қўйилган ҳуқуқни бериб юбормаслиги;

в) гаровга қўйилган ҳуқуқ тўхтатилишига ёки унинг қиймати камайишига сабаб бўлувчи хатти-ҳаракатлар қилмаслиги;

г) гаровга қўйилган ҳуқуқни учинчи шахслар томонидан қилинадиган тажовузлардан ҳимоя қилиш учун зарур бўлган барча чораларни кўриши;

д) гаровга олувчига гаровга қўйилган ҳуқуқда содир бўлган ўзгаришлар тўғрисидаги, унинг учинчи шахслар томонидан бузилганлиги ҳақидаги маълумотларни хабар қилиши шарт.

2. Ушбу модданинг 1-бандида назарда тутилган қондалар гаровга қўювчининг ҳуқуқий ворисларига нисбатан гаровга қўйилган ҳуқуқлар доирасида қўлланади.

48-м о д д а. Ҳуқуқлар гаровга қўйилганида гаровга олувчининг ҳуқуқлари

Агар шартномада ўзгача қондалар назарда тутилмаган бўлса, ҳуқуқлар гаровга қўйилганида гаровга олувчи:

а) мажбурият билан таъминланган гаров ижроси муддати бошланганидан қатъи назар, агар гаровга қўювчи ушбу Қонуннинг 47-моддаси 1-бандида назарда тутилган мажбуриятларни бузган бўлса, гаровга қўйилган ҳуқуқ ўзига ўтказилишини суд орқали талаб қилишга;

б) гаровга қўйилган ҳуқуқ масаласи кўриб чиқиладиган суд ишида учинчи шахс сифатида қатнашишга;

в) гаровга қўювчи 47-модданинг 1-банди «г» бандида назарда тутилган мажбуриятларни бузган тақдирда, гаровга қўйилган ҳуқуқ учинчи шахслар томонидан бузилишининг олдини олиш учун мустақил равишда ҳимоя чораларини кўришга ҳақлидир.

49-м о д д а. Қарздорнинг гаровга қўювчи олдида-
ги мажбуриятларини бажаришининг
оқибатлари

1. Агар гаровга қўювчининг қарздори гаров билан таъминланган мажбурият гаровга қўювчи томонидан бажарилгунга қадар ўз мажбуриятини бажарса, бунда гаровга қўювчи олган барча нарсалар гаров нарсасига айланади, гаровга қўювчи бу ҳақда гаровга олувчини дарҳол хабардор қилиши шарт.

2. Агар гаров шартномасида ўзгача қоидалар белги-ланмаган бўлса, гаровга қўювчи ўз қарздоридан мажбу-риятни бажариш ҳисобига пул суммалари олишда га-ровга олувчининг талабига кўра гаров билан таъминлан-ган мажбуриятни бажариш ҳисобига тегишли суммалар-ни ўтказиши шарт.

50-м о д д а. Қимматбаҳо қоғозлар ва пул маблағ-
лари гарови

1. Қимматбаҳо қоғозлар гарови тўғрисидаги шартно-ма, агар қонунлар ёки томонларнинг келишувида ўзга-ча қоидалар назарда тутилмаган бўлса, ушбу Қонун-нинг 11-моддасида белгиланган тартибда тузилади.

2. Томонларнинг келишувида биноан гаровга қўйил-ган қимматбаҳо қоғозлар сақлаш учун нотариал идора ёки банкка депозитга топширилиши мумкин.

3. Гаров нарсаси ҳисобланувчи қимматбаҳо қоғоз-лардан келадиган даромадлар, агар шартномада ёки қонун ҳужжатларида ўзгача қоидалар назарда тутил-маган бўлса, гаровга қўювчига тегишли бўлади.

4. 24—26-моддаларнинг қоидалари кўрсатувчига тў-ланадиган қимматбаҳо қоғозлар гаровига нисбатан ҳам амал қилади.

5. Гаров нарсаси ҳисобланувчи пул маблағлари но-тарнал идора ёки банкнинг депозит ҳисобида сақлана-ди. Ушбу суммага ҳисобланадиган фоизлар гаровга қўювчига тегишли бўлади.

6. Башарти, қимматбаҳо қоғозлар ёки пул маблағ-ларининг гаровга олувчиси банк бўлса, унда гаров шарт-номаси нотариал йўл билан тасдиқланмайди ва махсус рўйхатдан ўтказилмайди.

V БУЛИМ. ГАРОВНИ РҲЙХАТГА ОЛИШ ТАРТИБИ

51-м о д д а. Гаровни давлат томонидан рҲйхатга олиш

Давлат рҲйхатидан ўтказилиши лозим бўлган корхонанинг бутунлай ёки бошқа мол-мулкнинг гаровга қўйилиши бундай рҲйхатни амалга оширадиган идорада рҲйхатга олиниши лозим.

Агар мол-мулк гарови давлат рҲйхатидан ўтказилиши лозим бўлса, унда гаров тўғрисидаги шартнома рҲйхатга олинган пайтдан бошлаб тузилган деб ҳисобланади.

52-м о д д а. Гаровга қўювчи томонидан гаровларни қайдлов дафтари юритиш

1. Юридик ёки жисмоний шахс — тадбиркор:

а) гаровларни рҲйхатга олиш дафтари юритиши;
б) гаров юзага келганидан сўнг ўн кундан кечиктирмай гаров ва нарсаси, шунингдек гаров билан таъминланган мажбурият ҳажми тўғрисидаги маълумотларни ўз ичига олувчи ёзувларни дафтарга киритиши шарт.

2. Юридик ёки жисмоний шахс — тадбиркор жабрланувчига — гаровга олувчига ёки тегишлича учинчи шахсга гаровларни рҲйхатга олиш дафтарига ёзувларни ўз вақтида киритмаганлик, ёзувларнинг тўлиқ эмаслиги, ёки ноаниқлиги, шунингдек гаровларни рҲйхатга олиш дафтари юритиш тақдим этиш мажбуриятидан бўйин товлаш оқибатида етказилган зарарни қоплаши шарт.

53-м о д д а. РҲйхатга олишни амалга оширувчи идоранинг мажбуриятлари

1. Гаровни рҲйхатга олиш гаровга қўювчининг аризасига биноан, агар шартномада ўзга муддат кўрсатилмаган бўлса, гаров тўғрисидаги шартнома имзоланган пайтдан бошлаб 20 кундан кечиктирмай амалга оширилади.

2. РҲйхатга олишни амалга оширувчи идора қайдлов ёзувлари тўғрисида дарҳол гаровга қўювчига хабар қилиши шарт.

54-модда. Гаров тўғрисидаги рўйхатга олиш ёзувининг мазмуни

Гаров тўғрисидаги рўйхатга олиш ёзуви:

а) гаровга қўювчининг (гаровга қўювчиларнинг) ва гаровга олувчининг (гаровга олувчиларнинг) номи ва манзилини;

б) гаров тўғрисидаги шартноманинг имзоланиши ва амалга кириши ёхуд қонундан келиб чиқувчи гаров юзга келиши санасини;

в) гаров билан таъминланган мажбурият миқдорини;

г) гаров нарсасининг қисқачи тавсифи;

д) гаровга қўювчининг гаров нарсасига бўлган ҳуқуқлари хусусиятини ўз ичига олиши лозим.

Агар гаров нарсаси келгусида гаровга қўювчи томонидан сотиб олиниши лозим бўлса, унда уни сотиб олиш мумкин бўлган муддат кўрсатилади.

55-модда. Гаров рўйхатга олингани тўғрисидаги гувоҳнома

Ариза берувчининг талабига биноан гаровни рўйхатдан ўтказган идора гаров билан таъминланган мажбуриятнинг миқдорини, рўйхатга олиш ёзуви қайд этилган сана ва вақтни ҳамда унинг тартиб рақамини тасдиқловчи рўйхатга олиш тўғрисидаги гувоҳнома беради.

56-модда. Гаровни рўйхатга олишнинг амал қилиш муддати

1. Гаровни рўйхатга олиш 5 йил мобайнида амал қилади ва гаров билан таъминланган мажбурият бажарилгунча ёхуд бундай мажбуриятнинг амал қилиш муддати тугагунга қадар навбатдаги беш йиллик муддатга узайтирилиши мумкин.

2. Агар гаровни рўйхатга олишнинг амал қилиш муддати қарздор (гаровга қўювчи) корхонани тугатиш тўғрисида судда иш қўзғаш пайтига қадар тугаса, рўйхатга олиш якулланган пайдан бошлаб олтмиш кун мобайнида ва тугатиш учун белгиланган муддат ўтгунга қадар ўз кучини сақлаб қолади.

3. Гаровни рўйхатга олишнинг амал қилиш муддатини узайтириш тўғрисидаги ариза рўйхатга олишнинг

беш йиллик муддати тугашига камида 6 ой қолганда жўнатилиши лозим.

4. Агар гаровнинг рўйхатга олинишини узайтириш тўғрисидаги ариза ушбу модданинг 3-бандида кўрсатилган муддат тугагунга қадар жўнатилмаган бўлса, рўйхатни амалга оширган идора рўйхатга олишнинг амал қилиш муддати тугаганидан сўнг рўйхатга олиш дафтардаги гаров тўғрисидаги ёзувни бекор қилиши лозим.

57-м о д д а. Гаровни рўйхатга олиш билан боғлиқ хатти-ҳаракатлар устидан шикоят қилиш

Манфаатдор шахс гаровни рўйхатга олишни рад этганлик ёки ғайриқонуний равишда рўйхатга олганлик устидан рўйхатга олувчи идора жойлашган ердаги судга шикоят аризаси беришга ҳақлидир.

58-м о д д а. Манфаатдор шахсларга гаровни рўйхатга олганлик тўғрисидаги маълумотларни юбориш

1. Гаровни рўйхатга олишни амалга оширган идора тегишли юридик ёки жисмоний шахс — тадбиркорнинг мол-мулки гаровларини рўйхатга олишга доир маълумотларни манфаатдор шахсларнинг талаби билан уларга юбориши шарт.

2. Гаровларни рўйхатга олиш тўғрисидаги маълумотларни йўллаш билан боғлиқ хизматларга ариза берувчи томонидан ҳақ тўлаш миқдори ва тартибини Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси белгилайди.

59-м о д д а. Гаров билан таъминланган мажбуриятни бажариш оқибатлари

Гаровни рўйхатга олишни амалга оширган идора гаров билан таъминланган шартнома тўлиқ ёки қисман бажарилгани тўғрисида ёхуд гаровга қўювчи эндиликда гаров нарсасининг мулкдори ҳисобланмаслиги (тўлиқ хўжалик тасарруфи, бевосита бошқаруви ҳуқуқига эга эмаслиги) тўғрисида нотариал йўл билан тасдиқланган хабарнома олса, бу идора дарҳол рўйхат дафтарига тегишли ёзувни киритиши шарт.

60-модда. Давлат божи

Гаровни рўйхатга олиш ва уни узайтириш, рўйхатга олиш тўғрисидаги гувоҳномаларни бериш, шунингдек рўйхат дафтаридан кўчирмалар юбориш учун давлат божи тўланади.

61-модда. Гаровни рўйхатга олишга доир мажбуриятларни бузганлик учун гаровга қўювчининг жавобгарлиги

Гаровга олувчи гаровга қўювчидан гаровни рўйхатдан ўтказишга доир белгиланган муддатларни бузганлик учун жарима ундиришга, шунингдек муддатни ўтказиб юбориш оқибатида етказилган зарарнинг жарима билан қопланмаган қисмини тўлашни талаб қилишга ҳақлидир. Жарима миқдори шартнома билан белгиланади.

62-модда. Рўйхатга олишни амалга оширувчи идоранинг жавобгарлиги

Ушбу Қонунда кўрсатилган ҳаракатлар умуман ёки лозим даражада амалга оширилмаган ҳолларда асоссиз рўйхатга олган ёки рўйхатга олишни асоссиз рад этган идора ғайриҳуқуқий хатти-ҳаракатлари туфайли ёхуд ҳаракатсизлиги туфайли етказилган зарарни қоплаши шарт.

VI БУЛИМ. ГАРОВДА ТОМОНЛАР ҲУҚУҚЛАРИНИНГ КАФОЛАТЛАРИ

63-модда. Гаров тўғрисидаги шартноманинг ўзгармаслиги

Шартнома имзоланганидан кейин қонунларда гаровга олувчининг ва (ёки) гаровга қўювчининг аҳволини ўзгартирувчи меъёрлар белгиланган ҳолларда гаров тўғрисида илгари имзоланган шартноманинг талаблари унинг бутун амал қилиш муддатида ўз кучини сақлаб қолади.

64-модда. Гаровга олувчининг ва гаровга қўювчининг гаровга қўйилган мол-мулкка бўлган ҳуқуқларини қонунда назарда тутилган асосларга биноан тўхтатишда гаровга олувчининг манфаатларини ҳимоя қилиш

1. Ўзбекистон Республикаси томонидан гаров ҳуқуқини ёхуд гаровга қўювчининг гаровга қўйилган мол-мулкка бўлган ҳуқуқини тўхтатувчи қонунлар қабул қилинган тақдирда, бу ҳужжатлар қабул қилиниши натижасида гаровга олувчига етказилган зарар қиймати унга Ўзбекистон Республикаси томонидан тўлиқ ҳажмда тўланади. Зарар қийматини тўлашга доир низолар суд томонидан ҳал қилинади.

2. Давлат томонидан давлат мулкига айлаштириш, қийматини тўлаш шарти билан давлат ихтиёрига олиш, мусодара қилиш, хатга олиш каби мол-мулк ёки ҳуқуқларини мажбуран тортиб олиш чоралари, шунингдек ўз оқибатларига кўра шунга ўхшаш чоралар кўрилган тақдирда Ўзбекистон Республикаси шу чораларни амалга ошириш натижасида гаровга олувчига етказилган зарар қийматини тўлайди.

3. Давлат идорасининг гаровга қўйилган мол-мулкни ёки гаровга қўйилган ҳуқуқларни бевосита олиб қўйишга қаратилмаган қарори, шу жумладан гаровга қўйилган уй, бошқа иморатлар, иншоотлар ёки дов-дахтлар жойлашган ер участкасини олиб қўйиш тўғрисидаги қарори муносабати билан гаровга қўйилган мол-мулкка бўлган ҳуқуқ тўхтатилган ёки гаровга қўйилган ҳуқуқлар тўхтатилган ҳолларда, бу қарор туфайли гаровга олувчи кўрган зарар қиймати унга тўлиқ ҳажмда тўланади. Зарар қийматини тўлашга доир низолар суд ёки хўжалик суди томонидан ҳал қилинади.

65-модда. Гаров ҳуқуқини бузувчи ҳужжатларнинг ҳақиқий эмаслиги

1. Жойлардаги давлат хокимияти ёки давлат бошқаруви идорасининг қонунларига номувофиқ равишда чиқарган ҳужжати натижасида гаровга олувчининг гаров нарсасига эгалик қилиш, ундан фойдаланиш ва уни тасарруф этишга доир ҳуқуқлари бузилган тақдирда, бундай ҳужжат гаровга олувчининг даъвосига биноан суд

ёки хўжалик суди томонидан ҳақиқий эмас деб эътироф этилиши мумкин.

2. Ушбу модданинг 1-бандида назарда тутилган оқибатлар гаровга қўювчи гаров нарчасини хўжаликда тўлиқ тасарруф этиш ёки оператив бошқариш ҳуқуқидан маҳрум этилган ҳолларда ҳам юзага келади.

3. Ушбу модданинг 1-бандида кўрсатилган ҳужжатлар чиқарилиши натижасида гаровга олувчига етказилган зарар қиймати тегишли давлат ҳокимияти ёки давлат бошқаруви идораси томонидан тўлиқ ҳажмда тўланиши лозим.

VII БЎЛИМ. ХАЛҚАРО МУОМАЛАДАГИ ГАРОВ

66-м о д д а. Гаров шартномасига нисбатан қўлланадиган қонунлар

1. Гаров шартномасидаги томонларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари, шартноманинг шакли, у қаерда тузилган бўлса, шу мамлакат қонунлари билан ёки гаров тўғрисидаги шартномани тузиш чоғида томонларнинг ўзи танлаган мамлакатнинг қонунлари билан ёхуд томонларнинг ўзаро келишувига биноан белгиланади.

2. Гаров тўғрисидаги шартномага нисбатан ҳуқуқ қўллаш борасида томонлар ўртасида битим бўлмаган тақдирда гаровга қўювчи қайси мамлакатда таъсис этилган бўлса, ўз турар жойига ёки асосий фаолият жойига эга бўлса, ана шу мамлакат қонунлари ҳуқуқни қўлланади.

3. Муайян мол-мулк ёки ҳуқуқнинг гаров шартномасининг объекти бўла олиши ёки бўла олмаслиги тегишли равишда мол-мулкка мулкдорлик ҳуқуқларини тартибга солувчи қонунлар билан ҳамда шу ҳуқуқ юзага келган ҳуқуқий муносабатларни тартибга солувчи қонунлар билан белгилаб қўйилади.

4. Ўзбекистон Республикасида жойлашган иморатлар, бинолар, иншоотлар ва бошқа кўчмас мол-мулкнинг гарови тўғрисидаги шартнома шакли, шунингдек унга бўлган ҳуқуқлар шакли Ўзбекистон Республикасида таъсис этилган, турар жойи ёки асосий фаолият жойига эга бўлган гаровга қўювчи томонидан тузилган муомаладаги мол-мулк гарови шартномасининг шакли

Ўзбекистон Республикасининг қонунлари билан белгиланади.

67-м о д д а. Гаровни рўйхатга олишда Ўзбекистон Республикаси ҳуқуқий ваколатининг чегаралари

Ушбу Қонунга мувофиқ гаровни рўйхатга олиш мажбурий бўлган ҳолларда, агар у:

а) Ўзбекистон Республикаси ҳудудида жойлашган кўчмас мол-мулк гаров нарсаи бўлса;

б) Ўзбекистон Республикаси ҳудудида жойлашган кўчмас мол-мулкка бўлган ҳуқуқ гаров нарсаи бўлса;

в) муомаладаги ва қайта ишлашдаги моллар гарови тўғрисидаги шартномада гаровга қўювчи Ўзбекистон Республикасида таъсис этилган бўлса, ўз турар жойига ёки асосий фаолият жойига эга бўлса;

г) денгиздаги қурилмалар, иншоотлар гаров нарсаи бўлса, агар улар Ўзбекистон Республикасининг юридик ёки жисмоний шахсининг, ёхуд Ўзбекистон Республикаси иштирокидаги ажнабий юридик шахсининг, ёхуд қароргоҳи Ўзбекистон Республикасида жойлашган давлатлараро ташкилотнинг мулк ёки ижара объекти бўлса, Ўзбекистон Республикаси идоралари томонидан амалга оширилади.

2. Ажнабий давлат идоралари томонидан амалга оширилган гаров тўғрисидаги шартномани рўйхатга олиш, агар унга гаровни мажбурий тарзда рўйхатга олишнинг ушбу модданинг 1-бандида белгиланган талаблари бузилмаган бўлса, эътироф этилади.

68-м о д д а. Гаровга қўйилган мол-мулкни Ўзбекистон Республикаси ҳудудидан ташқарида кимошди савдосида сотиш

1. Гаров тўғрисидаги ташқи савдо шартномасида томонлар гаров тўғрисидаги шартномани имзолашда ёки кейин келишиб олиш асосида гаровга қўйилган мол-мулкни Ўзбекистон Республикасидан ташқарида кимошди савдоси қилиб сотишни белгилаб қўйишга ҳақлидирлар.

2. Гаровга қўйилган мол-мулкни кимошди савдоси тарзида сотиш тартиботи кимошди савдоси қайси дав-

лат ҳудудида ўтказиладиган бўлса, ана шу давлат ҳуқуқи билан белгиланади.

Ўзбекистон Республикасида жойлашган гаровга қўйилган мол-мулк республикадан ташқарида кимошди савдосида сотилса, бунда даставвал Ўзбекистон Республикасининг бож тўғрисидаги қонунларида кўзда тутилган талаблар бажарилмоғи керак.

**Ўзбекистон Республикасининг
Президенти**

И. ҚАРИМОВ

**«ГАРОВ ТЎҒРИСИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН
РЕСПУБЛИКАСИ
ҚОНУНИНИ АМАЛГА КИРИТИШ
ТАРТИБИ ҲАҚИДА**

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ**

1992 йил 9 декабрь

Қ А Р О Р И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси, 1993 йил, 1-сон, 18-модда)

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши қ а р о р
қ и л а д и:

1. «Гаров тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг
Қонуни эълон қилинган кундан бошлаб амалга кири-
тилсин.

2. «Гаров тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси-
нинг Қонуни у амалга киритилганидан кейин пайдо бў-
ладиган ҳуқуқий муносабатларга нисбатан қўлланили-
ши белгилаб қўйилсин.

3. Ўзбекистон Республикасининг қонунлари «Гаров
тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига му-
вофиқ ҳолга келтирилгунга қадар Ўзбекистон Респуб-
ликсининг амалдаги қонунлари, башарти, улар ушбу Қо-
нунга зид бўлмаса, қўлланилаверадди.

4. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси
ушбу Қонун эълон қилинган кундан бошлаб уч ойлик
муддатда:

гаров тўғрисидаги шартномани давлат рўйхатидан
ўтказиш билан шуғулланиш ваколати берилган бошқа-
рув идорасини тузсин;

Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларига
«Гаров тўғрисида»ги Қонундан келиб чиқадиган ўзгар-
тиш ва қўшимчалар киритишга оид тақлифларни Ўзбе-
кистон Республикаси Олий Кенгаши муҳокамасига тақ-
дим этсин;

Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг қарорлари-
ни ушбу Қонунга мувофиқ ҳолга келтирсин;

Ўзбекистон Республикаси вазирликлари, давлат қў-
миталари ва бошқа идоралари «Гаров тўғрисида»ги
Қонунга зид бўлган ўз меъерий ҳужжатларини қайта
кўриб чиқишлари ва бекор қилишларини таъминласин.

**Ўзбекистон Республикаси Олий
Кенгашининг Раиси**

Ш. ЙҮЛДОШЕВ.

ДАВЛАТ БОЖИ ТЎҒРИСИДА
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING
1992 йил 9 декабрь

ҚОНУНИ

**(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси, 1993 йил, 1-сон, 22-модда)**

1-модда. Давлат божини тўловчилар

Ўзларининг манфаатларини кўзлаб ҳаракат қилувчи ва махсус ваколатларга эга бўлган ташкилотларда юридик аҳамиятга эга бўлган ҳужжатларни олувчи юридик ва жисмоний шахслар давлат божини тўловчилар деб ҳисобланадилар.

2-модда. Давлат божи ундириладиган объектлар

Давлат божи:

судларга бериладиган даъво аризаларидан, махсус ишлар тўғрисидаги аризалардан (шикоятлардан), маъмурий-ҳуқуқий муносабатлардан келиб чиқадиган ишларга доир шикоятлардан, судларнинг қарорлари юзасидан бериладиган кассацион ва назорат тарзидаги шикоятлардан, шунингдек судлар томонидан ҳужжатларнинг нусхаларини берганлик учун;

хўжалик судларига берилган даъво аризаларидан, шунингдек хўжалик судларининг қарорларини қайта кўриш тўғрисидаги аризалардан;

нотариал идоралар ҳамда шаҳар, туман ва қишлоқ бошқарув идоралари томонидан нотариал ҳаракатларни бажарганлик учун, шунингдек ҳужжатларнинг нотариал йўл билан тасдиқланган нусхаларини берганлик учун, қайд этилган идоралар томонидан битим, ариза лойиҳалари тузилганлиги, ҳужжатлар тайёрланганлиги ва улардан кўчирмалар қилинганлиги учун;

фуқаролик ҳолати актларини қайд этганлик учун, шунингдек фуқароларга фуқаролик ҳолати актлари қайд этилганлиги тўғрисидаги такрорий гувоҳномалар берганлик учун ва фуқаролик ҳолати актлари қайд этилган ёзувларга ўзгартиришлар, қўшимчалар, тузатишлар киритган ҳамда уларни қайта тиклаган ҳолда гувоҳномалар берганлик учун;

юрidik шахсларни давлат рўйхатидан ўтказганлик учун;

чет элдан республикага келиш ва республикадан чет элга чиқиш ҳуқуқини берувчи ҳужжатларни, шунингдек бошқа давлатлардан Ўзбекистон Республикасига таклиф қилиш тўғрисидаги ҳужжатларни берганлик, ана шу ҳужжатларга ўзгартиришлар киритганлик учун; яшашга доир ҳужжат берганлик ёки унинг муддатини узайтирганлик учун; республика ҳудудига келиш ва республика ҳудудидан чет элга чиқиш ҳуқуқини берадиган чет эл паспортига ёки унинг ўрнини босувчи ҳужжатга виза берганлик учун, шунингдек Ўзбекистон Республикаси фуқаролигига қабул қилиш ва Ўзбекистон Республикаси фуқаролигидан чиқиш тўғрисида бериладиган аризалардан;

Ўзбекистон Республикаси фуқароларини турар жойига қайд этганлик учун;

ов қилиш ҳуқуқига эга эканлиги тўғрисидаги рухсатномалар берганлик учун;

чет элдан келган пул жўнатмаларини Ўзбекистон Республикаси фуқароларига ва фуқаролиги бўлмаган шахсларга берганлик учун;

жисмоний шахсларга тadbиркорлик фаолияти билан шуғулланиш ҳуқуқини берувчи ҳужжатлар берганлик учун ундирилади.

3-модда. Давлат божи ставкалари

Давлат божи ставкаларини Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси белгилайди.

4-модда. Давлат божи бўйича имтиёзлар

1. Судларда қуйидагилар давлат божини тўлашдан озод қилинадилар:

а) даъвогарлар — иш ҳақини ундириб олиш тўғрисидаги даъволар ва меҳнат ҳуқуқлари муносабатларидан келиб чиқадиган бошқа талаблар юзасидан;

б) даъвогарлар — муаллифлик ҳуқуқларидан келиб чиқадиган даъволардан, шунингдек янгилик очиш, ихтиро қилиш, рационализаторлик таклифлари ва саноат намуналарига бўлган ҳуқуқлари тўғрисидаги даъволар юзасидан;

в) даъвогарлар — алиментлар ундириш тўғрисидаги даъволар юзасидан;

г) даъвогарлар — майиб бўлишдан ёки соғлиққа етказилган бошқа шикастланишлардан, шунингдек боқувчисининг ўлимидан келиб чиққан зарарларни қоплаш тўғрисидаги даъволар юзасидан;

д) даъвогарлар — қонунга зид тарзда маҳкум этиш, жинойий жавобгарликка тортиш, маъмурий жазо солиш орқали фуқарога етказилган зарарни тўлаш билан боғлиқ низолар юзасидан;

е) ижтимоий суғурта идоралари ва ижтимоий таъминот идоралари — жабрланувчига ёки унинг оила аъзоларига зарар етказувчидан етказилган зарарни пенсия ва нафақа тарзида ундириш тўғрисидаги регресс даъволар юзасидан;

ж) ижтимоий таъминот идоралари — зарар етказувчидан бензинга кетадиган харажатларнинг товон пули, таъмирлаш, автоматотранспорт воситаларига техник хизмат кўрсатиш ва уларнинг эҳтиёт қисмлари, ногиронларни автоматотранспорт воситаларини ҳайдашга ўргатишга кетган харажатларнинг суммасини ундириш тўғрисидаги регресс даъволар юзасидан, шунингдек нотўғри тўланган пенсия ва нафақа суммаларини ундириб олиш тўғрисидаги даъволар юзасидан;

з) даъвогарлар — жиноят туфайли етказилган моддий зарарни қоплаш тўғрисидаги даъволар юзасидан;

и) шахслар — мол-мулкни бўлиш билан боғлиқ бўлмаган никоҳни бекор қилиш тўғрисидаги ишлар бўйича кассацион шикоятлардан;

к) юридик ва жисмоний шахслар — жинойий ишлар ва алиментларни ундириш тўғрисидаги ишлар билан боғлиқ ҳужжатларни уларга берганлик учун;

л) Ўзбекистон Республикаси Меҳнат вазирлиги ва унинг маҳаллий идоралари — кўчиб борувчиларга нисбатан кўчиб бориш жойига бормаганликлари ёки кўчиб борган жойларини ўз ҳолича тарк этганликлари учун, кўчиб бориш билан боғлиқ бўлган харажатларни қоплаш тўғрисидаги даъволар юзасидан;

м) ҳунар-техника таълими тизимининг билим юртлилари — ўқув даргоҳларини ўз ҳолича ташлаб кетган ёки улардан ҳайдалган ўқувчиларни таъминлашга давлат томонидан сарф қилинган харажатларни ундириш тўғрисидаги даъволар юзасидан;

н) Ўзбекистон Республикаси Мелиорация ва сув хў-

жалиги вазирлиги, унинг идоралари — Ўзбекистон Республикаси ҳудудида амал қилаётган сув тўғрисидаги қонунларни бузиш натижасида давлатга етказилган зарарни қоплаш учун маблағларни давлат фойдасига ундириш тўғрисидаги даъволар юзасидан;

о) шахслар — жиноят туфайли етказилган моддий зарарни ундириб олиш тўғри эканлиги баҳслашилётган жинойи ишлар юзасидан кассацион шикоятлардан;

п) қонунда назарда тутилган ҳолларда бошқа шахсларнинг қонун билан муҳофаза қилинадиган ҳуқуқлари ва манфаатларини ҳимоя қилиб судга ариза билан муурожаат этган юридик ва жисмоний шахслар;

р) даъвогарлар — ўрмон ҳўжалиги даромадини ундириш тўғрисидаги ишлар юзасидан (шу жумладан, дарахтларни ўсиб турган жойида сотиш тўғрисидаги қондаларни бузганлик учун кўрилган зарар ва жарима, шунингдек ўзбошимчалик билан дарахтларни кесганлиги, пичан ўрганлиги ва моллар ўтлатганлиги учун ундириладиган жарималар), жисмоний шахслар мулки бўлган уй-жойларни, дала ҳовлиларни ва бошқа мулкларни маҳаллий ўзини ўзи бошқариш идоралари фондига бепул олиб қўйиш тўғрисидаги ишлар юзасидан, шунингдек жисмоний шахслардан уларга тегишли бўлган тарихий, бадий ва бошқа жиҳатдан жамият учун аҳамиятга эга бўлган мол-мулкни олиб қўйиш тўғрисидаги ишлар юзасидан — жисмоний шахслар бу мулкка ҳўжасизларча муносабатда бўлган ҳолларда;

с) Ўзбекистон Республикаси молия ва солиқ идоралари — барча ишлар ва ҳужжатлар юзасидан, шунингдек алоҳида ишлар бўйича судга ариза берганлик учун;

т) Ўзбекистон Республикаси давлат суғурта идоралари — мажбурий суғурта қилиш операциялари билан боғлиқ ишлар юзасидан;

у) даъвогар Ўзбекистон Республикаси ички ишлар идоралари — алиментлар ва бошқа тўловлар тўлашдан қочиб юрган шахсларни қидириш учун қилинган харажатларни ундириш тўғрисидаги ишлар юзасидан;

ф) юридик ва жисмоний шахслар — суднинг ишни тўхтатиш ёки уни қараб чиқишни қолдириш тўғрисидаги, қарор ижросини кечиктириш ёки чўзиш, ижро усули ва тартибини ўзгартириш тўғрисидаги, даъвони қондириш ёки уни бошқасини қондириш билан алмаштириш тўғрисидаги ажримларини бекор қилиш ҳақидаги аризалар, янги очилган ҳолатлар муносабати билан судлов

қарорини, ажримни ёки қарорни қайта кўриб чиқиш тўғрисидаги аризалар, суд томонидан белгиланган жарималарни бекор қилиш ёки камайтириш тўғрисидаги, судлов қарори ижросини ўзгартириш тўғрисидаги, ўтказиб юборилган муддатни тиклаш тўғрисидаги аризалар, суд ижрочисининг хатти-ҳаракатлари устидан шикоятлар, судларнинг жаримани бекор қилиш ва камайтиришни рад этиш тўғрисидаги ажрими устидан хусусий шикоятлар ҳамда суд ажрими устидан бошқа хусусий шикоятлар;

х) прокуратура идоралари — жисмоний ва юридик шахслар фойдасини кўзлаб қилинадиган даъволар юзасидан;

ц) ногиронлар жамоат ташкилотлари, уларнинг муассасалари, ўқув-ишлаб чиқариш корхоналари ва бирлашмалари — ҳамма даъволар юзасидан;

ч) Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси ва унинг жойлардаги идоралари — балиқчилик ва балиқ заҳираларини муҳофаза қилиш қондаларини бузиш муносабати билан балиқ хўжалигига; атроф муҳитни ифлослантириш ва табиий ресурслардан оқилонга фойдаланмаслик оқибатида овчилик хўжалигига ва давлат овчилик фондига етказилган зарар ўрнини қоплаш тўғрисидаги даъволар юзасидан;

ш) Ўзбекистон Республикаси Нафақа жамғармаси ва унинг жойлардаги идоралари — жисмоний шахслардан мажбурий тўловларни ундириш тўғрисидаги даъволар юзасидан.

2. Қуйидагилар хўжалик судларида кўриладиган ишлар бўйича давлат фойдасига бож тўлашдан озод қилинадилар:

а) ижтимоий суғурта идоралари ва ижтимоий таъминот идоралари — жабрланган ёки унинг оила аъзоларига зарар етказувчидан пенсия ва нафақа суммасини ундириб олиш тўғрисидаги регресс даъволар юзасидан;

б) ижтимоий таъминот идоралари — зарар етказувчидан бензинга, автомобиль ва мотоциклларни таъмирлаш ва техник хизмат кўрсатишга, уларнинг эҳтиёт қисмларига кетган, ногиронларни автотранспорт, воситаларини ҳайдашга ўргатиш учун қилинган харажатларнинг товон пулини ундириш тўғрисидаги регресс даъволар юзасидан;

в) даъвогарлар — ўрмон хўжалиги даромадини ундириш тўғрисидаги ишлардан (шу жумладан, дарахт-

ларни ўсиб турган жойида сотиш тўғрисидаги қоидаларни бузганлиги учун кўрилган зарар ва жарима, шунингдек ўзбошимчалик билан дарахтларни кесганлиги, пичан ўрганлиги ва моллар ўтлатганлиги учун ундирилган жарималар;

г) Ўзбекистон Республикаси молия ва солиқ идоралари — барча ишлар ва ҳужжатлар юзасидан, шунингдек алоҳида ишлар бўйича судга ариза берганлик учун;

д) давлат суғурта идораларининг даъвогарлари ва жавобгарлари — мажбурий суғурта қилиш операциялари билан боғлиқ барча ишлар юзасидан;

е) Ўзбекистон Республикаси Мелиорация ва сув хўжалиги вазирлиги, унинг идоралари — сув тўғрисидаги қонунларни бузиш натижасида давлатга етказилган зарар ўрнини қоплаш учун маблағларни давлат фойдасига ундириш тўғрисидаги даъволар юзасидан;

ж) Ўздавлатстандарти ва унинг идоралари — стандартларни, техник шартларни ишлаб чиқиш ва уларга риоя этилиши устидан давлат назоратини амалга оширувчи ҳамда маҳсулотлар сифати устидан назорат қилувчи идоралар ёки шундай ваколатларга эга бўлган бошқа идоралар жўнатишни ман этган маҳсулотларни етказиб бергани учун, корхоналар ва ташкилотлардан бюджет фойдасига жарималар ундириш тўғрисидаги даъволар юзасидан;

з) Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси ва унинг жойлардаги идоралари — қўидаги даъволар: балиқчилик, балиқ захираларини муҳофаза қилиш қоидаларини бузиш, шунингдек балиқчилик хўжалиги сув ҳавзаларига ифлосланган оқова сувларни ва бошқа чиқиндиларни ташлаш оқибатида балиқ хўжалигига етказилган зарарни қоплаш тўғрисидаги даъволар, овчилик хўжалигига ва давлат овчилик фондига етказилган зарарни қоплаш учун ташкилотларга қилинган даъволар, атроф муҳитни ифлослатириш ва табиий ресурслардан оқилонга фойдаланмаслик оқибатида давлатга етказилган зарар ўрнини қоплаш учун маблағларни давлат фойдасига ундириш тўғрисидаги даъволар юзасидан;

и) прокуратура идоралари — юридик шахслар манфаатини кўзлаб қилинган даъволар юзасидан;

к) ногиронлар жамоат ташкилотлари, уларнинг муассасалари, ўқув-ишлаб чиқариш корхоналари ва бирлашмалари — барча даъволар юзасидан;

л) тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланувчи юридик ва жисмоний шахслар — пул маблағлари бўлмаган ва бу нарса банк муассасаси томонидан тасдиқланган тақдирда хўжалик суди ажрими юзасидан.

3. Нотариал ҳаракатларни амалга оширувчи идораларда қуйидагилар давлат божини тўлашдан озод этиладилар:

а) шахслар — давлат пенсиялари ва нафақаларини олиш учун зарур бўлган, шунингдек васийлик қилиш ва ўғил (қиз) қилиб олиш тўғрисидаги ишлар юзасидан ҳужжатлар нусхаларининг тўғрилигини тасдиқлаб берганлик учун;

б) шахслар — мулкларини давлат фойдасига, шунингдек юридик шахслар фойдасига инъом қилиш тўғрисидаги васиятнома ва шартномаларни тасдиқлаганлик учун;

в) солиқ ва молия идоралари — уларга давлатнинг мерос ҳуқуқи тўғрисида гувоҳномалар (гувоҳномалар дубликатлари) берганлик учун, шунингдек ана шу гувоҳномаларни (гувоҳномалар дубликатларини) олиш учун керакли ҳамма ҳужжатлар учун;

г) ногиронлар жамоат ташкилотлари, уларнинг муассасалари, ўқув-ишлаб чиқариш корхоналари ва бирлашмалари — барча нотариал ҳаракатлар юзасидан;

д) юридик ва жисмоний шахслар — уларга мерос ҳуқуқи тўғрисида қуйидаги гувоҳномалар.

Ватанни ҳимоя қилиш чоғида, давлат ёки ижтимоий аҳамиятга эга бўлган бошқа вазифаларни ўтаётганда ёхуд инсон ҳаётини қутқариш, давлат мулкни асраш ва ҳуқуқ-тартиботни муҳофаза қилишда фуқаролик бурчинини адо этиш муносабати билан ҳалок бўлган шахсларнинг мол-мулкига мерос ҳуқуқи тўғрисида;

уй-жой (квартира) учун, уй-жой қурилиш кооперативдаги пай учун мерос ҳуқуқи тўғрисида, агарда улар мерос берувчининг вафот қилиш кунигача бирга яшашган, прописка қилинган бўлса ва мерос берувчининг вафотидан кейин ҳам шу уйда (квартирада) яшаётган бўлишса;

банкларга қўйилган пул жамғармалари тўғрисида, шахсий ва мулкый суғурталар шартномалари бўйича суғурта пуллари тўғрисида, давлат заём облигациялари учун, иш ҳақлари суммалари учун, муаллифлик ҳуқуқи, кашфиёт, ихтиро, рационализаторлик таклифлари ва саноат намуналари учун муаллифлик қалам ҳақи ва

мукофот суммалари учун мерос ҳуқуқи тўғрисида гувоҳнома берганлик учун;

е) шахслар — пенсия ва нафақаларни олиш учун ишонч қоғозини тасдиқлатганликлари учун;

ж) оналар — кўп болалик учун уларга орденлар ва медаллар берилганлиги ҳақидаги ишлар бўйича ҳужжатлар нусхаларининг тўғрилигини тасдиқлаб берганлик учун;

з) мактаб-интернатлар — фарзандларининг мактаб-интернатлардаги таъминоти учун ота-оналардан қарзларни ундириш тўғрисидаги ижро кўрсатмаларини амалга оширганлик учун;

и) молия идоралари — фарзандларининг Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлигининг махсус мактаблари ва махсус ҳунар-техника билим юртиларидаги таъминоти учун ота-оналардан қарзларни ундириш тўғрисидаги ижро кўрсатмаларини амалга оширганлик учун;

к) ишлаб чиқаришдаги бахтсиз ҳодисадан вафот этиш ва ҳалок бўлиш ҳодисасига корхоналар ва ташкилотлар ҳисобидан суғурта қилинган фуқароларнинг меросхўрлари — суғурта пулига мерос ҳуқуқини тасдиқловчи гувоҳномалар берганлик учун;

л) сурункали руҳий касалликка чалинганликлари туфайли қонунларда белгиланган тартибда васийлик ўрнатилган шахслар — мулкка меросхўрлик қилишлари тўғрисида гувоҳномалар олганликлари учун;

м) давлат солиқ ва молия идоралари — уларга давлатнинг ворислик ҳуқуқларини тасдиқловчи гувоҳномалар дубликатларини, шунингдек бу гувоҳномаларни олиш учун керакли барча ҳужжатларни берганлик учун;

н) Улуғ Ватан уруши ногиронлари, Улуғ Ватан уруши жанггоҳларида яраланган шахслар, Улуғ Ватан уруши жанггоҳларида ҳалок бўлган ёки бедарак йўқолган шахсларнинг оила аъзолари, Улуғ Ватан уруши қатнашчилари ҳамда Ватанни ҳимоя қилишда ва Совет Армиясида ўз хизмат бурчини ўтаётганда яраланган шахслар, Афғонистон Республикасида байналмилалчилик бурчини ўтаган шахслар, 1986—1987 йилларда Чернобиль АЭСининг заҳарланган минтақаси доирасида фалокат оқибатларини тугатишда иштирок этган шахслар, 1986 йилда Чернобиль АЭСидаги авария муносабати билан заҳарланган минтақадан кўчирилган (шу жум-

ладан, ўз ихтиёри билан чиқиб кетган) шахслар, агар улар вафот этган бўлсалар, уларнинг оила аъзолари— имтиёзлар берилиши учун зарур бўлган ҳужжатлар нусхаларининг тўғрилигини тасдиқлаб берганлик учун;

о) муаллифлик ҳуқуқи бўйича агентлик ва унинг идоралари — муаллифлик ҳуқуқи бўйича тўланиши керак бўлган мукофотларнинг ундирилиши ҳақидаги ижро кўрсатмаларини амалга оширганлик учун;

п) шахслар — йўловчиларнинг мажбурий суғуртаси юзасидан суғурта пулига ҳамда фуқароларга қарашли мол-мулк мажбурий суғуртаси юзасидан суғурта қопловчи пулига бўлган мерос ҳуқуқи тўғрисида уларга гувоҳномалар берганлик учун.

4. Фуқаролик ҳолатларини қайд этувчи идораларда қуйидагилар давлат божини тўлашдан озод қилинадилар:

а) халқ таълими идоралари, балоғатга етмаганлар ишлари бўйича комиссиялар — етим болаларни ва ота-оналар ҳомийлигидан маҳрум бўлган болаларни барча болалар интернат муассасаларига ва ўқув юртларига юбориш учун туғилганлик тўғрисида такрорий гувоҳномалар берганлик учун;

б) жисмоний шахслар — туғилиш, ўлим, ўғил (қиз) қилиб олиш ва оталик ўрнатилиши қайд этилганлиги учун, оталик ўрнатилиши, ўғил (қиз) қилиб олиниши ҳолларида, шунингдек фуқаролик ҳолатларини қайд этиш пайтида йўл қўйилган хатолар муносабати билан туғилганлик тўғрисида ҳужжатлар ёзувлари ўзгартирилган, тўлдирилган ва тузатилган тақдирда уларга гувоҳномалар берганлик учун;

в) жисмоний шахслар — белгиланган тартибда дараксиз кетган ёки руҳий касаллиги ё ақли заифлиги туфайли фаолиятга яроқсиз деб топилган шахслар билан ёхуд қилган жиноятлари учун уч йилдан кам бўлмаган муддатга озодликдан маҳрум этишга ҳукм қилинган шахслар билан бўлган никоҳларини бекор қилиш тўғрисида уларга судлов қарори асосида гувоҳномалар берганлик учун;

г) жисмоний шахслар — уларга оқланган қариндошларининг вафот этганлиги тўғрисидаги гувоҳномаларни такроран берганлик ёки илгари берилган гувоҳномаларни алмаштирганлик учун.

5. Ўзбекистон Республикасидан чет элга бориш тўғ-

рисидаги ишларда давлат божини тўлашдан қуйидаги-лар озод қилинадилар:

а) жисмоний шахслар — уларга дипломатик паспортлар берганлик учун;

б) жисмоний шахслар — яқин қариндошлари вафот этганлиги ёки уларнинг қабрларини зиёрат қилиш сабаби билан чет элга бориш учун чет эл паспортлари ёки уларнинг ўрнини босувчи ҳужжатлар берганлик учун. Айтилган имтиёзлар бериладиган фуқаролар қаторига ота-оналар, фарзандлар, эр-хотинлар, туғишган ака-укалар ва опа-сингиллар киради;

в) 16 ёшга тўлмаган жисмоний шахслар — уларга чет элга бориш учун ҳужжатлар берганлик учун;

г) ажнабий сайёҳлар — чет эл паспортларини рўйхатдан ўтказганлик учун;

д) фуқаролик иши, оилавий ва жиноий иш бўйича ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш тўғрисидаги шартномаларга биноан чет эл судларига фуқаролик ва жиноий ишлар юзасидан томонлар, гувоҳлар ва экспертлар сифатида чақириладиган жисмоний шахслар — чет элга бориш учун уларга ҳужжатлар берганлик учун;

е) ўқишга, стажировкага ёки ишлаб чиқариш практикасини ўтиш учун чет элга борувчи 16 ёшга тўлган ўқувчилар — уларга чет эл паспортлари берганлик учун.

Чет элга чиқишга ҳужжатлар берганлик учун бож тўлашдан озод қилинган шахслар шу ҳужжатларга бирон бир ўзгартиришлар киритилганлиги учун давлат божи тўлашдан ҳам озод қилинадилар.

6. Турар жойга қайд этишда қуйидагилар давлат божини тўлашдан озод қилинадилар:

а) қариялар ва ногиронлар интернат-уйларида яшовчи қариялар ва ногиронлар;

б) мактаб-интернатлар ва ҳунар-техника билим юр்தларининг бутунлай давлат таъминотида бўлган ва ётоқхоналарда яшовчи ўқувчилари.

7. Бож тўловчиларнинг айрим гуруҳлари ва тоифаларига давлат божи тўлашда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси белгилаб берадиган тартибда қўшимча имтиёзлар берилиши мумкин.

5-м о д д а. Давлат божини тўлаш ва уни бюджетга ўтказиш тартиби

Давлат божи нақд пул, бож маркалари билан, шу-

нингдек бож тўловчининг кредит муассасасидаги ҳисобидан пул ўтказиш йўли билан тўланади.

Мулкый низо бўйича судга, хўжалик судига даъво аризаси берилганда, шунингдек олди-сотди шартномасини, инъом қилишни, мол-мулкни алмаштиришни, нотариал йўл билан тасдиқлашда, мерос ҳуқуқини расмийлаштиришда, даъво қиймати, шартнома суммаси ёки мерос миқдори чет эл валютасида белгиланадиган ҳолларда давлат божи Ўзбекистон Республикаси Марказий банки белгилаб қўядиган тартибда чет эл валютасида ундирилиши мумкин.

Кўрсатилган хизмат учун давлат божи давлат идораси ихтиёрида қолдириладиган қисмини истисно этган ҳолда, бюджетга ўтказилади.

Қолдириладиган қисмининг миқдори Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгилаб қўйилади.

6-м о д д а. Давлат божини қайтариш

Тўланган давлат божи қуйидаги ҳолларда тўлиқ ёки қисман қайтарилади:

бож амалдаги қонунларда талаб этилганидан ортиқча миқдорда тўланганда;

аризалар (шикоятлар) қайтариб берилганда ёки уларни қабул қилишдан бош тортилганда, шунингдек нотариал идоралар ёки туман, шаҳар ва қишлоқ бошқарув идоралари нотариал ҳаракатларни бажаришни рад этганда;

судда ёхуд хўжалик судида кўрилмайдиган бўлганлиги туфайли ишнинг кўрилиши тўхтатилганда ёки даъвони кўриб чиқиш бекор қилинганда, шунингдек даъвогар томонидан айнан шу ишлар топфаси учун низоларни дастлабки тарзда ҳал қилишнинг белгиланган тартиби бузилган бўлса ёхуд даъво салоҳиятсиз шахс томонидан қилинган бўлса;

судлов қарори белгиланган тартибда бекор қилинганда, башарти бунда жавобгардан давлат божи давлат фойдасига ундириб бўлинган бўлса;

балоғатга етмаган фарзандлари бўлмаган эр-хотинларнинг никоҳи ўзаро розилик асосида бекор қилинганлигини қайд этиш учун бож тўланганда, башарти эр-хотинларнинг ярашиши ёки улардан бирининг судга

келмаслиги туфайли никоҳни бекор қилиш содир этилмаган бўлса;

умум фуқаролик чет эл паспортини бериш рад этилганда;

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгилаб қўйиладиган бошқа ҳолларда.

7-м о д д а. Давлат божини ундирувчи идораларнинг масъулияти

Давлат божини ундирувчи муассасаларнинг раҳбарлари божлар тўғри ундирилиши учун, шунингдек улар ўз вақтида ва тўлиқ миқдорда бюджетга ўтказилиши учун Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонунларида белгиланган тартибда жавоб берадилар.

8-м о д д а. Давлат божи тўғри ундирилиши устидан назорат

Давлат божи тўғри ундирилиши устидан назоратни молия ва давлат солиқ идоралари амалга оширадилар.

9-м о д д а. Ушбу Қонунни қўлланишга доир йўриқнома

Ушбу Қонунни қўлланишга доир йўриқномани Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Давлат солиқ Бош бошқармаси Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги билан биргаликда чиқаради.

**Ўзбекистон Республикасининг
Президенти**

И. ҚАРИМОВ

**«ДАВЛАТ БОЖИ ТЎҒРИСИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН
РЕСПУБЛИКАСИ
ҚОНУНИНИ АМАЛГА КИРИТИШ ТЎҒРИСИДА**

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ**

1992 йил 9 декабрь

Қ А Р О Р И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси, 1993 йил, 1-сон, 23-модда)

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши қ а р о р
қ и л а д и:

1. «Давлат божи тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни 1993 йил 1 январидан эътиборан амалга киритилсин.

2. Белгилаб қўйилсинки, Ўзбекистон Республикасининг қонунлари «Давлат божи тўғрисида»ги Қонунга мувофиқ ҳолга келтирилгунга қадар амалдаги меъёрий ҳужжатларнинг ушбу Қонунга зид бўлмаган қисмлари қўлланилаверади.

3. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси икки ойлик муддат ичида:

давлат божи ставкаларини белгиласин;

Ҳукуматнинг, вазирликлар ва идораларнинг меъёрий ҳужжатларни ушбу Қонунга мувофиқлаштирсин;

ушбу Қонуннинг қўлланишини таъминловчи бошқа зарур меъёрий ҳужжатлар қабул қилсин

**Ўзбекистон Республикаси Олий
Кенгашининг Раиси**

Ш. ЙУЛДОШЕВ

ПАТТА ТЎЛОВИ ТЎҒРИСИДА
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ
1992 йил 9 декабрь

ҚОНУНИ

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси, 1993 йил, 1-сон, 25-модда)

1-модда. Патта ҳақи тўловчилар

Бозорлар, ярмаркалар ва олди-сотди қилиш учун махсус белгиланган бошқа жойларда моллар, буюмлар ва қишлоқ хўжалик маҳсулотларини сотаётган жисмоний шахслар патта ҳақи тўлайдилар.

2-модда. Патта тўлови олиш объектлари

Патта тўлови олди-сотди қилишга ажратилган ҳар бир жой учун, савдо қилинган ҳар бир кун ёки ҳар бир мол, буюм, ҳар бош чорва мол учун олинади. Агар олди-сотди қилиш учун ажратилган жой учун ижара шартномасига кўра ижара ҳақи тўланса, у ҳолда патта тўлови ижара қийматига киритилади.

3-модда. Патта тўлови олиш тартиби

Патта тўлови ҳар бир тўловчидан нақд пул олиб, унга патта қоғози бериш йўли билан ундирилади. Патта қоғозини бошқа тўловчиларга бериш ман этилади. Патта тўлови бозорлар, ярмаркалар ва олди-сотди учун махсус ажратилган бошқа жойлар ходимлари томонидан йиғилади.

4-модда. Патта тўлови миқдорлари

Патта тўлови миқдорлари Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланади.

**5-модда. Патта ҳақини тўловчи ҳамда олувчи
идораларнинг вазифалари ва жавобгарлиги**

Моллар, буюмлар ва қишлоқ хўжалиги маҳсулотини бозорлар, ярмаркалар ёки олди-сотди қилиш учун

ажратилган бошқа махсус жойларда патта ҳақи тўла-масдан сотиш тақиқланади.

Бозорлар, ярмаркалар ҳамда моллар, буюмлар, қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари сотиш учун махсус ажратилган бошқа жойларнинг маъмурияти патта ҳақи тўғри ва ўз вақтида ундирилишига риюя қилиши шарт. Патта тўловидан тушган маблағ бюджетга ҳар ойда бир марта, лекин ҳисобот ойдан кейинги ойнинг 15-кунидан кечиктирилмай ўтказилади. Патта тўловидан тушган маблағни ўз вақтида бюджетга ўтказмаганлик учун ҳар бир кечиктирилган кун ҳисобидан 0,5 фоиз миқдорда жарима ундирилади.

6-модда. Патта тўловидан тушган маблағдан фойдаланиш тартиби

Патта тўлови маблағларидан фойдаланишнинг тартиби ҳар йили халқ депутатлари маҳаллий Кенгашлари томонидан белгиланади, лекин шу маблағнинг камида ярми бозор, ярмарка ёки моллар, буюмлар ва қишлоқ хўжалик маҳсулотларини сотиш учун махсус ажратилган жойлардан фойдаланиш ҳуқуқига эга бошқа ташкилот тасарруфида қолиши шарти билан.

Патта тўловининг қолган қисми маҳаллий бюджетга ўтказилади.

7-модда. Патта тўлови тўғри ундирилиши устидан назорат қилиш

Патта тўлови тўғри ундирилишини давлат солиқ идоралари назорат қиладилар.

8-модда. Ушбу Қонунни қўлланишга доир йўриқнома

Ушбу Қонунни қўлланишга доир йўриқнома Ўзбекистон Республикаси Молия Вазирлиги билан келишилган ҳолда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Давлат солиқ Бош бошқармаси томонидан чиқарилади.

**Ўзбекистон Республикасининг
Президенти**

И. ҚАРИМОВ

**«ПАТТА ТЎЛОВИ ТЎҒРИСИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН
РЕСПУБЛИКАСИ ҚОНУНИНИ АМАЛГА
КИРИТИШ ТАРТИБИ ҲАҚИДА
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ
1992 йил 9 декабрь**

Қ А Р О Р И

**(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси, 1993 йил, 1-сон, 26-модда)**

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши қарор
қ и л а д и:

1. «Патта тўлови тўғрисида»ги Ўзбекистон Республи-
каси Қонуни 1993 йил 1 февралдан амалга киритилсин.

2. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси
бир ойлик муддат ичида:

патта тўлови миқдорларини тасдиқласин;

Ҳукуматнинг, вазирликлар ва идораларнинг меъерий
ҳужжатларини мазкур Қонунга мувофиқ ҳолга келтир-
син;

Қонуннинг қўлланишини таъминловчи меъерий ҳуж-
жатларни қабул қилсин.

**Ўзбекистон Республикаси Олий
Кенгашининг Раиси**

Ш. ЙЎЛДОШЕВ

**ТРАНСПОРТ ВОСИТАЛАРИ ҲАМДА БОШҚА
ЎЗИЮРАР МАШИНА ВА МЕХАНИЗМЛАР
ЭГАЛАРИДАН ОЛИНАДИГАН СОЛИҚ ТЎҒРИСИДА
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ**

1992 йил 9 декабрь

Қ О Н У Н И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси, 1993 йил, 1-сон, 27-модда)

1-м о д д а. Солиқ тўловчилар

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида жойлашган ва ҳаво тўлдирилган резина ғилдиракли транспорт воситаларига ҳамда бошқа ўзиюрар машиналар ва механизмларга эга бўлган юридик ва жисмоний шахслар (шу жумладан ажнабий шахслар) транспорт воситалари ҳамда бошқа ўзиюрар машина ва механизмлар эгаларидан олинадиган солиқни тўловчилар ҳисобланади.

2-м о д д а. Солиқ тўлаш тартиби ва муддатлари

1. Транспорт воситалари ҳамда бошқа ўзиюрар машина ва механизмлар эгаларидан олинадиган солиқ ҳар йили тўланади. Солиқ транспорт воситалари рўйхатдан, қайта рўйхатдан ёки техник кўрикдан ўтказилгунга қадар тўланади.

Транспорт воситалари эгаларидан олинадиган солиқ тўловлари суммаси тўловчилар — корхоналар ва ташкилотлар томонидан маҳсулот ишлаб чиқариш ва сотиш, бажарилган ишлар ҳамда хизматларга доир харажатлар таркибига киритилади.

2. Солиқни тўлаш муддатлари халқ депутатлари туман, шаҳар Кенгашлари ва шаҳарлардаги туман ҳокимлари томонидан, лекин 1 июлдан кечиктирмасдан белгиланади.

3-м о д д а. Солиқни ҳисобга ўтказиш ва ундан фойдаланиш тартиби

Транспорт воситалари ва бошқа ўзиюрар машина ва механизмлар эгаларидан олинадиган солиқ пули тегиш-

ли маҳаллий бюджетларга ўтказилади ва йўлларни таъмирлаш, қуриш ҳамда ободонлаштириш учун ишлатилади.

4-м о д д а. Солиқ ставкалари

Транспорт воситалари ҳамда бошқа ўзиюрар машина ва механизмлар эгаларидан олинадиган солиқ миқдорини Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси белгилайди.

5-м о д д а. Солиқ бўйича имтиёзлар

1. Транспорт воситалари ҳамда бошқа ўзиюрар машина ва механизмлар эгаларидан олинадиган солиқдан қуйидагилар озод этилади:

давлат бюджети ҳисобида турадиган муассаса ва ташкилотлар;

пахта териш, дон йиғиш комбайнлари, ҳамда бошқа махсус комбайнлар эгалари;

шаҳарларда (таксидан ташқари) ва шаҳар атрофи-га қатнаб йўловчилар ташувчи умумфойдаланишдаги автотранспорт корхоналари;

Улуғ Ватан урушининг қатнашчилари, Ватанни ҳимоя қилиш бўйича бошқа жанговар операцияларда ҳарбий қисмларда, штабларда ва ҳаракатдаги армия таркибига кирувчи муассасаларда хизматини ўтаган ҳарбий хизматчилар, шунингдек солиқ партизанлар, байналмилалчи жангчилар жумласидан бўлмиш шахслар;

қўл билан бошқариладиган мотоколяскаси ва автомобили бор ногиронлар.

2. Солиқ:

а) йўлларни таъмирлаш ва қарамоғида сақлаш ишларида банд бўлган йўл хўжалиги корхоналари ҳамда ташкилотларининг транспорт воситалари ва механизмлари учун;

б) давлат дастурлари бўйича Ўзбекистон Республикаси қуrolли кучлари учун кадрлар тайёрлашда фойдаланиладиган транспорт воситалари ва механизмлари учун ундирилмайди.

6-м о д д а. Солиқ тўловчиларнинг жавобгарлиги

Транспорт воситалари ҳамда бошқа ўзиюрар маши-

на ва механизмлар эгаларидан олинадиган солиқни ўз вақтида тўламаган солиқ тўловчилар муддати ўтказиб юборилган ҳар бир кун учун (шу жумладан тўлов тўланган кунни қўшган ҳолда) қарз суммасининг 0,5 фоизи миқдоридаги пеня билан тўлайдилар.

Нотўғри солинган солиқни бутун ўтган давр учун қайта кўриб чиқилишига йўл қўйилади.

7-модда. Ушбу Қонунни қўлланишга доир йўриқнома

Ушбу Қонунни қўлланишга доир йўриқнома Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги билан келишилган ҳолда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Давлат солиқ Бош бошқармаси томонидан чиқарилади.

**Ўзбекистон Республикасининг
Президенти**

И. КАРИМОВ

**«ТРАНСПОРТ ВОСИТАЛАРИ ҲАМДА БОШҚА
ЎЗИЮРАР МАШИНА ВА МЕХАНИЗМЛАР
ЭГАЛАРИДАН ОЛИНАДИГАН СОЛИҚ
ТУҒРИСИДА»ГИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ҚОНУНИНИ АМАЛГА КИРИТИШ ҲАҚИДА**

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ

ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ

1992 йил 9 декабрь

Қ А Р О Р И

**(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси, 1993 йил, 1-сон, 23-модда)**

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши қ а р о р
қ и л а д и:

1. «Транспорт воситалари ҳамда бошқа ўзиюрар ма-
шина ва механизмлар эгаларидан олинадиган солиқ
туғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни 1993 йил
1 февралдан бошлаб амалга киритилсин.

2. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси
1 февралгача бўлган муддатда:

— транспорт воситалари ҳамда бошқа ўзиюрар ма-
шина ва механизмлар эгаларидан олинадиган солиқ
миқдорини белгиласин:

— Ҳукуматнинг, вазирликлар ва давлат идоралар-
нинг меъёрий ҳужжатларини мазкур Қонунга мувофиқ
қолга келтирсин:

— Қонуннинг қўлланилишини таъминловчи зарур
ҳужжатлар чиқарилишини таъминласин.

**Ўзбекистон Республикаси
Олий Кенгашининг Раиси**

Ш. ЙУЛДОШЕВ

ПРОКУРАТУРА ТУҒРИСИДА
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ
1992 йил 9 декабрь

Қ О Н У Н И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси, 1993 йил, 1-сон, 29-модда)

1. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1-модда. Ўзбекистон Республикасида қонунлар ижроси устидан прокурорлик назорати

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори ва унга бўйсинувчи прокурорлар барча вазирликлар, давлат қўмиталари, идоралар, давлат назорати идоралари, ҳокимлар, шунингдек кимга бўйсинишидан, кимнинг тасарруфидан бўлишидан ва мулкчилик шаклидан қатъи назар, муассасалар, корхоналар ва ташкилотлар, ҳарбий қисмлар, жамоат бирлашмалари, мансабдор шахслар: фуқаролар қонунларни аниқ ва бир хилда ижро этишлари устидан назоратни амалга оширадилар.

2-модда. Қонунлар ижроси устидан амалга ошириладиган прокурорлик назоратининг мақсад ва вазифалари

Прокуратура идораларининг фаолияти қонуннинг устунлигини ҳар томонлама қарор топтиришга, ҳуқуқтартиботни мустақкамлашга, Ўзбекистон Республикаси Конституцияси билан мустақкамланган инсон ва фуқаронинг ижтимоий, иқтисодий, сиёсий, шахсий ҳуқуқлари ҳамда эркинликларини, шунингдек давлат мустақиллигини, ижтимоий давлат тузумини, сиёсий ва иқтисодий тизимларни, миллий гуруҳлар ва ҳудудий тузилмаларнинг ҳуқуқларини ғайриқонуний тажовузлардан муҳофиза қилишни таъминлашга қаратилгандир.

3-модда. Прокуратура фаолиятининг асосий йўналишлари

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори ва унга бўйсинувчи прокурорлар ўз фаолиятини қуйидаги йўналишларда амалга оширадилар:

нисон ва фуқароларни ижтимоий, иқтисодий, сиёсий, шахсий ҳуқуқлари ва эркинликларини муҳофаза қилишни таъминлашга қаратилган қонунларнинг аниқ ва бир хилда ижро этилиши устидан назорат олиб бориш;

ушбу қонуннинг биринчи моддасида қайд этилган барча идоралар, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, мансабдор шахслар ва фуқаролар томонидан қонунларнинг ижро этилишини назорат қилиш (умумий назорат);

жиноятчиликка қарши курашувчи идораларнинг қонунларни ижро этишларини назорат қилиш ва уларнинг қонунларни қўллашга доир фаолиятини мувофиқлаштириш;

судларда жиноий ишлар кўриб чиқишида давлат айбловини қўллаб-қувватлаш, судларда фуқаролик ишларини, маъмурий ҳуқуқбузарликлар тўғрисидаги ишларни ҳамда хўжалик низоларини қараб чиқишда иштирок этиш, қонунларга зид бўлган суд ҳужжатларига протест келтириш;

ушланганларни сақлаш, дастлабки қамоқ, суд тайинлаган жазо ва мажбурий характердаги бошқа чораларни ўташ жойларида қонунларнинг бажарилиши устидан назорат қилиш;

Қуролли Кучларда қонунларга риоя этилишини назорат қилиш;

жиноятлар юзасидан тергов олиб бориш, жиноят содир этган шахсларни жиноий жавобгарликка тортиш;

қонунчиликни такомиллаштириш ва қонунларни тарғиб қилишда қатнашиш.

4-модда. Ўзбекистон Республикаси прокуратураси фаолиятининг ҳуқуқий асослари

Ўзбекистон Республикаси прокуратура идоралари фаолиятини ташкил этиш ва бу фаолият тартиби ҳамда прокурорларнинг ваколатлари Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, ушбу Қонун ва Ўзбекистон Республикаси ҳудудида амалда бўлган бошқа қонун ҳужжатлари билан белгиланади.

Прокуратура зиммасига ушбу Қонунда назарда тутилмаган вазифаларни юклаш мумкин эмас.

5-модда. Прокуратура фаолиятини ташкил этиш принциплари

Ўзбекистон Республикаси прокуратура идоралари: қуйи поғонадаги прокурорлар юқори поғонадаги прокурорларга бўйсиниш тартибида Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори бошчилигидаги ягона марказлашган тизимни ташкил этадилар;

назоратни ва ўз ваколатларини Давлат ҳокимияти ҳамда бошқарув маҳаллий идораларидан, мансабдор шахслардан, жамоат бирлашмаларидан мустақил равишда Ўзбекистон Республикаси ҳудудида амал қилиб турган қонунларга, халқаро ва давлатлараро шартномаларга (битимларга) қатъий риоя этиб, фақат Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорига бўйсинган ҳолда амалга оширадилар;

қонунийлик ҳамда жиноятчиликнинг аҳволи, асосий йўналишлари тўғрисида, бошқарув идоралари томонидан қонунларга риоя этилишини таъминлаш, давлат ва жамоат тартибини сақлаш, фуқароларнинг ҳуқуқларини муҳофаза қилиш борасидаги вазифалар қандай бажарилаётганлигидан тегишли бўлишига қараб, Ўзбекистон Республикаси Президентини, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисини, Қорақалпоғистон Республикаси давлат ҳокимиятининг олий идораларини, Ўзбекистон Республикаси ва Қорақалпоғистон Республикаси ҳукуматларини, халқ депутатлари маҳаллий Кенгашларини, ҳокимларини хабардор этадилар;

фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини муҳофаза қилиш тўғрисидаги, шунингдек давлат сирини ҳамда қонун билан муҳофаза қилинадиган бошқа сирни сақлаш ҳақидаги қонун талабларига зид келмайдиган даражада ошкора иш кўрадилар.

6-модда. Ўз ваколатларини амалга оширишда прокуратуранинг мустақил бўла олиш кафолатлари

Прокуратура фаолияти Ўзбекистон Республикаси Президенти ва Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси назоратида бўлади ва прокуратуранинг қонунлар ижро этилишини назорат қилиш, аризалар ва хабарларни текшириш, кадрларни танлаш ва жой-жойига қўйиш борасидаги фаолиятига давлат ҳокимияти ва бошқару-

вининг бошқа идоралари, жамоат ташкилотлари, оммавий ахборот воситаларининг ҳамда улар вакилларининг, шунингдек мансабдор шахсларнинг аралashi таъқиқланади.

Прокуратура идоралари партиядан ҳоли қилинган ва уларда сиёсий партиядар ва ҳаракатларнинг ташкилий тузилмаларини тузишга йўл қўйилмайди.

Прокурорнинг ғайриқонуний қарор қабул қилишига эришиш ёки ўз фаолиятини амалга оширишга тўсқинлик қилиш мақсадида унга қандай шаклда бўлмасин бирон-бир таъсир кўрсатганлик, унинг дахлсизлигига тажовуз қилганлик, шунингдек прокурор ва терговчининг рухсатсиз текширишларга ва дастлабки терговга доир маълумотларни ошкор этганлик қонунда белгиланган тартибда жавобгарликка тортишга сабаб бўлади.

7-модда. Прокурор талабларини бажаришнинг мажбурийлиги

Прокурорнинг ўзи аниқлаган қонунбузарлик ҳолларини, қонун бузишларнинг сабабларини ва унга имкон берган шарт-шароитларни бартараф этиш, ҳужжатлар, материаллар ва бошқа маълумотларни тақдим этиш, ревизия ва текшириш ўтказиш, мутахассис ажратиш тўғрисидаги, прокуратурага келиш ва қонун бузилганлиги хусусида тушунтириш бериш ҳақидаги талабларини бажариш шундай талаб юборилган барча идоралар, мансабдор шахслар ва фуқаролар учун мажбурийдир.

Прокурорнинг талаблари ва қарорлари устидан шикоят қилиниши ана шу талаблар ва қарорларнинг ижросини тўхтатиб қололмайди.

8-модда. Давлат ҳокимияти ва бошқаруви идораларининг мажлисларида прокурорнинг иштирок этиши

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори, Қорақалпоғистон Республикаси прокурори, тегишли равишда Ўзбекистон Республикаси ҳамда Қорақалпоғистон Республикаси барча давлат ҳокимияти ва бошқаруви идораларининг мажлисларида белгиланган тартибда қатнашиш ҳуқуқига эгадирлар.

Вилоятлар, Тошкент шаҳри шаҳарлар ва туманларнинг прокурорлари, уларга тенглаштирилган прокурорлар белгиланган тартибда тегишли ва қўйи даражадаги ҳокимият ва бошқарув идораларининг мажлисларида иштирок этишга ҳақлидирлар.

9-модда. Қонунчилик ташаббуси ҳуқуқи

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисида қонунчилик ташаббуси ҳуқуқига эгадир.

10-модда. Аризалар ва шикоятларни қараб чиқиш

Прокуратура идоралари фуқароларнинг ариза ва шикоятларини, давлат, жамоат ҳамда бошқа ташкилотларнинг мурожаатларини қараб чиқадилар ва башарти, ҳал этишнинг бошқа тартиби белгиланмаган бўлса, фуқаролар ҳамда ташкилотларнинг бузилган ҳуқуқларини тиклаш ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш чора-тадбирларини кўрадилар.

Прокурорлар фуқароларни шахсан қабул қилади-лар.

Прокурор ўзига тушган таклиф, ариза ва шикоятларни текшириш вазифасини зарур ҳолларда тегишли давлат бошқаруви ва назорати идораларига, корхона, муассаса ва ташкилотларнинг мансабдор шахсларига топшириш ҳамда улардан текширишга тааллуқли барча материаллар билан бирга текшириш натижаларига доир ёзма ахборот беришларини талаб этиш ҳуқуқига эгадир.

Прокурорнинг шикоят ва ариза бўйича қабул қилган қарори устидан юқори поғонадаги прокурорга шикоят қилиш мумкин.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори шикоят юзасидан қарор қабул қилганидан кейин прокуратура идораларида ана шундай шикоятларга доир ишлар ётқизилади, янги маълум бўлган ҳолатларга доир шикоятлар бундан мустаснодир.

II. ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРОКУРАТУРА ИДОРАЛАРИНИНГ ТИЗИМИ ВА УЛАРНИ ТАШКИЛ ЭТИШ

**11-м о д д а. Ўзбекистон Республикаси прокурату-
ра идораларининг тизими**

Ўзбекистон Республикаси прокуратура идораларининг тизими Ўзбекистон Республикаси прокуратураси, Қорақалпоғистон Республикаси прокуратураси, вилоятлар, Тошкент шаҳри, шаҳарлар ва туманлар, туманлараро ва бошқа ҳудудий прокуратуралардан иборатдир.

Ўзбекистон Республикаси прокуратура идораларининг тизимига, шунингдек транспорт, ҳарбий, табиат муҳофазаси прокуратуралари ва бошқа ихтисослаштирилган прокуратуралар ҳам киради.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори томонидан вилоятлар ва туманлар прокуратураларига тенглаштирилган бошқа прокуратуралар, туман прокуратураларига эга бўлган шаҳарларда эса туман прокуратуралари бўйсинадиган шаҳар прокуратуралари тузилиши мумкин.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори томонидан тузиладиган транспорт, табиат муҳофазаси прокуратуралари, бошқа ихтисослаштирилган прокуратуралар вилоятлар, туманлар прокуратуралари, туманлараро прокуратуралар ёки шаҳар прокуратуралари ваколати билан ташкил этилади ҳамда фаолият кўрсатади.

Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучларининг ҳарбий прокуратурасини ташкил этиш ва унинг иш тартиби ушбу Қонун, бошқа қонун ҳужжатлари ҳамда Ўзбекистон Республикасининг Бош прокурори томонидан тасдиқланадиган Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучларининг Ҳарбий прокуратураси тўғрисидаги Низом билан белгиланади.

**12-м о д д а. Ўзбекистон Республикаси Бош про-
курорини тайинлаш ва унинг ҳисоб-
дорлиги**

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори Ўзбекистон Республикаси Конституциясига мувофиқ, Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан 5 йил муддатга тайинланиб, кейин Ўзбекистон Республикаси Олий

Мажлисининг тасдиғидан ўтади. У Ўзбекистон Республикаси Президенти ва Ўзбекистон Республикасининг Олий Мажлиси олдида ҳисобдордир.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори Ўзбекистон Республикаси Президентини қонунийлик ва ҳуқуқ-тартиботнинг аҳволи тўғрисида мунтазам хабардор этиб туради ва беш йилда камида бир марта Ўзбекистон Республикасининг Олий Мажлисига ўз фаолияти хақида ҳисобот тақдим этади.

13-модда. Прокурорларни тайинлаш ва уларнинг ҳисобдорлиги

Қорақалпоғистон Республикаси прокурори Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори билан келишилган ҳолда Қорақалпоғистон Республикаси давлат ҳокимиятининг олий органи томонидан 5 йил муддатга тайинланади ва улар олдида ҳисобдордир.

Вилоят прокурорлари ва Тошкент шаҳри прокурори ҳамда уларга тенглаштирилган прокурорлар Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори томонидан 5 йил муддатга тайинланадилар, унга бўйсинадилар ва унинг олдида ҳисобдордирлар.

Шаҳар, туман прокурорлари ва уларга тенглаштирилган прокурорлар Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори томонидан 5 йил муддатга тайинланадилар, юқори поғонадаги прокурорлар ва Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорига бўйсинадилар ҳамда улар олдида ҳисобдордирлар.

14-модда. Ўзбекистон Республикаси прокуратураси

Ўзбекистон Республикаси прокуратурасига Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори бошчилик қилади.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан тайинланадиган ва озод этиладиган кейин Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг тасдиғидан ўтадиган биринчи ўринборасига, ўринбосарларга эга. Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори ўз ўринбосарлари ўртасида вазифаларни тақсимлайди.

Ўзбекистон Республикаси прокуратурасида Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори (раис), унинг бирин-

чи ўринбосари, ўринбосарлари, Қорақалпоғистон Республикаси прокурори, Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучларининг ҳарбий прокурори, прокуратура идораларининг бошқа раҳбар ходимларидан иборат таркибда ҳайъат тузилади. Ҳайъатнинг шахсий таркибини Ўзбекистон Республикаси Президенти тасдиқлайди.

Ўзбекистон Республикаси Прокуратурасида бош бошқармалар, бошқармалар ва бўлимлар тузилиб, уларда катта прокурорлар ва прокурорлар бўлади.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори катта ёрдамчилар, махсус топшириқ бўйича ёрдамчилар ва ёрдамчиларга эга бўлади.

Бош бошқармалар, бошқармалар ва бўлимлар бошлиқлари ва бошлиқ ўринбосарлари Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг катта ёрдамчилари, махсус топшириқ бўйича ёрдамчилари ва ёрдамчиларини, бошқармалар ва бўлимларнинг катта прокурорлари ҳамда прокурорларини, Ўзбекистон Республикаси прокуратурасининг алоҳида муҳим ишлар бўйича терговчилари ва катта терговчиларини Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори лавозимга тайинлайди ва лавозимдан озод этади.

15-м о д д а. Қорақалпоғистон Республикасининг прокуратураси

Қорақалпоғистон Республикаси прокуратурасига Қорақалпоғистон Республикаси прокурори бошчилик қилади, унинг Ўзбекистон Бош прокурори томонидан тайинланадиган ва озод этиладиган биринчи ўринбосари ва ўринбосарлари бўлади.

Қорақалпоғистон Республикаси прокуратурасида Қорақалпоғистон Республикаси прокурори (раис), унинг биринчи ўринбосари, ўринбосарлари ва прокуратура идораларининг бошқа ходимларидан иборат таркибда ҳайъат тузилади. Ҳайъатнинг шахсий таркибини Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори тасдиқлайди.

Қорақалпоғистон Республикаси прокуратурасида бошқармалар ва бўлимлар тузилади. Бошқарма ва бўлимларнинг бошлиқлари, республика прокурорининг катта ёрдамчилари Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг розилигига биноан Қорақалпоғистон Республикасининг прокурори томонидан лавозимга тайинланадилар ва лавозимдан озод қилинадилар. Қорақал-

поғистон Республикаси прокурорининг ёрдамчилари, бошқармалар ва бўлимларнинг катта прокурорлари ҳамда прокурорлари, алоҳида муҳим ишлар бўйича терговчилар ва катта терговчилар Қорақалпоғистон Республикаси прокурори томонидан тайинланадилар ва лавозимдан озод қилинадилар.

16-модда. Вилоятлар ва Тошкент шаҳри прокуратуралари

Вилоятлар ва Тошкент шаҳри прокуратураларига, уларга тенглаштирилган прокуратураларга тегишли прокурорлар бошчилик қиладилар, уларнинг Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори томонидан тайинланадиган ва озод этиладиган биринчи ўринбосарлари ва ўринбосарлари бўлади.

Вилоятлар ва Тошкент шаҳри прокуратураларида, уларга тенглаштирилган бошқа прокуратураларда прокуратурага бошчилик қиладиган прокурор (раис), унинг биринчи ўринбосари, ўринбосарлари ва прокуратура идораларининг бошқа ходимларидан иборат таркибда ҳайъат тузилади. Ҳайъатларнинг шахсий таркибини тегишли прокурорларнинг тақдимига биноан Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори тасдиқлайди.

Вилоятлар, Тошкент шаҳри прокуратураларида ва уларга тенглаштирилган бошқа прокуратураларда бошқармалар ва бўлимлар тузилиб, уларнинг бошлиқлари, шунингдек катта ёрдамчилар Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори томонидан тайинланадилар ва лавозимдан озод қилинадилар. Бошқармалар ва бўлимлар бошлиқларининг ўринбосарлари, ёрдамчилар, катта прокурорлар ва прокурорлар, алоҳида муҳим ишлар бўйича терговчилар, катта терговчилар ва терговчилар тегишли прокурор томонидан тайинланадилар ва лавозимдан озод қилинадилар.

17-модда. Шаҳарлар ва туманларнинг прокуратуралари

Шаҳарлар ва туманларнинг прокуратураларига, шунингдек уларга тенглаштирилган прокуратураларга тегишли прокурорлар бошчилик қиладилар.

Прокурорларнинг ўринбосарлари, катта ёрдамчилари, ёрдамчилари бўлиши мумкин. Прокуратураларда Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар, Тошкент

шаҳри прокурорлари ва уларга тенглаштирилган прокурорлар тайинлайдиган ва лавозимдан озод қиладиган катта терговчилар ва терговчилар хизмат қиладилар.

18-модда. Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори ва унга бўйсинувчи прокурорларни ишдан бўшатиш асослари ва тартиби

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори, унинг биринчи ўринбосари ва ўринбосарлари лавозимларидан Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан озод этилиб, кейин Ўзбекистон Республикасининг Олий Мажлиси томонидан тасдиқланади.

Қорақалпоғистон Республикаси прокурори лавозимидан Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори билан келишган ҳолда Қорақалпоғистон Республикаси давлат ҳокимиятининг олий органи томонидан озод этилади.

Вилоятлар, Тошкент шаҳри прокурорлари, туманлар, шаҳарлар прокурорлари ва уларга тенглаштирилган прокурорлар лавозимдан Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори томонидан озод этиладилар.

Ана шу прокурорларни лавозимдан озод этиш Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси томонидан тасдиқланадиган Прокуратура идоралари ходимларини рағбатлантириш ва уларнинг интизомий жавобгарлиги тўғрисидаги Низомга мувофиқ амалга оширилади.

19-модда. Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг прокуратура идораларига раҳбарлик қилиш борасидаги ваколатлари

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори Ўзбекистон Республикаси прокуратура идораларининг фаолиятига раҳбарлик қилади ва бу фаолият устидан назоратни амалга оширади.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори Ўзбекистон Республикасининг барча прокурор ходимлари учун мажбурий бўлган буйруқлар, кўрсатмалар, йўриқномалар чиқаради.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг тергов ишларига доир масалалар бўйича кўрсатмалари барча тергов идораларининг ижроси учун мажбурийдир.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг буйруқлари ва бошқа ҳужжатлари башарти Ўзбекистон Республикаси Конституциясига ҳамда ўзга қонунларига мос келмаганда уларни Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси, шунингдек Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг ўзи ҳам бекор қилиши мумкин.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори ажратилган штат бирлиги ва маблағлар доирасида ўзига бўйсинувчи прокуратураларни ташкил этади ва тугатади, республика Прокуратураси аппаратининг ва қуйи поғонадаги прокуратуралар таркибини ҳамда ходимлари штатини тасдиқлайди.

Барча даражадаги ва поғонадаги прокуратуралар ташкилий таркибининг тузилиши ва мансаб окладлари белгиланган бюджет ажратмалари ва штат бирлиги доирасида Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори томонидан белгиланади.

20-м о д д а. Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар, Тошкент шаҳри прокурорининг ўз бўйсинувидаги идораларга раҳбарлик қилиш борасидаги ваколатлари

Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар, Тошкент шаҳри прокурори ва уларга тенглаштирилган прокурорлар тегишинча шаҳарлар, туманлар ва уларга тенглаштирилган прокуратураларнинг фаолиятига раҳбарлик қиладилар, қонунлар, Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг буйруқлари ва кўрсатмалари асосида ҳамда уларни ижро этиш юзасидан ўзига бўйсинувчи ходимларнинг ҳаммаси учун мажбурий бўлган буйруқлар чиқарадилар, кўрсатмалар берадилар, ажратилган иш ҳақи фонди доирасида белгиланган лавозимларни сақлаган ҳолда Ўзбекистон Республикаси прокуратураси билан келишиб аппарат ва ўзига бўйсинувчи прокуратураларнинг штат жадвалига ўзгартиришлар киритишлари мумкин.

21-м о д д а. Туманларга бўлинган шаҳар прокурорининг ўзига бўйсинувчи идораларга раҳбарлик қилиш борасидаги ваколатлари

Туманларга бўлинган шаҳарнинг прокурори туман-

лар прокуратуралари ва уларга тенглаштирилган прокуратураларнинг фаолиятига раҳбарлик қилади, юқори поғонадаги прокурорга аппарат ва ўз бўйсинувидаги прокуратураларнинг штат сонини ўзгартириш, ходимларни жой-жойига қўйишга доир таклифлар киритади.

22-модда. Прокуратура идораларининг ҳайъати

Ўзбекистон Республикаси, Қорақалпоғистон Республикаси прокуратураларида, вилоятлар, Тошкент шаҳри ва уларга тенглаштирилган прокуратураларда ҳайъатлар фаолият кўрсатади. Ҳайъатлар кенгаш қабилидаги идора бўлиб, қонунийлик ва ҳуқуқ-тартиботнинг аҳволига, прокуратура идораларининг фаолиятига, Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори буйруқлари ва кўрсатмаларининг ижросига, кадрларга доир энг муҳим масалаларни қараб чиқади, ўз бўйсинувидаги прокурорларнинг, прокуратура таркибий бўлинмаларининг ва бошқа ходимларнинг ҳисоботларини тинглайди.

Тегишли ҳайъатларнинг мажлисларида вазирликлар, идоралар, давлат бошқаруви, назорати ва текшируви идораларининг, корхона, муассаса ва ташкилотлар, бирлашмалар раҳбарларининг, ҳарбий қисмлар ва қўшилмалар командирлари ҳамда ўзга мансабдор шахсларнинг қонунлар ижроси масалаларига доир ахборотлари ва тушунтиришлари тингланиши мумкин.

Ҳайъатларнинг энг муҳим қарорлари Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг ва тегишли прокурорларнинг буйруқлари билан ҳаётга тадбиқ этилади.

Бош прокурор билан ҳайъатнинг фикри бир ердан чиқмаган тақдирда, Бош прокурор ўз қарорини амалга оширади ва бундан Ўзбекистон Республикаси Президенти ва Олий Мажлисини воқиф этади.

Қуйи поғонадаги прокуратуралар ҳайъати аъзолари ўртасида зиддият келиб чиққан тақдирда тегишли прокурор ўз қарорини амалга ошириб, бу ҳақда Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорига ёзма равишда ахборот беради.

III. ПРОКУРОР НАЗОРАТИ

1-боб. Қонунларга риоя этилиши устидан умумий назорат

23-модда. Назорат предмети

Қуйдагилар назорат предметиға киради:

барча вазирликлар, давлат қўмиталари, идоралар, давлат назорат идоралари, ҳокимлар, муассасалар, корхоналар, ташкилотлар, бирлашмалар, ҳарбий қисмлар, жамоат ташкилотлари, партиялар ва ҳаракатлар, мансабдор шахслар қонунларни бажараётганлиги, шунингдек улар чиқараётган ҳужжатлар Ўзбекистон Республикаси Конституциясига ва қонунларига мувофиқлиги;

шахсининг дахлсизлиги тўғрисидаги, фуқароларнинг ижтимоий-иқтисодий, сиёсий, шахсий ҳуқуқ ва эркинликлари тўғрисидаги, уларнинг шаъни ва қадр-қимматини муҳофаза қилиш (башарти ушбу ҳуқуқларни муҳофаза этишнинг ўзга тартиби кўзда тутилмаган бўлса) тўғрисидаги қонунларга риоя этилиши;

иқтисодий муносабатларга, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва ташқи иқтисодий фаолиятга доир қонунларга риоя этилиши;

фуқароларнинг қонунларга риоя этишлари.

Прокурор аралашувини талаб қиладиган қонун бузилиш ҳоллари ҳақида аризалар ёки бошқа маълумотлар тушганда, шунингдек етарли асослар бўлганда ҳам ўз ташаббуси билан қонунлар ижросининг текширувлари ўтказилади. Прокурорнинг хўжалик ва бошқа турдаги фаолиятга бевосита аралашувига, шунингдек идоравий бошқарув ва назорат органлари фаолиятини амалга оширишига йўл қўйилмайди.

24-модда. Прокурорнинг ваколатлари

Прокурор ўз ваколати доирасида назоратни амалга ошириш чоғида:

хизмат гувоҳномасини кўрсатиб, вазирликлар, давлат қўмиталари ва идораларнинг тобелигидан, кимга қарашлиги эканлигидан ва мулкчиликнинг шаклидан қатъи назар муассасалар, корхоналар, ташкилотлар ва бирлашмаларнинг, ҳарбий қисмлар, жамоат бирлашма-

лариннинг худуди ва биноларига монеликсиз киришга, ҳужжатлар ва материалларни олиб кўришга;

текшириш учун зарур бўладиган қарорлар, фармойишлар, йўриқномалар, буйруқлар ва бошқа ҳужжатларни талаб қилиб олишга, қонунийликнинг аҳволи тўғрисида ва уни таъминлашга доир чора-тадбирлар ҳақида маълумотларни олишга;

давлат идоралари, ҳарбий қисмларнинг раҳбарлари ва мансабдор шахслардан ўз назорати остидаги ҳамда ўз бўйсинувидаги корхоналар, муассасалар, ташкилотлар фаолиятини текшириш ва тафтиш этишни, текширишлар, идоравий ва ноидоравий экспертизалар ўтказиш учун мутахассислар ажратишни талаб қилишга;

мансабдор шахслар ва фуқароларни чақиртириб, улардан қонунлар бузилганлигига доир оғзаки ёки ёзма тушунтиришлар талаб қилишга ҳақлидир.

Қонун бузилганлиги аниқланган тақдирда прокурор ва унинг ўринбосари ўз ваколатлари доирасида:

вазирликлар, давлат қўмиталари ва идораларнинг, муассасаларнинг, корхоналар ва ташкилотлар, ҳокимлар, ҳарбий қисмлар ва жамоат бирлашмалари ҳужжатларига, шунингдек мансабдор шахсларнинг қарорлари ва хатти-ҳаракатларига нисбатан протест келтиришга;

қонунда белгиланган тартибда жиноий ишлар, интизомий ишлар ёки маъмурий ҳуқуқбузарликларга доир ишлар қўзғатишга, кўриб чиқиши учун материалларни жамоатчилик муҳокамасига топширишга;

қонунни очиқдан-очиқ бузиш ҳолларига чек қўйиш тўғрисида амрнома беришга;

қонуннинг бузилишига йўл қўймаслик хусусида мансабдор шахслар ва фуқароларга ёзма равишда огоҳнома билдиришга;

давлат идоралари, жамоат бирлашмалари ва мансабдор шахсларга қонунбузарлик ҳолларини, шунингдек қонун бузилишининг сабаблари ва бунга йўл очиб берган шарт-шароитларни бартараф этиш тўғрисида тақдимномалар киритишга;

фуқаролар, жамият ва давлатнинг ҳуқуқлари ҳамда қонун билан муҳофаза этиладиган манфаатларини ҳимоя қилиш тўғрисида судлар ёки хўжалик судларига ариза билан мурожаат этишга;

Ўзбекистон Республикаси Конституциявий судига Ўзбекистон Республикаси Конституциясига мувофиқ, про-

курорлик назорати амалга оширилмайдиган давлат идоралари ва жамоат бирлашмаларининг норматив ҳужжатлари Ўзбекистон Республикаси Конституциясига мос эмаслиги хусусида мурожаат этишга ҳақлидир.

25-модда. Прокурорнинг протести

Прокурор ёки унинг ўринбосари қонунга зид бўлган норматив ҳужжатга нисбатан ана шу ҳужжатни чиқарган идорага ёки юқори турувчи идорага протест келтирадilar. Мансабдор шахснинг хатти-ҳаракатларига нисбатан ҳам худди шу тартибда протест келтирилади.

Прокурор келтирган протест бу протест топширилган вақтдан бошлаб кўпи билан ўн кунлик муддат ичида қараб чиқилиши шарт. Қонунийлик бузилганлигига тезда барҳам бериш талаб қилинган фавқулодда ҳолатларда прокурор протестини қараб чиқишнинг қисқартирилган муддатини белгилашга ҳақлидир. Протестни қараб чиқиш натижалари тўғрисида прокурорга дарҳол ёзма равишда маълум қилинади.

Протест коллегиал идора томонидан қараб чиқилган тақдирда мажлис бўладиган кун прокурорга маълум қилинади, у протестни қараб чиқишда иштирок этишга ҳақлидир.

Протест ғайриқонуний ҳуқуқий ҳужжат чиқарган идора ёки юқори турувчи идора томонидан рад этилган тақдирда, шунингдек протест қонунда белгиланган муддат ичида қараб чиқилмаган тақдирда, прокурор тегишли судга ана шу ҳужжатни ғайриқонуний деб эътироф этиш тўғрисидаги ариза билан мурожаат қилишга ҳақлидир. Судга ариза протест рад этилганлиги тўғрисидаги ахборот қилинган пайтдан бошлаб бир ойлик муддат ичида ёки қараб чиқиш учун қонунда белгиланган муддат ўтганидан кейин берилиши мумкин.

Прокурорнинг судга ариза бериши у судда кўриб чиқилгунига қадар ҳужжатнинг амал қилишини тўхта-тиб қўяди.

26-модда. Прокурорнинг қарори

Прокурор мансабдор шахс ёки фуқаро томонидан қонуннинг бузилиш мазмунидан келиб чиққан ҳолда жиноий иш, маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги ёки интизомий ҳуқуқбузарликка доир иш қўзғатиш тўғри-

сида асосли қарор чиқаради. Қонунда кўзда тутилган ўзга ҳолларда ҳам прокурор қарор чиқаради.

Интизомий ёки маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги ишни қўзғатиш ҳақидаги прокурор қарори идора ёки аниқ мансабдор шахс томонидан бу қарор тушган кундан бошлаб кечи билан ўн беш кунлик муддат ичида қараб чиқилиши шарт. Қараб чиқилиш натижалари тўғрисида прокурорга зудлик билан ёзма равишда маълум қилинади.

27-модда. Прокурорнинг тақдимномаси

Прокурор қонуннинг бузилишига ана шу бузилишларнинг сабабларига ва унинг бузилишига кўмаклашган шарт-шароитларга барҳам бериш тўғрисидаги тақдимномани қонун бузилишини бартараф этиш ваколатига эга бўлган давлат идорасига, жамоат ташкилотига ёки мансабдор шахсларга киритати. бу тақдимнома дарҳол кўриб чиқилиши лозим. Кўрилган чора-тадбирлар тўғрисида бир ойлик муддат ичида прокурорга маълум қилиниши шарт.

Тақдимнома коллегиял идора томонидан қараб чиқилётганда прокурорга мажлис ўтказиладиган кун маълум қилинади, прокурор бу мажлисда қатнашишга ҳақлидир.

28-модда. Прокурор амрномаси

Қонун бузилишини бартараф этиш тўғрисидаги амрнома прокурор томонидан ана шу қонунбузарликка йўл қўйган идора ёки мансабдор шахсга, ёхуд юқори идорага ёки ана шу қонунбузарликни бартараф этишга қодир мансабдор шахсга юборилади.

Қонун бузилганлиги яққол кўзга ташланган ҳолларда ва бу фуқаролар, давлат, корхона, муассаса, ташкилотнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларига жиддий зарар етказиши мумкин бўлганда амрнома киритилади. Амрнома зудлик билан бажарилиб, бундан прокурор воқиф этилиши лозим.

Амрномадаги талабларга норози бўлган тақдирда идора ёки мансабдор шахс бу амрнома устидан юқори поғонадаги прокурорга шикоят қилиши мумкин. Прокурор шикоятни уч кунлик муддат ичида қараб чиқиши шарт. Шикоят амрнома ижросини тўхтатиб қўймайди.

29-модда. Прокурорнинг ёзма огоҳлантируви

Фуқароларнинг қонун томонидан қўриқланидиган манфаатларига, ҳуқуқ ва эркинликларига, давлат ёки жамоат манфаатларига зарар етказиши мумкин бўлган ғайриқонуний хатти-ҳаракатлар тайёрланаётганлиги хусусида ишончли маълумотлар бўлганида ҳуқуқбузарликнинг олдини олиш мақсадларида мансабдор шахслар ва фуқаролар прокурор томонидан қонуннинг бузилишига йўл қўйилмаслик хусусида ёзма равишда огоҳлантирилади ҳамда ҳуқуқбузарлик учун жавобгарлик тушунтирилади.

Огоҳнома тўғрисида прокурор юқори турувчи ташкилотга, шунингдек огоҳнома чиқарилган шахснинг иш-лаш, ўқиш ёки яшаш жойи маъмуриятига ёхуд жамоат бирлашмаларига маълум қилишга ҳақлидир.

30-модда. Прокурорнинг қонуний фаолиятига монелик қилганлик ва талабларини бажармаганлик учун жавобгарлик

Актлар ва бошқа зарур ҳужжатлар, материаллар ва маълумотлар тақдим этиш, текширишлар ва тафтишлар ўтказиш, мутахассислар ажратиш, прокуратурага келиш ва қонун бузилганлиги юзасидан тушунтиришлар беришдан бўйин товлаш, шу жумладан прокурор фикри билдирилган ҳужжатларда баён этилган талабларни бажаришдан бош тортиш ҳамда уларни тўлиқ ҳажмда бажармаслик тарзида прокурорнинг қонуний фаолиятига тўсқинлик қилиш ва прокурор талабларини бажармаслик қонунда белгиланган тартибда жавобгарликка тортишга олиб келади.

2-боб. Жиноятчиликка қарши кураш идораларининг қонунларни ижро этишлари устидан назорат қилиш

31-модда. Назорат предмети

Жиноятлар тўғрисидаги аризалар ва маълумотларни қараб чиқиш ҳамда ҳал этиш ва текширувлар ўтказишнинг қонунларда белгиланган процессуал тартиби, жиноятчиликка қарши кураш идоралари томонидан қабул қилинаётган қарорларнинг қонунийлиги, шунингдек

жиноятчиликка қарши курашга қаратилган бошқа қонунларга оғишмай амал қилишлик — жиноятчиликка қарши кураш идораларининг қонунларни ижро этишлари устидан назорат қилиш предметиدير.

32-модда. Прокурорнинг ваколатлари

Суриштирув ва дастлабки тергов идоралари томонидан қонунларнинг ижро этилиши устидан назоратни амалга оширар экан, прокурор ўз ваколатлари доирасида:

суриштирув ва дастлабки тергов идораларидан текшириш учун жиной ишларни, ҳужжатларни, материалларни, содир этилган жинойтларга, тезкор-қидирув, суриштирув, дастлабки тергов ишининг боришига доир маълумотларни талаб қилади; содир этилган ёки тайёрланаётган жинойтларга доир аризалар ва маълумотларни қабул қилиш, рўйхатдан ўтказиш ва ҳал этиш тўғрисидаги қонун талаблари қай даражада ижро этилаётганлигини ойида камида бир марта текширади;

терговчилар ва суриштирув ўтказувчи шахсларнинг ғайриқонуний ҳамда асоссиз қарорларини бекор қилади;

жиноятни текшириш, аҳтиёт чорасини танлаш, ўзгартириш ёки бекор қилиш, жинойт квалификациясини белгилаш, айрим тергов ҳаракатларини бажариш ва жинойт содир этган шахсларни қидириш тўғрисида ёзма кўрсатмалар беради;

суриштирув идораларига жинойт содир этган шахсларни ушлаш, мажбурий келтириш, қамоққа олиш, тинтув ўтказиш, яширилган ашёларни эгасининг тақдимида кўра олиш, бошқа тергов ҳаракатларини бажариш тўғрисидаги қарорларни ижро этишни топширади, шунингдек прокурор ёки прокуратура терговчиси қўлидаги ишлар юзасидан жинойтларни очиш ва жинойтлар содир этган шахсларни аниқлаш тўғрисида кўрсатмалар беради;

суриштирув ва дастлабки терговда иштирок этади ҳамда зарур ҳолларда ҳар қандай иш юзасидан шахсан айрим тергов ҳаракатларини ёки текширув ишларини тўлиқ амалга оширади.

тинтув ўтказишга, почта-телеграф ҳужжатларига арест солиш ва уларни олиб кетишга, гумон қилинаётган ёки айбланаётган шахснинг телефонлар ва бошқа

сўзлашув аппаратлари орқали олиб борилаётган суҳбатларини эшитиб туришга, айбланувчини лавозимидан четлатишга ва қонунда назарда тутилган ҳолларда терговчи ҳамда суриштирув идорасига бошқа хатти-ҳаракатлар учун рухсат беради;

қонунда белгиланган ҳолларда ва тартибда тергов ҳамда эҳтиёт чораси сифатида қамоқда сақлаш муддатини узайтиради;

жиноий ишларни суриштирув ва дастлабки тергов идораларига қўшимча тергов ўтказиш тўғрисидаги ўз кўрсатмалари билан қайтаради;

ҳар қандай ишни суриштирув идорасидан олиб қўяди ва терговчига беради, тўла ва холис текширув ўтказишни таъминлаш мақсадида ишни дастлабки бир тергов идорасидан олиб бошқасига беради, шунингдек бир терговчидан олиб бошқасига беради;

башарти, ишни текшириш чоғида қонун бузилишига йўл қўйган бўлсалар, суриштирув ўтказаетган шахсни ёки терговчини суриштирув ёхуд дастлабки тергов ишларини давом эттиришдан четлатади;

жиноий ишлар қўзғатади ёхуд жиноий ишлар қўзғатишни рад этади; жиноий ишларни ётқизади ёки юртилишини тўхтатиб туради; қонунларда назарда тутилган ҳолларда терговчи ёки суриштирув идорасига жиноий ишни ётқизиш ёки тўхтатишга розилик беради; айблаш фикрини (қарорини) тасдиқлайди;

жиноий ишларни судга жўнатади.

Прокурорнинг жиноий-процессуал қонунларда назарда тутилган тартибга мувофиқ суриштирув ва дастлабки тергов идораларига тергов олди текшируви, қўзғатилган ва тергалаётган жиноий ишлар билан боғлиқ бўлган кўрсатмалари ана шу идоралар учун мажбурий ҳисобланади.

33-модда. Фуқароларнинг ҳуқуқларини чекловчи хатти-ҳаракатларга рухсат бериш

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори, Қорақалпоғистон Республикаси прокурори, вилоятлар, Тошкент шаҳар прокурорлари, уларга тенглаштирилган прокурорлари, уларнинг ўринбосарлари, ҳарбий ва транспорт прокурорлари, шунингдек шаҳарлар, туманлар прокурорлари ва уларга тенглаштирилган прокурорлар, фу-

қароларни қамоққа олишга рухсат бериш ҳуқуқига эгадир.

Прокурорлар ва уларнинг ўринбосарлари ўз ваколатлари доирасида жиноят-процессуал қонунларда назарда тутилган фуқароларнинг конституциявий ҳуқуқларини чекловчи хатти-ҳаракатларга ҳам рухсат берадилар.

34-модда. Прокуратура идоралари томонидан жиноятларни тергов қилиш

Прокуратура идоралари Ўзбекистон Республикаси ҳудудида содир этилган ва жиноят-процессуал қонунига биноан ўз ваколатларига берилган жиноятларга доир ишларни тергов қиладилар.

Прокурор ҳар қандай жиноий ишни ўзи юритиш учун олишга ёки ўзига бўйсинувчи прокурорга топширишга, шунингдек биргаликда текширув ўтказиш учун прокуратура терговчилари, ички ишлар идоралари ҳамда бошқа идораларнинг терговчилари ва оператив ходимлардан иборат тергов гуруҳини тузишга ҳақлидир.

3-боб. Судларда ишларнинг кўриб чиқилишида прокурорнинг ваколатлари

35-модда. Судларда ишларнинг кўриб чиқилишида прокурорнинг иштироки

Прокурор қонунда назарда тутилган ҳолларда, шунингдек прокурорнинг ўзи ёхуд суд зарур деб топган тақдирда судларда ишлар кўриб чиқилишида иштирок этади. Суд мажлисида иштирок этаётган прокурорнинг ваколатлари ҳажми ва доиралари Ўзбекистон Республикаси процессуал қонунлари билан тартибга солинади.

Прокурор давлат айбловини қўллаб-қувватлар экан, далил-исботлар ўрганилишида иштирок этади, жиноят қонуни қўлланишига, судланувчига берилиши лозим бўлган жазо тури ва миқдорига доир ўз фикрини судга баён этади. Бунда прокурор қонун талабларига ва иш юзасидан тўпланган материалларнинг ҳолис баҳосига амал қилади.

Башарти, ишни қараб чиқиш вақтида прокурор қў-

йилаётган айблов суд мажлисида ўз тасдиғини топма-
япти деган хулосага келса, у айбловдан воз кечади.

Прокурор суд жараёнида бошқа қатнашчилар билан
тенг ҳуқуқлардан фойдаланар экан, судларнинг муста-
қиллиги ва улар фақатгина қонунга бўйсиниш принци-
пига қатъий риоя этиши, ўз фаолияти билан одил суд-
ловни амалга оширишга кўмаклашиши шарт.

36-модда. Суд қарорларига нисбатан кассация тартибида протест келтириш

Прокурор ишнинг кўриб чиқилишида иштирок этган-
лиги ёки этмаганлигидан қатъи назар, ушбу иш хусуси-
да суднинг чиқарган ҳал қилув қарорлари, ҳукмлари,
ажримлари ва қарорлари қонунга ҳамда иш юзасидан
тўпланган материалларга қай даражада мувофиқ кели-
шини текширади. Прокурор жиноий, фуқаролик, ҳўжа-
лик ва маъмурий ҳуқуқбузарлик ишлари бўйича суд-
нинг чиқарган ғайри қонуний қарорлари устидан юқори
турувчи судга протест келтиради.

37-модда. Прокурорнинг кассацион ва хусусий протести

Прокурорга ва унинг ўринбосарига иш биринчи ин-
станция судида кўриб чиқилишида иштирок этганликла-
ри ёки иштирок этмаганликларидан қатъи назар, ўз
ваколатлари доирасида кассацион ва хусусий протест
келтириш ҳуқуқи берилади.

38-модда. Суд қарорларининг қонунийлигини текшириш учун суддан ишларни та- лаб қилиб олиш

Прокурор, унинг ўринбосари ўз ваколатлари доира-
сида ҳукмлари, ҳал қилув қарорлари, ажримлари ва қа-
рорлари қонуний кучга кирган ҳар қандай ишни суддан
талаб қилиб олиш ҳуқуқига эгадир. Прокурор, унинг
ўринбосари ёки уларнинг топшириғига биноан прокура-
туранинг бошқа ходимлари судларда ҳар қандай тои-
фадаги шундай ишларни ўрганиш ҳуқуқига эга.

Прокурор суд томонидан чиқарилган ҳукмлар, ҳал
қилув қарорлари, ажримлар ва қарорларнинг қонунга
мувофиқ эмаслигини аниқлагач, протест киритиш ҳу-

қуқига эга, агар бу ҳол унинг ваколат доирасига кирмайдиган бўлса, юқори поғонадаги прокурорга тақдимнома билан муружаат этиб, протест киритишни сўрайди.

39-модда. Суднинг қонуний кучга кирган қарорларига нисбатан протест келтириш

Суднинг қонуний кучга кирган ҳукмлари, ҳал қилув қарорлари, ажримлари ва қарорларига нисбатан протест келтириш ҳуқуқига қуйидагилар эгадир:

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори ва унинг ўринбосарлари — Ўзбекистон Республикасидаги судларнинг ҳукмлари, ҳал қилув қарорлари, ажримлари ва қарорларига нисбатан, Ўзбекистон Республикаси Олий суди ва Олий хўжалик суди Пленумларининг қарорлари бундан мустасно;

Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар, Тошкент шаҳри прокурорлари ва уларга тенглаштирилган прокурорлар — туман (шаҳар судининг ҳукмлари, ҳал қилув қарорлари, ажримлари ва қарорларига нисбатан; Қорақалпоғистон Республикаси Олий Суди, вилоятлар судлари, Тошкент шаҳар суди раёсатлари суд ҳайъатлари ишни кассация тартибида қараб чиқиб, қабул қилган қарорларига шунингдек Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар хўжалик судларининг қарорларига нисбатан.

Суднинг маъмурий ҳуқуқбузарликка доир иш юзасидан чиқарган қарорига нисбатан район, шаҳар ва юқори поғонадаги прокурорлар ҳамда уларнинг ўринбосарлари томонидан, протест келтирилиши мумкин.

40-модда. Протестларни ўзгартириш, тўлдириш, чақириб олиш. Жиноий ишни суддан талаб қилиб олиш

Жиноий ва фуқаролик ишларига доир суднинг ҳукмлари, ҳал қилув қарорлари, ажримлари ва қарорларига нисбатан берилган кассация, хусусий ва назорат тартибдаги протест иш судда кўриб чиқилгунига қадар тўлдирилиши, ўзгартирилиши ёки протест келтирган прокурор, шунингдек юқори поғонадаги прокурор томонидан чақириб олиниши мумкин.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори, Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар, Тошкент шаҳри,

шаҳар ва туман прокурорлари ва уларга тенглаштирилган прокурорлар, айблаш фикрини тасдиқлаган прокурорлар жиний ишни айбланувчини судга беришга қадар ва прокурор томонидан қўзғатилган фуқаролик ишини судда қараб чиқилишига қадар чақириб олиш ҳуқуқига эгадирлар.

41-модда. Жиний ишлар ва фуқаролик ишлари юзасидан суд чиқарган қарорларининг ижросини тўхтатиб туриш

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори ҳар қандай суднинг протест келтирилган ҳукми, ҳал қилув қарори, ажрими ва қарори ижросини иш назорат тартибида ҳал этилгунга қадар тўхтатиб туришга ҳақлидир.

Фуқаролик ва хўжалик ишлари устидан назорат тартибида протест келтириш ҳуқуқи берилган прокурорлар қонун очиқ-равшан бузилганлигидан далолат берувчи маълумотлар етарлича бўлгани тақдирда ишни талаб қилиб олиш билан бирга суднинг ҳал қилув қарори, ажрими ва қарорининг ижросини улар устидан протест келтирилганга қадар кўпи билан уч ой муҳлатга тўхтатиб туришга ҳақлидирлар.

42-модда. Прокурорнинг Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленуми, Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди Пленуми, Ўзбекистон Республикаси Олий суди ва Қорақалпоғистон Республикаси Олий суди, вилоятлар ва Тошкент шаҳар судлари раёсатлари, тегишли хўжалик судлари ҳайъатлари мажлисларида иштирок этиши

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Пленуми ва Олий хўжалик судининг Пленуми мажлисларида, унинг ўринбосарлари эса Ўзбекистон Республикаси Олий суди раёсатининг мажлисларида иштирок этадилар.

Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар прокурорлари ва Тошкент шаҳри прокурори вилоятлар судлари ва Тошкент шаҳар суди раёсатларининг, тегишли хўжалик судлари ҳайъатларининг мажлисларида иштирок этишга ҳақлидирлар.

43-модда. Қонунларни қўллаш юзасидан судларга тушунтиришлар бериш тўғрисидаги таклиф

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори Ўзбекистон Республикаси Олий судининг ва Олий ҳўжалик судининг Пленумлари муҳокамасига жиний, фуқаролик, хўжалик, маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги ва бошқа судлов ишларини қараб чиқиш чоғида юзага келадиган қонунларни қўллаш билан боғлиқ масалалар бўйича тушунтиришлар бериш тўғрисида таклиф киритишга ҳақлидир.

4-боб. Ушланганларни сақлаб туриш, дастлабки қамоқ, суд тайинлаган жазо ва мажбурий характердаги бошқа чораларни ўташ жойларида қонунларнинг бажарилиши устидан назорат

44-модда. Назорат предмети

Назорат предметини:

ушланганларни сақлаб туриш, дастлабки қамоқ жойларида озодликдан маҳрум этиш жойларида ва ахлоқ тузатиш ишларига юборилган жойларда, мажбурий даволаш ва тарбиялаш муассасаларида шахсларни сақлаб туриш қай даражада қонуний эканлиги;

ушланганлар ва қамоққа олинганларни сақлаб туриш, жазони ўташ, маҳкум этилганларни тарбиялаш, қонунларга мувофиқ мажбурий даволаш ва тарбиялаш чораси қўлланилган шахсларни ушлаб сақлаш тартиби ва шароитлари ҳақидаги қонунларга риоя этилаётганлиги;

ушланганлар, қамоққа олинганлар, ҳукм этилганлар, шунингдек мажбурий даволаш ва тарбиялаш чоралари кўрилган шахсларнинг қонунда белгиланган ҳуқуқлари ва бурчларига риоя этилиши таъминланаётганлиги;

ахлоқ тузатиш-меҳнат қонунларини қўллайдиган мансабдор шахслар ва идораларнинг фаолиятида қонунийликка риоя этилаётганлиги ташкил этади.

45-модда. Прокурорнинг ваколатлари

Ушланганларни сақлаб туриш, дастлабки қамоқ,

озодликдан маҳрум этиш жойларида, озодликдан маҳрум этиш билан боғлиқ бўлмаган жазоларни ва суд томонидан белгиланадиган мажбурий тарздаги бошқа чораларни ўташ чоғида қонунларга риоя этилиши устидан назоратни амалга оширувчи прокурор ўз ваколатлари доирасида:

ушланганларни сақлаб туриш, дастлабки қамоқ, озодликдан маҳрум этиш жойларида, мажбурий даволаш ва тарбиялаш муассасаларига исталган вақтда монеликсиз кириш ва бинонинг ҳамма жойлари билан танишишга;

шахсларни сақлаб туришга, дастлабки қамоқ жойларида сақлашга, шунингдек озодликдан маҳрум этиш тарзидаги жазони ва бошқа жазо чораларини ўташга ёхуд мажбурий даволаш ва тарбиялаш чоралари қўллашга асос бўлган ҳужжатлар билан танишишга;

озодликдан маҳрум этиш жойларида ғайриқонуний равишда сақлаб турилган ёки қонунга хилоф тарзда ушланган, дастлабки қамоқда сақланаётган, мажбурий равишда даволанаётган ёки тарбияланаётган шахсларни дарҳол озод қилишга;

башарти, қамоқларда сақланаётган, шунингдек озодликдан маҳрум этиш жойларида жазони ўтаётган шахсларга нисбатан қўлланилган интизомий чоралар қонунга мувофиқ келмаса, бу қарорларни бекор қилиш, ўз қарори билан юқорида уқтирилган шахсларни жарима изоляторидан, камера типигаги бинодан, карцердан, интизомий изолятордан дарҳол озод қилишга;

ушланган, қамоққа олинган, ҳукм этилган ҳамда мажбурий даволаш ва тарбиялаш чораси кўрилган шахсларни еўраб-суриштиришга;

ушбу модда айтиб ўтилган муассасаларнинг маъмуриятлари чиқарган буйруқлар, фармойиш ва қарорлар, улар кўрган тезкор-қидирув тадбирларининг, ана шу муассасаларда одамларни сақлаб туриш тартиби ва шароитларини ҳамда жазони ўташнинг тартиби ва шартлари белгилаб қўйилган қонунларга қай даражада мувофиқлигини текширишга; башарти, бундай ҳужжатлар қонунларга зид бўлса, уларнинг ижросини тўхтатиш ва улар устидан протест келтиришга ҳақлидир.

46-модда. Прокурор қарорлари ва талаблари ижросининг мажбурийлиги

Ушланган, қамоққа олинган, озодликдан маҳрум

этилган ва бошқа жазо чораси қўлланган шахсларни, шунингдек мажбурий тарздаги чоралар кўрилган ёки махсус психиатрия муассасасига жойлаштирилган шахсларни сақлашнинг қонунда белгиланган тартиби ва шaroитлари ижросига доир прокурорнинг қарор ва талаблари маъмурият томонидан, шунингдек озодликдан маҳрум этиш билан боғлиқ бўлмаган жазо чораси кўрилган маҳкумларга нисбатан судлар чиқарган ҳукми ижро этувчи идоралар томонидан бажарилиши мажбурийдир.

47-модда. Шикоят ва аризалар билан мурожаат қилиш ҳуқуқини таъминлашда прокурорнинг вазифалари

Прокурор ушланган, қамоққа олинган, озодликдан маҳрум этилган ҳамда мажбурий даволаш ва тарбиялаш чоралари кўрилган шахсларнинг давлат идоралари, жамоат бирлашмалари ва мансабдор шахсларга шикоят ҳамда аризалар билан мурожаат қилиш ҳуқуқлари тўғрисидаги ҳамда маъмуриятнинг шикоят ва аризаларни қонунда белгиланган тартибда кимга тегишлигига мувофиқ жўнатиш тўғрисидаги қонун талабларининг риоя этилишини кузатиб боради. Тушган шикоят ва аризани прокурор белгиланган муддатда қараб чиқади ва зарур чора-тадбир кўради ҳамда ўз қарори тўғрисида аризачига маълум қилади.

IV. ПРОКУРАТУРА ИДОРАЛАРИНИНГ ХОДИМЛАРИ

48-модда. Прокурор лавозимига тайинланган шахсларга қўйиладиган талаблар

Ўзбекистон Республикасининг олий юридик маълумоти бор ва зарур касб-корга ҳамда ахлоқий фазилатларга эга бўлган фуқаролари прокурор этиб тайинланадилар. Прокуратура идораларида лавозимга биринчи марта тайинланган шахслар қасамёд қиладилар, қасамёд матни Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси томонидан тасдиқланади.

Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар, Тошкент шаҳри, туман, шаҳар прокурорлари ва уларга

тенглаштирилган прокурорлар лавозимига ёши 25 дан кам бўлмаган шахслар тайинланади.

Прокурорлар Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори белгилайдиган тартибда аттестациядан ўтишлари лозим.

Прокуратура идораларида хизмат қилиш билан бир вақтда пулли юридик хизмат кўрсатишга, тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланишга, шунингдек корхоналар, муассасалар ва ташкилотларда ўриндошлик асосида ишлашга йўл қўйилмайди, илмий, педагогик ва ижодий фаолият бундан мустаснодир.

Фаолияти қонунийлиги прокурор назорати остида бўлган сайлов йўли билан ташкил этиладиган идораларга прокурорнинг ўзи сайланиши мумкин эмас.

49-модда. Прокуратура идоралари ходимларининг мансаб даражалари ва ҳарбий унвонлари

Прокуратура идораларининг хизматчиларига, шу жумладан прокуратурага қарашли илмий муассасалар ва ўқув юртлари ходимларига эгаллаб турган лавозимига ва иш стажига мувофиқ даражали унвонлар ёки ҳарбий унвонлар берилади.

Даражали унвон ҳамда ҳарбий унвон бериш ва ундан маҳрум этиш тартиби Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси томонидан тасдиқланадиган Прокуратура ходимларининг мансаб даражалари тўғрисидаги низом билан ҳамда Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори томонидан тасдиқланадиган ҳарбий Прокуратура тўғрисидаги Низом билан белгиланади.

50-модда. Прокурорлар ва прокуратура терговчиларининг дахлсизлиги

Прокурор ва прокуратура терговчиси давлат ҳимоясида бўлиб, хизмат дахлсизлигига эгадирлар.

Прокурор ва прокуратура терговчисига нисбатан жиноий иш қўзғатиш ва жиноий ишни текшириш фақатгина прокуратура идораларининг ҳуқуқ-ваколатларига киради.

Прокуратура ходимларига нисбатан маъмурий ҳуқуқбузарлик ва ноҳўя хатти-ҳаракат учун интизомий

жавобгарлик чораларини қўллашга доир масала юқори поғонадаги прокурор томонидан ҳал этилади.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори томонидан рўйхати белгиланадиган прокурор-тергов ходимлари ўқ отар қуролини олиб юриш ҳуқуқига эгадирлар.

51-модда. Прокуратура ходимларини рағбатлантириш ва уларни интизомий жавобгарлиги

Прокурорлар ва прокуратура терговчиларини рағбатлантириш ҳамда интизомий жавобгарликка тортиш тартиби Ўзбекистон Республикаси прокуратура идоралари ходимларини рағбатлантириш ва интизомий жавобгарликка тортиш тўғрисидаги Низом билан белгиланади.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори прокуратура идораларининг ходимларини кўп йиллик ва ҳалол хизмати учун кўкракка тақиладиган «Ўзбекистон Республикаси прокуратурасининг фахрий ходими» нишони билан тақдирлаб, уларга Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг Фахрий ёрлиғини топшириши мумкин. Кўкракка тақиладиган «Ўзбекистон Республикаси прокуратурасининг Фахрий ходими» нишони билан тақдирлашга тақдим этиш тартиби Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори томонидан белгиланади.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори республикада қонунийликни мустақамлаш ишидаги алоҳида хизматлари, кўп йил ва самарали ишлаганлиги учун Ўзбекистон Республикаси прокуратураси идораларининг ходимларини давлат мукофотларига тақдим этиши мумкин.

52-модда. Прокурор ходимларнинг моддий ва ижтимоий таъминоти

Прокурор ходимларнинг, прокуратурага қарашли илмий муассасалар ва ўқув юртлари хизматчиларининг иш ҳақи мансаб окладидан, мансаб даражаси ва кўп йиллик хизмати учун тўланадиган қўшимча ҳақдан иборат бўлади.

Мансаб даражалари берилган шахслар белгиланган нормалар бўйича бепул кийим-кечак билан таъминланадилар.

Прокурор ходимларига давомийлиги 30 суткадан иборат ҳар йилги таътил берилади. Мансаб даражаларига эга бўлиб, прокуратура идораларида 10 йилдан кўп иш стажига эга бўлган прокуратура ходимларига:

10 календарь йилидан кейин — 5 сутка,

20 календарь йилидан кейин — 10 сутка,

25 календарь йилидан кейин — 15 сутка давомийлигида ҳақ тўланадиган қўшимча таътил берилади.

Прокурор ходимлари хизмат гувоҳномаларини кўрсатиб, Ўзбекистон Республикаси ҳудудида шаҳар, шаҳар атрофи ва маҳаллий йўналишдаги жамоат транспортидан (таксидан ташқари) бепул фойдаланиш ҳуқуқига эгалар; хизмат сафарига борганларида транспортнинг барча турларига билетларни ва меҳмонхоналарда жойларни олдиндан банд қилиб қўйиш ва навбатсиз олиш ҳуқуқидан фойдаланадилар.

V. ПРОКУРАТУРА ИДОРАЛАРИНИ ТАШКИЛ ЭТИШГА ДОИР БОШҚА МАСАЛАЛАР

53-модда. Ўзбекистон Республикасининг прокуратура муассасалари ва ташкилотлари

Ўзбекистон Республикаси прокуратураси илмий-тадқиқотлар ўтказиш, прокурор ходимлар малакасини ошириш учун белгиланган тартибда ўзига қарашли илмий ва ўқув муассасалари ташкил этиши, махсус адабиётлар чоп этиши, матбаа корхонасига эга бўлиши мумкин.

54-модда. Халқаро ва давлатлараро алоқалар

Ўзбекистон Республикаси прокуратураси Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонунлари доирасида халқаро ва давлатлараро шартномаларга (битимларга) мувофиқ тажриба алмашиш, прокурор назоратини амалга оширишнинг илғор услубларини ўрганиш ва жорий этиш, жиноятчиликка ва қонунийлик бузилишига қарши кураш, ходимларга таълим бериш ва уларнинг ўқувини ташкил этиш ҳамда бошқа масалалар бўйича хорижий давлатларнинг прокуратуралари билан халқаро ва давлатлараро алоқаларга эга бўлиши мумкин.

**55-модда. Прокуратура идораларини молиявий
ва моддий-техника таъминоти**

Прокуратура идораларининг молиявий ва моддий-техника таъминоти марказлаштирилган тартибда республика бюджети ҳисобидан амалга оширилади.

Ҳокимлар, вазирликлар, давлат қўмиталари ва идоралар ҳарбий қисмларнинг қўмондонликлари ўзи ҳудудларида жойлашган прокуратура идораларини тегишли хизмат бинолари билан таъминлашлари шарт.

56-модда. Прокуратура идораларининг муҳри

Ўзбекистон Республикаси прокуратураси ва унга бўйсинувчи прокуратуралар, илмий-ўқув юртлари ва бошқа муассасалар, корхоналар юридик шахс ҳисобланиб, Ўзбекистон Республикаси давлат гербининг тасвири ва ўз номи туширилган муҳрга эга бўлади.

**Ўзбекистон Республикасининг
Президенти**

И. КАРИМОВ

**«ПРОКУРАТУРА ТЎҒРИСИДА»ГИ УЗБЕКИСТОН
РЕСПУБЛИКАСИ ҚОНУНИНИ АМАЛГА ҚИРИТИШ
ТЎҒРИСИДА**

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ**

1992 йил 9 декабрь

Қ А Р О Р И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси, 1993 йил, 1-сон, 30-модда)•

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши қ а р о р
қ и л а д и:

1. «Прокуратура тўғрисида»ги Ўзбекистон Респуб-
ликасининг Қонуни эълон қилинган кундан бошлаб
амалга киритилсин.

2. Ушбу Қонуннинг прокуратура ва суд идоралари-
нинг ўзаро муносабатларини тартибга солувчи меъёр-
лари прокуратура идоралари билан Ўзбекистон Респуб-
ликаси Конституциявий судининг ўзаро муносабатлари-
га даҳл қилмайди.

3. Уқдириб ўтилсинки:

Олий Мажлиснинг Ўзбекистон Республикасининг
«Прокуратура тўғрисида»ги Қонунда назарда тутилган
ваколатларини у тегишли тартибда сайлангунига қадар
Ўзбекистон Республикасининг Олий Кенгаши амалга
оширади;

ушбу Қонун 6-моддасининг учинчи қисмида, 10-мод-
дасининг иккинчи, учинчи ва тўртинчи қисмларида,
24-моддасининг биринчи қисмида, 30-моддасида, 32-
моддасининг иккинчи қисмида, 35, 36-моддаларида,
45-моддасида (тўртинчи хатбошисидан ташқари), 46—
47-моддаларида, 48-моддасининг биринчи учинчи ва
бешинчи қисмларида, 50-модданинг биринчи ва иккин-
чи қисмларида, 51-модданинг биринчи қисмида «про-
курор» атамаси ишлатилганда: Ўзбекистон Республика-
си Бош прокурори, ўзининг ҳуқуқ-ваколатлари доира-
сида фаолият кўрсатувчи қуйи поғонадаги барча проку-
рорлар, уларнинг ўринбосарлари, бошқарма ва бўлим
бошлиқлари, прокурорнинг катта ёрдамчилари ва ёр-
дамчилари, бошқарма ва бўлимларнинг катта прокурор-
лари ҳамда прокурорлари тушунилади.

4. Қонунда белгиланган тартибда лавозимга тайинлангунга қадар Ўзбекистон Республикаси Прокурори, унинг биринчи ўринбосари ва ўринбосарлари тегишлича Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори, Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг биринчи ўринбосари ва Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг ўринбосарлари деб ҳисоблансин.

5. Прокуратура идоралари прокурор-терговчи ходимлари қасамёдининг матни қуйидаги таҳрирда тасдиқлансин:

«Мен, Ўзбекистон Республикасининг фуқароси, прокуратура ходимлари сафига кирар эканман:

Ўзбекистон халқига содиқ бўлишга;

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ва қонунларига қатъий риоя этишга;

қонун ким томонидан бузилишидан қатъи назар, қонуннинг ҳар қандай тарзда бузилишига қарши мурасиз курашишга, прокурор назоратининг самарадорлигини оширишга, ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлашга;

фуқароларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилишга, уларнинг таклиф, ариза ва шикоятларини жиддий эътибор билан ҳолис ва адолатли равишда кўриб чиқишга;

давлат ва хизмат сирини, қонун билан кўриқладиган бошқа сирларни ошкор этмасликка;

маҳаллийчилик ва маҳкамачилик таъсирини кескин енгишга;

касб маҳоратимни муттасил ошириб боришга, прокуратура ходими шаънини улуғлашга, виждонан пок бўлишга, прокуратуранинг энг яхши анъаналарини асраб-авайлашга ва янада бойитишга;

қонунийликни, хизмат интизомини ҳар қандай тарзда бузишим, нолойиқ хулқ-атворим прокуратура обрў-эътиборига путур етказиши Ўзбекистон Республикаси манфаатларига зарар келтириши мумкинлигини унутмасликка қасамёд қиламан.

Ушбу қасамёдни бузган тақдиримда прокуратура ходими деган юксак номга ўзимни нолойиқ деб биламан.

Имзо

(фамилияси, исми, отасининг исми)

Манзили»

Сана

Ўзбекистон Республикаси Олий
Кенгашининг Раиси

Ш. ЙУЛДОШЕВ

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРОКУРАТУРАСИ
ИДОРАЛАРИ ХОДИМЛАРИНИНГ ДАРАЖАЛИ
МАХСУС УНВОНЛАРИ ТЎҒРИСИДАГИ НИЗОМНИ
ВА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ПРОКУРАТУРАСИ ИДОРАЛАРИ ХОДИМЛАРИНИ
РАҒБАТЛАНТИРИШ ВА УЛАРНИНГ ИНТИЗОМИЙ
ЖАВОБГАРЛИГИ ТЎҒРИСИДАГИ НИЗОМНИ
ТАСДИҚЛАШ ҲАҚИДА**

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ**

1992 йил 9 декабрь

Қ А Р О Р И

**(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборот-
номаси, 1993 йил, 1-сон, 31-модда)**

«Прокуратура тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг 49 ва 51-моддаларига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши қ а р о р қ и л а д и:

Ўзбекистон Республикаси Прокуратураси идоралари ходимларининг даражали махсус унвонлари тўғрисидаги Низом ва Ўзбекистон Республикаси Прокуратураси идоралари ходимларини рағбатлантириш ва уларнинг интизомий жавобгарлиги тўғрисидаги Низом (илова қилинади) тасдиқлансин.

**Ўзбекистон Республикаси Олий
Кенгашининг Раиси**

Ш. ИУЛДОШЕВ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРОКУРАТУРАСИ ИДОРАЛАРИ ХОДИМЛАРИНИНГ ДАРАЖАЛИ МАХСУС УНВОНЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Н И З О М

1. Ўзбекистон Республикасининг «Прокуратура тўғрисида»ги қонунига мувофиқ ушбу Низом прокуратура идораларининг ходимларига, шунингдек Ўзбекистон Республикаси прокуратураси илмий муассасалари ва ўқув юртлари ходимларининг даражали махсус унвонларини белгилаш ва бериш тартибини белгилайди.

2. Прокуратура идоралари ходимларининг қуйидаги даражали махсус унвонлари белгиланади:

олий даражали махсус — ҳақиқий Давлат адлия маслаҳатчиси,
унвонлар

- 1- даражали Давлат адлия маслаҳатчиси,
- 2- даражали Давлат адлия маслаҳатчиси,
- 3- даражали Давлат адлия маслаҳатчиси;

юқори даражали махсус — адлия катта маслаҳатчиси,
унвонлар

- адлия маслаҳатчиси,
- адлия кичик маслаҳатчиси;

қуйи даражали махсус — 1- даражали юрист,
унвонлар

- 2- даражали юрист,
- 3- даражали юрист,
- кичик юрист.

3: Даражали махсус унвонларни бериш ходимнинг ишчанлик ва шахсий фазилатларини ҳисобга олган ҳолда ҳамда унинг эгаллаб турган лавозимига ва иш стажига мувофиқ ҳолда босқичма-босқич тартибда амалга оширилади.

4. Прокуратура идораларининг ходимларига эгаллаб турган лавозимига мос келадиган даражали махсус унвонлар берилади:

Унвоннинг номи	Лавозими
----------------	----------

ҳақиқий Давлат адлия маслаҳатчиси	Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори
-----------------------------------	---------------------------------------

1- даражали Давлат адлия маслаҳатчиси	Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг биринчи ўринбосари
---------------------------------------	--

2- даражали Давлат адлия маслаҳатчиси	Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг ўринбосарлари
---------------------------------------	---

3- даражали Давлат адлия маслаҳатчиси	Ўзбекистон Республикаси Прокуратураси бошқарма ва бўлимларининг бошлиқлари, Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар, Тошкент шаҳар прокурорлари ва уларга тенглаштирилган бошқа прокурорлар
---------------------------------------	---

Адлия катта маслаҳатчиси	Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг катта ёрдамчилари ва махсус топшириқлар бўйича ёрдамчилари, бошқарма ва бўлим бошлиқларининг ўринбосарлари, бошқармалар таркибидаги бўлимларнинг бошлиқлари, илмий муассаса ва ўқув юртининг раҳбари, Ўзбекистон Республикаси прокуратурасининг алоҳида муҳим ишлар бўйича катта терговчилари, Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар, Тошкент шаҳар прокурорларининг ўринбосарлари ва уларга тенглаштирилган прокурорларнинг ўринбосарлари.
--------------------------	---

Адлия маслаҳатчиси	Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг ёрдамчилари, бошқармалар таркибига кирадиган бўлимлар бошлиқларининг ўринбосарлари, бошқарманинг катта прокурорлари,
--------------------	--

алоҳида муҳим ишлар бўйича терговчилари ва катта терговчилари, илмий муассаса ва ўқув юрти раҳбарининг ўринбосарлари, кафедра мудирлари ва сектор раҳбарлари, Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар, Тошкент шаҳар ва уларга тенглаштирилган прокуратуралар бошқарма ва бўлимларининг бошлиқлари ҳамда уларнинг ўринбосарлари, шаҳар, туман ва уларга тенглаштирилган прокурорлар.

Адлия кичик маслаҳатчиси

Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар, Тошкент шаҳар ва уларга тенглаштирилган прокурорларнинг ёрдамчилари, бошқармалар ва бўлимларининг катта прокурорлари ва прокурорлари, алоҳида муҳим ишлар бўйича терговчилари ва катта терговчилари ҳамда ўқитувчи ва илмий ходимлари, шаҳар, туман ва уларга тенглаштирилган прокурорларнинг ўринбосарлари.

- 1- даражали юрист
- 2- даражали юрист
- 3- даражали юрист

Шаҳар ва туман прокурорларининг ёрдамчилари, терговчилари (даражали унвонга эга бўлган муддатга боғлиқ тарзда).

кичик юрист

Прокуратура идораларида иш ўрганаётганлар, ёш мутахассислар, мутахассислиги бўлмаган шахслар ва ёрдамчи лавозимларда ишлаётганлар.

5. Ҳар бир даражали махсус унвонни эгаллаб туриш муддати қуйидагича белгиланади:

кичик юрист	— 1 йил
3- даражали юрист	— 2 йил
2- даражали юрист	— 2,5 йил
1- даражали юрист	— 3 йил
Адлия кичик маслаҳатчиси	— 3 йил
Адлия маслаҳатчиси	— 3,5 йил
Адлия катта маслаҳатчиси	— 4 йил

1, 2, 3- даражали Давлат адлия маслаҳатчиси унвонларини эгаллаб туриш муддати белгиланмайди.

6. Ҳақиқий Давлат адлия маслаҳатчиси, шунингдек 1, 2, 3- даражали Давлат адлия маслаҳатчиси даража махсус унвонлари Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан берилади.

Бошқа даражадаги махсус унвонларни Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори беради.

7. Кичик юрист даражали махсус унвони аттестациядан ўтган ва лавозимга тасдиқланган ёш мутахассисларга берилади, иш ўрганиш даврида алоҳида ўрнатилган кўрсатилган ёш мутахассислар 3- даражали юрист унвонига тақдим қилиниши мумкин.

Прокуратура идораларининг ишлар бошқармасида, молия, моддий-техникавий таъминот тармоқларида ишлаётган ҳамда аттестацияга даҳли бўлмаган ўзга ходимлар меҳнатда алоҳида ўрнатилган кўрсатилганликлари учун истисно тариқасида даражали унвонга тақдим этилишлари мумкин.

8. Прокуратура идораларига ҳуқуқни муҳофаза қилиш идораларидан ва бошқа ташкилотлардан ишга ўтган ходимларга тайинланган лавозимига, уларнинг билими ва иш тажрибасига боғлиқ равишда даражали махсус унвонлар берилади.

9. Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори қуйидаги ҳуқуқларга эга:

айрим ҳолларда ўз хизмат бурчини намунали бажарганлиги учун ходимларга даражали махсус унвонларни ушбу Низомнинг 5- моддасида кўрсатилган муддат тугамасдан аввал бериш;

юқорироқ лавозимга тайинлаганда навбатдан ташқари, лекин ходим эгаллаб турган унвондан кўпи билан икки поғона юқори турган унвон бериш;

1, 2, 3- даражали Давлат адлия маслаҳатчиси унво-
нини бериш тўғрисидаги тақдимнома билан Ўзбекистон
Республикаси Президентига мурожаат этиш.

10. Прокуратура идораларининг даражали махсус
унвон берилган ходимлари мазкур унвонга умрбод эга
бўлиб қоладилар. Ходим ўзининг бадном қиладиган
қилмиши учун прокуратура идораларидан бўшатилян-
да даражали махсус унвондан маҳрум этилиши мум-
кин. Прокуратура идораларининг ходимлари ўз хизмат
бурчини қўпол равишда бузган ҳолда ёки нолойиқ хулқ-
атвори учун унвони пасайтирилиши мумкин.

11. Прокуратура ходимларини олий даражали мах-
сус унвонлардан маҳрум этиш ёки улар унвонини па-
сайтириш Ўзбекистон Республикаси Президенти томо-
нидан, бошқа унвонлардан маҳрум этиш ёки унвондан
пасайтириш — Ўзбекистон Республикаси Бош прокуро-
ри томонидан амалга оширилади.

12. Прокуратура органлари идораларининг даража-
ли махсус унвонларга эга бўлган ходимларига мансаб
окладларига қўшимча ҳақ тўланади.

13. Прокуратура органларининг даражали махсус
унвонга эга бўлган ходимлари хизмат вазифаларини
бажариш даврида алоҳида кўринишдаги белгилар та-
қилган махсус либос киядилар. Олий даражали махсус
унвонга эга бўлиб, пенсияга чиқиши муносабати билан
хизматдан бўшаган прокуратура идоралари ходимлари
алоҳида кўринишдаги белгилар тақилган махсус либос-
ни кийиб юриш ҳуқуқини сақлаб қоладилар.

14. Ўзбекистон Республикаси прокуратураси тарки-
бига кирган қуролли кучларда қонунларнинг ижросини
назорат қилувчи ҳарбий прокуратуранинг ходимларига
унвонлар бериш алоҳида низом билан белгиланади.

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРОКУРАТУРАСИ
ИДОРАЛАРИНИНГ ХОДИМЛАРИНИ
РАЎБАТЛАНТИРИШ ВА УЛАРНИНГ ИНТИЗОМИЙ
ЖАВОБГАРЛИГИ ТЎҒРИСИДА**

Н И З О М

I. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1. Прокурор-тергов ходимларининг билимдонлиги, юксак ахлоқий фазилатлари ва онгли шахсий интизоми прокуратура зиммасига юкланган вазифаларнинг муваффақиятли ҳал этилишининг муҳим шарти ҳисобланади.

Улар ҳалол ва қонунларнинг бузилишига мурасасиз бўлишлари, ўз касб вазифаларини фуқаролик матонати билан адолатли ва виждонан бажаришлари лозим. Прокуратура ходимлари Ўзбекистон Республикаси конституцияси ва қонунларига қатъий риоя қилишлари, ишда ташаббускор бўлишлари, ишнинг сифат ва самарадорлигини оширишлари, ўз фаолиятлари орқали қонуннинг устиворлигини таъминлашга, фуқароларнинг ҳуқуқий онгини қонунларга ҳурмат руҳида шакллантиришга кўмаклашишлари лозим.

Прокурор-тергов ходимлари томонидан содир этилган ҳар қандай қонунбузарлик ва хизмат интизомининг бузилиши прокуратура обрўсини туширади, давлат ва жамият манфаатларига зиён еткази.

2. Ушбу Низом Ўзбекистон Республикасининг «Прокуратура тўғрисида»ги қонуннинг 51-моддасига мувофиқ прокурор-тергов ходимларининг, шунингдек, прокуратура ўқув, илмий ва бошқа муассасаларининг ходимларини мукофотлаш ва уларни интизомий жавобгарликка тортиш тартибини белгилайди.

II. Рағбатлантириш

3. Прокурор-тергов ходимлари, шунингдек прокура-

туранинг ўқув, илмий ва бошқа муассасаларининг ходимлари хизмат вазифаларини виждонан ва намунали бажарганликлари, ташаббускорлиги ва ишдаги изчиллиги учун рағбатлантириладилар.

4. Рағбатлантиришнинг қуйидаги турлари мавжуд:

1. ташаккурнома

2. пул мукофоти

3. совға

4. қимматбаҳо совға

5. даражали унвонини кўтариш

6. «Ўзбекистон Республикаси прокуратурасининг фахрий ходими» кўкрак нишони билан мукофотлаш.

Прокуратура идораларининг ходимлари меҳнатдаги алоҳида хизматлари учун «Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист» Фахрий унвонига ва Ўзбекистон Республикасининг Давлат мукофотларига тақдим этилишлари мумкин.

5. Рағбатлантириш қуйидаги тартибда амалга оширилади:

ташаккурнома эълон қилиш, пул мукофоти, совға бериш Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори, Қорақалпоғистон Республикаси прокурорлари, вилоятлар ва Тошкент шаҳар прокурорлари, транспорт прокурорлари, ҳарбий прокурорлар ва уларга тенглаштирилган прокурорлар томонидан амалга оширилади;

қимматбаҳо совға билан мукофотлаш, даражали унвонини ошириш, «Ўзбекистон Республикаси прокуратурасининг фахрий ходими» кўкрак нишони билан тақдирлаш, «Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист» Фахрий унвонига ҳамда бошқа давлат мукофотларига тавсия этиш Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори томонидан амалга оширилади.

Туман, шаҳар прокурорлари, шунингдек ҳарбий прокурорлар, транспорт прокурорлари ва уларга тенглаштирилган прокурорлар ишда алоҳида ўрнатилган кўрсатган прокуратура идораларининг ходимларини рағбатлантириш ҳақидаги тақдимномани юқори турувчи прокурорга киритадилар.

6. Рағбатлантириш буйруқ орқали эълон қилинади ва ходимнинг меҳнат дафтарчасига ҳамда шахсий ишида қайд қилиб қўйилади. Рағбатлантириш тўғрисидаги буйруқ билан мукофотланган ходим, мазкур прокуратура ходимлари, лозим ҳолларда эса барча прокурор-тергов ходимлари таништирилади.

III. Интизомий жазо

7. Прокурор-тергов ходимларига, шунингдек прокуратуранинг ўқув, илмий ва бошқа муассасаларининг ходимларига нисбатан интизомий жазо, ўз хизмат вазифасини бажармаганлиги ёки лозим даражада бажармаганлиги ёхуд прокуратура ходими деган номга доғ туширадиган ноҳўя хатти-ҳаракат содир этганлиги учун қўлланилади.

8. Қуйидагилар интизомий жазолар ҳисобланади:

- 1) танбеҳ
- 2) ҳайфсан
- 3) қаттиқ ҳайфсан
- 4) даражали унвонини пасайтириш
- 5) «Ўзбекистон Республикаси Прокуратурасининг фахрий ходими» кўкрак нишонидан маҳрум этиш
- 6) лавозимини пасайтириш
- 7) ишдан бўшатиш
- 8) ишдан бўшатиб, даражали унвонидан маҳрум этиш.

9. Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори Республика Президенти берган даражали унвонлардан маҳрум этиш, Ўзбекистон Республикаси Президенти ва Қорақалпоғистон Республикаси давлат ҳокимиятининг олий идораси томонидан тайинланган шахсларни лавозимларидан бўшатишдан (шу жумладан, айни бир пайтда уларни даражали унвонларидан маҳрум этишдан) ташқари, барча интизомий жазо турларини қўллаш ҳуқуқига эга. Бу ҳолларда Бош прокурор тегишли тақдимнома билан Ўзбекистон Республикаси Президентига ёки Қорақалпоғистон Республикаси давлат ҳокимиятининг олий идорасига мурожаат қилишга ҳақлидир.

Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар, Тошкент шаҳар прокурорлари, транспорт, ҳарбий ва уларга тенглаштирилган бошқа прокурорлар ўзига бўйсунувчи ходимларга қуйидаги интизомий жазо турларини қўллаш мумкин: танбеҳ, ҳайфсан, қаттиқ ҳайфсан, шунингдек уларнинг номенклатурасига кирадиган шахсларни лавозимидан пасайтириш ва ишдан бўшатиш ҳуқуқига эга.

Туман, шаҳар прокурорлари ва уларга тенглаштирилган прокурорлар уларга бўйсунадиган прокурор ва

тергов ходимларига жазо бериш учун юқори турувчи прокурорга тақдимнома киритади.

Содир этилган айнан бир ножўя хатти-ҳаракат учун ходимга фақат битта интизомий жазо қўлланилиши мумкин.

10. Интизомий жазо қўллаш масаласини ҳал этаётган прокурор содир этилган ножўя хатти-ҳаракатни шахсан ўзи ўрганиб чиқиши ҳамда уни содир этган шахсдан ёзма тушунтириш олиши шарт. Зарур ҳолларда эса хизмат текшируви тайинланиши мумкин.

Интизомий жазо ножўя хатти-ҳаракат маълум бўлган кундан бошлаб бир ой муддатдан кечиктирилмай қўлланилади, лекин бунда ходим бетоб бўлган, меҳнат таътилидаги вақти, шунингдек хизмат текшируви учун кетган вақт ҳисобга кирмайди. Ножўя хатти-ҳаракат маълум бўлган кундан бошлаб бир йил ўтган бўлса интизомий жазо қўлланилиши мумкин эмас.

~~Ходим прокуратура идораларида ишлашга зид бўлган~~ номуносиб хатти-ҳаракатлар содир этган, шунингдек ҳаракатлар жиноий ва фуқаролик процессуал қонунларнинг талабини бузиш билан боғлиқ бўлса, бу хатти-ҳаракатлар содир этилган муддатдан қатъи назар у интизомий жавобгарликка тортилади.

Жазо буйруқ билан берилиб, интизомий жазога тортилган ходимга эълон қилинади ва унинг шахсий ишига тикиб қўйилади. Интизомий жазо тўғрисидаги буйруқ ушбу прокуратура ходимларига ва зарур ҳолларда барча прокурор-тергов ходимларига ҳам эълон қилинади.

11. Юқори турувчи прокурор буйруғида ўз қарорини асослаган ҳолда жазони бекор қилиши, кучайтириши ёки енгиллаштириши мумкин. Интизомий жазо сифатида лавозимдан пасайтириш ёки ишдан бўшатиш жазоси қўлланилган бўлса, бу лавозимнинг пасайтирилишини ёки ишдан бўшатилишини ноқонуний деб топса юқори турувчи прокурор жазоланган ходимни аввалги лавозимига тиклаш ва ишдан бўшатилган кундан бошлаб мажбуран ишламаган вақти учун ўртача иш ҳақи тўлаш ёки паст лавозимда ишлаган вақт учун маошнинг фарқини кўпи билан бир йил учун тўлаш тўғрисида қарор чиқаради.

12. Ходим интизомий жавобгарликка тортилгандан кейин бир йил ичида қайтадан жавобгарликка тортил-

маса у интизомий жавобгарликка тортилмаган деб ҳисобланади. Бир йиллик вақтнинг ўтиши тегишли жазо чоралари қўлланган ходимларнинг «Ўзбекистон Республикаси Прокуратурасининг фахрий ходими» кўкрак нишони қайтарилишига, аввалги лавозимга тикланишига ва даража унвонларининг қайтарилишига олиб келмайди. Илгариги даражали унвонларига ва лавозимларига тиклаш фақат аттестациядан ўтказиш тартибида амалга оширилади.

Ходим ўз хизмат вазифасини виждонан бажараётганини намоён қилса, унга берилган интизомий жазони жазо берган прокурор ёки юқори турувчи прокурор муддатидан илгари олиб ташлаши мумкин.

13. Ходимнинг интизомий жазога тортилиши унинг навбатдаги даражали унвонга ва юқори лавозимга кўтаришга йўл қўймайдиган ҳолат бўлиб ҳисобланади.

Интизомий жазонинг берилиши бериладиган мукофотнинг миқдорига, меҳнат таътилини белгилаш ва бошқа имтиёзларни беришда таъсир кўрсатади.

14. Прокурор интизомий жазо беришда ўз ваколат доирасидан чиқса ёки уни етарли даражада қўлламаса, юқори турувчи прокурор олдида жавоб беради.

15. Ходимга берилган интизомий жазо устидан шикоят берилиши мумкин. Ариза юқори турувчи прокурорга ёки Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорига интизомий жазо бериш тўғрисидаги буйруқ ходимга эълон қилингандан кейин икки ҳафта ичида берилиши мумкин.

Юқори турувчи прокурор ёки Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори аризани тушган кундан бошлаб 10 кун ичида кўриб чиқиб қарор қабул қилади, агарда қўшимча текшириш керак бўлса бир ойдан кечиктирмай кўриб чиқади.

Шикоят берилиши, интизомий жазонинг ижросини тўхтатиб қўймайди.

16. Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори ўзига бўйсунадиган прокурорлар томонидан берилаётган рағбатлантириш ва жазо чораларининг асослилигини ва қонунийлигини назорат қилиб боради ва асоссиз ҳамда ноқонуний буйруқларнинг бекор қилиш тадбирини кўради.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ АЙРИМ ҚОНУН ҲУЖЖАТЛАРИГА ЎЗГАРТИРИШЛАР ВА ҚУШИМЧАЛАР КИРИТИШ ТЎҒРИСИДА

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ

1992 йил 9 декабрь

Қ О Н У Н И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси, 1993 йил, 1-сон, 32-модда)

Ўзбекистон Республикасининг «Прокуратура тўғрисида»ги қонунига асосан Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши қ а р о р қ и л а д и:

Ўзбекистон Республикасининг қўйидаги қонуний ҳужжатларига ўзгартиришлар ва қўшимчалар киритилсин:

1. Ўзбекистон Республикасининг 1959 йил 21 майдаги қонуни билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг жиноят процессуал кодексига (Ўзбекистон Республикаси Олий Советининг Ведомостлари, 1959 йил, № 6, 3-модда):

1. Кодекс қўйидаги мазмундаги 193¹-модда билан тўлдирилсин:

«193¹-м о д д а. Кўп воқеали ишларнинг терговини назорат қилишда прокурорнинг ваколатлари

Ўзбекистон Республикасининг бош прокурори ва унинг ўриябосарлари кўп воқеали алоҳида хавfli айрим жинoий ишлар бўйича муайян шахсга нисбатан тўпланган далилларни айбловнинг айрим воқеалари бўйича етарли деб ҳисобласалар, терговни тугаллаш ҳақида ёзма кўрсатма беришга ва шу воқеалар бўйича ишни судга юборишга ҳақлидирлар».

2. 17, 78¹, 79, 186, 343¹, 347, 350, 360, 404, 421-моддалар қўйидаги таҳрирда баён этилсин:

«17-м о д д а. Жиноят-судлов ишларини юргизишда прокурорнинг ўрни

Ўзбекистон Республикаси қонунлари суриштирув ва

дастлабки тергов идоралари томонидан аниқ ва бир хилда ижро этилиши устидан назоратни Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори ва унга бўйсунувчи прокурорлар амалга оширадilar. Прокурор қонунларда назарда тутилган ҳолларда, шунингдек ўзи ёки суд зарур деб топган тақдирда, ишларнинг судда қараб чиқилишида иштирок этади.

Прокурор жиноят-судлов ишлари юргизишнинг ҳамма босқичларида ҳар қандай қонунбузарликни барта раф қилмоқ учун, бундай қонунбузарлик ким томонидан содир қилинишидан қатъи назар, қонунда белгиланган чораларни ўз вақтида кўриши шарт.

Прокурор жиноят-судлов ишларини юргизишда ўз ваколатини давлат ҳокимияти маҳаллий идоралари ва бошқарув идоралари, мансабдор шахслар ва жамоат бирлашмаларига боғлиқ бўлмаган ҳолда, Ўзбекистон Республикаси ҳудудида амал қилиб турган қонунларга, халқаро ва давлатлараро шартномаларга (битимларга) асосланиб мустақил амалга оширади.

Прокурорнинг қонунга мувофиқ чиқарган қарори барча корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, жамоат бирлашмалари, мансабдор шахслар ва фуқаролик томонидан ижро этилиши учун мажбурийдир.

78¹-модда. Ҳибсга олиш учун рухсат бериш

Фуқароларни ҳибсга олиш учун Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори, Қорақалпоғистон Республикаси прокурори, вилоятлар ва Тошкент шаҳар прокурорлари, уларга тенглаштирилган прокурорлар, уларнинг ўринбосарлари, туман, шаҳар прокурорлари, уларга тенглаштирилган прокурорлар рухсат (санкция) бериш ҳуқуқига эгадирлар.

Қонунда кўзда тутилган асослар мавжуд бўлган тақдирда прокурор гумон қилинаётган шахсни ёки айбланувчини ҳибсга олишга рухсат (санкция) беради. Ҳибсга олишга рухсат бериш тўғрисидаги масалани ҳал қилиш чоғида прокурор қамоққа олиб туриш асослари кўрсатилган барча материаллар билан пухта танишиб чиқиши ва зарур ҳолларда гумон қилинаётган шахсни ёки айбланувчини шахсан сўроқ қилиши, вояга етмаган гумон қилинаётган шахсни ёки айбланувчини эса албатта сўроқ қилиши зарур.

79-модда. Қамоқда олиб туриш муддатлари

Жиноий ишлар юзасидан жиноятлар тергов қилинаётганда қамоқда олиб туриш муддати икки ойдан ортиқ давом этиши мумкин эмас.

Бу муддат терговни тугатиш имкони бўлмаган ва эҳтиёт чорасини ўзгартириш учун асослар бўлмаган ҳолда туман, шаҳар прокурорлари ва унга тенглаштирилган прокурорлар томонидан уч ойгача узайтирилиши мумкин. Ишнинг алоҳида мураккаб эканлиги сабаблигина Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар, Тошкент шаҳар прокурорлари ва уларга тенглаштирилган прокурорлар томонидан бу муддат олти ойгача узайтирилиши мумкин.

Қамоқда олиб туриш муддатини олти ойдан ортиқ узайтиришга алоҳида ҳолларда ва фақат оғир жиноят содир этганликда айбланаётган шахсларга нисбатан йўл қўйилади. Чунончи, муддатни Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг ўринбосари — тўққиз ойгача ва Ўзбекистон Республикасининг Бош прокурори — бир йилгача узайтириши мумкин.

Муддатни яна узайтиришга йўл қўйилмайди, қамоқда олиб турилган айбланувчи дарҳол озод этилиши керак.

Тергов қилиш тугалланган жиноий иш материаллари айбланувчига ва унинг ҳимоячисига танишиб чиқиши учун ушбу модданинг учинчи қисмида кўзда тутилган қамоқда олиб туришнинг энг охири муддати тугашига камида бир ой қолганда тақдим этилиши лозим.

Айбланувчи ва унинг ҳимоячиси жиноий иш материаллари билан танишиб чиқиши учун кетган вақт эҳтиёт чораси сифатида қамоқда олиб туриш муддатини ҳисоблашда эътиборга олинмайди.

Айбланувчини қамоқда олиб туриш муддати тугаган, ишни суд янгидан тергов қилишга қайтарган, ишнинг ҳолатларига кўра эса қамоқда олиб туриш тарзидаги эҳтиёт чорасини ўзгартириш мумкин бўлмаган ҳолларда тергов устидан назоратни амалга ошираётган прокурор қамоқда олиб туриш муддатини иш унга келиб тушган пайдан бошлаб бир ой атрофида узайтириши мумкин. Кўрсатилган муддатни яна узайтириш айбдорнинг иши судга юборилгунга қадар қамоқда ўтирган вақтини ҳисобга олиб, ушбу модданинг иккинчи, учин-

чи ва олтинчи қисмларида белгиланган тартиб ва доирада амалга оширилади.

186-модда. Суриштирув ва дастлабки тергов идоралари қонунларнинг ижро этишлари устидан назорат олиб бориш

Суриштирув ва дастлабки тергов ўтказиш вақтида қонунларнинг ижро этилиши устидан назорат прокурор томонидан амалга оширилади.

Суриштирув ва дастлабки тергов идораларининг қонунларни ижро этишлари устидан назорат олиб бора экан прокурор уз ваколоти доирасида:

суриштирув ва дастлабки тергов идораларидан текшириш учун жинойт ишларини, содир қилинган жиноятлар тўғрисида, оператив-қидирув фаолиятининг, суриштирув ва дастлабки терговнинг бориши тўғрисидаги ҳамда жинойт содир этган шахсларни аниқлашнинг ҳолати ҳақидаги ҳужжатлар, материаллар ва бошқа маълумотларни талаб қилади, содир қилинган ёки тайёрланаётган жиноятлар тўғрисидаги аризалар ва маълумотларни қабул қилиш, рўйхатдан ўтказиш ва ҳал этиш хусусидаги қонун талаблари ижро этилишини ойида камида бир марта текширади;

терговчилар ва суриштирув олиб боровчи шахслар чиқарган ғайриқонуний ва асоссиз қарорларни бекор қилади;

жинойтни тергов қилиш, эҳтиёт чорасини танлаш, ўзгартириш ва бекор қилиш, жинойтни квалификациялаш, айрим тергов ҳаракатларини олиб бориш ва жинойт содир қилган шахсларни қидириб топиш ҳақида ёзма кўрсатмалар беради;

суриштирув идораларига жинойт содир қилган шахсларни ушлаш, тутиб келтириш, қамоққа олиш, тинтув қилиш, изланаётган ашёни ихтиёрий тарзда топшириш, қидириб топиш ҳақидаги қарорларни ижро этишни, бошқа тергов ҳаракатлари олиб боришни топширади, шунингдек жиноятларни фош қилиш ва уларни содир қилган шахсларни аниқлаб топиш учун зарур чоралар кўриш тўғрисида, прокурор ёки прокуратура терговчиси қўлида, мавжуд бўлган ишлар бўйича кўрсатмалар беради;

суриштирув ва дастлабки тергов олиб боришда қатнашади, зарур ҳолларда айрим тергов ҳаракатларини

шахсан ўзи бажаради ёки ҳар қандай иш юзасидан тўла ҳажмда тергов ўтказади;

ушбу кодексда кўзда тутилган ҳолларда тинтув ўтказиш, почта-телеграф хат-хабарларини хатлаб қўйиш ва уларнинг ихтиёрий тарзда топширилиш гумон қилинаётган шахс ва айбланувчининг телефонлар ва бошқа сўзлашув қурилмалари орқали олиб бораётган суҳбатларини эшитиш, айбланувчини мансабидан четлаштириш ҳақида ва терговчи ҳамда суриштирув идораси бошқа ҳаракатлар қилиши хусусида рухсатнома беради;

ушбу кодексда белгиланган ҳолларда ва тартибда тергов муддатини ҳамда эҳтиёт чораси сифатида қамоқда олиб туриш муддатини узайтиради;

жиноий ишларни суриштирув ва дастлабки тергов идораларига қўшимча тергов ўтказиш ҳақидаги ўзининг кўрсатмалари билан қайтариб юборади;

суриштирув олиб борувчи идорадан ҳар қандай ишни олиб, уни терговчига топширади, ишни дастлабки тергов идорасининг биридан бошқасига олиб беради, шунингдек ишни ниҳоятда тўла ва холис тергов қилиш мақсадида бир терговчидан бошқа терговчига олиб беради;

суриштирув олиб борувчи шахс ёки терговчи ишни тергов қилиш вақтида қонуннинг бузилишига йўл қўйилса, уларни бундан кейин суриштирув ёки дастлабки тергов олиб боришдан четлаштиради;

жиноий иш қўзғатади ёки жиноий иш қўзғатишни рад этади;

жиноий ишлар бўйича иш юриштишни ётқизади ёки тўхтатиб қўяди;

қонунда назарда тутилган ҳолларда терговчи ёки суриштирув идорасига иш юритишни тўхтатиш учун розилик беради, айблов хулосаси (қарор)ни тасдиқлайди, жиноий ишларни судга юборади.

343¹- модда. Маҳкумни тергов изоляторига ёки турмага жойлаштириш

Бошқа шахс содир қилган жиноят ҳақидаги иш юзасидан тергов ҳаракатларини олиб бориш зарур бўлганда, ахлоқ тузатиш меҳнат ёки тарбия-меҳнат колониясида жазони ўташ шarti билан озодликдан маҳрум этилган шахс Қорақалпоғистон Республикаси, вилоят-

лар, Тошкент шаҳар прокурорлари, шунингдек уларга тенглаштирилган прокурорлар розилиги билан — икки ойгача, Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори ўринбосарининг розилиги билан — тўрт ойгача, Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг розилиги билан олти ойгача муддатга ёки иш судда кўрилиши муносабати билан суд ажримига биноан, иш кўрилиб бўлгунча, тергов изолятори ёки турмага жойлаштирилиши мумкин.

347-модда. Суднинг қонуний кучга кирган ҳукми, ажрими ва қарорини назорат тартибида қайта кўриб чиқиш

Суднинг қонуний кучга кирган ҳукми, ажрими ва қарорини назорат тартибида қайта кўриб чиқишга Ўзбекистон Республикаси қонунларида шу ҳуқуқ бериб қўйилган прокурор, суд раиси ва уларнинг ўринбосарлари простестига биноангина йўл қўйилади.

Простестни қўйидагилар киритишга ҳақлидирлар:

1. Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг қароридан ташқари Ўзбекистон Республикасидаги ҳар қандай суднинг ҳукми, ажрими ва қарори устидан — Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори, Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Раиси ва уларнинг ўринбосарлари;

2. Туман (шаҳар) судларининг ҳукмлари ва ажримлари, ишни кассация тартибида кўрган Қорақалпоғистон Республикаси Олий судининг, вилоятлар, Тошкент шаҳар судларининг жиноий ишлар бўйича судлов ҳайъати ажримлари устидан — Қорақалпоғистон Республикаси прокурори, вилоят прокурори, Тошкент шаҳар прокурори ва унга тенглаштирилган прокурорлар, Қорақалпоғистон Олий суди раиси, вилоят ва Тошкент шаҳар судлари раислари;

Протест киритган шахс уни қайтариб олишга ҳақли. Прокурор келтирилган протест юқори турувчи прокурор томонидан қайтариб олиниши мумкин. Протест ишни кўриб чиқиш бошлангунга қадар қайтариб олиниши мумкин.

350-модда. Суд ҳукмининг, ажримининг ва қарорининг ижросини тўхтатиб туриш
Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори, Ўзбекис-

тон Республикаси Олий суднинг раиси ва унинг ўринбосарлари Ўзбекистон Республикасидаги ҳар қандай суднинг протест киритилган ҳукми, ажрими ва қарори ижро этилишини иш назорат тартибида ҳал қилгунига қадар тўхтатиб туришга ҳақлидирлар. Қонуннинг очиқдан-очиқ бузилганлигини тасдиқловчи далиллар мавжуд бўлган тақдирда, мазкур шахслар жиноий ишни талаб қилиб олиш билан бир вақтда ҳукм, ажрим ва қарорнинг ижросини то улар юзасидан протест киритилганга қадар уч ойдан ошмайдиган муддатга тўхтатиб қўйишга ҳақлидирлар.

360-модда. Янги очилган ҳолатларга асосан жиноий ишга протест киритиш

Янги очилган ҳолатларга асосан ҳукми бекор қилиш хусусидаги протест Ўзбекистон Республикасидаги барча судларнинг ҳукмлари устидан Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори ва унинг ўринбосарлари киритиши мумкин.

404-модда. Дастлабки қамоқ жойларида қонунларга риоя этилиши устидан прокурор назорати

Дастлабки қамоқ жойларида қонунларга риоя этилиши устидан назоратни Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори ва унга бўйсунувчи прокурорлар Ўзбекистон Республикасининг «Прокуратура тўғрисида»ги қонунига мувофиқ амалга оширадилар.

421-модда. Ушланганлар сақланадиган жойларда қонунларга риоя этилиши устидан прокурор назорати

Жиноят содир этишда гумон қилиниб ушланган шахслар сақланадиган жойларда қонунларга риоя этилиши устидан назорат Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори ва унга бўйсунувчи прокурорлар Ўзбекистон Республикасининг «Прокуратура тўғрисида»ги қонунига мувофиқ амалга оширадилар.

3. 26-модданинг учинчи қисмидаги «Ўзбекистон Республикаси прокурори» сўзлари «Ўзбекистон Республи-

қаснинг бош прокурори» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

4. 93- модданинг тўртинчи қисмидаги «Ўзбекистон Республикаси прокурори», «Қорақалпоғистон АССР» деган сўзлар тегишинча «Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори», «Қорақалпоғистон Республикаси» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

5. 108- модда қуйидаги мазмундаги еттинчи қисм билан тўлдирилсин:

«Ўзбекистон Республикаси ҳудудида содир қилинган жиноятлар ҳақидаги жинойий ишлар бошқа чет эл давлатларининг тергов идоралари томонидан халқаро ва давлатлараро битимлар асосида тергов қилинади».

6. 109- модданинг иккинчи қисми «Айбланувчи тариқасида» сўзларидан кейин «эҳтиёт чорасини қўллаш» деган сўзлар билан тўлдирилсин, «рози бўлмаган тақдирда» деган сўзлардан кейин эса «шунингдек прокурор айбланувчини ҳибсга олиш учун рухсат беришни рад қилган тақдирда» деган сўзлар билан тўлдирилсин.

7. 121- модданинг биринчи, иккинчи ва учинчи қисмлари қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Жинойий ишлар бўйича дастлабки тергов икки ойлик муддатдан кечикмай тамомланиши лозим. Дастлабки тергов муддати иш қўзғатилган пайтдан бошлаб, иш айблов фикри билан прокурорга юборилган иш бўйича ўтказилаётган тергов ётқизилган ёки тўхтатилган пайтгача бўлган вақтни ўз ичига олади. Бу муддат терговни тугатиш имкони бўлмаган тақдирда туман, шаҳар прокурори ва уларга тенглаштирилган прокурор томонидан уч ойгача узайтирилиши мумкин.

Тергов қилиш алоҳида мураккаб бўлган ишлар бўйича ушбу модданинг биринчи қисмида белгиланган дастлабки тергов муддати Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар, Тошкент шаҳар прокурорлари ва уларга тенглаштирилган прокурор ёки уларнинг ўринбосарлари томонидан — олти ойгача узайтирилиши мумкин.

Фақат алоҳида ҳолларда дастлабки терговнинг бу муддати Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори ёки унинг ўринбосарлари томонидан янада узайтирилиши мумкин».

8. 200- модданинг:

биринчи қисмидаги «Ўзбекистон ССР прокурори, СССР Бош прокурори ёки уларнинг ўринбосарлари» де-

ган сўзлар «Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори ёки унинг ўринбосарлари» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

иккинчи қисмидаги «Ўзбекистон ССР Прокурори, СССР Бош прокурори ёки уларнинг ўринбосарлари томонидан» деган сўзлар «Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори ёки унинг ўринбосарлари томонидан» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

9. 227- модданинг биринчи қисми қуйидаги таҳрирда баён қилинсин:

«Прокурор судлар томонидан оғир жиноятлар тўғрисидаги ишлар қараб чиқиладиганда, шунингдек прокурорнинг ўзи ёки суд зарур деб топган ишларни кўришда иштирок этади. Прокурор давлат айбловини қувватлар экан, далилларни текширишда қатнашади; судланувчиларга, жабрланувчиларга, гувоҳларга, экспертларга ва айблов хулосасига илова қилинган рўйхатга асосан ёки ўз илтимоси бўйича судга чақирилган шахсларга саволлар беради; жиноий ҳаракатларни квалификация қилиш бўйича жиноят қонунини қўллаш ва унга жазо тури ва меъёрини тайинлаш ҳамда суд ҳал қилиши лозим бўлган бошқа масалалар юзасидан судда ўз фикрини баён этади; жиноят содир этилишига сабаб бўлган вазиятлар ва шарт-шароитлар ҳамда уларни йўқотиш чоралари ҳақида ўз мулоҳазаларини тақдим этади».

10. 302- модданинг иккинчи қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Прокурор, унинг ўринбосари ғайриқонуний ёки асосиз чиқарилган ҳар бир ҳукм устидан кассация тартибида протест киритиши шарт. Протест уни киритган прокурор ёки юқори турган прокурор томонидан қақриб олиниши мумкин».

11. 332- модда. биринчи қисмининг 1 ва 2- бандлари қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«1) ушбу Кодексда кўзда тутилган ҳолларда пул товони тўлаш, тўлатиш ёки жарима солиш тўғрисидаги суднинг ажрими устидан бу ажрим кимга нисбатан чиқарилган бўлса, шу шахс томонидан шикоят берилиши ёки прокурор, унинг ўринбосарлари томонидан протест киритилиши мумкин. Судянинг иш қўзғатишни рад қилиш тўғрисидаги қарори устидан жабрланувчи ва унинг вакили шикоят бериши ёки прокурор, унинг ўринбосарлари томонидан протест киритилиши мумкин;

2) ушбу Кодекснинг 215, 216, 235, 236, 238- модда-

лари, 286-моддасининг 3-қисми, 297, 340 ва 341-моддаларида назарда тутилган ҳолларда суд томонидан чиқарилган ажрим устидан шикоят берилиши мумкин эмас, лекин прокурор, унинг ўринбосарлари протест киритишлари мумкин».

12. 352-модданинг еттинчи, саккизинчи қисмларидаги «Ўзбекистон Республикаси прокурорига, Ўзбекистон Республикаси Прокурори» деган сўзлар тегишинча «Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорига, Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори» деган сўзлар билан алмаштирилсин; «СССР Бош прокурори» деган сўзлар чиқариб ташлансин.

13. 358-модданинг бешинчи қисмидаги «Ўзбекистон Республикаси Прокурорига» деган сўзлар «Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорига» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

II. Ўзбекистон Республикасининг, 1963 йил 23 мартдаги Қонуни билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг Гражданлик процессуал кодексига (Ўзбекистон Республикаси Олий Советининг Ведомостлари, 1963 йил, 9-сон, 31-модда):

1. Кодекс қуйидаги мазмундаги 24²-боб билан тўлдирилсин:

«24²- боб

ҲУҚУҚИЙ ҲУЖЖАТНИ ҒАЙРИҚОНУНИЙ ДЕБ ТОПИШ ҲАҚИДА ПРОКУРОРНИНГ СУДГА АРИЗА БИЛАН МУРОЖААТ ҚИЛИШИ

264⁵-модда. Прокурорнинг судга ариза билан мурожаат қилиши

Ғайриқонуний ҳуқуқий ҳужжатни чиқарган идора ёки юқори турган идора томонидан прокурорнинг протести рад қилинганда ёки протест қонунда кўрсатилган муддатда кўрилмаган тақдирда ушбу ҳужжатни ғайриқонуний деб топиш ҳақидаги ариза билан прокурор судга мурожаат қилишга ҳақлидир.

264⁹-модда. Прокурорнинг ариза билан судга мурожаат қилиш муддати

Протест рад қилинганлиги ҳақидаги хабар олинганидан сўнг ёки протест қараб чиқиш учун қонунда белгиланган муддат тугагандан кейин бир ой ичида прокурор судга ариза бериши мумкин.

264¹⁰- модда. Протест киритиш ҳуқуқий ҳужжатни ҳаракатдан тўхтатиш

Прокурорнинг судга мурожаати протест киритилган ҳуқуқий ҳужжатнинг ҳаракатини иш судда кўрилгунча тўхтатади.

264¹¹- модда. Прокурор аризасини кўриб чиқиш

Прокурор аризаси суд томонидан 10 кун муддат ичида маъмурий ҳуқуқий муносабатлардан келиб чиқадиган ишларни қараб чиқиш бўйича ушбу кодексда белгиланган қоидаларга мувофиқ кўриб чиқилади.

Прокурорнинг аризаси унинг иштирокида ва протест рад қилиш ҳақида қарор чиқарган ёки уни муддатида кўриб чиқмаган идора раҳбари ёхуд уларнинг қонуний вакиллари иштирокида кўрилади.

Протестни рад қилган ёки уни муддатида кўрмаган идора раҳбари ёхуд уларнинг қонуний вакиллари суд мажлисига узрсиз сабаб билан келмасликлари прокурор аризасининг кўриб чиқилишига тўсқинлик қилмайди, лекин суд ушбу шахснинг келишини мажбурий деб топиши мумкин.

264¹²- модда. Прокурорнинг аризаси бўйича суд қарори

Суд прокурорнинг аризасини асосли деб топса, уни қаноатлантириш ва ҳуқуқий ҳужжатни ғайриқонуний деб топиш ҳақида қарор чиқаради.

Агар суд протест киритилган ҳужжатни қонунга мувофиқ ҳолда уни чиқарган идоранинг ваколат доирасида қабул қилинган деб топса, аризани қаноатлантиришни рад этиш ҳақида қарор чиқаради.

Ҳуқуқий ҳужжатнинг қонуний деб топиш ҳақидаги прокурорнинг аризаси бўйича суднинг чиқарган қарори протестни рад қилган идора бошлиғига юборилади. Суд қарорининг ижроси умумий асосларда амалга оширилади».

2. 13 ва 349- моддалар қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«13- модда. Фуқаролик-судлов ишларини юргизишда прокурорнинг ўрни

Прокурор қонунларда назарда тутилган ҳолларда,

шунингдек ўзи ёки суд зарур деб топган тақдирда, ишларнинг судда қараб чиқилишида иштирок этади.

Прокурор фуқаролик-судлов ишлари юргизишнинг ҳамма босқичларида ҳар қандай қонунбузарликни бар-тараф қилмоқ учун, бундай қонунбузарлик ким томонидан содир қилинишидан қатъий назар, қонунларда бел-гиланган чораларни ўз вақтида кўриши шарт.

Прокурор фуқаролик-судлов ишларини юргизишида ўз ваколатини давлат ҳокимияти маҳаллий идоралари ва бошқарув идоралари, мансабдор шахслар ва жамоат бирлашмаларига боғлиқ бўлмаган ҳолда Ўзбекистон Республикаси ҳудудида амал қилиб турган қонунларга, халқаро ва давлатлараро шартномаларга (битимларга) асосланиб мустақил амалга оширади».

«349- модда. Протест киритиш ҳуқуқига эга бўлган шахслар

Туман (шаҳар) судларининг, Тошкент шаҳар суди-нинг, вилоят судларининг, Қорақалпоғистон Республи-каси Олий судининг ҳал қилув қарорлари, ажримлари ва қарорлари устидан, шунингдек Ўзбекистон Респуб-ликаси Олий судининг ҳал қилув қарорлари ва ажрим-лари, Ўзбекистон Республикаси Олий суди Раёсатининг қарори устидан Ўзбекистон Республикаси Бош проку-рори, Ўзбекистон Республикаси Олий судининг Раиси ва уларнинг ўринбосарлари протест киритиши мумкин.

Қорақалпоғистон Республикаси прокурори, вилоят прокурори, Тошкент шаҳар прокурори ва уларга тенг-лаштирилган прокурорлар, Қорақалпоғистон Республи-каси Олий судининг раиси, вилоят судининг раиси, Тошкент шаҳар судининг раиси туман (шаҳар) судла-рининг қарорлари, ажримлари устидан ҳамда тегишли бўлишига қараб, Қорақалпоғистон Республикаси Олий судининг, вилоят суди ва Тошкент шаҳар судининг иш-ни кассация тартибда кўрган фуқаролик ишлари бўйи-ча судлов ҳайъатлари чиқарган ажримлари устидан протест киритишга ҳақлидирлар».

3. 251- модданинг биринчи қисми қуйидаги мазмун-даги тўртинчи банд билан тўлдирилсин:

«4) Ҳуқуқий ҳужжатни ғайриқонуний деб топиш ҳа-қидаги прокурорнинг аризаси»;

тўртинчи банд бешинчи банд деб ҳисоблансин.

III. Ўзбекистон Республикасининг 1970 йил 24 ию-

нидаги Қонуни билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг ахлоқ тузатиш-меҳнат кодексига (Ўзбекистон Республикаси Олий Советининг Ведомостлари, 1970 йил, № 18, 168-модда):

1. 11-модданинг биринчи қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Озодликдан маҳрум этиш, сургун, бадарға ва озодликдан маҳрум этмасдан ахлоқ-тузатиш ишларига жалб этиш ҳақидаги ҳукмларни ижро этишда қонунларнинг аниқ бажарилиши устидан назоратни Ўзбекистон Республикасининг «Прокуратура тўғрисида»ги Қонунига мувофиқ амалга оширадилар. Қонунларнинг бажарилиши устидан ўз ваколатлари доирасида назоратни амалга оширар экан, прокурор қонуннинг ҳар қандай бузилишини ўз вақтида топиш ва бартараф қилиш чораларини кўришга, бу қонуннинг ким томонидан бузилишидан қатъи назар, бузилган ҳуқуқларни тиклашга ва айбдорларни қонунда белгиланган жавобгарликка тортишга мажбурдир».

2. 15-модданинг биринчи қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Бошқа шахс томонидан содир этилган жиноят иши бўйича тергов ҳаракатлари олиб бориш зарур бўлган ҳолларда ахлоқ-тузатиш меҳнат ёки тарбия меҳнат колонияларида озодликдан маҳрум қилиш жазосига ҳукм қилинган маҳкум Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар, Тошкент шаҳар прокурори, уларга тенглаштирилган бошқа прокурор рухсати билан — икки ойгача, Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори ўринбосарининг рухсати билан — тўрт ойгача, Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг рухсати билан эса — олти ойгача қамоқда ёки тергов изоляторида қолдирилиши мумкин».

3. 20-модданинг учинчи хатбошиси қуйидагича таҳрирда баён этилсин:

«Бошқа шахс томонидан содир этилган жиноят иши бўйича тергов ҳаракатлари олиб борилиши муносабати билан, Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар, Тошкент шаҳар прокурори ва уларга тенглаштирилган бошқа прокурорларнинг рухсати билан — икки ойгача, Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори ўринбосарлари рухсати билан — тўрт ойгача, Ўзбекистон Республикаси бош прокурорининг рухсати билан эса — олти ойгача».

IV. Ўзбекистон Республикасининг 1985 йил 13 декабрдаги Қонуни билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги кодексига (Ўзбекистон Республикаси Олий Советининг Вedomостлари, 1985 йил, 35-сон, 411-модда):

1. Кодекс қуйидаги мазмундаги 187⁶-модда билан тўлдирилсин:

«187⁶-модда. Прокурорнинг қонуний фаолиятига тўсқинлик қилганлик ва талабни бажармаганлик

Актлар ва бошқа зарур ҳужжатларни, материаллар ва ахборотларни беришдан, текширув, тафтиш ўтказишдан, мутахассисларни ажратишдан, прокуратурага келишдан, қонун бузилиши муносабати билан тушунтириш беришдан бош тортиш ҳамда прокурор юборган ҳужжатларни кўриб чиқмаслик ёки уларни тўла ҳажмда бажармаслик, шунингдек прокурорга унинг ғайриқонуний қарор қабул қилишига эришиш мақсадида бирон-бир тарзда кўрсатганлик,—

фуқароларга энг кам ойлик иш ҳақининг бир баробаридан уч баробаригача миқдорида, мансабдор шахсларга эса энг кам ойлик иш ҳақининг уч баробаридан етти баробаригача миқдорда жарима солишга сабаб бўлади».

2. 232-моддада «187⁵»-рақамларидан кейин «187⁶»-рақамлари билан тўлдирилсин.

3. 288-модданинг иккинчи қисми «171» сонидан кейин «187⁶»-рақамлари билан тўлдирилсин.

V. Белгилаб қўйилсинки, Маъмурий-ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги кодексининг «187⁶»-моддасида кўзда тутилган маъмурий-ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги ишларни қўзғатиш ҳақидаги қарорни (протокол) ва бошқа материалларни прокурор судга йўллайди, суд эса Ўзбекистон Республикаси қонунларида белгиланган тартибда ишни кўриб чиқади».

Ўзбекистон Республикасининг
Президенти

И. ҚАРИМОВ

ОЗОДЛИКДАН МАҲРУМ ЭТИШ ЖОЙЛАРИДАН
БЎШАТИЛГАН ШАХСЛАР УСТИДАН ИЧКИ ИШЛАР
ИДОРАЛАРИНИНГ МАЪМУРИЙ НАЗОРАТИ
ТЎҒРИСИДА

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ

1992 йил 9 декабрь

Қ О Н У Н И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси, 1993- йил, 1- сон, 33- модда).

1- модда. Озодликдан маҳрум этиш жойларидан бўшатишган шахслар устидан ички ишлар идораларининг маъмурий назорати тарбиявий олдини олиш таъсир чораларининг мажмуини ифодалаб, назорат остидагиларга нисбатан ушбу Қонунда кўзда тутилган чеклашларни қўллашдан иборат бўлади.

2- модда. Маъмурий назоратнинг асосий мақсади илгари судланганлар томонидан такрор жиноятлар содир этилишини олдини олиш, уларда ижобий ижтимоий йўлга кириб олишни шакллантиришдан иборатдир.

3- модда. Маъмурий назорат ўрнатилиши ва амалга оширилиши назорат остидаги кишининг бошқа ҳуқуқ ва қонуний манфаатларига путур етказмаслиги, унинг инсоний қадр-қимматини камситмаслиги, иш, ўқиш ва истиқомат жойида обрўсини тўкмаслиги лозим.

4- модда. Маъмурий назорат вояга етган қўйидаги шахсларга нисбатан ўрнатилади:

а) оғир жиноятлар учун озодликдан маҳрум қилишга ҳукм этилган ёки ҳар қандай қасддан қилинган жиноятлар учун икки ёки ундан ортиқ марта ҳукм этилган шахсларга нисбатан, агар уларнинг жазони ўташ давридаги хулқ-атвори тузалиш ва ҳалол меҳнат қилиб кун кечириш йўлига ўтишни асло истамаганликларидан далolat берса;

б) оғир жиноятлар учун озодликдан маҳрум қилишга ҳукм этилган ёки ҳар қандай қасддан қилинган жиноятлар учун икки ёки ундан ортиқ марта ҳукм этилган шахсларга нисбатан, агар улар жазо муддатини ўтаб бўлганларидан сўнг ички ишлар идораларининг жамият учун зарарли кун кечиришни тўхтатиш тўғрисидаги огоҳлантиришига қарамай, жамоат тартибини

мунгазам бузаётган ва фуқароларнинг қонуний манфаатларига путур етказаётган бўлсалар.

5-модда. Маъмурий назорат остига олинган шахсларга нисбатан қуйидаги чеклашлар қўлланилиши мумкин:

а) куннинг ички ишлар идоралари белгилаб қўйган вақтида уй (квартира)дан чиқиб кетишни тақиқлаш;

б) туман (шаҳар)нинг муайян жойларида бўлишни тақиқлаш;

в) ички ишлар идоралари (милиция)нинг рухсатсиз туман (шаҳар)дан ташқарига чиқиб кетишни тақиқлаш;

г) рўйхатдан ўтиш учун ҳар ойда бир мартадан тўрт мартагача милицияга келиб учрашиш.

Юқорида кўрсатилган чеклашлар назорат остида бўлган шахснинг турмуш тарзига, оилавий аҳволига, аввалги судланганлигига ва унинг шахсини тавсифловчи бошқа ҳолатларга қараб тўла ҳажмда ёки айрим-айрим йўсинда қўлланилади.

Чеклашлар рўйхати узил-кесил ҳисобланади, унга қўшимчалар қилиш ёки кенгайтириб шархлаш мумкин эмас.

6-модда. Маъмурий назоратни амалга ошириш назорат остидаги кишининг истиқомат жойидаги ички ишлар идоралари (милиция)га юклатилади.

7-модда. Судьянинг қарори маъмурий назоратни ўрнатиш учун асос ҳисобланади.

8-модда. Маъмурий назорат ўрнатиш зарурлиги тўғрисидаги асосли тақдимнома судга қуйидагилар томонидан юборилади:

а) озодликдан маҳрум этиш жойларида турган шахсларга нисбатан,— ахлоқ тузатиш-меҳнат муассасаси бошлиғи томонидан, жазога ҳукм қилинган шахс тузатиш ва ҳалол меҳнат қилиб кун кечириш йўлига ўтишни асло истамаганлигидан далолат берувчи материаллар бўлган тақдирда, озод этишдан камида бир ой олдин;

б) озодликдан маҳрум этиш жойларидан бўшатилган шахсларга нисбатан,— ички ишлар идораси бошлиғи томонидан, шахс ахлоқ тузатиш—меҳнат муассасасидан бўшатилганидан кейин жамият учун зарарли тарзда кун кечираётганлигидан далолат берувчи материаллар асосида.

9-модда. Маъмурий назоратни ўрнатиш тўғриси-

даги масала судья томонидан тақдимнома олинган пайдан бошлаб 10 кундан кечикмай ҳал қилинади. Маъмурий назорат ўрнатиш тўғрисидаги қарорда назорат белгилашга нималар сабаб бўлганлиги, назорат муддати, назорат остидаги шахсга нисбатан қўлланиладиган чеклашлар, агар маъмурий назорат озодликдан маҳрум қилиш жойларидан бўшатишда белгиланган бўлса, унинг танланган яшаш жойига етиб келиш муддати кўрсатилади.

10-модда. Маъмурий назорат олти ойдан бир йилгача муддатга белгиланади. Назоратни амалга ошириш муддати, ушбу Қонун 4-моддасининг «а» бандида кўрсатилган шахслар яшаш жойига етиб келган пайдан бошлаб, 4-модданинг «б» бандида кўрсатилган шахсларга нисбатан эса,— судья маъмурий назорат ўрнатиш тўғрисида қарор чиқарган пайдан бошлаб ҳисобланади.

Маъмурий назорат муддати ички ишлар идораларининг тақдимномасига биноан ҳар сафар яна олти ойга узайтирилиши мумкин, лекин узайтирилган назорат муддати мазкур жиноят учун белгиланган судланганлик муҳлатининг тугаши ёки судланганликнинг олиб ташланиши учун қонунда назарда тутилган муддатлардан ошмаслиги лозим. Назорат остидаги шахс ўзига белгиланган вақт ичида тузалиш йўлига ўтмаган, жамоат тартибини бузаётган, фуқароларнинг қонуний манфаатларига путур етказётган ёки ўзига нисбатан қўлланилаётган чеклашларга риоя этмаётган тақдирда маъмурий назорат муддатини узайтиришга йўл қўйилади.

11-модда. Чеклашлар рўйхати назорат остидаги кишининг шахси, унинг турмуш тарзи ва хулқ-атворига қараб, лекин ушбу Қонуннинг 5-моддасида назарда тутилган чеклашлар доирасида қисқартирилиши ёки тўлдирилиши мумкин.

12-модда. Ахлоқ тузатиш-меҳнат муассасаси маъмурияти жазони ўташ даврида маъмурий назорат остига олиниши белгиланган шахсни озодликдан маҳрум этиш жойидан бўшатиш олдидан у танлаган истиқомат жойидаги ички ишлар идораларига бўшатилаётган кишининг етиб бориш вақтини хабар қилган ҳолда судьянинг маъмурий назорат белгилаш тўғрисидаги қарорини юборади.

13-модда. Судьянинг маъмурий назорат белгилаш ёхуд назорат муддатини узайтириш ва назоратни амал-

га ошириш вақтида қўлланиладиган чеклашларни ўзгартириш тўғрисидаги қарори назорат остида бўлган шахсга ички ишлар идораси бошлиғи томонидан, озодликдан маҳрум этиш жойларида бўлган шахсга эса — ахлоқ тузатиш-меҳнат муассасаси бошлиғи томонидан тилхат орқали билдирилади. Бунда назорат остидаги шахсга унинг бурчлари, маъмурий назорат қоидаларини бузганлик учун жавобгарлик тушунтирилади, назорат озодликдан маҳрум этиш жойларидан бўшатилиш олди-дан белгиланган шахсга эса — танланган истиқомат жойига белгиланган муддатда етиб бормаганлик учун жавобгарлик тушунтирилади. Назорат остидаги шахсга, шунингдек у маъмурий назоратдан бўйин товлаб истиқомат жойидан ўзбошимчалик билан кетиб қолганлик учун жавобгарлик тушунтириб берилади.

14-модда. Маъмурий назорат остига олинган шахсларнинг фотосурати олинади ва ички ишлар идораларида ҳисобга олиб қўйиладилар. Зарур ҳолларда назорат остида бўлган шахсларнинг бармоқлари излари бостириб олинади. Маъмурий назорат остида бўлган ҳар бир шахс тўғрисида назорат дафтари юргизилади.

15-модда. Ички ишлар идоралари (милиция) ходимлари маъмурий назоратни амалга оширишда:

а) назорат остига олинганларнинг хулқ-атворини улар яшаётган ва ишлаётган жойда мунтазам назорат қилиб боришлари;

б) назорат остига олинганларни танланган истиқомат жойида прописка қилиш ва уларни ижтимоий-фойдалли меҳнатга жалб этиш юзасидан зарур чоралар кўришлари;

в) улар томонидан жамоат тартиби бузилиши, бошқа фуқароларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларига путур етказилишининг олдини олишлари ҳамда йўл қўймасликлари;

г) уларга нисбатан белгиланган чеклашлар бузилганлиги тўғрисида қонунда белгиланган тартибда баённомалар ёзишлари шарт.

16-модда. Милиция ходимлари маъмурий назоратни амалга оширишда:

а) назорат остига олинган шахснинг хулқ-атвори тўғрисида у ишлаётган, ўқиётган корхона, муассаса маъмуриятидан ва у яшаётган жойдаги жамоат ташки-

лотлари ҳамда фуқаролардан маълумотлар талаб қилиб олиш;

б) назорат остида бўлган шахсни ишга жойлаштириш ва унга турмуш шароити яратиб бериш тўғрисида тегишли давлат, жамоат ва хўжалик ташкилотлари олдига масала қўйиш;

в) назорат остида бўлган шахсни суҳбат учун милицияга чақириш, лозим пайтларда бундай суҳбатларни корхоналар, муассасалар ва жамоат ташкилотларининг вакиллари, назорат остига олинган шахснинг қариндошлари, шунингдек суҳбат мавзусига алоқадор шахслар иштирокида ўтказиш;

г) назорат остида бўлган шахсдан маъмурий назорат қондаларини ижро этиш билан боғлиқ масалалар бўйича оғзаки ва ёзма тушунтиришлар талаб қилиш;

д) назорат остида бўлган шахснинг турар жойини соат 6 дан 22 га қадар бориб кўриш ҳуқуқига эгадирлар.

Маъмурий назоратни амалга ошириш юзасидан айрим тадбирларни ўтказишда ички ишлар идораларига ёрдам бериш учун ички ишлар идораларининг штатсиз ходимлари ва жамоатчиликнинг бошқа вакиллари жалб қилиниши мумкин.

Маъмурий назоратдан бош тортаётган шахсларни қидириш судья қарорига биноан милиция томонидан амалга оширилади.

17-модда. Маъмурий назорат қўйидаги ҳолларда тўхтатилади:

а) маъмурий назорат олиб бориш учун белгиланган муддат тугаганидан кейин, агар уни узайтиришга асос бўлмаса;

б) муддатидан илгари, башарти назорат остида бўлган шахс тузалиш йўлига қатъиян ўтганлиги, ишда ва турмушда ўзини яхши томондан кўрсатганлиги аниқланган бўлса;

в) назорат остида бўлган шахснинг судланганлик муҳлати тугаган ёки судланганлиги олиб ташланган ҳолларда.

18-модда. Маъмурий назоратни 17-модданинг «а» ва «в» бандларида назарда тутилган ҳолларда тўхтатиш тўғрисида маъмурий назоратни амалга ошираётган милиция ходими томонидан қарор чиқарилиб, бу қарор ички ишлар туман, шаҳар, шаҳардаги туман бўлими (бошқармаси) бошлиғи томонидан тасдиқланади.

Маъмурий назоратни 17- модданинг «б» бандида назарда тутилган ҳолларда муддатидан илгари тўхтатиш тўғрисида ички ишлар идораси бошлиғи томонидан судга асосли тақдимнома йўлланади, тақдимнома ўн кунлик муддатда кўриб чиқилиши лозим.

Судья ёки ички ишлар идорасининг маъмурий назоратни тўхтатиш тўғрисидаги қарори назорат остида бўлган шахсга эълон қилинади.

Маъмурий назорат остида турган шахсга доир ҳисобга олиш ҳужжатлари ички ишлар идорасида назорат тўхтатилган пайтдан бошлаб бир йил мобайнида сақланади.

19- м о д д а. Маъмурий назорат остида турган шахс ҳалол меҳнат қилиб кун кечирishi, жамоат тартибини бузмаслиги, бошқа фуқароларнинг қонуний манфаатларига путур етказмаслиги, қуйидаги қоидаларга риоя этиши шарт:

а) милициянинг чақирувига биноан кўрсатилган муддатда бориш ҳамда маъмурий назорат қоидаларини ижро этиш билан боғлиқ масалалар бўйича оғзаки ва ёзма тушунтиришлар бериш;

б) ишлаш ёки яшаш жойи ўзгарганлиги тўғрисида, шунингдек туман (шаҳар)дан ташқарига кетаётгани тўғрисида маъмурий назоратни амалга ошираётган милиция ходимларини бир кеча-кундузда хабардор қилиш;

в) бошқа аҳоли манзилгоҳига борганида ва у ерда бир кеча-кундуздан кўпроқ вақт туриб қолганида маҳаллий ички ишлар (милиция) бўлимида рўйхатдан ўтиш;

г) ушбу Қонуннинг 5- моддасида назарда тутилган, унга нисбатан қўлланилган чеклашларга риоя этиш.

20- м о д д а. Маъмурий назорат остига олинган шахслар белгиланган чеклашларни бузганлари тақдирда Ўзбекистон Республикаси қонунларида белгиланган тартибда маъмурий ёки жиноий жавобгарликка тортиладилар.

Маъмурий назоратдан бўйин товлаб истиқомат жойидан ўзбошимчалик билан кетиб қолган, шунингдек маъмурий назорат озодликдан маҳрум этиш жойларидан бўшатилаётганда белгиланган ҳолларда танланган истиқомат жойига муайян муддатда узрли сабабларсиз етиб келмаган назорат остидаги шахслар Ўзбекистон

Республикаси қонунларида белгиланган тартибда жиний жавобгарликка тортиладилар.

21-модда. Ушбу Қонунга риоя этилиши устидан назорат Ўзбекистон Республикаси Бош Прокурори ва унга бўйсунувчи прокурорлар томонидан амалга оширилади.

22-модда. Судьянинг маъмурий назорат ўрнатиш тўғрисидаги қарори прокурорнинг норозилиги билан ёки юқори суд идораси томонидан назорат асосиз равишда белгиланган деб эътироф этилган тақдирда бекор қилиниши ёки ўзгартирилиши мумкин.

23-модда. Маъмурий назоратни белгилаш ҳамда амалга ошириш билан боғлиқ шикоят ва аризалар ички ишлар идораси бошлиғи, прокурор ёки юқори суд идораси раиси томонидан белгилаб қўйилган ваколатлар доирасида кўриб чиқилади ва ҳал қилинади.

Шикоят берилганлиги судья маъмурий назоратни тўхтатиш тўғрисида қарор чиқармагунча унинг амалга оширилишини тўхтатиб қўймайди.

**Ўзбекистон Республикасининг
Президенти**

И. КАРИМОВ

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING АЙРИМ
ҚОНУН ҲУЖЖАТЛАРИГА ЎЗГАРТИШЛАР ВА
ҚЎШИМЧАЛАР ҚИРИТИШ ҲАҚИДА ҲАМДА
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING МАЪМУРИЙ
ҲУҚУҚБУЗАРЛИҚ ТУҒРИСИДАГИ КОДЕКСИДА ВА
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING ЖИНОЯТ
КОДЕКСИДА НАЗАРДА ТУТИЛГАН ЖАРИМА
МИҚДОРЛАРИНИ ҚАЙТА ҲИСОБЛАБ ЧИҚИШ
ТАРТИБИ ҲАҚИДА**

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING

1992 йил 9 декабрь

Қ О Н У Н И

**(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси, 1993 йил, 1-сон, 34-модда)**

Республика қонунларини янада такомиллаштириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши қарор қилади:

Ўзбекистон Республикасининг қуйидаги қонун ҳужжатларига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритилсин:

1. Ўзбекистон Республикасининг 1959 йил 21 майдаги Қонуни билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодексига (Ўзбекистон Республикаси Олий Советининг Ведомостлари, 1959 йил, 6-сон, 2-модда):

1) кодекс қуйидаги мазмунда бўлган 179³, 196¹ ва 198¹-моддалар билан тўлдирилсин:

«179³-модда. Фойдани (даромадни) қасддан яширганлик (камайтириб кўрсатганлик) ёки солиқ солинадиган бошқа объектларни қасддан яширганлик (ҳисобга олмаганлик)

Фойдани (даромадни) қасддан яширганлик (камайтириб кўрсатганлик) ёки солиқ солинадиган бошқа объектларни қасддан яширганлик (ҳисобга олмаганлик), агар бу хатти-ҳаракатлар худди шундай қонунбу-

зарлик учун маъмурий жазо берилгандан кейин бир йил мобайнида такрор содир этилган бўлса,— икки йилгача муддатга ахлоқ тузатиш ишларига жалб этиш ёки энг кам ойлик иш ҳақининг эллик ҳиссаси миқдорида жарима солиш билан жазоланади».

«196¹-модда. **Оммавий ахборот воситаларини ғайриқонуний тайёрлаганлик ва тарқатганлик**

Оммавий ахборот воситаларини қонунга мувофиқ рўйхатдан ўтказмай туриб ёки уни чиқаришни суд нашр этишни тўхтатиш тўғрисидаги қарордан кейин тайёрлаш ва тарқатиш, агар бу хатти-ҳаракатлар маъмурий жазо берилгандан кейин бир йил мобайнида такрор содир этилган бўлса,—

айбдорга қарашли бўлган ахборотни тайёрлаш ва тарқатиш учун фойдаланилган техника воситаларини мусодара қилиб ёки мусодара қилмай энг кам ойлик иш ҳақининг ўн ҳиссаси миқдорида жарима солиш билан жазоланади».

«198¹-модда. **Чет элга чиқиш учун ҳужжатларни расмийлаштириш тартибини қасдан бузганлик**

Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг чет элга чиқиш учун ҳужжатларни расмийлаштириш тартибини қасдан бузиши, башарти, худди шу хатти-ҳаракатлар содир этганлик учун маъмурий жазо берилгандан кейин бир йил давомида такрор содир этилган бўлса,—

икки йилгача муддатга ахлоқ тузатиш ишларига жалб этиш ёки энг кам ойлик иш ҳақининг йигирма беш ҳиссаси миқдорида жарима солишга сабаб бўлади»;

2) 23-модда тўртинчи қисмининг учинчи хатбоши-сидан «хусусий соҳибкорлик фаолияти ёки коммерцияда воситачилик қилганлик (174-модда)» деган сўзлар чиқариб ташлансин;

3) 177-модда биринчи қисмининг диспозициясидан «эллик тийиндан ортиқ суммага» деган сўзлар чиқариб ташлансин;

4) кодексдан 174, 177³, 179¹, 180-моддалар ҳамда 175 ва 177²-моддаларининг изоҳи чиқариб ташлансин;

5) амалдаги 198¹-модда 198²-модда деб ҳисоблансин ва у қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«198²-модда. Чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахсларнинг Ўзбекистон Республикасида бўлиш ва Ўзбекистон Республикаси ҳудуди орқали ўтиш қоидаларини қасддан бузиши

Чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахсларнинг Ўзбекистон Республикасида бўлиш қоидаларини қасддан бузиши, яъни Ўзбекистон Республикасида яшаш ҳуқуқини берувчи ҳужжатларсиз яшаши ёки ҳақиқий деб ҳисобланмаган ҳужжатлар билан яшаши, рўйхатдан ёки пропискадан ўтиш юзасидан белгиланган тартибга ёхуд турар жойидан кўчиш ва янги турар жой танлаш бўйича белгиланган тартибга риоя қилмаслиги, бу ерда яшаш учун белгиланган муҳлат тугаганидан кейин Ўзбекистон Республикасидан чиқиб кетишдан бўйин товлаши, шунингдек Ўзбекистон Республикаси ҳудуди орқали ўтиш қоидаларига риоя қилмаслиги, агар бундай шахслар худди шу қоидаларни бузганликлари учун бир йил давомида илгари ҳам маъмурий жазога тортилган бўлсалар, —

бир йилдан уч йилгача муддатга озодликдан маҳрум қилиш билан жазоланади».

II. Ўзбекистон Республикасининг 1959 йил 21 майдаги қонуни билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодексининг (Ўзбекистон Республикаси Олий Советининг Ведомостлари, 1959 йил, 2-сон, 3-модда) 108-моддасида:

биринчи қисмидаги «179-модданинг биринчи қисмида» деган сўзлардан кейин «179³-моддада» деган сўзлар киритилсин;

учинчи қисмидаги «192—194⁶» рақамларидан сўнг «196¹»-рақами киритилсин;

биринчи қисмидаги «179¹, 180» рақамлари чиқариб ташлансин;

тўртинчи қисмидаги «197¹» рақамларидан сўнг «198¹» рақамлари киритилсин ва «174», «177³» рақамлари чиқариб ташлансин.

III. Ўзбекистон Республикасининг 1985 йил 13 декабрдаги Қонуни билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги кодексига (Ўзбекистон Республикаси Олий Советининг Ведомостлари, 1985 йил, 35-сон, 411-модда):

1) кодекс қуйидаги мазмунда бўлган 121¹, 193¹, 206¹ ва 254³- моддалар билан тўлдирилсин:

«121¹- модда. Метрополитендан фойдаланиш қоидаларини бузганлик

Метрополитендан фойдаланишнинг белгиланган қоидаларини бузганлик,—

энг кам ойлик иш ҳақининг учдан бир қисмидан то ярмигача бўлган миқдорда жарима солинишига олиб келади.

Маъмурий жазо берилганидан кейин бир йил давомида худди шундай хатти-ҳаракат такрор содир этилса,—

энг кам ойлик иш ҳақининг ярмидан тўла миқдоригача жарима солинишига олиб келади».

«193¹- модда. Давлат статистика ҳисоботларини тақдим этиш тартибини бузганлик

Давлат статистика ҳисоботларини тақдим этиш тартибининг давлат статистика кузатувларини ўтказиш учун зарур бўлган ҳисоботлар ва бошқа маълумотларни тақдим этмаслик тарзида бузилиши, ҳисобот маълумотларининг бузиб кўрсатилиши ёки ҳисоботларни тақдим этиш муддатларининг бузилиши,—

энг кам ойлик иш ҳақининг уч ҳиссасидан беш ҳиссасигача миқдорда жарима солишга сабаб бўлади.

Маъмурий жазо берилгандан сўнг бир йил мобайнида такроран содир этилган айни шундай хатти-ҳаракатлар,—

энг кам ойлик иш ҳақининг беш ҳиссасидан ўн ҳиссасигача миқдорда жарима солишга сабаб бўлади».

«206¹- модда. Чет элга чиқиш учун ҳужжатларни расмийлаштириш тартибини бузганлик

Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг чет элга чиқишга доир ҳужжатларни расмийлаштиришнинг белгиланган тартибини бузиши,—

ғайриқонуний равишда расмийлаштирилган ҳужжатлар мусодара этилиб, энг кам ойлик иш ҳақининг етти ҳиссаси миқдорда жарима солишга сабаб бўлади.

Худди шундай хатти-ҳаракатлар мансабдор шахслар томонидан содир этилган бўлса,—

ғайриқонуний равишда расмийлаштирилган ҳужжатлар мусодара этилиб, энг кам ойлик иш ҳақининг ўндан то ўн беш ҳиссаси миқдоригача жарима солишга сабаб бўлади».

«254³- модда. **Ўзбекистон Республикаси Истиқболни белгилаш ва статистика давлат қўмитасининг идоралари**

Ўзбекистон Республикаси Истиқболни белгилаш ва статистика давлат қўмитасининг идоралари ушбу Кодекснинг 193¹- моддасида назарда тутилган маъмурий ҳуқуқбузарликлар тўғрисидаги ишларни кўриб чиқади-лар.

Маъмурий ҳуқуқбузарликлар тўғрисидаги ишларни кўриб чиқишга ва ушбу модданинг биринчи қисмида кўрсатилган идоралар номидан маъмурий жазолар беришга Ўзбекистон Республикаси Истиқболни белгилаш ва статистика давлат қўмитасининг раиси ва унинг ўринбосарлари, Қорақалпоғистон Республикаси Истиқболни белгилаш ва статистика қўмитасининг раиси ва унинг ўринбосари, вилоятлар ҳамда Тошкент шаҳар ҳокимликларининг истиқболни белгилаш ва статистика бошқармалари бошлиқлари ва уларнинг ўринбосарлари, туман ҳамда шаҳар ҳокимликларининг истиқболни белгилаш ва статистика бўлимлари бошлиқлари ҳақлидир-лар».

2) 56- модданинг изоҳи чиқариб ташлансин;

3) 128¹- модданинг учинчи қисмидаги «Метрополитен вагонларида» деган сўзлар чиқариб ташлансин;

4) 128²- модданинг биринчи қисмидан «шунингдек метрополитенда» деган сўзлар чиқариб ташлансин;

5) 158- модда қуйидаги мазмунда бўлган иккинчи қисм билан тўлдирилсин:

«худди шу хатти-ҳаракатлар маъмурий жазо берилганидан кейин бир йил мобайнида такрор содир этилса,—

фуқароларга энг кам ойлик иш ҳақининг ярмигача миқдорда, мансабдор шахсларга энг кам ойлик иш ҳақи миқдорида жарима солинишига олиб келади»;

6) 166¹- модданинг диспозициясидаги «эллик тийин-

дан ошмаган» деган сўзлар «кам миқдордаги» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

7) 171- модданинг диспозициясидан «текин даромад миқдори юз сўмдан ортиқ бўлмаса» деган сўзлар чиқариб ташлансин;

8) 175- моддада:

сарлавҳаси ва биринчи қисмининг изоҳ қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«175- модда. Фойдани (даромадни) яширганлик (камайтириб кўрсатганлик) ёки солиқ солинадиган бошқа объектларни яширганлик (ҳисобга олмаганлик) ва касса операцияларини юритиш тартибини бузганлик

Фойдани (даромадни) яширганлик (камайтириб кўрсатганлик) ёки солиқ солинадиган бошқа объектларни яширганлик (ҳисобга олмаганлик), шунингдек бухгалтерлик ҳисоб-китобининг йўқлиги ёки ҳисоб-китобни белгиланган тартибни бузиб олиб борганлик ҳамда бухгалтерлик ҳисоботларини бузиб кўрсатганлик, солиқларни ҳамда бюджетга ва бюджетдан ташқари жамғармаларга тўланадиган бошқа тўловларни ҳисоблаб чиқариш ҳамда тўлаш билан боғлиқ бўлган бухгалтерлик ҳисоботлари, баланслар, ҳисоб-китоблар, декларация ва бошқа ҳужжатларни тақдим этмаганлик, ўз вақтида тақдим этмаганлик ёки белгиланмаган шаклда тақдим этганлик, шунингдек касса операцияларини юритиш тартибини бузганлик —»;

иккинчи қисми чиқариб ташлансин;

9) 175¹- модданинг биринчи қисмидан «даромадлар ҳисоб-китобининг йўқлиги ёки уни белгиланган тартибни бузган ҳолда олиб борганлик, даромадлар ҳақидаги декларацияларни тақдим этмаганлик ёки ўз вақтида тақдим этмаганлик ёхуд декларацияга нотўғри маълумотлар киритганлик» деган сўзлар чиқариб ташлансин;

10) 194- модданинг учинчи қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Оммавий ахборот воситасини қонунга мувофиқ рўйхатдан ўтказмай туриб ёки уни чиқаришни ёхуд нашр

этишни тўхтатиш тўғрисидаги қарордан кейин қонунга хилоф ҳолда тайёрлаш ва тарқатиш,—

энг кам ойлик иш ҳақининг 5 ҳиссаси миқдорда жарима солиб, матбаа ёки бошқа нашрнинг жами нусхаси олиб қўйилишига сабаб бўлади»;

11) 207-модда қўйидаги таҳрирда баён этилсин:

«207-модда. Чет эл фуқароларининг Ўзбекистон Республикасида бўлиш, шунингдек Ўзбекистон Республикаси ҳудуди орқали ўтиш қоидаларини бузиши

Чет эл фуқаролари ёки фуқаролиги бўлмаган шахслар томонидан Ўзбекистон Республикасида бўлиш қоидаларининг бузилиши, яъни Ўзбекистон Республикасида яшаш ҳуқуқини берувчи ҳужжатларсиз яшаш ёки ҳақиқий бўлмаган ҳужжатлар билан яшаш, рўйхатдан ёки пропискадан ўтиш ёхуд бир жойдан иккинчи жойга бориш ва истиқомат жойини танлаб олиш юзасидан белгиланган тартибга риоя қилмаслик, яшаш учун белгиланган муддат тугагач бу ердан чиқиб кетишдан бўйин товлаш, шунингдек Ўзбекистон Республикаси ҳудуди орқали ўтиш қоидаларига риоя қилмаслик,—

энг кам ойлик иш ҳақининг ўн ҳиссасигача бўлган миқдорда жарима солишга сабаб бўлади.

Ўзбекистон Республикасида чет эл фуқароларини ва фуқаролиги бўлмаган шахсларни қабул қилувчи ёки уларга хизмат кўрсатилишини таъминловчи, чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахслар Ўзбекистон Республикасида бўлиши ва Ўзбекистон Республикаси ҳудуди орқали ўтиш шартларига риоя қилиш билан боғлиқ вазифаларни бажарувчи корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг мансабдор шахслари томонидан уларни рўйхатдан, пропискадан ўтказиш ёки рўйхатдан чиқариш, улар учун Ўзбекистон Республикасида яшаш, бир жойдан иккинчи жойга бориш ва истиқомат жойини ўзгартириш ҳуқуқини берувчи ҳужжатларни расмийлаштириш юзасидан белгиланган тартибнинг бузилиши,—

энг кам ойлик иш ҳақининг уч ҳиссасидан ўн ҳиссасигача миқдорда жарима солишга сабаб бўлади.

Хусусий иш билан чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахсларни Ўзбекистон Республикасига

таклиф қилган ҳамда уларга уй-жой майдони берган фуқароларнинг уларни белгиланган тартибда ўз вақтида рўйхатдан, пропискадан ўтказишни ёки рўйхатдан ўчиришни таъминлаш чораларини кўрмаслиги,—

энг кам ойлик иш ҳақининг беш ҳиссасигача миқдо-рида жарима солишга сабаб бўлади.

Чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахсларнинг Ўзбекистон Республикасида бўлиши юзасидан белгиланган қоидаларига ҳамда уларнинг Ўзбекистон Республикаси ҳудуди орқали ўтиши қоидаларига хилоф равишда фуқароларнинг чет эл фуқароларига ва фуқаролиги бўлмаган шахсларга уй-жой, транспорт воситаларини бериб қўйиши ёки уларга бошқа хил хизмат кўрсатиш —

энг кам ойлик иш ҳақининг беш ҳиссасигача миқдо-рида жарима солишга сабаб бўлади».

12) 228-модданинг биринчи қисмидаги «193-200» рақамлари «193, 194, 195—200» рақамлари билан алмаштирилсин;

13) 232-модда «189-моддаларида» деган сўзлардан кейин «194-модданинг учинчи қисмида» деган сўзлар билан тўлдирилсин;

14) 233-модда иккинчи қисмининг биринчи бандидаги «206-моддалар» деган сўзлар «206—206¹-моддалар» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

IV. Ўзбекистон Республикаси Маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги кодексининг 121¹ ва 206¹-моддаларида кўзда тутилган протокол ички ишлар идорасининг ваколатли ходимлари (милиция) томонидан тузилади.

V. Ўзбекистон Республикасининг 1970 йил 24 июндаги Қонуни билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг Ахлоқ тузатиш-меҳнат кодексига (Ўзбекистон Республикаси Олий Советининг Ведомостлари, 1970 йил, 18-сон, 168-модда):

1) 40-модданинг сарлавҳасидаги ва биринчи қисмидаги «йигирма ёшга тўлгунга қадар» деган сўзлар» йигирма уч ёшга тўлгунга қадар» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

2) 122-модда қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«122-модда. Озодликдан маҳрум этиш жойларидан бўшатиш шахслар устидан маъмурий назорат ўрнатиш

Озодликдан маҳрум этиш жойларидан бўшатиш оғир жиноятлари учун тайинланган жазони ўтаб чиққан ёки қасдан қилган ҳар қандай жинояти учун икки марта ва ундан кўп марта судланиб, озодликдан маҳрум этилган шахсларнинг озодликдан маҳрум этиш жойларида жазо муддатини ўтиш давридаги ёхуд жазони ўтаб бўлгандан кейинги хулқи улар ахлоқан тузалиш ва меҳнат қилиб ҳалол кун кечириш йўлига тушишни сира истамаганликларидан далолат бериб турган бўлса, ички ишлар идоралари бундай шахслар устидан маъмурий назорат ўрнатадилар.

Маъмурий назорат ўрнатиш учун асос ҳамда уни амалга ошириш тартиби озодликдан маҳрум этиш жойларидан бўшатиш шахслар устидан ички ишлар идораларининг маъмурий назорат ўрнатиш тўғрисидаги Ўзбекистон Республикасининг Қонунида белгилаб қўйилади»;

3) 123-моддада:

иккинчи қисм қўйидаги таҳрирда баён қилинсин:

«Ушбу Кодекснинг 122-моддаси биринчи қисмида кўрсатилган шахсларга нисбатан ахлоқ тузатиш-меҳнат муассасасининг бошлиғи улар бўшатилишидан энг камида бир ой олдин муассаса жойлашган ердаги судга маъмурий назорат ўрнатиш зарурлиги асослаб кўрсатилган тақдимнома ҳамда маҳкумнинг ахлоқан тузалиш ва меҳнат қилиб, ҳалол кун кечириш йўлига тушишни сира истамаётганлигидан далолат берувчи материалларни юборади»;

модда қўйидаги мазмунда бўлган учинчи қисм билан тўлдирилсин:

«Маъмурий назорат ўрнатиш тўғрисидаги судьянинг қарори ҳамда танланган турар-жойга етиб бориш муддати назорат остидаги шахсга тилхат воситасида маълум қилинади. Қарор назорат остидаги шахс танлаган турар жойдаги ички ишлар идораси (милиция)га барвақт жўнатилади, бунда сўнгги муддат бўшатиш кун ҳисобланади».

VI. Ўзбекистон Республикасининг янги таҳриридаги Маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги кодекси қабул

қилингуна қадар бундан буён қатъий сўмларда ифода-ланган жарима миқдорларини қайта ҳисоблашнинг қу-йидаги тартибига амал қилинсин:

агар жариманинг энг юқори миқдори:

— ўн сўм бўлса, у ҳуқуқбузарлик содир этилаётган даврда белгиланган энг кам ойлик иш ҳақининг ўндан бир қисмига тенг деб ҳисоблансин, бунда жарима миқ-дори йигирма беш сўмдан оз бўлмаслиги керак;

— ўттиз сўм бўлса, у энг кам ойлик иш ҳақининг учдан бирига тенг деб ҳисоблансин, бунда жарима миқ-дори эллик сўмдан оз бўлмаслиги керак;

— эллик сўм бўлса, у энг кам ойлик иш ҳақининг ярмига тенг деб ҳисоблансин, бунда жариманинг миқ-дори энг кам ойлик иш ҳақининг ўндан бир қисмидан оз бўлмаслиги керак;

— юз сўм бўлса, у энг кам ойлик иш ҳақиға тенг деб ҳисоблансин, бунда жарима миқдори энг кам ойлик иш ҳақининг учдан бир қисмидан оз бўлмаслиги ке-рак;

— икки юз сўм бўлса, у энг кам ойлик иш ҳақининг икки ҳиссасига тенг деб ҳисоблансин, бунда кўзда ту-тилган жарима миқдори энг кам ойлик иш ҳақи миқ-дорининг ярмидан оз бўлмаслиги керак;

— уч юз сўм бўлса, у энг кам ойлик иш ҳақининг уч ҳиссасига тенг деб ҳисоблансин, бунда жарима миқдори энг кам ойлик иш ҳақи миқдоридан оз бўлмаслиги ке-рак;

— беш юз сўм бўлса, у энг кам ойлик иш ҳақининг беш ҳиссасига тенг деб ҳисоблансин, бунда жарима миқдори энг кам ойлик иш ҳақининг икки ҳиссасидан оз бўлмаслиги керак;

— минг сўм бўлса, у энг кам ойлик иш ҳақининг етти ҳиссасига тенг деб ҳисоблансин, бунда жарима миқдори энг кам ойлик иш ҳақининг уч ҳиссасидан оз бўлмаслиги керак;

— уч минг сўм бўлса, у энг кам ойлик иш ҳақининг ўн ҳиссасига тенг деб ҳисоблансин, бунда жарима миқ-дори энг кам ойлик иш ҳақининг тўрт ҳиссасидан оз бўлмаслиги керак;

— ўн минг сўм бўлса, у энг кам ойлик иш ҳақининг ўн беш ҳиссасига тенг деб ҳисоблансин, бунда жарима миқдори энг кам ойлик иш ҳақининг етти ҳиссасидан оз бўлмаслиги керак.

VII. Ўзбекистон Республикасининг янги таҳриридаги Жиноят кодекси қабул қилинганга қадар бундан буён қатъий сўмларда ифодаланган жарима миқдорларини қайта ҳисоблашнинг қуйидаги тартибига амал қилинсин:

агар жариманинг энг юқори миқдори:

— эллик сўмдан ошмаса, у жиноят содир этган даврда белгиланган энг кам ойлик иш ҳақиға тенг деб ҳисоблансин, бунда жарима миқдори энг кам ойлик иш ҳақининг чорак қисмидан оз бўлмаслиги керак;

— юз сўмдан ошмаса, у энг кам ойлик иш ҳақининг икки ҳиссасига тенг деб ҳисоблансин, бунда жарима миқдори энг кам ойлик иш ҳақининг ярмидан оз бўлмаслиги керак;

— икки юз сўмдан ошмаса, у энг кам ойлик иш ҳақининг уч ҳиссасига тенг деб ҳисоблансин, бунда жарима миқдори энг кам ойлик иш ҳақидан оз бўлмаслиги керак.

— беш юз сўмдан ошмаса, у энг кам ойлик иш ҳақининг саккиз ҳиссасига тенг деб ҳисоблансин, бунда жарима миқдори энг кам ойлик иш ҳақининг икки ҳиссасидан оз бўлмаслиги керак;

— минг сўмдан ошмаса, у энг кам ойлик иш ҳақининг ўн ҳиссасига тенг деб ҳисоблансин, бунда жарима миқдори энг кам ойлик иш ҳақининг уч ҳиссасидан оз бўлмаслиги керак;

— уч минг сўмдан ошмаса, у энг кам ойлик иш ҳақининг ўн икки ҳиссасига тенг деб ҳисоблансин, бунда жарима миқдори энг кам ойлик иш ҳақининг саккиз ҳиссасидан оз бўлмаслиги керак;

— беш минг сўмдан ошмаса, у энг кам ойлик иш ҳақининг ўн беш ҳиссасига тенг деб ҳисоблансин, бунда жарима миқдори энг кам ойлик иш ҳақининг ўн ҳиссасидан оз бўлмаслиги керак;

— ўн минг сўмдан ошмаса, у энг кам ойлик иш ҳақининг йигирма ҳиссасига тенг деб ҳисоблансин, бунда жарима миқдори энг кам ойлик иш ҳақининг ўн икки ҳиссасидан оз бўлмаслиги керак;

— ўн беш минг сўмдан ошмаса, у энг кам ойлик иш ҳақининг йигирма беш ҳиссасига тенг деб ҳисоблансин, бунда жарима миқдори энг кам ойлик иш ҳақининг ўн беш ҳиссасидан оз бўлмаслиги керак;

— йигирма беш минг сўмдан ошмаса, у энг кам ой-

лик иш ҳақининг ўттиз беш ҳиссасига тенг деб ҳисоблансин, бунда жарима миқдори энг кам ойлик иш ҳақининг йигирма ҳиссасидан оз бўлмаслиги керак;

— ўттиз минг сўмдан ошмаса, у энг кам ойлик иш ҳақининг эллик ҳиссасига тенг деб ҳисоблансин, бунда жарима миқдори энг кам ойлик иш ҳақининг йигирма беш ҳиссасидан оз бўлмаслиги керак.

VIII. Ушбу Қонун эълон қилинган вақтдан бошлаб кучга киритилади.

**Ўзбекистон Республикасининг
Президенти**

И. КАРИМОВ

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ЖИНОЯТ
КОДЕКСИНИНГ ВА ЎЗБЕКИСТОН
РЕСПУБЛИКАСИ МАЪМУРИЙ
ҲУҚУҚБУЗАРЛИК ТЎҒРИСИДАГИ КОДЕКСИНИНГ
АЙРИМ МОДДАЛАРИНИ ҚУЛЛАНИШ ТАРТИБИ
ТЎҒРИСИДА**

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ
КЕНГАШИНИНГ**
1992 йил 9 декабрь

Қ А Р О Р И

**(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси, 1993 йил, 1-сон, 35-модда)**

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши қарор қилади:

1. Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг қатор моддаларида назарда тутилган кўп миқдорда, кўп зарар, анча зарар, жиддий зиён дейилганида белгиланган энг кам ойлик иш ҳақининг эллик баробаридан ортиқ миқдордаги моддий зарар, жуда кўп миқдор дейилганда эса белгиланган энг кам ойлик иш ҳақининг юз баробаридан ортиқ миқдордаги моддий зарар тушунилиши уқтирилсин.

2. Ўзбекистон Республикаси Маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги кодексининг 56-моддасида назарда тутилган талон-торож қилинган давлат ёки жамоат мулкисининг қиймати энг кам ойлик иш ҳақининг ярмидан ошмаса, оз миқдорда талон-торож қилганлик ҳисобланади. Бунда талон-торож қилинган буюмларнинг натура шаклидаги миқдори «вазни, ҳажми» ва халқ хўжалиги учун зарур аҳамияти ҳисобга олинади.

3. Чайқовчилик орқасидан орттирилган фойда миқдори белгиланган энг кам ойлик иш ҳақи миқдоридан ошмаса, у Ўзбекистон Республикаси Маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги кодексининг 171-моддасида назарда тутилган майда чайқовчилик деб ҳисобланади.

Чайқовчилик орқасидан орттирилган фойда миқдори белгиланган энг кам ойлик иш ҳақининг беш баробаридан ортиқ бўлса, уни Ўзбекистон Республикаси Жиноят

кодекси 175-моддасининг иккинчи қисмида назарда тутилган кўп миқдордаги чайқовчилик деб, белгиланган энг кам ойлик иш ҳақининг йигирма беш баробаридан ортиқ бўлса, уни шу модданинг учинчи қисмида назарда тутилган жуда кўп миқдордаги чайқовчилик деб тушунмоқ керак.

Чайқовчилик турини белгилаш тўғрисидаги масалани ҳал қилиш чоғида, чайқовчилик орқасидан ҳақиқатан орттирилган ёки орттирилиши мўлжалланган фойда миқдоридан ташқари, қайта сотиш учун харид қилинган ва ошнғи билан сотилган моллар ёки бошқа буюмларнинг қиймат ва миқдори ҳам ҳисобга олиниши лозим.

4. Алдаш орқасидан топилган маблағ миқдори энг кам ойлик иш ҳақининг икки юздан бир қисмидан ошмаса, у Ўзбекистон Республикаси Маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги кодексининг 166¹-моддасида назарда тутилган харидорлар ва буюртмачиларни унча кўп бўлмаган миқдорда алдаш деб ҳисобланади.

Алдаш орқасидан топилган маблағ миқдори энг кам ойлик иш ҳақидан ортиқ бўлса, у Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодекси 177-моддасининг иккинчи қисмида назарда тутилган харидорлар ва буюртмачиларни кўп миқдорда алдаш деб ҳисобланади. Бунда қилинган жиноятга баҳо бериш масаласини ҳал этишда сотилган товарларнинг тури ва қиймати, бажарилган буюртмаларнинг тури ва қиймати, аҳолига кўрсатилган хизматнинг тури ҳам ҳисобга олинади.

5. Белгиланган энг кам ойлик иш ҳақи миқдоридан ортиқ миқдорда қонунсиз олинган ҳақ Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодекси 177¹-моддасида назарда тутилган кўп миқдорда қонунсиз ҳақ олганлик деб ҳисобланади.

6. Юқорида баён этилганлар муносабати билан:

Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг 1981 йил 27 октябридаги «Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 177¹-моддасини қўлланиш тартиби тўғрисида»ги қарорининг 5-банди (Ўзбекистон Республикаси Олий Советининг Ведомостлари, 1981 йил, № 31, 598-модда);

Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг 1983 йил 19 декабридаги «Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 175-моддаси ҳамда Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг «Майда спекуляция учун жавобгарлик тўғрисида»ги 1957 йил

11 декабрь Фармонини қўлланиш тартиби тўғрисида»ги Қарори (Ўзбекистон Республикаси Олий Советининг Ведомостлари, 1983 йил, № 36, 544- модда);

Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг 1984 йил 1 мартдаги «Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 177- моддаси иккинчи қисминн қўлланиш тартиби тўғрисида»ги қарори (Ўзбекистон Республикаси Олий Советининг Ведомостлари, 1984 йил, № 7, 111- модда) ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

7. Мазкур қарор матбуотда эълон қилинган кундан бошлаб кучга кирази ҳамда ушбу қарор амалга кирган кунга қадар судларнинг ҳукмлари қонуний кучга кирган маҳкумларга нисбатан қўлланилмайди.

**Ўзбекистон Республикаси Олий
Кенгашининг Раиси**

Ш. ИҲЛДОШЕВ

СУРУНКАЛИ АЛҚОГОЛИЗМ ЁКИ ГИЁВАНДЛИККА МУБТАЛО БУЛГАН БЕМОРЛАРНИ МАЖБУРИЙ ДАВОЛАШ ТУҒРИСИДА

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ

1992 йил 9 декабрь

Қ О Н У Н И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси, 1993 йил, 1-сон, 36-модда)

1. Сурункали алкоголизм ёки гиёвандликка мубтало бўлган беморларни Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигининг махсус даволаш олдини олиш муассасаларида меҳнатга муқаррар жалб этиш орқали мажбурий даволаш белгилаб қўйилсин.

Жамоат тартибини, бошқа шахсларнинг ҳуқуқларини бузаётган, ёхуд аҳолининг осойишталигига, саломатлигига ва маънавиятига хавф туғдираётган сурункали алкоголизм ёки гиёвандликка мубтало бўлган беморларга нисбатан мажбурий даволаш қўлланади.

2. Шахсни сурункали алкоголизмга ёки гиёвандликка мубтало белган бемор деб топиш Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги белгилаган тартибда тегишли даволаш муассасалари томонидан амалга оширилади.

Шахс мажбурий даволашга жўнатиш учун тиббий кўрикдан ўтишдан бош тортган ҳолларда, у ички ишлар идораларининг кўмагида ўн кун муддат ичида наркологиya муассасасида мажбурий тарзда текширилиши керак.

3. Мазкур тоифадаги шахсларни мажбурий даволашга юбориш тўғрисидаги материаллар тиббий хулоса бўлган тақдирда ички ишлар идоралари томонидан уларнинг ўз ташаббусига кўра, ёки беморнинг оила аъзолари ёхуд қариндошларининг меҳнат жамоаларининг, соғлиқни сақлаш муассасаларининг, ичкиликбоз-

ликка ва гиёвандликка қарши курашувчи комиссияларнинг илтимосномалари асосида тайёрланади ва расмийлаштирилади.

4. Ушбу Қонуннинг 1-моддасида кўрсатилган шахсларни мажбурий даволашга жўнатиш масаласи йигирма кунлик муддат ичида бемор яшаб турган жойдаги суд томонидан бемор иштирокида ҳал этилади.

Бемор узрсиз сабаб билан келмаса, у ички ишлар идоралари орқали мажбурий тарзда олиб келинади.

5. Суднинг мажбурий даволашга юбориш тўғрисидаги қарори ҳақида устидан қарор чиқарилган шахс ёхуд унинг ҳимоячиси шикоят қилиши ёки прокурор томонидан кассация тартибида етти кунлик муддат ичида юқори турувчи судга норозилик билдирилиши мумкин.

Шикоят берилиши ёки прокурор томонидан кассация тартибида норозилик билдирилиши суд қарорининг ижросини тўхтатиб туради.

6. Суднинг шахсни мажбурий даволашга юбориш тўғрисидаги қарори ички ишлар идоралари томонидан бу қарор қонуний кучга кирган пайдан бошлаб кечи билан ўн кунлик муддат ичида ижро этилади.

7. Мажбурий даволаш муддати тўғрисидаги масала даволаш муассасаси томонидан комиссиядан ўтказиш тартибида, бемор даволашга жойлаштирилгач беш кун ичида ҳал этилади.

Бемор даволанаётган даволаш муассасасининг комиссияси қабул қилган қарор асосида беморни мажбурий даволаш тўхтатилади.

8. Мажбурий даволашни ўтаётган ва даволашга ҳамда меҳнат терапиясига виждонан муносабатда бўлаётган шахсларга қонунда белгиланган тартибда таътил берилиши мумкин.

9. Шахсни мажбурий даволашга юбориш тўғрисидаги суднинг қарори уни ишдан бўшаш нафақаси тўламай ишдан бўшатиш учун асос бўлади.

10. Мажбурий даволанишга юборилган шахслар аввалги яшаш жойидаги турар жой майдонидан фойдаланиш ҳуқуқини сақлаб қоладилар.

11. Даволаш муассасасида бўлиш вақти меҳнат стажининг узилишига олиб келмайди ва умумий меҳнат стажига қўшилади.

12. Даволаш муассасаларидан мажбурий даволашдан қайтган шахсларни ишга жойлаштириш туман, шаҳар, шаҳардаги туман ҳокимлари зиммасига юкланади.

13. 1-иловага мувофиқ Ўзбекистон Республикасининг Қонун ҳужжатларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритилсин.

14. 2-иловага мувофиқ Ўзбекистон Республикасининг Қонун ҳужжатлари ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

**Ўзбекистон Республикасининг
Президенти**

И. ҚАРИМОВ

1992 йил 9 декабрда қабул қилинган «Сурункали алкоголизм ёки гиёвандликка мубтало бўлган беморларни мажбурий даволаш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига

1-ИЛОВА

Қуйидаги қонун ҳужжатларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритилсин:

1. Ўзбекистон Республикасининг 1959 йил 21 майдаги Қонуни билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодексига (Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Ведомостлари, 1959 йил, 6-сон, 2-модда);

а) 12-модданинг:

учинчи ва тўртинчи қисмларидаги «махсус даволаш ва меҳнат режими ўрнатилган медицина муассасаларида даволанадилар» деган сўзлар «Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги тармоғининг ихтисослаштирилган даволаш-олдини олиш муассасаларида даволанадилар» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

олтинчи қисми чиқариб ташлансин;

б) 167-модданинг:

сарлавҳасидаги «даволаш-меҳнат профилакториясидан ёки» деган сўзлар чиқариб ташлансин;

иккинчи қисми чиқариб ташлансин;

учинчи қисм иккинчи қисм деб ҳисоблансин;

в) 167¹-модданинг сарлавҳасидаги ва матнидаги «даволаш-меҳнат ва даволаш-ахлоқ тузатиш» деган сўзлар чиқариб ташлансин;

г) 216⁷-модда чиқариб ташлансин;

д) 216⁹-модданинг диспозициясидан «ёхуд ушбу Кодекснинг 216⁷-моддасида назарда тутилган ноҳўя ҳаракатлар учун» деган сўзлар чиқариб ташлансин.

2. Ўзбекистон Республикасининг 1959 йил 21 майдаги Қонуни билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодексига (Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Ведомостлари, 1959 йил, 6-сон, 3-модда);

а) 97-модданинг 3-бандидан «даволаш-меҳнат профилакторий ва» деган сўзлар чиқариб ташлансин;

б) 108-модданинг тўртинчи қисмидаги «216⁷» рақамлари чиқариб ташлансин.

3. Ўзбекистон Республикасининг 1985 йил 13 декабрдаги Қонуни билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги кодексига (Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Ведомостлари, 1985 йил, 35-сон, 411-модда);

а) 48-модданинг:

сарлавҳасидан «ёҳуд наркотик воситаларни врач буйруғисиз истеъмол қилиш» деган сўзлар чиқариб ташлансин;

модданинг диспозициясидан «шунингдек (наркотик воситалари) врач буйруғисиз истеъмол қилиш» деган сўзлар чиқариб ташлансин;

моддага берилган изоҳдан «шунингдек бундай шахс наркотик воситаларни врач буйруғисиз истеъмол қилиши муносабати билан медицина ёрдами кўрсатишни сўраб медицина муассасасига ихтиёрий равишда мурожаат қилиб келса» деган сўзлар чиқариб ташлансин;

б) 191-модданинг сарлавҳаси ва матнidan «даволаш-меҳнат ва даволаш тарбия» деган сўзлар чиқариб ташлансин;

в) 305-модданинг биринчи қисми «42—44» рақамларидан сўнг «48» рақами билан тўлдирилсин.

4. Ўзбекистон Республикасининг 1970 йил 24 июндаги Қонуни билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг Ахлоқ тузатиш-меҳнат кодекси (Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Ведомостлари, 1970 йил, 18-сон, 168-модда) 76-моддасининг учинчи қисмидаги «махсус даволаш ва меҳнат режими бўлган медицина муассасаларида» деган сўзлар «Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги тармоғининг ихтисослаштирилган даволаш-олдини олиш муассасаларида» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

5. Ўзбекистон Республикасининг 1971 йил 17 декабрдаги Қонуни билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг Меҳнат қонунлари кодекси (Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Ведомостлари, 1971 йил, 34-сон, 322-модда) 37-модда биринчи қисмининг 4-бандидаги «даволаш-меҳнат профилакторийсига» деган сўзлар «ихтисослаштирилган даволаш-олдини олиш муассасасига» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

6. Ўзбекистон Республикасининг 1983 йил 5 июлдаги Қонуни билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг Уй-жой кодекси (Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Ведомостлари, 1983 йил, 19-сон, 320-модда)

67- моддасининг иккинчи қисми қўйидаги мазмунда бўлган 5¹- банди билан тўлдирилсин:

«5¹) мажбуран даволаш учун ихтисослаштирилган даволаш-олдини олиш муассасасига жойлаштирилганда — у ерда бўлинган бутун давр мобайнида сақланади».

7. Ўзбекистон Республикасининг 1970 йил 23 декабрдаги «Соғлиқни сақлаш тўғрисида»ги Қонунининг (Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Ведомостлари, 1970 йил, 36- сон, 426- модда) 51- моддаси қўйидаги таҳрирда баён этилсин:

«51- м о д д а. Сурункали алкоголизм ёки гиёвандликка мубтало бўлган беморларни даволаш

Жамоат тартибини бузаётган, бошқа шахсларнинг ҳуқуқларини бузаётган, ёҳуд аҳолининг осойишталигини, саломатлигини ва маънавиятини хавф-хатарда қолдираётган сурункали алкоголизм ва гиёвандликка мубтало бўлган беморлар ихтисослаштирилган даволаш-олдини олиш муассасаларида мажбурий тарзда даволаниши керак.

Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги тармоғининг ихтисослаштирилган даволаш-олдини олиш муассасаларига юбориш тартиби Ўзбекистон Республикаси қонунлари билан белгиланади».

51¹- модда чиқариб ташлансин.

8. Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг 1970 йил 29 октябрдаги Фармони билан тасдиқланган «Ўзбекистон Республикаси кузатув комиссиялари тўғрисида»ги Низомнинг (Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Ведомостлари, 1970 йил, 31- сон, 366- модда) 9- модда:

«м» бандидаги «махсус даволаш ва меҳнат режими бўлган медицина муассасаларида» деган сўзлар «Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги тармоғининг ихтисослаштирилган даволаш-олдини олиш муассасаларида» деган сўзлар билан алмаштирилсин;

«т» банди қўйидаги таҳрирда баён этилсин:

«т) сурункали алкоголизм ёки гиёвандликка мубтало бўлган беморларни даволашга ихтисослаштирилган даволаш-олдини олиш муассасаларининг ва тарбия-

меҳнат профилакторийларининг фаолиятини назорат қилиш».

9. Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг 1967 йил 31 майдаги Фармони билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг вояга етмаганлар иши билан шуғулланувчи комиссиялари тўғрисидаги Низомнинг Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг 1985 йил 31 октябрдаги Фармони асосидаги таҳририда — (Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Водомостлари, 1985 йил, 31-сон, 363-модда):

а) 1-моддасидан, 10-моддасининг биринчи қисмидан, 12-моддасидан, 13-моддасининг биринчи қисмидан, 24-моддасининг еттинчи қисмидан «ва даволаш-тарбия» деган сўзлар чиқариб ташлансин;

б) 14-моддасининг «а» бандидан «ва даволаш-тарбия» деган сўзлар чиқариб ташлансин;

«и» бандидан «даволаш-тарбия профилакторийсининг маъмурияти билан биргаликда даволаш-тарбия профилакторийсидан муддатидан илгари озод қилиш тўғрисида судга тақдимнома билан кирадилар; ўн саккиз ёшга тўлган, гиёвандликка мубтало бўлган беморларни даволаш-тарбия профилакторийсидан даволаш-меҳнат профилакторийсига кўчириш тўғрисидаги тақдимнома билан судга мурожаат қилиш хусусида даволаш-тарбия профилакторийси маъмуриятига розилик берадилар» деган жумла чиқариб ташлансин.

«н» бандидан «шунингдек ўн саккиз ёшга тўлган гиёвандликка мубтало бўлган беморларни профилакторийда қолдириш хусусида даволаш-тарбия профилакторийси маъмуриятига розилик берадилар» деган сўзлар чиқариб ташлансин;

в) 18-моддасидаги «з» банди чиқариб ташлансин; «и» банди «з» банди деб ҳисоблансин;

г) 19-моддасининг учинчи қисми қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Вояга етмаганлар махсус ўқув-тарбия муассасаларига ота-оналари ёки уларнинг ўрнини босувчи шахслар розилигисиз ҳам вояга етмаганлар ишлари бўйича комиссиянинг қарорига биноан юборилиши мумкин. Махсус ўқув-тарбия муассасаларига юбориш тўғрисидаги ишлар фақат прокурор иштирокидагина қараб чиқилади»;

д) 26-модданинг биринчи қисмидан «ёки даволаш-тарбия», «наркомания касаллигига йўлиққанлар учун»

даволаш-тарбия, профилакторийлари бундан мустасно-дир» деган сўзлар чиқариб ташлансин:

е) 27- моддасининг биринчи қисмидан «ёки даволаш-тарбия» деган сўзлар чиқариб ташлансин.

10. Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг 1967 йил 31 майдаги Фармони билан тасдиқланган (Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг 1985 йил 31 октябрдаги Фармони таҳририда) Ўзбекистон Республикасининг вояга етмаганлар билан иш олиб боровчи жамоат тарбиячилари тўғрисидаги Низом (Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Ведомостлари, 1985 йил, 31- сон, 363- модда);

3- моддасининг биринчи қисми «д» бандидаги ва 7- моддасининг биринчи қисмидаги «даволаш-тарбия» деган сўзлар «ихтисослаштирилган даволаш-олдини олиш» деган сўзлар билан алмаштирилсин.

11. Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг 1972 йил 26 октябрдаги Фармони билан тасдиқланган «Ичкиликбозликка қарши кураш олиб боровчи комиссиялар тўғрисидаги Низом» (Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Ведомостлари, 1985 йил, 31- сон, 361- модда — Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг 1985 йил 31 октябрдаги Фармони таҳририда):

а) 8- моддасининг:

«в», «г», «д» ва «е» бандлари қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

в) корхоналарда, муассасаларда, ташкилотларда алкоғолни ёки гиёванд моддаларни сунистеъмом қилувчи шахслар ўртасида зарур тарбиявий ишлар олиб бориш-ни ташкил этишда қатнашадилар, бу ишга меҳнат жамоаларини, жамоат ташкилотлари ва ташаббускор жамоат идоралари вакилларини кенг жалб этадилар; алкоғолни ёки гиёванд моддаларни сунистеъмом қилувчи шахсларни қайта тарбиялашда жамоат ташкилотларига ва меҳнат жамоаларига ёрдам берадилар, алкоғолни сунистеъмом қилувчи шахсларга жамоат таъсири ва маъмурий таъсир кўрсатиш қанчалик самарали эканлигини текшириб турадилар;

г) ичкиликбозлик ёки гиёвандлик учун илгари маъмурий жазога тортилган ёки жамоат таъсири кўрсатиш чораси қўлланилган, алкоғолни ёки гиёванд моддаларни мунтизам сунистеъмом қилиб, бир неча бор медицина жушёрхонасига тушган шахсларни аниқлаб топиш ва ҳи-

собга олишда ички ишлар ва соғлиқни сақлаш идоралари олиб борадиган ишларни назорат қилиб турадилар, бундай шахслар турмушда ва ишлаб чиқаришда ўзларини қандай тутаётганликлари устидан доимий жамоат назорати олиб борилишини уюштирадилар; сурункали алкоғолизм ёки гиёвандликка мубтало бўлган беморларни тегишли медицина муассасаларига мажбурий юбориш юзасидан зарур чоралар кўрадилар, шунингдек ичкиликбозлик, алкоғолизм ва гиёвандликка барҳам беришга қаратилган бошқа огоҳлантирувчи чораларни кўрадилар;

д) Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги тармоғининг медицина ҳушёрхоналари ва ихтисослаштирилган даволаш-олдини олиш профилакторийларининг ишларини текшириб турадилар, шунингдек мазкур профилакторийларда бўлган шахсларни қайта тарбиялаш ва ахлоқни тузатиш ишларида шу профилакторийлар маъмуриятига ёрдам берадилар;

е) даволаш профилакторийсидан мажбурий даволаниб қайтган шахсларнинг хулқ-атвори устидан жамоат ташкилотлари ва меҳнат жамоалари назорат қилиб боришини ташкил этадилар ва уларга ишга жойлашмишда ёрдам кўрсатадилар»;

б) 9-модданинг «ж» банди қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«ж) жамоат тартибини бузаётган, бошқа шахсларнинг ҳуқуқларини бузаётган, ёҳуд аҳолининг осойишталиги, соғлиғи ва маънавиятини хавф остида қолдираётган сурункали алкоғолизм ва гиёвандликка мубтало бўлганларни мажбурий даволаш ва меҳнатда қайта тарбиялаш учун Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги тармоғининг ихтисослаштирилган даволаш-олдини олиш муассасаларига юбориш тўғрисидаги ариза билан судга мурожаат этиш».

12. Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг 1985 йил 31 октябрдаги Фармони билан тасдиқланган «Қорхоналар, муассасалар, ташкилотларда ва уларнинг структуравий бўлинмаларида тузиладиган ичкиликбозликка қарши кураш олиб борувчи комиссиялар тўғрисидаги Низом» (Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Ведомостлари, 1985 йил, 31-сон, 362-модда):

а) 5-моддасининг 4-банди қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«4) меҳнат жамоасининг ихтисослаштирилган даволаш-олдини олиш муассасаларида мажбурий даволаниш курсини ўтган аъзолари хулқ-атворини назорат қилиб боради».

б) 6- моддасининг 5- бандидан «ихтиёрий даволанишдан бош тортиб келаётган» деган сўзлар чиқариб ташлансин.

13. Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиуми 1985 йил 25 майда қабул қилган «Ичкиликбозликка ва алкоголизмга қарши курашни кучайтириш, самогон тайёрлашга барҳам бериш тадбирлари тўғрисида»ги Фармоннинг (Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Ведомостлари, 1985 йил, 16- сон, 169- модда) 26- моддаси қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«26- модда. Жамоат тартибини бузаётган, бошқа шахсларнинг ҳуқуқларини бузаётган, ёҳуд аҳолининг осойишталигини, соғлиғини ва маънавиятини хавф остида қолдираётган сурункали алкоголизмга мубтало бўлган беморлар суднинг қарорига мувофиқ мажбурий даволаш учун Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги тармоғининг махсус даволаш-олдини олиш муассасаларига жўнатилиши керак.

Қайд этилган тоифадаги шахсларни мажбурий даволашга жўнатиш тўғрисидаги масала суд томонидан очиқ суд мажлисида, медицина хулосаси мавжуд бўлган ҳолда ҳамда ички ишлар идоралари ўз ташаббусига кўра ёки бемор оила аъзоларининг ёҳуд қариндошларининг меҳнат жамоаларининг, соғлиқни сақлаш муассасаларининг, шунингдек ичкибозликка ва гиёвандликка қарши кураш бўйича туман, шаҳар, шаҳардаги туман комиссияларининг аризасига асосан тайёрланадиган ва жўнатиладиган материаллар асосида ҳал этилади.

Мажбурий даъво муддати даволаш муассасаси томонидан бемор даволанишга ётқизилган кундан бошлаб, беш кунлик муддат ичида комиссия хоҳиш иродасига кўра белгиланади».

1992 йил 9 декабрда қабул қилинган «Сурункали алкоголизм ёки гиёвандликка мубтало бўлган беморларни мажбурий даволаш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига

2-ИЛОВА

Ўзбекистон Республикасининг қуйидаги қонун ҳужжатлари ўз кучини йўқотган деб топилсин:

1. Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг 1973 йил 22 февралдаги «Хроник алкоголиклар ва гиёвандлик (наркомания) касалига йўлиққанлар учун даволаш-меҳнат профилакторийлари тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш тўғрисида»ги Фармон (Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Ведомостлари, 1973 йил, 6-сон, 96-модда).

2. Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг 1982 йил 27 майдаги «Ўзбекистон Республикасининг ҳуқуқ-тартиботни сақлаш масалаларига оид баъзи қонун актларига ўзгартиришлар киритиш тўғрисида»ги Фармонининг (Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Ведомостлари, 1982 йил, 16-сон, 278-модда) 3-моддаси ва 6-моддасидаги йигирма бешинчи хатбоши.

3. Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг «Хроник алкоголиклар ва наркомания касалига йўлиққанларни мажбурий даволаш ва меҳнатда қайта тарбиялаш тўғрисида»ги Фармонига ўзгартиришлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиуми 1984 йил 2 декабрда қабул қилган Фармон (Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Ведомостлари, 1984 йил, 34-сон, 474-модда).

4. Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун актларига ўзгартиришлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги Фармонларини тасдиқлаш ҳақида» 1984 йилнинг 3 декабрда қабул қилинган Ўзбекистон Республикаси Қонунининг (Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Ведомостлари, 1984 йил, 34-сон, 485-модда) Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг «Хроник алкоголиклар ва гиёвандлик (наркомания) касалига йўлиққанларни мажбурий даволаш ва меҳнатга қайта тарбиялаш тўғрисида»ги Фармонига ўзгартиришлар ва қўшимчалар киритиш ҳақидаги 1984 йил 2 декабрь Фармони»га оид қисми.

5. Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг 1984 йил 2 декабрдаги Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг «Хроник алкоголиклар ва гиёвандликлар (наркомания) касалига йўлиққанларни мажбурий даволаш ва меҳнатда қайта тарбиялаш тўғрисида»ги Фармони қўлланиш тартиби ҳақида»ги Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг Қарорига ўзгартиришлар киритиш тўғрисида»ги Қарори (Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Ведомостлари, 1984 йил, 34-сон, 476-модда).

6. Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг 1985 йил 31 октябрдаги «Ўзбекистон Республикасининг баъзи бир қонун актларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги Фармони (Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Ведомостлари, 1985 йил, 31-сон, 360-модда).

7. «Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг баъзи қонунбузарликлар учун жавобгарлик тўғрисидаги Ўзбекистон Республикасининг айрим кодексларига ва бошқа қонун актларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги фармонларини тасдиқлаш ҳақида» 1985 йилнинг 13 декабрида қабул қилинган (Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Ведомостлари, 1985 йил, 35-сон, 414-модда) «Ўзбекистон Республикасининг баъзи қонун актларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги 1985 йил 31 октябрь Фармони»га оид қисми.

8. Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг 1986 йил 17 ноябрдаги «Ўзбекистон Республикасининг баъзи қонун актларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида ҳамда наркомания касаллигига йўлиққанлар учун даволаш-тарбия профилактикаси тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида»ги Фармони (Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Ведомостлари, 1986 йил, 33-сон, 387-модда).

9. «Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг Ўзбекистон Республикасининг баъзи қонун актларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги фармонларини тасдиқлаш ҳақида» 1986 йилнинг 6 декабрида қабул қилинган Ўзбекистон Республикаси Қонунининг (Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Ведомостлари, 1986 йил, 34-сон, 417-модда) «Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг Ўзбекистон Республикасининг баъзи қонун актла-

рига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида ҳамда наркомания касаллигига йўлиққанлар учун даво-лаш-тарбия профилакторийси тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш ҳақида»ги 1986 йил 17 ноябрь Фармонида оид қисми.

10. Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг 1987 йил 7 августдаги «Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексига, Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги кодексига ва Ўзбекистон Республикасининг бошқа Қонун актларига ўзгартиришлар ҳамда қўшимчалар киритиш ҳақида»ги Фармони (Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Ведомостлари, 1987 йил, 23-сон, 250-модда) 1-бўлимнинг 1-моддаси, IV ва V бўлимлари.

**СУРУНКАЛИ АЛКОГОЛИЗМ ЕКИ ГИЕВАНДЛИККА
МУБТАЛО БЎЛГАН БЕМОРЛАРНИ МАЖБУРАН
ДАВОЛАШ ТЎҒРИСИДА**

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ**

1992 йил 9 декабрь

Қ А Р О Р И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси, 1993 йил, 1-сон, 37-модда)

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши қарор
қ и л а д и:

1. «Сурункали алкоголизм ёки гиёвандликка мубтало бўлган беморларни мажбурий даволаш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни 1992 йил 25 декабрдан амалга киритилсин.

2. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси: сурункали алкоголизм ёки гиёвандликка мубтало бўлган беморларни даволаш учун Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги тармоғининг махсус даволаш-олдини олиш муассасалари тўғрисидаги Низомни ишлаб чиқсин ва тасдиқласин:

Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги тармоғининг махсус даволаш-олдини олиш муассасасини ташкил этиш ва у иш бошлаши учун майдон ва жоналар ажратиш масаласини, шунингдек уни моддий-техникавий жиҳатдан ва маблағ билан таъминлаш масалаларини қараб чиқсин ва ҳал этсин;

Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг қарорларини «Сурункали алкоголизм ёки гиёвандликка мубтало бўлган беморларни мажбурий даволаш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқ ҳолга келтирсин.

3. Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги сурункали алкоголизм ёки гиёвандликка мубтало бўлган беморларни даволовчи Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги тармоғининг махсус даволаш-олдини олиш муассасалари қўриқланишини таъминласин.

Ўзбекистон Республикаси Олий
Кенгашининг Раиси

Ш. ЙУЛДОШЕВ

ТАБИАТНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ ТЎҒРИСИДА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ

1992 йил 9 декабрь

Қ О Н У Н И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси, 1993 йил, 1-сон, 38-модда)

Ушбу Қонун табиий муҳит шароитларини сақлашнинг, табиий ресурслардан оқилона фойдаланишнинг ҳуқуқий, иқтисодий ва ташкилий асосларини белгилаб беради. Қонуннинг мақсади инсон ва табиат ўртасидаги муносабатлар уйғун мувозанатда ривожланишини, экология тизимлари, табиат комплекслари ва айрим объектлар муҳофаза қилинишини таъминлашдан, фуқароларнинг қулай атроф муҳитга эга бўлиш ҳуқуқини кафолатлашдан иборатдир.

1. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1-модда. Ўзбекистон Республикасининг табиатни муҳофаза қилишга доир қонунлари

Ўзбекистон Республикасида табиатни муҳофаза қилиш ва табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш соҳасидаги муносабатлар ушбу Қонун билан, шунингдек Ўзбекистон Республикасининг ер, сув, ўрмон, ер ости бойликлари тўғрисидаги, атмосфера ҳавосини, ўсимлик ва ҳайвонот дунёсини муҳофаза қилиш ҳамда улардан фойдаланиш тўғрисидаги қонунлари билан, бошқа қонун ҳужжатлари билан тартибга солинади.

Қорақалпоғистон Республикасида табиатни муҳофаза қилиш соҳасидаги муносабатлар Қорақалпоғистон Республикасининг қонунлари билан ҳам тартибга солинади.

2-модда. Табиатни муҳофаза қилиш объеклари, алоҳида муҳофаза қилинадиган табиат ҳудудлари ва объеклари

Ер, ер ости бойликлари, сув, ўсимлик ва ҳайвонот дунёси, атмосфера ҳавоси ифлосланишидан, бузилишдан, зарарланишдан, ориқлаб кетишдан, вайрон бўлиш-

дан, йўқ бўлиб кетишдан, оқилона фойдаланмасликдан муҳофаза этилиши лозим.

Давлат қўриқхоналари, миллий, тарихий-табiiй ва ёдгорлик боғлари, заказниклар, табиат ёдгорликлари, ботаника ва зоология боғлари, дендрария боғлари, шунингдек Халқаро Қизил китобга ва Ўзбекистон Республикаси Қизил китобига киритилган ҳайвонлар ҳамда ўсимликлар алоҳида муҳофаза қилинадиган табиат ҳудудлари ва объектлари жумласига киради.

Курорт ва рекреацион жойлар, ер усти ва ер ости сувлари тўпланадиган жойлар (дарё водийлари, адирлар, тоғ ён бағирлари) нодир ва қимматбаҳо металллар конлари, сув объектларининг соҳилбўйи минтақалари ва сувви муҳофаза этиш жойлари (минтақалари), алоҳида муҳофаза қилинадиган табиат ҳудудларининг қўриқланадиган (буфер) жойлари, балиқчилик хўжаликлари жойлашган ерлар, ўрмонларнинг тақиқланган минтақалари ҳамда бошқа жойлар Ўзбекистон Республикаси қонунлари билан, халқаро шартномалар билан белгилаб қўйиладиган тартибда алоҳида муҳофаза этилмоғи керак.

Маҳаллий давлат ҳокимияти ва бошқарув идораларининг қарорлари билан алоҳида муҳофаза қилинадиган табиат ҳудудлари ва объектларининг ўзга турлари ҳам назарда тутилиши мумкин.

3-модда. Табиатни муҳофаза қилишдан мақсад

Табиатни муҳофаза қилишдан мақсад:

инсон саломатлиги учун, экологик мувозанатни сақлаш учун, республикани самарали ва барқарор ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш манфаатлари йўлида табиатдан оқилона ва уни ишдан чиқармайдиган қилиб фойдаланиш учун қулай шарт-шароитлар яратиш;

жонли табиатнинг турлари ва генетик фонди бойлигини сақлаб қолиш;

экология тизимлари, ландшафтлар ва ноёб табиат объектлари хилма-хиллигини сақлаб қолиш;

экология хавфсизлигини таъминлаш;

табиат объектлари билан боғлиқ маданий меросни асраб қолишдир.

4-модда. Табиатни муҳофаза қилиш мақсадларига эришиш

Табиатни муҳофаза қилиш мақсадларига эришиш

учун давлат ҳокимияти маҳаллий идоралари, вазирликлар ва идоралар, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, фермерлик ва кооператив хўжаликлар, шунингдек айрим шахслар хўжалик, бошқарув ҳамда бошқа фаолиятни амалга ошириш жараёнида қуйидаги қондаларга амал қилишлари керак:

инсоннинг яшаш муҳити бўлиши биосфера ва экология тизимлари барқарорлигини сақлаб қолиш, одамларнинг экологик жиҳатдан хавфсизлиги, инсон ва унинг келгуси авлодлари генетик фонди ҳақида ғамхўрлик қилиш;

фуқароларнинг ҳаёт учун қулай табиий муҳитга эга бўлиш ҳуқуқини таъминлаш, барча турдаги таълим муассасаларида экология ўқувининг мажбурийлиги;

жамиятнинг экологик, иқтисодий ва ижтимоий манфаатларини илмий асосланган ҳолда уйғунлаштириш;

табиатдан махсус фойдаланганлик учун ҳақ тўлаш ва умумий асосларда фойдаланганлик учун ҳақ тўламаслик;

экология экспертизаси ўтказишнинг мажбурийлиги; табиатдан оқилона фойдаланишни ва табиатни муҳофаза қилишни рағбатлантириш;

табиий ресурсларни тиклаш зарурлиги, атроф табиий муҳит ва инсон сиҳат-саломатлиги учун зарарли, тиклаб бўлмас оқибатларга йўл қўймаслик;

табиатни муҳофаза қилиш вазифаларини ҳал этишда ошкоралик;

табиатни муҳофаза қилиш соҳасида миллий, регионал ва халқаро манфаатларни уйғунлаштириш;

табиатни муҳофаза қилиш қонунлари талабларини бузганлик учун жавобгар бўлиш.

5-модда. Табиий ресурсларга нисбатан мулкчилик

Ўзбекистон Республикасининг Конституциясига мувофиқ ер, ер ости бойликлари, сув, ўсимлик ва ҳайвонот дунёси ҳамда бошқа табиий ресурслар умуммиллий бойликдир, улардан оқилона фойдаланиш зарур ва улар давлат муҳофазасидадир.

Табиий ресурсларни бериш, улардан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилишнинг шартлари ва тартиби Ўзбекистон Республикасининг қонунлари билан белгиланади.

6-модда. Табиатдан умумий тарзда ва махсус йўсинда фойдаланиш

Ўзбекистон Республикасида табиатдан умумий тарзда ва махсус йўсинда фойдаланилади.

Табиатдан умумий тарзда фойдаланиш фуқаролар томонидан ҳаётини зарур эҳтиёжларни қондириш учун текинга табиий ресурсларни айрим фойдаланувчиларга бириктирмай ва ҳеч қандай рухсатномалар бермай туриб амалга оширилади.

Табиатдан махсус йўсинда фойдаланиш тариқасида корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ва фуқароларга ишлаб чиқариш ва ўзга хил фаолиятни амалга ошириш учун табиий ресурслар ҳақ олиб махсус рухсатномалар асосида эгаллик қилишга, фойдаланиш ёки ижарага берилади.

II. ДАВЛАТ ҲОКИМИЯТИ ВА БОШҚАРУВ ИДОРАЛАРИНИНГ ТАБИАТНИ МУҲОҒАЗА ЭТИШГА ТААЛЛУҚЛИ ҲУҚУҚИЙ МУНОСАБАТЛАРНИ ТАРТИБГА СОЛИШ СОҲАСИДАГИ ВАКОЛАТЛАРИ

7-модда. Ўзбекистон Республикаси Олий Кенга- шининг табиатни муҳофаза қилишга тааллуқли ҳуқуқий муносабатларни тартибга солиш соҳасидаги ваколат- лари

Қуйидагилар:

табиатни муҳофаза қилиш соҳасидаги давлат сиёсатининг асосий йўналишларини белгилаш;

давлат экология дастурларини тасдиқлаш;

табиатни муҳофаза қилиш соҳасидаги республика қонун ҳужжатларини ишлаб чиқиш ва қабул қилиш;

ҳудудларни фавқулодда экология ҳолати, экология офати ва экология фалокати минтақалари деб эълон қилиш, бундай минтақаларнинг ҳуқуқий режимини ва жафо кўрганларнинг мақомини белгилаш;

табиатни муҳофаза қилишга тааллуқли қонунлар ижросини мувофиқлаштириб бориш;

табиий ресурслардан фойдаланганлик учун ҳақ

олишнинг энг кўп-кам ҳажмини, шунингдек тўловларини ундириб олишдаги имтиёзларни белгилаш;

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ихтиёрига берилган бошқа масалаларни ҳал этиш Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг мутлақ ваколат доирасига кирди.

8-модда. Атроф табиий муҳитни муҳофаза қилишнинг давлат бошқаруви

Атроф табиий муҳитни муҳофаза қилиш ва табиат ресурсларидан фойдаланишнинг давлат бошқарувини Ўзбекистон Республикасининг қонунлари ва бошқа норматив ҳужжатларига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси, Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси, давлат бошқаруви маҳаллий идоралари амалга оширадилар.

9-модда. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг табиатни муҳофаза қилиш соҳасидаги ваколатлари

Табиатни муҳофаза қилиш соҳасида:

табиатни муҳофаза қилишга доир ягона сиёсат юритиш;

табиат ресурсларидан фойдаланишни тартибга солиш;

табиий ресурсларга нисбатан табиат кадастри юритилиши тартибини белгилаш ва бундай кадастр юритилишини таъминлаш, республика аҳамиятига молик табиий ресурсларнинг заҳираларини тасдиқлаш;

экология жиҳатидан танг вазиятлар, табиий офатлар ва фалокатларнинг олдини олиш юзасидан чоратадбирлар ишлаб чиқиш;

табиий офатлар ва йирик аварияларнинг оқибатларини тугатиш чора-тадбирларини амалга ошириш;

табиий ресурслардан фойдаланганлик, атроф табиий муҳитни ифлослантирганлик, чиқиндилар, зарарли таъсир этувчи бошқа нарсалар жойлаштириб ташлаганлик учун ҳақ тўлаш тартибини, шунингдек табиий ресурслардан фойдаланиш, чиқиндилар жойлаштириш лимитларини белгилаш;

экология маорифи ва тарбияси тизимини яратиш ҳамда унинг амал қилишини таъминлаш;

табиатдан алоҳида тартибда фойдаланиладиган ҳудудларнинг чегараларини, табиатни муҳофаза қилиш ва ҳўжалик фаолияти режимларини тасдиқлаш;

табиатни муҳофаза қилиш ва табиатдан фойдаланиш соҳасида давлатлараро муносабатларни ривожлантириш;

Ўзбекистон Республикасининг қонуни ҳужжатларида назарда тутилган бошқа тадбирларни амалга ошириш
Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг ваколат доирасига киради.

10-модда. Давлат ҳокимияти ва бошқаруви маҳаллий идораларининг табиатни муҳофаза қилиш соҳасидаги ваколатлари

Табиатни муҳофаза қилиш соҳасида:

ўз ҳудудида табиатни муҳофаза қилишнинг асосий йўналишларини белгилаш, минтақанинг (ҳудуднинг) экология дастурини тасдиқлаш;

табиий ресурсларни ҳисобга олиш ва уларнинг аҳволига баҳо бериш, экология жиҳатидан зарарли бўлган объектларни рўйхатга олиш;

табиатни муҳофаза қилишга доир тадбирларни моддий-техника жиҳатидан таъминлаш;

табиий ресурслардан фойдаланиш ҳуқуқини берувчи, саноат чиқиндиларини ёки рўзғор чиқиндиларини тўплаш ёки кўмиб ташлашга рухсатномаларни белгиланган тартибда бериш ёки уларни бекор қилиш;

табиий ресурслардан фойдаланганлик учун тўловлар ундириш;

табиатнинг муҳофаза қилиниши устидан назорат урнатиш, атроф муҳитга зарар етказаётган маҳаллий аҳамиятга молик объектлар фаолиятини вақтинча ёки бутунлай тўхтатиш ва қайта ихтисослаштириш тўғрисида қарорлар қабул қилиш;

Ўзбекистон Республикаси қонунларида кўзда тутилган бошқа масалаларни тартибга солиш давлат ҳокимияти ва бошқаруви маҳаллий идораларининг ваколатига киради.

11-модда. **Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитасининг ваколатлари**

Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашига бўйсунди ҳамда вазирликлар, давлат қўмиталари, идоралар, корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар, шунингдек айрим шахслар томонидан ер, ер ости бойликлари, сув, ўрмон, ҳайвонот ва ўсимлик дунёсидан, атмосфера ҳавосидан фойдаланиш ҳамда уларни муҳофаза қилишга доир қонунларга риоя этилиши устидан давлат назоратини амалга оширади.

Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитасининг ваколатлари Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши тасдиқлайдиган Низом билан белгиланади.

Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси ўз ваколатлари доирасида қабул қилган қарорлар давлат идоралари, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ва фуқаролар учун мажбурийдир.

III. ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АҲОЛИСИНИНГ ТАБИАТНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ СОҲАСИДАГИ ҲУҚУҚ ВА МАЖБУРИЯТЛАРИ

12-модда. **Инсоннинг яшаш учун қулай атроф табиий муҳитга эга бўлиш ҳуқуқи ва бу муҳитни сақлаб қолиш борасидаги бурчи**

Ўзбекистон Республикаси аҳолиси ўз саломатлиги ва келажақ авлоднинг саломатлиги учун қулай табиий муҳитда яшаш, ўз саломатлигини атроф муҳитнинг зарарли таъсиридан муҳофаза қилиш ҳуқуқига эга.

Ана шу мақсадда Ўзбекистон Республикаси аҳолиси табиатни муҳофаза қилиш бўйича жамоат ташкилотларига бирлашиш, атроф табиий муҳитнинг аҳволи ҳамда уни муҳофаза қилиш юзасидан кўрилаётган чора-тадбирларга доир ахборотларни талаб қилиш ва олиш ҳуқуқига эга.

Ўзбекистон Республикаси аҳолиси табиий ресурслардан оқилона фойдаланиши, табиат бойликларига эҳти-

ётлик билан муносабатда бўлиши, экология талабларига риоя этиши шарт.

13-модда. Табиатни муҳофаза қилиш жамоат биряашмаларининг ваколатлари

Табиатни муҳофаза қилиш соҳасида фаолият кўрсатувчи жамоат бирлашмаларининг ваколатлари Ўзбекистон Республикаси қонунларига мувофиқ қабул қилинган уставларида белгилаб қўйилади.

IV. АТРОФ ТАБИИЙ МУҲИТ СИФАТИНИ НОРМАТИВЛАР БИЛАН ТАРТИБГА СОЛИШ

14-модда. Атроф табиий муҳит сифатининг нормативлари ва стандартлари

Хўжалик фаолиятининг атроф табиий муҳитга зарарли таъсири атроф табиий муҳит сифатининг аҳолининг экология жиҳатидан хавфсизлигини, табиий ресурсларни тиклаш ва муҳофаза қилишни кафолатловчи нормативлари ва стандартлари билан чеклаб қўйилади.

Худудий-ишлаб чиқариш мажмуаларини таркиб топтиришда, саноат, қишлоқ хўжалиги, қурилишни ривожлантиришда ҳамда шаҳарлар, бошқа аҳоли пунктларини қайта қуриш ва таъмирлашда атроф табиий муҳитга бўладиган таъсирнинг йўл қўйиш мумкин бўлган меъёрлари белгиланади.

15-модда. Экологик нормативларни ишлаб чиқиш ва тасдиқлаш

Қорхоналар, ташкилотлар ва муассасалар атроф муҳитга таъсирнинг йўл қўйилиши мумкин бўлган энг юқори даражаларини тартибга солувчи экологик ва бошқа йўсиндаги мезонларни ишлаб чиқишлари шарт.

Экологик нормативларни ўзларига берилган ваколатларига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси, Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Саноатда ишларни бехатар олиб боришни назорат қилиш ва кон назорати давлат қўмитаси тасдиқлайдилар.

Кимёвий дори-дармонларни қишлоқ хўжалигида ишлатишга Ўзбекистон Республикаси қонунларига мувофиқ рухсат этилади.

V. ТАБИЙ РЕСУРСЛАРДАН ФЙДАЛАНИШНИ ТАРТИБГА СОЛИШ

16-модда. Табиатдан фойдаланишга йўл қўйилиши

Табиатдан фойдаланишга атроф табиий муҳитни яшаш учун яроқли ҳолда сақлаш, табиий ресурслардан белгиланган тегишли нормативлар доирасида фойдаланиш ва қайта тикланадиган ва қайта тикланаётган табиий ресурслар қайта тикланишини таъминлаш шартли билан йўл қўйилади.

17-модда. Тупроқдан фойдаланиш шартлари

Тупроқ дейилганида ер қобиғининг тириклик учун фойдаланиладиган ва ўсимликлар билан бирга амал қиладиган юзадаги унумдор қатлами тушунилади.

Тупроқдан унинг унумдорлигини пасайтирмаган ҳолда табиий ва маданий ўсимликлардан ҳосил олиш учун фойдаланилади.

Тупроқнинг иншоот остида қоладиган гумусли қатлами бошқа жойларда ҳосилдорликни ошириш учун олиб кетилиши керак.

18-модда. Ер ости бойликлари ва фойдали қазилмалардан фойдаланиш шартлари

Ер ости бойликлари дейилганида ер қобиғининг юқори қисмини қамраб олувчи, тадқиқотлар ўтказиш ва фойдали қазилмалар кавлаб олиш мумкин бўлган сатх, фойдали қазилмалар дейилганида эса иқтисодий ва соғломлаштириш аҳамиятига молик геологик ҳосилалар тушунилади.

Ер ости бойликлари ва фойдали қазилмалардан қўйидаги шартлар билан фойдаланилади:

қазиб олишда ана шу бойлик ва қазилмалар ҳамда уларга қўшилиб чиқадиغان бошқа табиий ресурслардан комплекс ва оқилона фойдаланиш таъминланса, шу-

нингдек атроф табиий муҳит ва ер ости бойликлари ифлосланишининг олди олинса;

фойдали қазилмаларни кавлаб олиш чоғида ҳолати ўзгарган ерлар рекултивация қилинса;

қайта тикланадиган фойдали қазилмалардан табиий қайта тикланишига эришиладиган даражадагина фойдаланилса.

19-модда. Сувлар ва сув ҳавзаларидан фойдаланиш шартлари

Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги ер усти, ер ости ва денгиз сувларидан зарур миқдордаги сувнинг табиий айланишини сақлаш, унинг нормативда кўрсатилган даражада тозалигини таъминлаш, сув ўсимликлари ва ҳайвонларни асраш, сув ҳавзаларининг ифлосланишига йўл қўймаслик, уларда экология мувозанатини сақлаш ва сув ҳавзасига ландшафт элементи сифатида зиён етказмаслик шarti билан йўл қўйилади.

Маҳаллий ҳокимият идоралари, ўрмон ва сув хўжалиги идоралари дарё ирмоқлари ҳосил бўладиган жойларда, сув ҳавзалари соҳили минтақаларида дарахтзорларни тиклашлари ва дов-дарахтни кўпайтиришлари ҳамда уларнинг сақланишини таъминлашлари шарт.

20-модда. Атмосфера ҳавосидан фойдаланиш шартлари

Атмосфера ҳавоси дейилганида Ўзбекистон Республикаси ҳудуди устидаги ҳаво бўшлиги тушунилади. Ҳаводан фойдаланишга муайян ҳудуд ҳавосининг сифатини ўзгартирмаслик, уни белгиланган нормативлардан ортиқ даражада ифлослантирмаслик ёки сийраклаштирмаслик шarti билан йўл қўйилади.

Халқаро битимга мувофиқ вазирликлар ва идоралар, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, хусусий шахслар озон қатламига зарарли таъсир этувчи кимёвий моддалар ишлаб чиқариш ҳамда бундай моддалардан фойдаланишни қисқартиришлари ва келгусида батамом тўхтатишлари шарт.

21-модда. Жонли табиат объектларидан фойдаланиш шартлари

Жонли табиат дейилганида табиий ўсимликлар, шу жумладан ўрмон, табиатда эркин яшайдиган ҳайвонлар ва бошқа жонли организмлар тушунилади.

Жонли табиат объектларидан:

уларнинг қайта тикланиш қобилиятини сақлаш;

уларнинг хилма-хил турини ва тўдаларнинг барқарорлигини сақлаш;

атроф табиий муҳитнинг биологик жиҳатдан ифлосланишига йўл қўймаслик шarti билан фойдаланилади.

22-модда. Ишлаб чиқариш ва рўзғор чиқиндиларини чиқариб ташлаш шартлари

Чиқиндилар, шу жумладан қўшилиб кетган моддалар ишлаб чиқариш ва коммунал-мушайи соҳалардан такрор фойдаланиш, тўплаш, тарқатиб юбориш, кўмиб ташлаш орқали йўқотилади.

Ишлаб чиқариш чиқиндиларини атроф табиий муҳитга зарар етказмаган ҳолда чиқариб ташлаш учун масъулият ана шу чиқиндиларни ҳосил қилган ташкилот ёки шахс зиммасида бўлади. Рўзғор чиқиндиларини йўқотиш маҳаллий давлат ҳокимияти ва бошқарув идоралари томонидан ташкил этилади.

Чиқиндилар кейинчалик улардан хўжалик мақсадларида фойдаланиш, атроф табиий муҳитга зарар етказмаслик имкониятини таъминлайдиган усулда чиқариб ташланади.

Ишлаб чиқарган маҳсулотлари ёки уларни жойлаш идишлари ва ўраш материалларининг бир қисми чиқиндига чиқадиغان корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар ана шу чиқиндиларнинг қайта ишланишини таъминлашлари шарт.

23-модда. Табиий ресурслардан фойдаланиш ҳуқуқидан маҳрум этиш

Табиий ресурслардан фойдаланиш талабларини муттасил бузадиган фойдаланувчи табиий ресурслардан фойдаланиш ҳуқуқидан маҳрум этилиши мумкин.

VI. ЭКОЛОГИЯ ЭКСПЕРТИЗАСИ

24- модда. Давлат экология экспертизасининг мақсадлари

Давлат экология экспертизаси хўжалик қарори қабул қилинишидан олдин ўтказилиши шарт бўлган атроф табиий муҳитни муҳофаза қилиш тадбиридир.

Давлат экология экспертизаси Ўзбекистон Республикаси қонуналарида белгиланган тартибда ўтказилади.

Давлат экология экспертизасининг мақсади мўлжалланаётган ёки амалга оширилаётган хўжалик фаолияти ёки ўзга фаолиятнинг экология жиҳатдан қай даражада хавфли эканлигини аниқлаш, бу хилдаги фаолият табиатни муҳофаза қилиш қонунларининг талабларига қанчалик мувофиқлигини баҳолаш, лойиҳаларда назарда тутилаётган табиатни муҳофаза қилиш тадбирларининг қай даражада етарли ва асосли эканлигини аниқлашдан иборатдир.

25- модда. Давлат экология экспертизасининг объектлари

Қуйидагилар давлат экология экспертизасидан ўтказилиши керак:

давлат дастурлари, концепцияларининг, ишлаб чиқарувчи кучлар ва халқ хўжалиги тармоқларини ривожлантириш ҳамда жойлаштириш асосий йўналишлари ҳамда схемаларининг лойиҳалари;

қар қандай турдаги қурилиш учун жой танлашга оид материаллар, режа тузиш олдидан, лойиҳалаш олдидан тайёрланадиган ҳужжатлар ва лойиҳа ҳужжатлари;

экология ҳолатига баҳо бериш, табиий ресурслардан фойдаланиш билан боғлиқ тадқиқот ишларининг дастурлари;

хўжалик фаолиятини ва табиий ресурслардан фойдаланишни тартибга солувчи йўл-йўриқ ва усул йўси-нидаги ҳамда норматив-техникавий ҳужжатларнинг лойиҳалари;

янги техника, технология, материаллар ва моддалар яратишга, шу жумладан чет эллардан сотиб олишга доир ҳужжатлар, бошқа ҳужжатлар ва техника, маҳсулот стандартлари;

Ўзбекистон Республикасига олиб келинадиган ва Ўзбекистон Республикасидан олиб чиқиб кетиладиган маҳсулотлар;

кимёвий моддалар;

айрим минтақалар, жойлар ва объектлардаги экология вазияти;

атроф табиий муҳитнинг ҳолатига салбий таъсир кўрсатувчи ишлаб турган корхоналар ва бошқа объектлар.

Давлат экология экспертизасининг ижобий хулосасиз лойиҳаларни рўёбга чиқариш ман этилади.

26-модда. Давлат санитария-экология экспертизаси

Давлат санитария-экология экспертизаси атроф табиий муҳит ифлосланишининг инсон саломатлигига қанчалик зарарли таъсир кўрсатишини аниқлаш мақсадида ўтказилади.

Давлат санитария-экология экспертизаси соғлиқни сақлаш идораларининг, Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси ва ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идораларнинг ташаббусига кўра Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги томонидан тайинланади.

Давлат санитария-экология экспертизасини ўтказиш тартиби ва усуллари Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза этиш давлат қўмитаси билан келишиб туриб тасдиқлайди.

27-модда. Жамоатчилик асосидаги экология экспертизаси

Жамоатчилик асосидаги экология экспертизаси жамоат бирлашмаларининг ташаббусига кўра уларнинг маблағлари ҳисобидан ёки жамоатчилик асосида мутахассисларнинг мустақил гуруҳлари томонидан амалга оширилади.

Жамоатчилик асосидаги экология экспертизасининг хулосалари тавсия тамойилига эга бўлади.

VII. ЭКОЛОГИК НАЗОРАТ

28-модда. Атроф табиий муҳит мониторинги

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида атроф табиий муҳитнинг ҳолати ва унинг ресурсларини кузатиш, ҳисобга олиш, уларга баҳо бериш ва уларнинг истиқболлини белгилашни таъминлаш мақсадида атроф табиий муҳитнинг давлат мониторинги тизимини ташкил этилади.

Атроф табиий муҳитнинг ҳолати, табиий ресурслардан фойдаланиш устидан кузатув махсус ваколат берилган идоралар, шунингдек фаолияти атроф табиий муҳитнинг ҳолатини ёмонлаштирадиган ёки ёмонлаштириши мумкин бўлган корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар томонидан амалга оширилади.

Махсус ваколат берилган идоралар, шунингдек айтиб ўтилган корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар ўз кузатувларига доир материалларни тегишли давлат идораларига бепул беришлари шарт.

Мониторинг тузилиши, мазмуни ва уни амалга ошириш тартиби Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси томонидан ишлаб чиқилади ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланади.

29-модда. Экологик назорат вазифалари

Экологик назорат олдида:

атроф табиий муҳит ҳолатини ҳамда хўжалик юритиш ва бошқа фаолият таъсири остида унда бўладиган ўзгаришларни кузатиб бориш;

атроф табиий муҳитни муҳофаза қилиш, табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш, атроф табиий муҳитни соғломлаштириш, табиатни муҳофаза қилишга доир қонунлар талаблари ва атроф табиий муҳит сифатининг нормативларига риоя этиш борасидаги дастурлар ҳамда айрим тадбирлар бажарилишини текшириш вазифаси қўйилган.

Экологик назорат тизимини давлат атроф табиий муҳит ҳолатини кузатиб бориш хизмати, табиатни муҳофаза қилиш соҳасидаги давлат, идоравий, ишлаб чиқариш ва жамоат назоратидан иборат.

30-модда. Давлат атроф табиий муҳит ҳолатини кузатиб бориш хизмати

Давлат атроф табиий муҳит ҳолатини кузатиб бориш хизмати табиий муҳитда содир бўлаётган физик, кимёвий, биологик жараёнларни, атмосфера ҳавоси, тупроқ, ер усти ва ер ости сувларининг ифлосланиш даражасини, ифлосланишнинг ўсимлик ва ҳайвонот дунёсига таъсири оқибатларини кузатиб бориш, манфаатдор ташкилотлар ва аҳолини атроф табиий муҳитда бўлаётган ўзгаришлар ҳақида жорий ва шошилинч ахборотлар ҳамда бу муҳит ҳолатига доир тахминлар билан таъминлаш мақсадида ташкил этилади.

Атроф табиий муҳит ҳолати тўғрисидаги ахборот очик-ошкора йўсинда бўлиб, унинг асосий кўрсаткичлари давлат табиатни муҳофаза этиш идоралари томонидан эълон қилиш учун мунтазам бериб борилади.

Давлат табиатни муҳофаза қилиш идоралари фалокатлар ва бошқа ҳодисалар натижасида атроф табиий муҳит нормативда белгиланганидан ҳам ортиқроқ даражада ифлосланган тақдирда бундай фалокат ва ҳодисалар тўғрисида жамоатчиликни дарҳол хабардор этишлари шарт.

Табиий ресурсларнинг миқдори, сифат ва бошқа хил кўрсаткичларини, улардан фойдаланишнинг ҳажми, тартиб тамойилини ҳисобга олиб бориш учун давлат табиий ресурслар кадастрлари юритилади.

Атроф табиий муҳит ҳолатига зарарли таъсир қиладиган ёки номақбул тарзда таъсир этиши мумкин бўлган объектлар, атроф табиий муҳитга тушадиган зарарли моддаларнинг турлари ва миқдори, ишлаб чиқариш ва рўзгор чиқиндиларининг ҳажмлари ва таркиби ҳам назорат этиб борилади ва давлат ҳисобига олинади.

Давлат атроф табиий муҳит ҳолатини назорат этиш хизматининг таркиби, уни ташкил этиш ва фаолият кўрсатиши тартиби, давлат табиий ресурслар кадастрларини, атроф муҳитга зарарли таъсир этувчи объектларнинг давлат ҳисобини юритиш тартиби Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгилаб берилади.

31-модда. Табиатни муҳофаза қилиш соҳасидаги давлат назорати

Табиатни муҳофаза қилиш соҳасидаги давлат назорати давлат ҳокимияти ва бошқарув идоралари, махсус ваколатли давлат табиатни муҳофаза қилиш идоралари томонидан амалга оширилади.

Қуйидагилар:

Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси;

Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги;

Ўзбекистон Республикаси Саноатда ишларнинг беҳатар олиб борилишини назорат қилиш ва кончилик назорати давлат қўмитаси;

Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги махсус ваколатли давлат табиатни муҳофаза қилиш идоралари ҳисобланади.

Махсус ваколатли давлат табиатни муҳофаза қилиш идоралари табиатни муҳофаза қилиш соҳасидаги давлат назоратини амалга оширишда қатнашишга идоравий экология хизмат бўлинмаларини белгиланган тартибда жалб этишлари мумкин.

32-модда. Табиатни муҳофаза қилиш соҳасидаги идоравий, ишлаб чиқариш ва жамоат назорати

Вазирликлар, давлат қўмиталари ва идораларнинг экология хизмати шу вазирлик, давлат қўмитаси ёки идора тасарруфидаги корхоналар ва ташкилотлар фаолияти устидан табиатни муҳофаза қилиш соҳасидаги идоравий назоратни амалга оширади.

Табиатни муҳофаза қилиш соҳасидаги ишлаб чиқариш назоратини корхоналар, бирлашмалар, ташкилотларнинг экология хизмати амалга оширади ва табиатни муҳофаза қилиш, табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш ва уларни тиклаш, атроф табиий муҳитни соғломлаштириш, табиатни муҳофаза қилишга доир қонунларнинг талаблари бажарилиши юзасидан дастурлар ҳамда айрим тadbирлар ижросини текшириш мақсадини кўзлайди.

Табиатни муҳофаза қилиш соҳасидаги жамоат назоратини жамоат бирлашмалари, меҳнат жамоалари, фуқаролар амалга оширадilar.

Идоравий, ишлаб чиқариш назоратини амалга оширувчи экология хизматларини ва экология соҳасидаги жамоат назоратини ташкил этиш ҳамда уларнинг фаолият кўрсатиши тартиби ушбу Қонун ва мазкур хизматлар ҳамда жамоат назорати тўғрисидаги низомлар билан тартибга солиб борилади.

VIII. ТАБИАТНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШНИ ТАЪМИНЛАШНИНГ ИҚТИСОДИЙ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ

33-модда. Табиатни муҳофаза қилишни таъминлашнинг иқтисодий тартиботи

Табиатни муҳофаза қилишни таъминлашнинг иқтисодий тартиботи:

табiiй ресурслардан махсус фойдаланганлик учун, атроф табiiй муҳитни ифлослантирганлик (шу жумладан чиқиндиларни жойлаштирганлик) ва атроф табiiй муҳитга бошқача тарзда зарарли таъсир кўрсатганлик учун тўлов ундиришни;

камчиқитли ва ресурсларни тежайдиган технологиялар жорий этилганида, табиатни муҳофаза қилиш ва табiiй ресурсларни қайта тиклашда самара берувчи фаолият амалга оширилганида корхоналар, муассасалар ва ташкилотларга, шунингдек айрим шахсларга солиқ, кредит имтиёзлари ва ўзга имтиёзлар беришни;

экология нуқтаи назаридан хавfli технологияларни қўлланганлик ва ўзга фаолиятни амалга оширганлик учун корхоналар, муассасалар ва ташкилотларга нисбатан махсус солиқлар жорий этишни;

атроф табiiй муҳитни ифлослантирувчи моддаларни чиқариш, оқизиш ёхуд экология нуқтаи назаридан ўзга зарарли фаолиятни амалга ошириш ҳуқуқини берувчи лицензиялар (рухсатномалар) олишни;

табiiй муҳитнинг қулай ҳолатини бузган корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ва фуқаролар зиммасига уни тиклаш вазифасини юклашни;

табиат объектларини бузиш ёки йўқ қилиб юбориш оқибатида етказилган зарар учун белгиланган тартибда товон пули ундиришни;

табиатни муҳофаза қилиш борасидаги режалар ва чора-тадбирлар бажарилмаган, табиатни муҳофаза қилишга доир қонунларнинг норматив-техник ва бошқа талаблари бузилган ҳолларда мансабдор шахслар ёки бошқа ходимларни асосий ишлаб чиқариш фаолиятида эришилган натижалар бўйича бериладиган пул мукофотлари ёки бошқа мукофотлардан тўлиқ ёки қисман маҳрум этишни;

экологик соф маҳсулот чиқарганлик учун рағбатлантирувчи нархлар ва устама ҳақлар белгилашни;

табиий ресурслардан оқилона фойдаланмаслик, меъёردа белгиланганидан ортиқча фойдаланганлик учун табиатдан фойдаланувчиларга нисбатан иқтисодий жазо чораларини ҳамда табиий ресурслардан тежаб-тергаб ва оқилона фойдаланганлик учун иқтисодий рағбатлантиришни қўлланишни;

табиий муҳитни сақлаш соҳасида ва экологик соф маҳсулот ишлаб чиқаришда ҳаммадан юқори кўрсаткичларга эришган давлат, кооператив, жамоат корхоналари, муассасалари ва ташкилотлари, бошқа корхоналар, муассасалар ҳамда ташкилотларнинг жамоаларини ва айрим ходимларини, шунингдек айрим шахсларни моддий рағбатлантиришни кўзда тутати.

Ўзбекистон Республикасининг қонунларида, маҳаллий давлат ҳокимияти ва бошқарув идораларининг қарорларида табиатни муҳофаза қилиш соҳасидаги фаолиятни иқтисодий рағбатлантиришнинг бошқа турлари ҳам назарда тутилиши мумкин.

Табиатни муҳофаза қилиш соҳасидаги фаолиятни иқтисодий рағбатлантириш тадбирлари Ўзбекистон Республикаси қонунларида, шунингдек маҳаллий давлат ҳокимияти ва бошқарув идораларининг қарорларида белгилаб қўйиладиган тартибда қўлланилади.

34-модда. Табиатдан махсус фойдаланганлик учун тўловлар

Табиатдан махсус фойдаланганлик учун тўловлар атроф табиий муҳитни ифлослантирганлик (ифлослантирувчи моддаларни чиқарганлик, оқизганлик ва чиқиндиларни жойлаштирганлик) учун тўланадиган тўловлардан, табиий ресурсларни муҳофаза қилганлик ва

қайта тиклаганлик учун тўланадиган тўловлардан иборат бўлади.

Табиий ресурслардан фойдаланганлик учун солиқ ставкалари ва ўзгача тўлов миқдорлари, шу жумладан ижара тўловларининг миқдори, табиий ресурсларнинг қай даражада кенг тарқалганлиги, сифати, уларни қайта тиклаш имкониятлари, улардан фойдаланишнинг қай даражада қулайлиги, комплекслиги, самарадорлиги, уларнинг жойлашган ери, чиқиндиларни қайта ишлаш ва улардан фойдаланиш имкониятлари ҳамда бошқа жиҳатларни инобатга олган ҳолда, шунингдек тегишли лимитлар Ўзбекистон Республикаси қонунларида белгиланган тартибда аниқланади ва тасдиқланади.

Атроф табиий муҳитга ифлослантирувчи моддалар чиқарганлик ва оқизганлик, чиқиндиларни жойлаштирганлик учун тўлов миқдорлари ҳамда тегишли лимитлар манфаатдор идоралар билан келишган ҳолда Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш қўмитасининг идоралари томонидан тасдиқланади.

Республика аҳамиятига молик табиий ресурсларни муҳофаза қилганлик ва қайта тиклаганлик учун тўловларнинг миқдори Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан, маҳаллий аҳамиятга молик табиий ресурслар бўйича эса маҳаллий давлат ҳокимияти ва бошқарув идоралари томонидан белгиланади.

Табиий ресурслардан фойдаланганлик учун тўловлар табиатдан фойдаланувчи корхоналар маҳсулотларининг (бажарган ишларининг, кўрсатган хизматларининг) таннархига қўшилади.

Атроф табиий муҳитга ифлослантирувчи моддаларни чиқарганлик ва оқизганлик, ишлаб чиқариш ва истеъмол чиқиндиларини жойлаштирганлик учун, шунингдек табиатдан рухсатномада (нормативда) белгиланганидан ташқари фойдаланганлик ва ўзгача махсус тарзда нооқилона фойдаланганлик учун тўловлар табиатдан фойдаланувчи корхоналарнинг фойдасидан (даромадидан) ундирилади.

Табиий ресурслардан фойдаланганлик, уларни муҳофаза қилганлик ва қайта тиклаганлик учун тўлов маҳаллий давлат ҳокимияти ва бошқарув идораларининг бюджетига тушади ҳамда алоҳида модда билан ҳисобга олинади.

Атроф табиий муҳитга ифлослантирувчи моддалар чиқарганлик ва оқизганлик ҳамда ишлаб чиқариш ва истеъмол чиқиндиларини жойлаштирганлик учун тўлов табиатни муҳофаза қилиш жамғармасига келиб тушади.

Ўзбекистон Республикасининг қонунларида, маҳаллий давлат ҳокимияти ва бошқарув идораларининг қарорларида табиатдан фойдаланганлик учун тўловлардан озод қилиш ҳоллари, шунингдек бошқа солиқ имтиёзлари назарда тутилиши мумкин.

Табиий ресурслардан фойдаланганлик учун ва зарarli моддаларни чиқарганлик (оқизганлик) учун тўловларни амалга ошириш корхона, бирлашма ва ташкилотни, шунингдек айрим шахсларни экология тадбирларини бажаришдан ва етказилган зарарнинг ўрнини қоплаш мажбуриятидан озод этмайди.

35-модда. Табиатни муҳофаза қилиш жамғармалари

Табиатни муҳофаза қилиш тадбирларини пул билан таъминлаш учун Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси ва унинг жойлардаги идоралари ҳузурида табиатни муҳофаза қилиш республика жамғармаси ҳамда маҳаллий жамғармалари ташкил этилади.

Табиатни муҳофаза қилиш жамғармаларини таркиб топтириш ва улардан фойдаланиш тартиби Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланадиган Табиатни муҳофаза қилиш жамғармалари тўғрисидаги низом билан белгилаб қўйилади.

Табиатни муҳофаза қилиш жамоат жамғармалари аҳолининг, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, жамоат бирлашмаларининг ихтиёрий бадаллари ва бошқа манбалар ҳисобидан, шунингдек ажнабий юридик шахслар ва фуқароларнинг ажратмалари ҳисобидан ҳосил бўлади. Жамоат жамғармаларини ташкил этиш ва сарфлаш тартиби тегишли жамоат бирлашмалари томонидан тасдиқланадиган табиатни муҳофаза қилиш жамоат жамғармалари тўғрисидаги низомлар билан белгилаб қўйилади.

36-модда. Экология суғуртаси

Ўзбекистон Республикасида атроф табиий муҳитнинг ифлосланиши ва табиий ресурслар сифатининг ёмонлашуви оқибатида зарар етиши ҳолларини назарда тутиб корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг мол-мулки ҳамда даромадлари, фуқароларнинг ҳаёти, саломатлиги ва мол-мулки ихтиёрий ҳамда мажбурий суғурта қилинади.

Экология суғуртасининг тартиби ва шартлари Ўзбекистон Республикасининг қонунларида белгилаб қўйилади.

37-модда. Табиатни муҳофаза қилиш тизимидаги рағбатлантириш

Табиатдан оқилона фойдаланиш, атроф табиий муҳитни муҳофаза қилишни рағбатлантириш:

корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ва фуқаролар табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш ва табиатни муҳофаза қилиш чора-тадбирларини амалга оширганлари тақдирда уларга солиқ солишда имтиёзлар бериш;

табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш ва табиат муҳофазасини таъминлаш борасидаги чора-тадбирларни рўёбга чиқариш учун имтиёзли шартларда қисқа муддатли ва узоқ муддатли кредитлар (ссудалар) бериш;

асосий ишлаб чиқариш фондлари учун юқори амортизация нормалари белгилаш;

атроф табиий муҳитга ифлослантирувчи моддалар чиқариш ва оқизиш ҳамда чиқиндиларни жойлаштириш барқарор суръатда пасайтириб борилган тақдирда бундай моддаларни чиқарганлик ва оқизганлик ҳамда чиқиндиларни жойлаштирганлик учун тўловларни камайтириш;

табиатни муҳофаза қилиш жамғармалари маблағларининг бир қисмини ифлослантирувчи моддалар чиқариш ва оқизишни камайтириш чора-тадбирларини рўёбга чиқариш мақсадида корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ва айрим шахсларга фоизли қарзлар сифатида шартнома асосида бериш орқали амалга оширилади.

IX. ФАВҚУЛОДДА ЭКОЛОГИЯ ВАЗИЯТЛАРИ

38-модда. Фалокатларни ва уларнинг экологияга зарарли оқибатларини бартараф этиш

Фалокат содир бўлган тақдирда корхона, муассаса ёки ташкилотлар фавқулодда экология вазиятларига мўлжалланган ўз ҳаракат режаларига мувофиқ фалокатни бартараф этишга дарҳол киришишлари шарт. Айни вақтда улар фалокат ҳақида ва уни бартараф этиш юзасидан кўрилаётган чора-тадбирлар тўғрисида маҳаллий давлат ҳокимияти ва бошқарув идораларига, давлат табиатни муҳофаза қилиш идораларига, шунингдек бундай фалокатларнинг экологияга зарарли оқибатларини бартараф этишга ихтисослашган хизматларга дарҳол хабар қиладилар.

39-модда. Фавқулодда экология вазияти ва экология офати минтақалари

Хўжалик фаолияти ва бошқа йўсиндаги фаолият, табиат стихияли кучларининг вайрон этувчи таъсири ёхуд рўй берган фалокат ёки ҳалокат натижасида муайян ҳудудларнинг, шу жумладан сув ва ҳаво бўшлигининг атроф табиий муҳитда инсон саломатлигига, табиий экология тизимларининг, ўсимлик ва ҳайвонлар генетик фондларининг ҳолатига таҳдид солувчи барқарор салбий ўзгаришлар содир бўлаётган қисми фавқулодда экология вазияти минтақалари деб эълон қилинади.

Муайян ҳудуднинг табиат мувозанати, табиий экология тизимлари бузилиши билан боғлиқ ҳолда табиий муҳитда барқарор ёки тузатиб бўлмас ўзгаришлар рўй берган ёки рўй бераётган қисми экология офати минтақалари деб эълон қилинади.

Фавқулодда экология вазияти ёки экология офати минтақалари деб эълон қилиш тўғрисидаги қарор қонунларда белгилаб қўйилган тартибда қабул қилинади.

Фавқулодда экология вазияти ва экология офати минтақаларида шу вазиятни келтириб чиқарган ишлар тўхтатиб қўйилади, атроф табиий муҳитга зарарли таъсир этувчи фаолият (аҳолига хизмат кўрсатиш билан боғлиқ фаолият бундан мустасно) тақиқланади, табиий

муҳитни тиклаш ва соғломлаштириш чора-тадбирлари кўрилади.

40-модда. Экология нуқтаи назаридан хавф туғдирадиган вазиятлар

Экология нуқтан назаридан хавф туғдирадиган вазиятлар деганда Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси томонидан биринчи даражали хавфли моддалар жумласига киритилган ўта заҳарли, кучли таъсир этувчи заҳарли моддалар, радио-актив ва бошқа моддаларни сақлаш, ташиш ва улардан фойдаланиш чоғида атроф табиий муҳитнинг ортиқча даражада ифлосланиши, табиат тизимларининг шикаст топиши, инсон саломатлиги ва ҳаётига зийн етиши таҳдиди билан боғлиқ бўлган вазиятлар тушунилади.

Экология нуқтаи назаридан хавф туғдирадиган вазиятлар юзага келган тақдирда Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитасининг идоралари тегишли ишлаб чиқариш объектлари атрофида, транспорт магистрал йўллари бўйлаб алоҳида ҳуқуқий тартиб ўрнатадилар.

Х. ХУЖАЛИК ФАОЛИЯТИ ВА БОШҚА ЙЎСИНДАГИ ФАОЛИЯТГА ДОИР ЭКОЛОГИЯ ТАЛАБЛАРИ

41-модда. Корхоналар, иншоотлар ва бошқа объектларни жойлаштириш, лойиҳалаш, қуриш, реконструкциялаш, улардан фойдаланиш ва уларни тугатишга доир экология талаблари

Корхоналар, иншоотлар ва бошқа объектларни жойлаштириш, лойиҳалаш, қуриш, реконструкциялаш, кенгайтириш ва техника билан қайта ускуналаш, улардан фойдаланиш ва уларни тугатиш чоғида экология хавфсизлиги талаблари бажарилмоғи, табиатни муҳофаза қилиш чора-тадбирлари назарда тутилмоғи лозим.

Корхоналар, ташкилотлар, муассасалар, айрим шахслар чиқитсиз ва камчиқит технологияларни жорий этишлари, ишлаб чиқариш ва рўзгор чиқиндилари ҳосил бўлишини камайтиришлари, уларни зарарсизлантиришлари ва қайта ишлашлари, чиқиндиларни навларга аж-

ратиш, тўплаш, кўмиб ташлаш ва улардан фойдаланиш қондаларига риюя этишлари шарт.

Фаолияти атроф табиий муҳитга анча зарарли экологик таъсир этиши мумкин бўлган йирик халқ хўжалик объектларини ривожлантириш ва жойлаштириш тўғрисидаги қарорлар давлат экология экспертизаси хулосасига асосан Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши томонидан қабул қилинади.

Экология талабларига жавоб бермайдиган объектларни фойдаланишга топшириш ман этилади.

42-модда. Радиоактив ва кимёвий моддаларни ишлатиш пайтидаги экология талаблари

Корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ва айрим фуқаролар радиоактив ва кимёвий моддаларни ишлаб чиқариш, сақлаш, ташиш, қўллаш, зарарсизлантириш ҳамда кўмиб ташлаш чоғида экология талабларига, белгиланган нормативлар ва қоидаларга риюя қилишлари, уларни қўялашнинг зарарли оқибатлари олдини олиш ва бартараф этиш чора-тадбирларини кўришлари, мазкур нормативлардан ошиб кетилгани тақдирда радиация ва кимёвий хавфсизликни таъминлаш идораларини дарҳол хабардор этишлари шарт.

Радиоактив чиқиндиларни ва кимёвий моддаларни кўмиб ташлаш учун рухсатнома давлат санитария ва кон нazorати идоралари билан келишилган ҳолда Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси томонидан берилади.

43-модда. Табиатни шовқин, тебраниш, электрмагнит майдонлари ва бошқа зарарли физик таъсирлардан муҳофаза қилиш

Маҳаллий давлат ҳокимияти ва бошқарув идоралари, корхоналар, муассасалар, ташкилотлар, айрим шахслар зарарли ишлаб чиқариш шовқинлари, тебраниш, электрмагнит майдонларининг ва зарарли физик таъсирлар кўрсатувчи бошқа омилларнинг олдини олиш ҳамда уларни бартараф этиш чораларини кўришлари шарт.

44-модда. Табиатни назорат этилмайдиган ва зарарли биологик таъсирлардан муҳофаза қилиш

Табиатга зарарли биологик таъсир ўтказаяётган ёки ўтказиши мумкин бўлган корхоналар, муассасалар, ташкилотлар бундай таъсир оқибатларининг олдини олиш ва уларни бартараф этиш тадбирларини амалга оширишлари шарт.

Янги микроорганизмлар, вируслар ва шакллар ҳосил қилишга ва фойдаланишга, шунингдек уларни Ўзбекистон Республикасига олиб келишга фақат давлат санитария назоратининг ижобий хулосаси бўлганидагина рухсат этилади.

45-модда. Табиатни ишлаб чиқариш ва истеъмол чиқиндилари билан ифлосланишдан муҳофаза қилиш

Зарарли чиқиндиларни, шу жумладан радиация даражаси юқори бўлган радиоактив чиқиндиларни, шаҳарлар ва бошқа аҳоли пунктлари ҳудудида ва улар яқинида, аҳоли зич яшайдиган регионларда, кўрортлар, даволаш-соғломлаштириш минтақаларида, рекреацион минтақаларда, шунингдек сув объектлари ва сувни муҳофаза қилиш минтақаларида кўмиб ташлаш тақиқланади.

Чиқиндиларни махсус қурилмаларда зарарсизлантириш, полигонларда кўмиб ташлаш ва тўплаш табиатни муҳофаза қилиш давлат идораларининг рухсатномаси билан амалга оширилади.

46-модда. Экология гувоҳномалари

Экология ёки гигиена гувоҳномасига эга бўлмаган, шунингдек уларда белгиланган мезонларни бузган ҳолда хом ашё ва материаллардан фойдаланиш, технология жараёнларини жорий этиш ва тайёр маҳсулотлар (шу жумладан озиқ-овқат маҳсулотлари) ишлаб чиқариш ман этилади.

Экология гувоҳномаси бериш тартиби Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланади.

XI. ТАБИАТНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШГА ДОИР ҚОНУНЛАРНИ БУЗГАНЛИҚ УЧУН ЖАВОБГАРЛИК, ТАБИАТНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШГА ОИД НИЗОЛАРНИ ҲАЛ ҚИЛИШ

47-модда. Табиатни муҳофаза қилишга доир қонунларни бузганлик учун жавобгарлик

Тубандаги ҳолларда:

табиатнинг муҳофаза қилишнинг стандартлари, нормалари, қоидалари ва бошқа норматив-техник талабларини бузишда, шу жумладан корхоналар, иншоотлар, транспорт воситалари ва бошқа объектларни режалаштириш, қуриш, реконструкциялаш, улардан фойдаланиш ёки уларни тугатиш чоғида, экология нуқтаи назаридан хавfli маҳсулотларни чет элларга чиқариш ва чет эллардан олиб келишда ҳудуднинг белгиланган қўйилган экология сифимини, экология нормалари, қоидаларини бузишда;

табиий бойликлардан ўзбошимчалик билан фойдаланишда, давлат экология экспертизаси талабларини бажармаганликда;

табиий ресурслардан фойдаланганлик учун, атроф табиий муҳитга зарарли моддалар чиқарганлик ва оқизганлик, қаттиқ чиқиндилар жойлаштирганлик, бу муҳитни ифлослантирганлик ва унга зарарли таъсир кўрсатишнинг бошқа турлари учун белгиланган ҳақни тўлашдан бош тортганликда;

табиатни муҳофаза қилиш объектларини қуриш режаларини, табиатни муҳофаза қилишга доир бошқа тадбирларни бажармасликда;

атроф табиий муҳитни тиклаш, унга бўладиган зарарли таъсир оқибатларини бартараф этиш ва табиий ресурсларни такрор ишлаб чиқариш чораларини кўрмаганликда;

табиатни муҳофаза қилиш устидан давлат назоратини амалга ошираётган идораларнинг кўрсатмаларини бажармаганликда;

алоҳида муҳофаза қилинадиган ҳудудлар ва объектларнинг ҳуқуқий тартиботини бузганликда;

атроф табиий муҳитга зарарли таъсирни ҳисобга олиш қоидаларини бузганликда;

ишлаб чиқариш ва истеъмол чиқиндиларини, кимёлаштириш воситаларини, шунингдек радиоактив ва зарарли кимёвий моддаларни сақлаш, ташиш, улардан фойдаланиш, уларни зарарсизлантириш ва кўмиб юбориш вақтида табиатни муҳофаза қилиш талабларини бузганликда;

атроф табиий муҳитни муҳофаза қилиш соҳасидаги давлат назоратини амалга оширувчи мансабдор шахсларнинг объектларга боришига, айрим шахслар ва табиатни муҳофаза қилиш жамоат ташкилотларига эса ўз ҳуқуқ ва вазифаларини рўёбга чиқаришларига тўқинлик қилганликда;

атроф табиий муҳитнинг ҳолати ва унинг ресурсларидан фойдаланиш тўғрисида ўз вақтида ва тўғри ахборот беришдан бош тортганликда айбдор бўлган шахслар Ўзбекистон Республикасининг қонунларига биноан интизомий, маъмурий, жиноий ва бошқа йўсиндаги жавобгарликка тортиладилар.

48-модда. Атроф табиий муҳитга зарарли таъсир кўрсатаётган объектлар фаолиятини чеклаш, тўхтатиб қўйиш, тугатиш ва ўзгартириш

Корхоналар, ташкилотлар, иншоотлар ва бошқа объектларнинг инсон саломатлигига ёки яшаш шароитига, табиий ресурсларга, алоҳида муҳофаза қилинадиган ҳудудларга зарарли таъсир этган ёки бундай таъсир этиш хавфи туғилган тақдирда уларнинг фаолияти чекланиши, тўхтатиб қўйилиши, зарарли таъсир этиш сабабларини бартараф этишнинг имкони бўлмаган тақдирда эса тугатилиши ёки ўзгартирилиши мумкин.

Бундай объектларнинг фаолиятини чеклаш, тўхтатиб қўйиш, тугатиш ёки ўзгартириш ҳамда айни вақтда уларни пул билан таъминлашни тўхтатиш хусусидаги қарорларни давлат ҳокимияти ва бошқарув идоралари, ўз ҳуқуқ доирасига мувофиқ табиатни муҳофаза қилиш идоралари чиқарадилар.

49-модда. Табиатни муҳофаза қилиш қонунларини бузиш оқибатида етказилган зарарнинг ўрнини қоплаш мажбурияти

Атроф табиий муҳитга зарар етказган корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ва айрим шахслар етказган

зарарни, шу жумладан бой берган фойда ўрнини қонунларга мувофиқ қоплашлари шарт.

Экология талабларини бузганликда айбланаётганларнинг маъмурий ёки жиноий жавобгарликка тортилиши уларни атроф табиий муҳитга етказилган зарарни қоплаш мажбуриятидан озод этмайди.

50-модда. Табиатни муҳофаза қилиш қонунларини бузганлик учун иқтисодий жавобгарлик

Табиатдан махсус равишда фойдаланишни оқилона амалга оширмаганлик, атроф табиий муҳитга инфлантирувчи моддалар чиқариш ва оқизишни, ишлаб чиқариш ҳамда истеъмол чиқиндиларини жойлаштиришни норматив ва лимитларда белгиланганидан кўпайтириб юборганлик учун корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ва айрим шахсларга Ўзбекистон Республикасининг қонунларига мувофиқ оширилган солиқ солиниши керак.

Тегишли ҳолларда маҳаллий давлат ҳокимияти ва бошқарув идораларининг, табиатни муҳофаза қилиш идораларининг қарорига мувофиқ айтиб ўтилган қоидабузарликларнинг сабабларига барҳам беришгунга қадар юридик ва жисмоний шахсларнинг хўжалик фаолиятини луд билан таъминлаш тўхтатиб қўйилиши мумкин.

51-модда. Табиатни муҳофаза қилишга доир қонунларни бузиш оқибатида зарар етказилишида айбдор бўлган мансабдор шахслар ва бошқа ходимларнинг жавобгарлиги

Корхоналар, ташкилотлар ҳамда муассасаларнинг атроф табиий муҳитга, инсон саломатлиги ва одамларнинг мол-мулкига, халқ хўжалигига етказилган зарарни қоплаш юзасидан чиқимдор бўлишида айбдор бўлган мансабдор шахслар ва бошқа ходимлар Ўзбекистон Республикаси қонунларига биноан моддий жавобгар бўладилар.

52-модда. Экология нуқтаи назаридан зарарли фаолиятни тўхтатиш хусусидаги даъво талаблари

Юридик ва жисмоний шахслар атроф табий муҳитга, инсон саломатяги ва одамларнинг мол-мулкига, халқ хўжалигига зиён етказётган экология жиҳатидан зарарли фаолиятни тўхтатиш тўғрисида судга даъво билан мурожаат қилишга ҳақлидирлар.

Суднинг экология нуқтаи назаридан зарарли фаолиятни тўхтатиш тўғрисидаги қарори айтиб ўтилган фаолиятни пул билан таъминлашни тўхтатиш учун асос бўлади.

53-модда. Табиатни муҳофаза қилиш соҳасидаги халқаро шартномалар

Башарти, Ўзбекистон Республикаси тузган халқаро шартномада ушбу Қонундагидан ёки Ўзбекистон Республикасининг табиатни муҳофаза қилишга доир бошқа қонун ҳужжатидан ўзга қоидалар белгиланган бўлса, халқаро шартнома қоидалари қўлланилади, Ўзбекистон Республикасининг қонунларида бирмунча қаттиқроқ талаблар белгиланган ҳоллар бундан мустасно.

Ўзбекистон Республикасининг
Президенти

И. КАРИМОВ

**«ТАБИАТНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ ТўҒРИСИДА»ГИ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚОНУНИНИ
АМАЛГА КИРИТИШ ТАРТИБИ ҲАҚИДА**

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ
КЕНГАШИНИНГ**

1992 йил 9 декабрь

Қ А Р О Р И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси, 1993 йил, 1-сон, 39-модда)

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши қ а р о р
қ и л а д и:

1. «Табиатни муҳофаза қилиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни матбуотда эълон қилинган кундан бошлаб амалга киритилсин.

2. Белгилаб қўйилсинки, Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонун ҳужжатлари «Табиатни муҳофаза қилиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқлаштирилгунга қадар уларнинг ушбу Қонунга зид бўлмаган қисми қўлланилаверади.

3. Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси тўғрисидаги низомга тегишли ўзгартиришлар киритишга оид таклифларни Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси уч ойлик муддат ичида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсатига тақдим этсин.

4. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси уч ойлик муддат ичида:

Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг қарорларини «Табиатни муҳофаза қилиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқлаштиради;

Ўзбекистон Республикасининг вазирликлари, давлат комитетлари, идоралари, концернлари ушбу Қонунга зид бўлган ўз норматив ҳужжатларини қайта кўриб чиқишлари ва бекор қилишларини таъминласин;

табиатни муҳофаза қилиш жамғармалари тўғрисидаги Низомни ишлаб чиқсин ва тасдиқласин.

5. Қуйидагилар ўз кучини йўқотган деб ҳисобласин:
— 1959 йил 19 ноябрда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикасида табиатни қўриқлаш тўғрисида»ги Қонун (Ўзбекистон Республикаси Олий Советининг Водомостлари, 1959, № 12, 6-модда);

— «Ўзбекистон Республикасида табиатни қўриқлаш ҳақидаги Қонунга ўзгартиришлар киритиш тўғрисида»- ги Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг 1972 йил 26 октябрдаги Фармони (Ўзбекистон Республикаси Олий Советининг Вedomостлари, 1972 йил, № 30, 316- модда);

— «Ўзбекистон Республикасида табиатни қўриқлаш ҳақидаги Қонунга ўзгартиришлар киритиш тўғрисида»- ги Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг Фармонини тасдиқлаш ҳақида» Ўзбекистон Республикасининг 1972 йил 27 декабрь Қонуни (Ўзбекистон Республикаси Олий Советининг Вedomостлари, 1972, йил, № 36, 370- модда);

— «Ўзбекистон Республикасида табиатни қўриқлаш ҳақидаги Қонун»га ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг 1984 йил 1 март Фармони (Ўзбекистон Республикаси Олий Советининг Вedomостлари, 1984, йил, № 7, 110-модда);

— «Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг Ўзбекистон Республикасининг баъзи бир қонун актларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги фармонларини тасдиқлаш ҳақида» 1984 йил 28 июндаги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг «Ўзбекистон Республикасида табиатни қўриқлаш ҳақидаги Қонун»га ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Президиумининг 1984 йил 1 март Фармонини тасдиқлашга доир қисми (Ўзбекистон Республикаси Олий Советининг Вedomостлари, 1984 йил, № 19, 281- модда).

**Ўзбекистон Республикаси Олий
Кенгашининг Раиси**

Ш. ЙУЛДОШЕВ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ДАВЛАТ
МАДҲИЯСИ ТУҒРИСИДА

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ

1992 йил 10 декабрь

Қ О Н У Н И

(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси, 1993 йил, 1-сон, 52-модда)

1-модда. Ўзбекистон Республикаси Давлат мадҳиясининг матни ва мусиқавий таҳрири тасдиқлансин (илова қилинади).

2-модда. Ўзбекистон Республикасининг Давлат мадҳияси Ўзбекистон Республикаси Давлат суверенитетининг рамзидир.

Ўзбекистон Республикасининг Давлат мадҳиясига зўр эҳтиром билан қараш Ўзбекистон Республикаси ҳар бир фуқаросининг ватанпарварлик бурчидир.

3-модда. Ўзбекистон Республикасининг Давлат мадҳияси:

1) Ўзбекистон Республикасида нишонланадиган умумхалқ байрамларига бағишланган тантанали йиғилишлар ва мажлисларнинг очилиши ҳамда ёпилиши вақтида;

2) Янги йил кечаси Тошкент вақти билан соат 24 да республика телевидениеси ва республика радиоси орқали; Ўзбекистон Республикасида нишонланадиган умумхалқ байрамлари кунларида республика телевидениеси орқали — дастурларнинг бошланишида; ҳар кунни Ўзбекистон радиоси республика ички радиоэшиттиришлар орқали дастурларнинг бошланиши ва тугалланиши олдидан;

3) Республика ҳаётидаги муҳим тарихий воқеаларни нишонлаш юзасидан, атоқли сиёсий, давлат ва ҳарбий арбоблар, халқ қаҳрамонлари, фан, адабиёт ва санъат арбоблари шарафига ўрнатилган ҳайкаллар, шунингдек, монументлар, ёдгорликлар ва бошқа иншоотларнинг очилиши вақтида;

4) давлат идоралари, корхоналар, муаассасалар ва жамоат бирлашмалари томонидан ўтказиладиган маросимлар ва бошқа тантанали тадбирларда Ўзбекистон Республикасининг Давлат байроғини кўтариш чоғида;

5) расмий сафар билан Ўзбекистон Республикасига

ташриф буюрган хорижий мамлакатларнинг давлат бошлиқлари ва ҳукумат бошлиқларини кутиб олиш ва кузатиш вақтида — тегишли хорижий давлатнинг Давлат мадҳияси ижро қилиб бўлинганидан кейин ижро этилади.

4-модда. Ўзбекистон Республикасининг Давлат мадҳияси ушбу Қонун талабларига риоя этган ҳолда давлат идораларининг, корхоналар, муассасалар ва жамоат бирлашмалари раҳбарларининг қарорига биноан бошқа ҳолларда ҳам ижро этилиши мумкин.

5-модда. Ўзбекистон Республикасининг Давлат мадҳияси оркестр, хор, ҳам оркестр, ҳам хор томонидан ёки ўзга вокал ва чолғу асбоблари билан ижро этилиши мумкин. Бунда овоз ёзиб олиш воситаларидан фойдаланиши мумкин.

Ўзбекистон Республикасининг Давлат мадҳияси вокал ҳамда вокал-чолғу асбоблари билан ижро этилган тақдирда тўлиқ ижро этилади, чолғу асбобларининг ўзида ижро этилган тақдирда эса мадҳия қисман ижро этилишига йўл қўйилади — ашуланинг бошланиши ва нақорат бир мартадан айтилади.

6-модда. Ўзбекистон Республикаси Давлат мадҳияси мадҳиянинг ушбу Қонун билан тасдиқланган матни ва мусиқавий таҳририга айнан мувофиқ ҳолда ижро этилмоғи лозим.

7-модда. Ўзбекистон Республикасининг Давлат мадҳияси кўпчилик ҳузурида ижро этилган тақдирда ҳозир бўлган кишилар мадҳияни тик туриб, эркаклар бош кийимини олган ҳолда ёки қўлини чаккасига қўйиб тинглайдилар.

8-модда. Ўзбекистон Республикасининг Давлат мадҳиясини:

ҳарбий қисмларда, ҳарбий кемаларда ижро этиш, шунингдек мадҳия ижро этилаётган пайтда ҳарбий хизматчиларнинг ҳарбий салом бериши — ҳарбий уставлар билан;

ички ишлар идораларида ижро этиш, шунингдек мадҳия ижро этилаётган пайтда ички ишлар идораларининг оддий аскарлар ва бошлиқлар таркибидан бўлган шахсларнинг салом бериши — Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги белгилаб қўядиган қоидалар билан;

ўқув юртларида ижро этиш — Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳамда Ўз-

бекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги манфаатдор ташкилотлар билан келишиб туриб белгилаб қўядиган қоидалар билан тартибга солинади.

9-модда. Ўзбекистон Республикаси ҳудудида республика ва халқаро спорт мусобақаларини ўтказиш вақтида Ўзбекистон Республикасининг Давлат мадҳияси Ўзбекистон Республикаси Жисмоний тарбия ва спорт давлат қўмитаси манфаатдор ташкилотлар билан келишиб туриб белгилаб қўядиган қоидаларга мувофиқ ижро этилади.

Халқаро спорт мусобақаларини ўтказиш вақтида Ўзбекистон Республикасининг Давлат мадҳиясини ижро этиш маросимини халқаро спорт ташкилотларининг мавжуд амалиётини инобатга олган ҳолда белгиланади.

10-модда. Хорижий давлатлар ҳудудида Ўзбекистон Республикасининг муассасалари ва ташкилотлари ўтказадиган тадбирлар вақтида Ўзбекистон Республикасининг Давлат мадҳияси ўша мамлакат тажрибаси ва маҳаллий урф-одатларни инобатга олган ҳолда Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги белгилаб қўядиган қоидаларга мувофиқ ижро этилади.

11-модда. Ички ишлар идораларида, ўқув юртларида, спорт мусобақалари вақтида, шунингдек хорижий давлатлар ҳудудида Ўзбекистон Республикасининг муассасалари ва ташкилотлари тегишли тадбирлар ўтказган вақтда Ўзбекистон Республикасининг Давлат мадҳиясини ижро этиш қоидалари ушбу Қонун талабларига асосланиб белгиланади.

12-модда. Ушбу Қонуннинг аниқ бажарилишини кузатиб бориш давлат идораларининг, корхоналар, муассасалар ва жамоат бирлашмаларининг раҳбарлари зиммасига, Ўзбекистон Республикасининг Давлат мадҳияси Ўзбекистон Республикаси Давлат байроғини кўтариш вақтида ижро этиладиган ҳолларда эса Ўзбекистон Республикасининг Давлат байроғи тўғрисидаги қонуннинг аниқ бажарилишини кузатиб бориши шарт бўлган корхоналар, муассасалар, ташкилотлар раҳбарлари ҳамда бошқа мансабдор шахслар зиммасига ҳам юкланади.

Ўзбекистон Республикасининг
Президенти

И. ҚАРИМОВ

**«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING ДАВЛАТ
МАДҲИЯСИ Тўғрисида»ги ЎЗБЕКИСТОН
РЕСПУБЛИКАСИ ҚОНУНИНИ АМАЛГА КИРИТИШ
ҲАҚИДА**

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ
КЕНГАШИНИНГ**

1992 йил 10 декабрь

Қ А Р О Р И

**(Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг
Ахборотномаси, 1993 йил, 1-сон, 53-модда)**

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши **қ а р о р**
қ и л а д и:

1. Белгилаб қўйилсинки, ушбу Қонун билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг Давлат мадҳияси 1992 йил 10 декабрдан ҳамма жойда ижро этилади.

2. Қўйидагилар ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин:

Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Раёсатининг «Ўзбекистон Республикасининг Давлат гимни тўғрисида»ги 1978 йил 18 март Фармони (Ўзбекистон Республикаси Олий Советининг Ведомостлари, 1978 йил, № 9, 134-модда; № 12, 227—229-бетлар);

Ўзбекистон Республикаси Олий Совети Раёсатининг «Ўзбекистон Республикасининг Давлат гимни тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш ҳақида»ги 1985 йил 29 апрель Фармони (Ўзбекистон Республикаси Олий Советининг Ведомостлари, 1985 йил, № 13, 141-модда).

**Ўзбекистон Республикаси Олий
Кенгашининг Раиси**

Ш. ЙУЛДОШЕВ

Ўзбекистон Республикасининг
1992 йил 10 декабрдаги Қонуни
билан

т а с д и қ л а н г а н

Абдулла ОРИПОВ сўзи
Мутал БУРҲОНОВ мусиқаси

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНING ДАВЛАТ МАДҲИЯСИ

Серқуёш, ҳур ўлкам, элга бахт, нажот,
Сен ўзинг дўстларга йўлдош, меҳрибон!
Яшнагай то абад илму фан, ижод,
Шуҳратинг порласин токи бор жаҳон!

Олтин бу водийлар — жон Ўзбекистон,
Аждодлар мардона руҳи сенга ёр!
Улуғ халқ қудрати жўш урган замон,
Оламни маҳлиё айлаган диёр!

Бағри кенг ўзбекнинг ўчмас иймони,
Эркин, ёш авлодлар сенга зўр қанот!
Истиқлол машъали, тинчлик посбони,
Хақсевар она юрт, мангу бўл обод!

Олтин бу водийлар — жон Ўзбекистон,
Аждодлар мардона руҳи сенга ёр!
Улуғ халқ қудрати жўш урган замон,
Оламни маҳлиё айлаган диёр!

МУНДАРИЖА

Ўзбекистон Республикаси Конституциясини қабул қилиш тўғрисида Қонун	3
Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинган кунни умумхалқ байрами деб эълон қилиш тўғрисида Қонун	4
Ўзбекистон Республикаси Конституциясини амалга киритиш тартиби тўғрисида Қонун	6
Ҳокимиятнинг конституциявий идораларини қўриқлаш тўғрисида Қонун	7
«Ҳокимиятнинг конституциявий идораларини қўриқлаш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини амалга киритиш ҳақида Қарор	15
Хўжалик жамиятлари ва ширкатлари тўғрисида Қонун	16
«Хўжалик жамиятлари ва ширкатлари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини амалга киритиш тартиби ҳақида Қарор	40
Аудиторлик фаолияти тўғрисида Қонун	42
«Аудиторлик фаолияти тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини амалга киритиш тартиби ҳақида Қарор	50
Гаров тўғрисида Қонун	52
«Гаров тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини амалга киритиш тартиби ҳақида Қарор	81
Давлат божи тўғрисида Қонун	82
«Давлат божи тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини амалга киритиш тўғрисида Қарор	84
Патта тўлови тўғрисида Қонун	95
«Патта тўлови тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини амалга киритиш тартиби ҳақида Қарор	97
Транспорт воситалари ҳамда бошқа ўзиюрар машина ва механизмлар эгаларидан олинадиган солиқ тўғрисида Қонун	98
«Транспорт воситалари ҳамда бошқа ўзиюрар машина ва механизмлар эгаларидан олинадиган солиқ тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини амалга киритиш ҳақида Қарор	101
Прокуратура тўғрисида Қонун	102
«Прокуратура тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини амалга киритиш тўғрисида Қарор	132
Ўзбекистон Республикаси Прокуратураси идоралари ходимларининг даражали махсус унвонлари тўғрисидаги Низомни ва Ўзбекистон Республикаси Прокуратураси идоралари ходимларини рағбатлантириш ва уларнинг интизомий жавобгарлиги тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш ҳақида Қарор	134
Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиришлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида Қонун	145
Озодликдан маҳрум этиш жойларидан бўшатиш шахслар устидан ички ишлар идораларининг маъмурий назорати тўғрисида Қонун	159
Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиришлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида ҳамда Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги кодексда ва Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодексда назарда тутилган жарима миқдорларини қайта ҳисоблаб чиқиш тартиби ҳақида Қонун	166

Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг ва Ўзбекистон Республикаси Маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги кодексининг айрим моддаларини қўлланиш тартиби тўғрисида Қарор	178
Сурункали алкоғолизм ёки гиёвандликка мубтало бўлган беморларни мажбурий даволаш тўғрисида Қонун	181
Сурункали алкоғолизм ёки гиёвандликка мубтало бўлган беморларни мажбуран даволаш тўғрисида Қарор	194
Табиатни муҳофаза қилиш тўғрисида Қонун	195
«Табиатни муҳофаза қилиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини амалга киритиш тартиби ҳақида Қарор	224
Ўзбекистон Республикасининг Давлат мадҳияси тўғрисида Қонун	226
«Ўзбекистон Республикасининг Давлат мадҳияси тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини амалга киритиш ҳақида Қарор	229
Ўзбекистон Республикасининг Давлат мадҳияси.	230

Официальное издание

На узбекском языке

НОВЫЕ ЗАКОНЫ УЗБЕКИСТАНА

Принятые в одиннадцатом сессии
Верховного Совета Республики Узбекистан
двенадцатого созыва

(8—10 декабря 1992 г.)

Муҳаррир Д. Дўстҗонова
Рассом А. Баҳромов
Техник муҳаррир Р. Қосимова

Босмаҳонага 30.08.93 й. да. берилди. Босишга 16.12.93 й. да. рухсат этилди. Қоғоз бичими 84×108¹/₃₂. Босма табағи 7.25 п. л. Нашриёт ҳисобот табағи 15,1. Шартли босма табағи 12.2. 20.000 нусха. Бюрутма 4355. Нархи шартнома асосида.

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги «Адолат» нашриёти. 700047. Тошкент, Сайилгоҳ кўчаси, 5.

Ўзбекистон Республикаси Матбуот давлат қўмитаси Ғафур Ғулом номидаги нашриёт-матбаа бирлашмасининг 1-босмаҳонаси. 700002, Тошкент, Сағбон кўчаси, 1-берк кўча, 2-уй.